

ศึกษาศาสตร์

วารสารศึกษาศาสตร์

SIKKHA JOURNAL OF Education

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

ISSN 2651 - 1045

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
Faculty of Education , Vongchavalitkul University

เกี่ยวกับวารสาร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการและการวิจัยในรูปแบบของบทความวิชาการและบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลทั่วไป
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาได้นำเสนอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัย
3. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผลงานด้านวิชาการและการวิจัยระหว่างอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษากับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ภายใน 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ภายใน 31 ธันวาคม)

ก่อนการเผยแพร่บทความต้องได้รับการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน หากเป็นบทความภายในจะต้องได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเท่านั้น การประเมินบทความจะเป็นแบบ Double-blinded ผู้เขียนไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน และผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้เขียน

รูปแบบการเผยแพร่วารสาร

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ได้เผยแพร่ใน 2 รูปแบบ คือ เล่มวารสาร (Print) และวารสารออนไลน์ (Online) โดยการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่ม (Print) ได้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2557 และ 2558 เท่านั้น ในปีพ.ศ. 2559 เป็นต้นมาวารสารดำเนินการเผยแพร่ในลักษณะออนไลน์ (Online)

ISSN 2408-1361 (Print)

ISSN 2651-1045 (Online)

ติดต่อ

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

อาคารขวัญทอง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

84 หมู่ 4 ถนนมิตรภาพ - หนองคาย ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 257 หรือ 123 e-mail address: sikkha@vu.ac.th

ผู้รับผิดชอบหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐยา บุญกองแสน (บรรณาธิการอำนวยการ) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 123 e-mail address: nathaya_boo@vu.ac.th

ฝ่ายสนับสนุนวารสาร

อาจารย์นิภาพร ใจปานแก่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เบอร์โทรศัพท์ ☎ 044-009-711 ต่อ 257 e-mail address: nipaporn_jai@vu.ac.th

ที่ปรึกษา

นายแพทย์อนุศักดิ์ ตั้งไพบูลย์

นายกสภามหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ดร.กิตติ วงษ์ชวลิตกุล

อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐยา บุญกองแสน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บรรณาธิการ

ดร.มานะ สินธุวงษานนท์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.รัตนดา เลิศวิชัย

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ดร.จินตนา วีระปรียาการ

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ บัวสนธิ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก อธิระภูธร

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.เมธิญ์ กิจระการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ไสยวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม ตรีตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุชสรา บุญแสน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ ทานอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ดร.พูนสุข จันทศิลป์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ดร.พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี

สถาบันพัฒนาพระวิทยากร วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (ภายนอก)

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประยุทธ์ ไทยธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาณนรงค์ อินทรประเสริฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

รองศาสตราจารย์กมลทิพย์ กสิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์บัญชา วิทยอนันต์

วิทยาลัยนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์สุพรรณิ ภูงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สรรฤติ ดีปุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรภา สมสัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล รอดเนียม	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชุมพร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประมุข ศรีชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อ่างงโสดิสกุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน เลาน้ำทา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนันท์ ฐิตยาปราโมทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรวิภา พูลผล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา หล่อศิริ	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริรัตน์ นาคิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์ ตันติวิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ดร.เชาวลิต จันจัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ดร.นเรศวร เศรษฐสิงห์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.วิรดา อำนวย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ดร.ชุติมา พรหมมุข	วิทยาลัยนครราชสีมา
ดร.ชินัน บุญเรืองรัตน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ดร.มณฑิรา ชมดอกไม้	นักวิชาการอิสระ
ดร.ธีรวิทย์ ภิญโญภูพานต์	นักวิชาการอิสระ
ดร.พนิดา คล้อสวัสดิ์	นักวิชาการอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (ภายใน)

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งประเสริฐ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ขวนชม	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ตันยะ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต เกตุกระทุม	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา ปราษฎ์ปรีชา	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ดร.ชูเกียรติ วิเศษเสนา	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ดร.อำนาจ อยู่คำ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ดร.ศิริวัฒน์ สาระเขตต์	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ดร.ณัฐวัฒน์ วงษ์ชวลิตกุล	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ดร.วรสิทธิ์ รัตนวราหะ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ดร.อลงกต ยะไวทย์

Mrs.Eunice Barbara C. Novio

Mr.Josemari Cordova

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ฝ่ายจัดการวารสาร

ดร.ปานฤศิริ จันทศิริ

ดร.บุญญ์กัญญ์ จิระเพิ่มพูน

อาจารย์ประภัสสร กองทอง

อาจารย์เกษภา สาลา

อาจารย์นิภาพร ใจปานแก่น

อาจารย์อารีย์ลักษณ์ ประการแก้ว

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ฝ่ายศิลปกรรมและรูปเล่ม

อาจารย์ธีระ ลิ้มศรีประพันธ์

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทบรรณาธิการ

วารสาร สิกขาวารสารศึกษาศาสตร์ฉบับนี้ เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2565 สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการ ในสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางด้านการวิจัยและด้านวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลทั่วไป ได้มีโอกาสในการนำเสนอเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานวิชาการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เพื่อการพัฒนาและสร้างคุณภาพทางด้านวิชาการ ซึ่งในฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความวิจัยที่มีความหลากหลายในสาระเนื้อหาทางวิชาการ องค์ความรู้และข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเด็กไทยเข้าสู่ในยุควิถีชีวิตปกติใหม่ การบูรณาการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี การยกระดับความสามารถในการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของผู้เรียนภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ การจัดการนวัตกรรมการเรียน รูปแบบการบริหารทางการศึกษาที่มีหลากหลายในแต่ละมิติ รวมไปถึงการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เช่น การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล และการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย อีกทั้งการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งทางวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์และช่วยส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ สำหรับนักวิจัยนักวิชาการและผู้สนใจโดยทั่วไป

ทางกองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณนักวิจัยผู้เป็นเจ้าของบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาถ้อยแถลงของคุณภาพของบทความผู้อ่าน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในการดำเนินการให้สิกขาวารสารศึกษาศาสตร์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์สามารถตีพิมพ์เผยแพร่ ให้ปรากฏในวงวิชาการและผู้สนใจใฝ่รู้ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

อาจารย์ ดร.มานะ สินธุวงษานนท์

บรรณาธิการ

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

สารบัญ

หน้า	เรื่อง
บทความวิชาการ	
1-12	ระบบร่างกาย สมอง และทิศทางการเรียนรู้ของเด็กไทยในยุควิถีชีวิตปกติใหม่ บุญเลี้ยง ทุมทอง, พัชรา พานทองรักษ์, และ ฐิตวันต์ หงส์กิตติยานนท์
13-23	การเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ ปฏิภาณ กิตตินันท์วัฒน์
24-39	การบูรณาการบทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รัชพนธ์ สรภูมิ
บทความวิจัย	
40-50	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง
51-62	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง ธีรพล หาญสุด, กุลภัสสรณ์ เทพทอง, จิราภรณ์ จันทร์หอม, และ เอกรินทร์ สังข์ทอง
63-75	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ธนฤต โชติภักดีโกสิน, สงวนพงศ์ ขวนชม, สมบูรณ์ ตันยะ, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
76-88	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัจจกัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 พระมหาวรวิฑู วรรณวิมล (พุดศรี), สงวนพงศ์ ขวนชม, สมบูรณ์ ตันยะ, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
89-97	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ศักดาพร ทิพวิจนา และ รัตนา กาญจนพันธุ์
98-106	การยกระดับความสามารถในการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กิตติพงษ์ ลือนาม, รุ่งโรจน์ พงศ์กิจวิฑูร, แสงเพชร พระฉาย, และ กฤติกา เมื่อนงูเหลือม
107-118	รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา พชร ยังให้ผล, สงวนพงศ์ ขวนชม, สมบูรณ์ ตันยะ, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
119-131	รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พรวิวัฒน์ ไกรบำรุง, สมบูรณ์ ตันยะ, สงวนพงศ์ ขวนชม, และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ
132-143	การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ของโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ กนกกร ยังน้อย, อัญชลี ไสยวรรณ, และ ประดิษฐา ภาษาประเทศ

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	เรื่อง
144-153	การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล เพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย กมลชนก สุจริต, จอมสุรางค์ ลิ้มประเสริฐกุล, และ ปิยลักษณ์ อัครรัตน์
154-164	ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ นฤมล บุรณะ, ปิยลักษณ์ อัครรัตน์, และ โกวิท วัชรินทรางกูร
165-174	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ลักษณะพิจิตร วิชัยวงศ์, ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, และ แสงจันทร์ กะลาม
175-187	การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กานต์เพชร วิชัยวงศ์, ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, และ ทนันทา คำคุ้ม

ระบบร่างกาย สมอง และทิศทางการเรียนรู้ของเด็กไทยในยุควิถีชีวิตปกติใหม่

The Body Systems, Brains and Learning Directions of Thai Children in the New Normal

บุญเลี้ยง ทุมทอง* พัทธรา พานทองรักษ์** และ ฐิตวันต์ หงษ์กิตติยานนท์***

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*,**

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี***

Boonleang Thumthong* Patchara Pantongruk** and Thitawon Horngkitiyanon***

Faculty of Education, Surindra Rajabhat University*,**

Faculty of Nursing Science, Rambhai Barni Rajabhat University***

Corresponding Author Email: boonleang5858@gmail.com

(Received: July 29, 2021; Revised: August 29, 2021; Accepted: September 30, 2021)

บทคัดย่อ

ในโลกที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาถูกเร่งให้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาด้วยหลากหลายปัจจัย โดยเฉพาะโควิด-19 ทำให้ระบบการเรียนรู้ในประเทศไทยที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการปรับตัว รักษาเสถียรภาพความสมดุล ซึ่งเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทั้งในระบบร่างกาย และระบบของจิต เพื่อปรับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เรียนให้สามารถอยู่รอด ให้ได้ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมของโรคระบาดทั่วประเทศและทั่วโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีระยะยาวนานนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในไทยมีการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทที่แท้จริง คือ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (On-site) ซึ่งใช้รูปแบบนี้เป็นหลัก โดยผสมกับรูปแบบอื่น ๆ คือ การจัดการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ (On-air) การจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ (Online) การจัดการเรียนรู้โดยเยี่ยมบ้าน (On hand) ลักษณะการจัดการจะแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่และความเสี่ยงในการติดเชื้อ สำหรับการจัดการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ใช้ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นเป้าหมายให้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อยกระดับคุณภาพภายใต้สถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: ระบบร่างกาย, โควิด-19, การเปลี่ยนผ่าน, ยุควิถีชีวิตปกติใหม่

Abstract

In a world full of rapid changes, education is accelerated and always changing due to various factors. In particular, the Coronavirus (Covid-19) has changed the learning system in Thailand as well. The learners need to adjust, maintain balance which occurs in their body system, the systems of their minds for their physical and mental conditions to survive in the midst of ever-changing and long-lasting epidemic environment across the country and around the world.

The learning management model of educational institutions in Thailand has been adapted to be suitable for the real context, and is mainly used. Learning through TV (on air), Learning Management Online (online), and Learning by Home Visits (on hand) are all combined forms of learning. The management style will vary depending on the area and risk of infection, but online learning management

is used through various platforms, with the aim of providing education as a tool to improve quality in critical situations.

Keywords: The Body Systems, COVID-19, Transformation, New Normal

1. บทนำ

ในวงการการศึกษาไทย “การเปลี่ยนผ่าน” (Transformation) ถือว่าเป็นทฤษฎีทางวัฒนธรรมที่มีรากฐานมาจากสังคมประชาธิปไตยตะวันตกที่พัฒนาจากฐานแนวคิดโพสต์โมเดิร์น (Postmodern) ที่มองว่าความรู้ไม่อาจนิยามได้อย่างแน่นอนตายตัวแต่ความรู้ คือ ผลที่เกิดจากการพยายามทำความเข้าใจสิ่งที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว ซึ่งทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ (Transformation Theory is a Learning Theory) มีพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างมีขั้นตอน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน ดังนั้นสำหรับนักการศึกษาแล้ว ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนจากการใช้แนวความคิดที่ไม่ได้รับการตรวจสอบไปเป็นแนวความคิดที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว และมีการไตร่ตรองอย่างมีวิจักษณ์แล้ว ซึ่งสามารถเรียกได้ว่าเป็นแนวความคิดที่เชื่อถือและพึ่งพิงได้ สิ่งที่นักการศึกษาให้ความสำคัญ คือ การเอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการสืบสอบค้นคว้าที่มีความหมายอย่างต่อเนื่องเพียงใด ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้บรรลุผลตามที่สังคมของตนต้องการ

จากการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันอังคารที่ 7 เมษายน 2563 มีมติให้เลื่อนเปิดเทอมจากวันที่ 16 พฤษภาคม เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่อาจส่งผลกระทบในหลายด้านทั้งต่อตัวเด็ก ผู้ปกครองไปจนถึงครูและโรงเรียน ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดแนวนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ตามแนวคิด “การเรียนรู้ผ่านการศึกษารองเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา การศึกษาเอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการเตรียมความพร้อมทักษะที่สำคัญในช่วงปิดเทอมให้แก่ผู้เรียน ทั้งภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น โค้ดดิ้ง (Coding) เป็นต้น แนวนโยบายดังกล่าวมีพื้นฐานการดำเนินการ 6 แนวทางและออกแบบการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีรายละเอียดในภาพรวมการดำเนินการพื้นฐาน 6 แนวทางดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

1. จัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง “การเปิดเทอม” หมายถึง การเรียนที่โรงเรียนหรือการเรียนที่บ้าน ทั้งนี้การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผลการประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิด
2. อำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคน สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้
3. ใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การเสนอขอช่องดิจิทัล TV จากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ทั้งหมด 17 ช่อง เพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ ทั้งนี้ ไม่มีการลงทุนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ใด ๆ เพิ่มเติมโดยไม่จำเป็น ซึ่ง กสทช. อนุมัติแล้วให้เริ่มออกอากาศเป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2563 เป็นต้นไป หรือจนกว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ โดยช่องดิจิทัล TV จำนวน 15 ช่อง เป็นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 1 ช่อง เป็นของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และอีก 1 ช่องเป็นของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยให้ออกอากาศแบบความคมชัดปกติ (SD)

4. ตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ตั้ง และกระทรวงศึกษาธิการจะสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

5. ปรับปฏิทินการศึกษาของไทย ให้เอื้อต่อการ “เรียนเพื่อรู้” ของเด็กมากขึ้น รวมทั้งมีการปรับตารางเรียนตามความเหมาะสม โดยเวลาที่ชัดเจนจะคำนึงถึงภาระของทุกคนและการได้รับความรู้ครบตามช่วงวัยของเด็ก

6. บุคลากรทางการศึกษาทุกท่านจะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และทำให้ทุกฝ่ายได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

จากนโยบายจากส่วนกลางที่เร่งด่วนและไม่ได้มีการกำหนดแผนการดำเนินการล่วงหน้า ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่สามารถเตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารถึงแนวทางการปฏิบัติไม่มีความชัดเจนระหว่างหน่วยงานนโยบายและหน่วยปฏิบัติส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสนและเข้าใจคลาดเคลื่อน การดำเนินงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งขัดกับนโยบายจากส่วนกลางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ “ทดลองเรียน” เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเทอมจริงเท่านั้นหน่วยงานนโยบายไม่มีเวลาสำรวจข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้นโยบาย มีเพียงนำข้อมูลดังกล่าวเท่าที่มีมาประกอบการตัดสินใจก่อนนำนโยบายประกาศไปปฏิบัติจริง ทำให้ระบบการเรียนในประเทศไทยที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการปรับตัว (Adaptation) รักษาเสถียรภาพความสมดุล (Equilibrium) ซึ่งความพยายามที่จะทำให้ความสมดุลของสิ่งต่าง ๆ ในร่างกายของมนุษย์เพื่อให้ร่างกายอยู่ในสภาพปกติ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยกลไกต่างๆในร่างกายควบคุม โดยศูนย์กลางการควบคุมอยู่ในสมองของเราและเรียกกระบวนการปรับตัวนี้ว่า “Homeostasis” ซึ่งเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทั้งในระบบร่างกาย (Physical Systems) และระบบของจิต (Psychological Systems) เพื่อปรับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เรียนให้สามารถอยู่รอดให้ได้ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมของโรคระบาดทั่วประเทศและทั่วโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีระยะยาวนานนี้

2. ระบบอวัยวะในร่างกายมนุษย์

ในร่างกายของมนุษย์จัดเป็นระบบเปิด (Open System) ที่ดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อม (Environment) โดยมีผิวหนังเป็นขอบเขต (Boundary) ของระบบร่างกาย ภายใต้ผิวหนังประกอบด้วยระบบอวัยวะจำนวน 11 ระบบย่อย (Marieb, 2015) ดังนี้ 1) ระบบกระดูก (Skeletal System) 2) ระบบกล้ามเนื้อ (Muscular System) 3) ระบบขับถ่าย (Excretory System) 4) ระบบต่อมไร้ท่อ (Endocrine System) 5) ระบบประสาท (Nervous System) 6) ระบบผิวหนัง (Integument System) 7) ระบบภูมิคุ้มกัน (Lymphatic System or Immune System) 8) ระบบย่อยอาหาร (Digestive System) 9) ระบบสืบพันธุ์ (Reproductive System) 10) ระบบหายใจ (Respiratory System) และ 11) ระบบไหลเวียนเลือด (Circulatory System)

โดยระบบอวัยวะภายในร่างกายทั้ง 11 ระบบ ดังกล่าวเรียกว่าระบบย่อย แต่ละระบบต่างมีหน้าที่เฉพาะของตนเอง ผลผลิต (Output) จากกระบวนการการทำงานของระบบอวัยวะหนึ่งจะกลายเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ให้แก่ระบบอวัยวะอื่น การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างระบบอวัยวะทั้ง 11 ระบบ ทำให้เกิดการผนึกพลังร่วม (Synergy) เป็นพลังสำหรับการดำรงชีวิตของคนแต่ละคน บุคคลที่ระบบร่างกายมีพลังร่วมสูงจะมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ระบบร่างกายมีพลังร่วมต่ำจะมีสุขภาพร่างกายอ่อนแอ ดังนั้น เมื่อพิจารณาระบบร่างกายมนุษย์และระบบการรู้คิดของมนุษย์ด้วยหลักการของทฤษฎีระบบ จะทำให้สามารถจัดระบบร่างกายและระบบการรู้คิดของมนุษย์เป็นระบบเปิด (Open System) ที่ดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อม ระบบร่างกายและระบบการรู้คิด จึงมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวอยู่ตลอดเวลา เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อระบบร่างกายและระบบการรู้คิดของมนุษย์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง

มนุษย์จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปรับตัวให้เท่าทันตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ตนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีดังที่ตนคาดหวัง

ซึ่งนโยบายดังกล่าวสามารถนำไปปรับใช้ตามความหลากหลายและตอบโจทย์ความต้องการในแต่ละบริบทพื้นที่ โดยออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่อิงบริบทพื้นที่ ผ่านการทำงานร่วมกันและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่

3. การปรับตัวในระบบร่างกายมนุษย์

ร่างกายของมนุษย์จำเป็นต้องมีการปรับตัว (Adaptation) รักษาเสถียรภาพความสมดุล (Equilibrium) เรียกระบวนการปรับตัวนี้ว่า Homeostasis ซึ่งเกิดขึ้นทั้งในระบบร่างกาย (Physical Systems) และระบบของจิต (Psychological Systems) เพื่อปรับสภาพร่างกายและจิตใจของบุคคลให้สามารถอยู่รอดให้ได้ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Marieb, 2015) การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบร่างกายและระบบของจิตจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรักษาเสถียรภาพความสมดุลให้ระบบยังคงดำเนินต่อไปได้ พฤติกรรมการปรับตัวของระบบร่างกาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การปรับตัวเพื่อรักษาเสถียรภาพความสมดุลในระบบร่างกาย และการปรับตัวเพื่อรักษาเสถียรภาพความสมดุลภายในระบบของจิต ดังนี้ (ประจักษ์ ปฏิทัศน์, 2562)

3.1 การปรับตัวเพื่อรักษาเสถียรภาพความสมดุลภายในระบบร่างกาย (Physical Homeostasis)

เมื่อเปรียบเทียบกับร่างกายมนุษย์เป็นระบบ 1 ระบบ มีผิวหนังเป็นขอบเขต ระบบร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยระบบย่อยย่อย ๆ จำนวนทั้งสิ้น 11 ระบบ ที่ประสานการทำงานโดยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ทำให้เกิดพลังร่วมที่วัดได้จากระดับความแข็งแรงของสุขภาพร่างกายของบุคคลแต่ละคน สมมติว่าประสิทธิภาพการทำงานของระบบย่อยย่อย 1 ระบบ มีคะแนนเต็ม 1 คะแนน ผลรวมของคะแนนประสิทธิภาพการทำงานของร่างกายทั้ง 11 ระบบจึงมีคะแนนเต็มอย่างน้อยที่สุดเท่ากับ 11 คะแนน

การปรับตัวเพื่อรักษาเสถียรภาพความสมดุลภายในระบบร่างกายมีความจำเป็นมากต่อการอยู่รอดของบุคคลแต่ละคน เนื่องจากระบบร่างกายมนุษย์แต่ละคนเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นระบบย่อย 1 ระบบ ในระบบของสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า โลก (Planet Earth) ระบบโลกมีขอบเขตกว้างขวางและประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นระบบนิเวศย่อย ๆ จำนวนมากมายมหาศาล การปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศย่อย ๆ จำนวนมากมายมหาศาลดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา และเป็นเหตุที่บีบบังคับให้ร่างกายมนุษย์ทุกคนต้องปรับตัวเพื่อรักษาเสถียรภาพความสมดุลภายใน ตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ณ บริเวณที่บุคคลแต่ละคนอาศัยอยู่ตลอดเวลาเช่นเดียวกัน

3.2 การปรับตัวเพื่อรักษาเสถียรภาพความสมดุลภายในระบบของจิต (Psychological Homeostasis)

การปรับตัวในระบบของจิตเป็นพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) พฤติกรรมของจิต (Molecular Behavior) เกิดขึ้นภายในเนื้อสมอง จึงไม่สามารถสังเกตด้วยอวัยวะสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น หรือผิวหนังสัมผัสตามธรรมชาติของคนทั่วไป ทำได้เพียงการใช้สิ่งเร้าที่เหมาะสมกระตุ้นให้บุคคลถ่ายทอดพฤติกรรมของจิตออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมทางกาย (Molar Behavior) ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ที่สามารถสังเกตด้วยอวัยวะสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น หรือผิวหนังสัมผัสตามธรรมชาติของคนทั่วไป ระบบของจิต (Psychological System) มีอำนาจควบคุมระบบร่างกายได้

สรุปได้ว่า ระบบร่างกายของมนุษย์จำเป็นต้องมีกระบวนการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทั้งการเปลี่ยนแปลงภายในระบบร่างกายและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ตนสามารถมีชีวิตรอดท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงตามบริบท

ของสังคมที่ตนเองดำรงชีวิตดังกล่าว กระบวนการปรับตัวของระบบร่างกายและระบบของจิตมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อกันและกัน

4. สมอง

สมองเป็นอวัยวะที่สำคัญมากสำหรับร่างกายมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นโครงสร้างที่มีความซับซ้อน มีน้ำหนักประมาณ 1.4 กก. สมองมีโครงสร้างที่ซับซ้อนประกอบขึ้นจากเซลล์ที่มีหน้าที่แตกต่างกันจำนวนมาก ร่วมกันทำงานในขอบเขตของระบบประสาท (Nervous System) และระบบต่อมไร้ท่อ (Endocrine System) ทำหน้าที่ควบคุมระบบกล้ามเนื้อ (Muscle System) ทั้งร่างกาย (Starr, 2016)

การศึกษาโครงสร้างและหน้าที่การทำงานของสมองในยุคก่อนทำได้ยากมาก เพราะขาดเครื่องมือที่ทันสมัย แต่ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์เจริญก้าวหน้ามาก ทำให้มีเครื่องอุปกรณ์การแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการตรวจวัดและสังเกตโครงสร้างและหน้าที่การทำงานของสมองได้อย่างชัดเจนขึ้นอีกระดับหนึ่ง เครื่องอุปกรณ์การแพทย์ดังกล่าวข้างต้นนี้ทำงานโดยการตรวจจับกระแสไฟฟ้าระดับอ่อน ๆ ที่สมองปล่อยออกมาในขณะที่สมองทำงาน เช่น เครื่อง EEG: Electrocephalogram (Teplan, 2002), PET scan : Position Emission Tomograph, MRI: Magnetic Resonance Imaging (Thanos, Wang, and Volkow, 2008) และ fMRI: Functional Magnetic Resonance Imaging (Casey, Davidson, & Rosen, 2002) เป็นต้น

5. เซลล์ประสาท

เซลล์ประสาท (Nerve Cell หรือ Neuron) ทำหน้าที่รับ-ส่งกระแสประสาท เซลล์ประสาทเป็นส่วนประกอบโครงสร้างที่สำคัญในระบบประสาทส่วนกลางคือสมองและไขสันหลัง (Shapshak, 2018) การรับส่งกระแสประสาทอยู่ในรูปแบบสัญญาณเคมีไฟฟ้าชีวภาพ เมื่อเซลล์ประสาทสร้างและเปลี่ยนแปลงศักย์ไฟฟ้าบนตัวเซลล์ทำให้แอมพลิจูดของศักย์ไฟฟ้าสูงถึงจุด “Threshold Potential” ก็จะมีการชักนำให้เกิดกระแสประสาทขึ้นที่บริเวณ Axon ซึ่งกระแสประสาทก็จะมีการเหนี่ยวนำต่อไปบนเส้นใย Axon โดยความถี่ของกระแสประสาทนั้นจะเกิดขึ้นเป็นชุด ๆ ส่งต่อข้อมูลสัญญาณประสาทให้กับเซลล์ประสาทอื่นต่อไป โดยผ่านกลไกที่เรียกว่าซินแนปส์ (Synapse) ซึ่งเป็นการเชื่อมต่อกับเซลล์อื่นในลักษณะเครือข่ายเซลล์ประสาท บุคคลแต่ละคนอาจมีเซลล์ประสาทมากถึง 100 ล้านล้านเซลล์ (Johnson, 2017)

5.1 เธรสโฮลด์

เธรสโฮลด์ (Threshold) หมายถึง ระดับความแรงของสิ่งเร้าที่สามารถกระตุ้นเร้าทำให้เซลล์ประสาทเกิดการตอบสนองขึ้น (Meyer, Land, & Baillie, 2010) ระดับความแรงน้อยที่สุดของการกระตุ้นและมีความสามารถในการระบุจุดที่เกิดความแตกต่างในการรับรู้ (Just Noticeable Difference) ไม่เท่ากัน (Johnson, 2017)

5.2 ความต่างศักย์ในเยื่อหุ้มเซลล์ประสาท

ความต่างศักย์ของเยื่อหุ้มเซลล์ประสาทมีค่าประมาณ -70 มิลลิโวลต์ เมื่อเซลล์ประสาทถูกสิ่งเร้ากระตุ้นจนถึงระดับ Threshold ทำให้เกิดการตอบสนองขึ้นได้ อาจทำให้เกิดความต่างศักย์บวกและลบภายในเซลล์ประสาทกับภายนอกเซลล์ประสาทระหว่าง +30 ถึง -90 มิลลิโวลต์ การเคลื่อนที่ของ Action Potential ในเส้นประสาทดังกล่าวเรียกว่า การนำกระแสประสาท (Johnson, 2017) ความเร็วในการนำกระแสประสาทในเส้นใยประสาทแต่ละเส้นมีความแตกต่างกัน เส้นประสาทที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดเล็ก เส้นประสาทที่มี Myelin Sheath หุ้มสามารถนำกระแสประสาทได้เร็วกว่าเส้นประสาทที่ไม่มี Myelin sheath หุ้ม และอุณหภูมิสูงช่วยให้การนำกระแสประสาทเร็วขึ้น (Meyer, Land, & Baillie, 2010)

5.3 การถ่ายทอดสัญญาณประสาท

การถ่ายทอดสัญญาณประสาทระหว่างเซลล์ประสาทกับเซลล์ประสาทหรืออวัยวะที่เกี่ยวข้องเรียกว่าซินแนปส์ (Synapse) ซึ่งการถ่ายทอดสัญญาณประสาทผ่านซินแนปส์แบ่งออกเป็น 2 วิธี (Johnson, 2017) ได้แก่ การถ่ายทอดสัญญาณโดยไฟฟ้า (Electrical Transmission) ซึ่งพบมากในกระบวนการถ่ายทอดสัญญาณประสาทของสัตว์ชั้นต่ำที่ไม่มีกระดูกสันหลัง และการถ่ายทอดสัญญาณโดยสารเคมี (Chemical Transmission) ซึ่งพบมากในกระบวนการถ่ายทอดสัญญาณประสาทของสัตว์ชั้นสูงที่มีกระดูกสันหลัง โดยกลุ่มที่เลี้ยงลูกด้วยนม ทั้งนี้กระบวนการถ่ายทอดสัญญาณประสาทในเซลล์กล้ามเนื้อลาย (Neuromuscular Junction) มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากซินแนปส์ที่กล้ามเนื้อเรียบและกล้ามเนื้อหัวใจ (Grau et al., 2014)

6. ส่วนประกอบของเซลล์ประสาท

เซลล์ประสาทของมนุษย์มีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

6.1 ตัวเซลล์ โซมา หรือเพอริคาร์ยอน (Cell Body, Soma หรือ Perikaryon) ศูนย์กลางของเซลล์มีส่วนประกอบใกล้เคียงกับเซลล์สิ่งมีชีวิตทั่ว ๆ ไป คือ นิวเคลียส (Nucleus) ไซโทพลาซึม (Cytoplasm) และพลาสมาเมมเบรน (Plasma Membrane) เป็นส่วนที่มีการสังเคราะห์โปรตีนมากที่สุด มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ 0.1 นาโนเมตร ถึง 13.5 นาโนเมตร (Johnson, 2017; Ekbalusika, Volkmann, & Barlow, 2004)

6.2 เดนไดรต์ (Dendrites) เป็นแขนงของเซลล์ประสาทที่มีลักษณะคล้ายรากไม้ส่วนปลายของเดนไดรต์บางแห่งมีลักษณะเป็นตุ่มเล็ก ๆ เป็นส่วนที่รับกระแสประสาทเข้าสู่ตัวเซลล์ประสาท กระแสประสาทเข้าสู่เซลล์ประสาททางเดนไดรต์แล้วออกจากเซลล์ประสาททางแอกซอน ทำให้การถ่ายทอดกระแสประสาท ในสมองมนุษย์เป็นไปในทางเดียว ไม่แตกต่างอย่างในสัตว์ที่เริ่มมีระบบประสาท (Johnson, 2017)

6.3 แอกซอน (Axon) เป็นแขนงประสาทที่มีเพียงเส้นเดียวยื่นออกมาจากตัวเซลล์ประสาทแต่ละตัว แอกซอนทำหน้าที่นำกระแสประสาทออกจากตัวเซลล์ประสาท ทั้งนี้ปลายของแอกซอนมักแตกแขนงเล็ก ๆ เพื่อไซแนปส์กับโครงสร้างอื่น ๆ เช่น เซลล์ประสาท กล้ามเนื้อ เป็นต้น แอกซอนของเซลล์ประสาทสั่งการ (Motor Neurons) ที่ยาวที่สุดของมนุษย์มีความยาวมากกว่า 1 เมตร ทอดยาวจากกระดูกสันหลังไปสู่นิ้วหัวแม่มือเท้า ส่วนแอกซอนของเซลล์ประสาทรับความรู้สึก (Sensory Neurons) มีความยาวถึง 1.5 เมตร จากนิ้วหัวแม่มือเท้าถึงไขสันหลัง (Johnson, 2017)

7. หลักการและเหตุผลจากทิศทางการเรียนรู้ยุคปัจจุบัน

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีสภาพสังคมที่แตกต่างไปจากสังคมในอดีต ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้แก่ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ทั่วโลกเชื่อมโยงกันในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ และแนวทางการเมือง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นเป็นพลวัต ผลที่ตามมาคือโลกในยุคปัจจุบันมีลักษณะของโลกที่ไร้พรมแดนมากขึ้น และเชื่อมโยงกันถึงง่ายมากขึ้น สภาพสังคมมีความเป็นพหุวัฒนธรรมมากขึ้น มีการอพยพของแรงงาน และการเปลี่ยนแปลงของอาชีพในยุคปัจจุบันที่แตกต่างจากอาชีพในยุครุ่นพ่อแม่ เช่นการเกิดกระแสธุรกิจรูปแบบสตาร์ทอัพที่ใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อน (Tech-Startup Business) เยาวชนที่จะอยู่รอดและประสบความสำเร็จในยุคปัจจุบัน จึงต้องการทักษะและคุณลักษณะทางพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากทักษะในรุ่นพ่อแม่ และต้องกว้างกว่าทักษะและองค์ความรู้ทางด้านการอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณและวิทยาศาสตร์ ซึ่งทักษะเหล่านั้นควรเตรียมเยาวชนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมได้อย่างสันติ มีความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย รวมทั้งมีทักษะทางอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในยุคปัจจุบัน

หลายประเทศตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าว และได้กำหนดทักษะที่จำเป็นที่เด็กและเยาวชนควรต้องมีสำหรับยุคปัจจุบัน เพื่อที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะและคุณลักษณะที่จะอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ ในการเสนอแนวทางการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ของชาติสำหรับประเทศไทยนั้นจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายปลายทางว่าเราต้องการพัฒนาเยาวชนไปในทิศทางใด เพื่อที่เยาวชนเหล่านั้นจะมีคุณลักษณะ (Attributes) ที่จำเป็นสำหรับโลกที่มีความพหุวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจและสังคม และสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้ (Coping Skills) โดยการกำหนดทิศทางการเรียนรู้สำหรับเยาวชนควรต้องคำนึงถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ในเชิงของตัวผู้เรียนมากกว่าการมุ่งเป้าไปที่การกำหนดวิธีการจัดการศึกษาหรือเนื้อหาในหลักสูตร

มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่ก่อนที่จะลืมตาโลก โดยทารกเริ่มเรียนรู้รสชาติ เสียง ภาษา การสัมผัส และการมองเห็น ตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์มารดา ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาการของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยทางชีววิทยา (Biological Factors) และ 2) ปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมทางสังคมโดยปัจจัยทั้งสองมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยทางชีววิทยา หมายถึง อิทธิพลจากพันธุกรรม และระบบประสาทและสมองที่ส่งผลให้การเรียนรู้ของมนุษย์แต่ละคนแตกต่างกันออกไป หนึ่งในปัจจัยทางชีววิทยาที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์แต่ละคนมีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่ต่างกันไปคือ ปัจจัยทางพันธุกรรม ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 งานวิจัยด้านพัฒนาการของมนุษย์ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันระหว่างปัจจัยทางชีววิทยา และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยมุ่งไปที่การศึกษาระดับอิทธิพลระหว่างทางธรรมชาติหรือพันธุกรรม (Nature) และการเลี้ยงดู (Nurture) ส่งผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของมนุษย์มากน้อยเพียงใด โดยมีงานวิจัยอย่างต่อเนื่องที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยทางชีววิทยาต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ เช่น งานวิจัยที่ศึกษาพัฒนาการของแฝดทั้งในสหราชอาณาจักรและในรัฐมินิโซตา พบผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่าความแตกต่างทางพันธุกรรมส่งผลต่อการเรียนรู้ของฝาแฝดในระดับหนึ่ง โดยมีความเชื่อมโยงกับความสามารถทางเชาวน์ปัญญา (IQ) ความใส่ใจในการเรียน (Engagement) และพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็ก (Johnson, McGue, & lacono, 2006) งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยทางชีววิทยาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์

แม้ว่างานวิจัยในปัจจุบันจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยทางชีววิทยา แต่งานวิจัยเหล่านั้นก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของปัจจัยแวดล้อมทางสังคมที่ทำงานร่วมกันกับปัจจัยทางชีววิทยา และส่งผลให้มนุษย์แต่ละคนมีความสามารถทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แต่ในยุคแรกของการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้และการพัฒนาการของมนุษย์ นักวิจัยทางจิตวิทยามักสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของมนุษย์อย่างแยกส่วนและมักมุ่งเน้นศึกษาการเรียนรู้ที่เกิดเนื่องจากปัจจัยทางชีววิทยาเป็นหลัก เช่น การศึกษาในระดับยีนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ไปจนถึงการศึกษาในระดับพัฒนาการของสมอง ต่อมาในระยะหลังงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของมนุษย์ได้ให้ความสำคัญแก่ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม และการเลี้ยงดูมากขึ้น งานวิจัยในยุคปัจจุบันจึงได้กล่าวถึงการทำงานร่วมกันระหว่างปัจจัยทางชีววิทยา (Nature) และสภาพแวดล้อมและสังคมที่มนุษย์เติบโต (Nurture) ที่ล้วนมีบทบาทและทำงานส่งเสริมกันในกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ทุกคน

ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เนื่องจากส่งผลต่อการทำงานของปัจจัยทางชีววิทยา เป็นที่ทราบกันดีว่าพันธุกรรมมีอิทธิพลโดยตรงต่อพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา พื้นฐานทางอารมณ์ (Temperament) และพฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์ งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การแสดงออกทางพันธุกรรมขึ้นอยู่กับว่ายีนตัวไหนกำลังถูกกระตุ้นให้ทำงานและทำงานในช่วงเวลาใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการแสดงออกทางพันธุกรรมขึ้นอยู่กับกาเปิดหรือปิดสวิตช์ของยีนเหล่านั้น ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นและควบคุมการทำงานของยีนประกอบไปด้วย ปัจจัยแวดล้อมที่ไม่ได้สืบทอด (Non-inherited Environmental Factors) และประสบการณ์ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการแสดงออกทางพันธุกรรมชั่วคราว ในขณะที่ประสบการณ์บางอย่างอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในระยะยาวและถาวร

โดยเฉพาะประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤติของพัฒนาการ (Critical Periods) เช่น ในช่วงก่อนคลอดและหลังคลอดที่สมองหัวใจ หรืออวัยวะที่สำคัญกำลังพัฒนา หากเด็กเผชิญกับความเครียดร้ายแรง เช่น ถูกทอดทิ้งหรือกระทำชำเราตั้งแต่เล็ก อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและสารเคมีในสมองทำให้เด็กมีอาการซึมเศร้านอกจากประสบการณ์ส่วนตัวแล้ว ความเครียดของมารดาในช่วงตั้งครรภ์ยังสามารถส่งผลต่อการตอบสนองต่อการคุกคามในลักษณะสู้หรือหนีของเด็ก ดังนั้น การดูแลสุขภาพจิตและร่างกายของมารดาในขณะตั้งครรภ์ทั้งทางด้านนโยบายการจ้างงานหญิงตั้งครรภ์และระบบสนับสนุนของภาครัฐสำหรับพ่อแม่มีใหม่ รวมถึงการดูแลเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์และตลอดช่วงวัยเด็ก จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง (National Scientific Council on the Developing Child, 2010)

นักวิจัยพบว่าปัจจัยทางด้านสภาพการเลี้ยงดูส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านชีววิทยาของมนุษย์และการเรียนรู้ เป็นที่ทราบกันดีว่าอวัยวะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์คือสมอง ซึ่งสมองของทารกเริ่มพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาและพัฒนาต่อเนื่องไปจนเกือบชั่วชีวิต อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของสมองแตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์มีพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย เช่น ในช่วงแรกเกิด ทารกมีพัฒนาการทางสมองในส่วนสั่งการ (Motor) และสมองส่วนรับรู้ (Sensory) เป็นหลัก จึงทำให้ทารกแรกเกิดสามารถรับรู้ความรู้สึกเช่น ความเจ็บปวดและตอบสนองโดยการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดได้ นอกจากสมองส่วนสั่งการ และส่วนรับรู้จะพัฒนาในวัยแรกเกิดแล้ว สมองที่ทำหน้าที่ควบคุมการได้ยินและการมองเห็นก็พัฒนาไปพร้อมกันด้วยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงวัยถัดมา ซึ่งคือช่วงวัยเตาะแตะหรือช่วงอายุ 1-3 ขวบ (Toddler) เป็นช่วงวัยที่เด็กมีพัฒนาการของส่วนที่ควบคุมการได้ยินจนสามารถแยกเสียงที่แตกต่างกันออกจากกันได้ ซึ่งทำให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้ภาษา ในช่วงวัยนี้หากพ่อแม่มีการอ่านนิทานหรือส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้ฟังจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ด้านการฟังและมีความพร้อมในการเรียนรู้ภาษา โดยเฉพาะสมองของทารกวัยแรกเกิดไปจนถึงสามขวบมีอัตราการเชื่อมต่อประสานของเซลล์ประสาท (Synapse) ในอัตราที่สูง ซึ่งการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทนี้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ หากเด็กได้รับประสบการณ์นั้นซ้ำๆ เช่น การอ่านนิทานให้เด็กฟังทุกวันจะทำให้เกิดการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทอย่างแข็งแรง ในทางกลับกันหากเด็กช่วงวัยนี้ไม่ได้รับการส่งเสริมการฟังจะส่งผลให้เด็กมีการเรียนรู้ภาษาที่ช้าเนื่องจากเมื่อเด็กไม่ได้รับการกระตุ้นด้วยประสบการณ์การเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทจะสลายไป

ในเด็กช่วงวัยประถมศึกษาตอนต้น สมองยังคงมีการเชื่อมโยงของเซลล์ของระบบประสาท (Neuron) เรื่อย ๆ ซึ่งมีผลต่อการส่งสัญญาณประสาทและข้อมูล ส่งผลต่อความสามารถในการจดจำของเด็ก การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้ใหม่และสิ่งที่เคยเรียนรู้แล้ว เด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้นจึงสามารถที่จะเรียนรู้โดยการจดจำได้ดี การให้เด็กเรียนรู้ด้วยการทำซ้ำ ๆ หรือฝึกซ้ำ ๆ (Rote Learning) จึงเป็นวิธีหนึ่งที่มักได้ผลดีในวัยนี้ นอกจากนี้เด็กในวัยนี้ยังมีความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับอยู่ร่วมกันในสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในสังคม จะทำให้เด็กสามารถมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม ส่วนในเด็กช่วงประถมศึกษาตอนปลาย นอกจากสมองจะมีการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทเพิ่มมากขึ้นแล้ว สมองยังมีการเปลี่ยนแปลงของสารเคมี ส่งผลให้เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางการเรียนรู้ด้านอารมณ์ที่สูงขึ้น สมองยังมีการเปลี่ยนแปลงของสารเคมี ส่งผลให้เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางการเรียนรู้ด้านอารมณ์ที่สูงขึ้น และมีความสามารถในการจดจำทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาว (Short Term & Long Term Memories) การส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและวิเคราะห์ จึงเหมาะสมกับเด็กในวัยนี้มากกว่าการเรียนรู้แบบท่องจำเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้สมองในเด็กวัยนี้จนถึงมัธยมศึกษาตอนต้นจะพัฒนามากขึ้น เด็กวัยนี้จึงมีความสามารถในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น โดยเฉพาะ Cognitive Function เช่น การใช้เหตุผลความสามารถในการจดจำ ความสนใจ และนำไปสู่การเรียนรู้ทั้งทางด้านการศึกษา และการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ในสังคม ในช่วงวัยรุ่นสมองยังคงมีการเชื่อมโยงระหว่างเซลล์ของระบบประสาท หรือ นิวรอน (Neuron) อย่างต่อเนื่อง และมีความสำคัญในช่วงวัยรุ่น โดยพบว่าสภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่มนุษย์ได้รับในช่วงวัยรุ่นมีผลต่อการเชื่อมประสานระหว่างเซลล์ประสาท (Synapses)

ซึ่งการเชื่อมประสานระหว่างเซลล์ประสาทจะส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านอารมณ์ การรับรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมของมนุษย์

โดยสรุปแล้ว ในส่วนนี้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของพัฒนาการของสมอง และพัฒนาการของการเรียนรู้ที่เหมาะสมในเยาวชนแต่ละช่วงวัย การเข้าใจพัฒนาการแต่ละช่วงวัย จะนำมาสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่เยาวชน เช่น ในวัยเด็กก่อนวัยเรียนที่สมองมีการเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทในอัตราสูง เด็กควรได้รับความสัมพันธ์ที่ดีจากผู้เลี้ยงดูได้รับประสบการณ์เชิงบวก และการให้โอกาสในการให้เด็กได้ฝึกประสบการณ์นั้น ๆ ซ้ำ ๆ เช่น การอ่านนิทานให้ฟังทุกวัน เพื่อให้เด็กได้รับฟังเสียง และจดจำเพื่อสร้างความจำ ส่วนในวัยรุ่นที่การเชื่อมโยงของเซลล์ประสาทจะส่งผลต่อจิตใจและอารมณ์ และความรู้สึกของการได้รับการยอมรับ การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เยาวชนในวัยนี้ มีกลุ่มเพื่อนสนับสนุน เช่น มีชมรมต่าง ๆ ให้เลือกตามความสนใจและความสามารถ โดยมีครูและผู้ปกครองคอยสอดส่องดูแลในเรื่องความสัมพันธ์ของเด็กและเพื่อน รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้กำลังใจในความสามารถของเด็ก จะช่วยให้เยาวชนในช่วงวัยนี้มีพัฒนาการทางด้านสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวในข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางสมองนั้น งานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่า เด็กที่เกิดในครอบครัวที่มีเศรษฐกิจฐานะต่ำจะมีความสามารถในการจดจำคำศัพท์ได้น้อยกว่าเด็กที่เติบโตในครอบครัวที่เศรษฐกิจฐานะสูง (Hoff, 2003) ทั้งนี้สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากเด็กที่เกิดในครอบครัวที่ยากจนมักถูกเลี้ยงดูและเติบโตมาในสภาพแวดล้อมหรือชุมชนที่มีปัญหาความรุนแรงและปัญหาอาชญากรรม ดังนั้น สภาพแวดล้อมที่เด็กเติบโตมาจึงไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

ระดับของการเรียนรู้ของมนุษย์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) การเรียนรู้ในระดับปัจเจก (Individual Learning) ซึ่งหมายถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้ของมนุษย์แต่ละคน และ 2) การเรียนรู้ในระดับกลุ่ม (Collective Learning) ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับกลุ่มคน และส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มมีการเรียนรู้และพัฒนาการที่คล้ายกัน เช่น การเรียนรู้ของคนในแต่ละยุคสมัย (Generation) ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระดับปัจเจก หรือในระดับกลุ่ม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทั้งสองระดับนั้นเกิดจากการทำงานร่วมกันของปัจจัยทางชีววิทยา (Nature) และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม (Nurture) ซึ่งปัจจัยทั้งสองล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ และทำงานร่วมกัน ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น นักจิตวิทยาพัฒนาการ Bronfenbrenner (1979) ได้นำเสนอโมเดล “ระบบนิเวศของพัฒนาการมนุษย์” (Ecology of Human Development) ซึ่งกล่าวถึงพัฒนาการของมนุษย์ว่าเป็น “ผลผลิตของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวมนุษย์และสิ่งแวดล้อม” โดยความหมายของสิ่งแวดล้อมตามนิยามของ Bronfenbrenner (1979) นั้นหมายรวมถึง เศรษฐฐานะ ขนาดของครอบครัว พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือเลี้ยงด้วยกัน หรือพื้นเพด้านเชื้อชาติของบุคคลนั้น และยังหมายรวมถึงผู้อื่นที่อยู่รายล้อมและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางด้านสื่อและบริการที่มีในสังคม รวมไปถึงทัศนคติและคุณค่าของคนในสังคมระดับมหภาค

ต่อมา Bronfenbrenner and Morris (2006) ได้เพิ่มเติมแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของคุณลักษณะทางจิตชีววิทยาของมนุษย์เข้าไปในโมเดลแรกจนกลายเป็น “โมเดลชีวนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์” (Bioecological Model of Human Development) ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์อย่างมีพลวัตระหว่างองค์ประกอบ 4 อย่าง ได้แก่ 1) กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม 2) ลักษณะของบุคคลที่กำลังพัฒนา 3) บริบทแวดล้อมทั้งระยะใกล้และไกลจากบุคคลนั้น และ 4) เวลาที่กระบวนการปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้น นอกจากองค์ประกอบทั้งสี่ประการนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการในระดับปัจเจก ปัจจัยด้านบริบทแวดล้อมในระดับมหภาค เช่น ค่านิยม ความคาดหวังและเหตุการณ์สำคัญในสังคมทั้งที่เกิดขึ้นภายในช่วงอายุใดช่วงอายุหนึ่ง และข้ามรุ่น (Generation) และระบบเวลายังถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของกลุ่มคน ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรม

และทัศนคติของคนที่อยู่ในรุ่นเดียวกันมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและคนที่อยู่ต่างรุ่นอย่างรุ่นเบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomer) มีการแสดงออกทางความคิดและพฤติกรรมที่แตกต่างจากคนรุ่นสหัสวรรษ (Millennial)

8. บทสรุป

ความท้าทายสู่กรอบความคิดใหม่ (New Paradigm) ที่มีผู้เรียนที่ผ่านการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านความรู้ผ่านข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่า เวิลด์ไวด์เว็บ (WWW) ทำให้อินเทอร์เน็ตแพร่หลายใช้งานกันอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมาเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ข่าวสารของผู้คนในโลกอย่างกว้างขวาง ขณะเดียวกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองก็เปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงเวลานั้นเช่นเดียวกัน โลกในยุคโลกาภิวัตน์ สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ เพราะมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาขึ้นมาใหม่ ๆ มากมาย ผู้เรียนที่เกิดในยุคหลังปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) นี้ว่า Gen Z ที่ผู้เรียนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเหตุผล มีจุดสนใจและสิ่งที่ต้องการเรียนรู้เพื่อจะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน ขณะเรียนรู้กับผู้อื่นและมีศักยภาพที่จะเรียนรู้เป็นรายบุคคล และมีการแสดงออกอย่างมีวิจารณ์ญาณ ควรออกแบบหลักสูตร โครงสร้างเวลาเรียน และกระบวนการติดตามประเมินใหม่ เพราะในช่วงดังกล่าวนี้ร่างกายของผู้เรียนจำเป็นต้องมีการปรับตัว (Adaptation) รักษาเสถียรภาพความสมดุล (Equilibrium) ซึ่งเกิดขึ้นทั้งในระบบร่างกาย (Physical Systems) และระบบของจิต (Psychological Systems) เพื่อปรับสภาพร่างกายและจิตใจของบุคคลให้สามารถอยู่รอดให้ได้ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมยุคชีวิตปกติใหม่ (New Normal) มีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบร่างกายและระบบของจิตของผู้เรียนเพื่อรักษาเสถียรภาพความสมดุลให้ระบบยังคงดำเนินต่อไปได้ สถานศึกษาต่าง ๆ พยายามกระชับหลักสูตรและปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีการสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน และความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และมีแผนการสอนที่เหมาะสม ทั้งด้านระบบการเรียนรู้ทางไกลและระบบออนไลน์ โดยทำความเข้าใจให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามสถานการณ์การปรับตัวในมิติของศักยภาพในการเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดด (Rapid Growth) ของคนรุ่นใหม่

ในปัจจุบันโลกที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาถูกเร่งให้เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาด้วยหลากหลายปัจจัย แม้ไม่มี “โควิด-19” เป็น “ตัวเร่ง” นักวิชาการต่างเห็นพ้องกันว่าการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนอย่างสิ้นเชิง ด้วยวันนี้ โควิด-19 จึงไม่นับเป็น “วิกฤต” ที่กระตุ้นให้ทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้บริหาร ครู นักวิชาการ และทุกภาคส่วนต้องปรับกระบวนทัศน์ กระบวนการ วิธีการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีในระบบทางไกลมาช่วย วิถีคิดให้เรียนรู้ไม่ใช่เพียงเพื่อการอยู่รอดได้เท่านั้น แต่ยังเป็น “โอกาส” ที่จะได้ทบทวนความท้าทายเพื่อก้าวต่อไปข้างหน้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เกิดผลกระทบทางบวกและทางลบต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา สถานศึกษาควรร่วมมือกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการเสริมสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน โดยมุ่งเน้นเป้าหมายให้การศึกษา เป็นเครื่องมือเพื่อยกระดับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์อย่างแท้จริง

ในออกแบบการสอนถ้าไม่ทราบว่ามีวิธีการเรียนรู้อย่างไร จะสามารถออกแบบการสอนที่ช่วยส่งเสริมและทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร การออกแบบนั้นส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ถึงกระบวนการภายในไม่เพียงแต่การเปลี่ยนพฤติกรรมเท่านั้น ให้ความสนใจในกระบวนการภายในที่เรียกว่า ความรู้ความเข้าใจหรือการรู้คิดของมนุษย์ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้จะอธิบายได้ดีที่สุด หากเราสามารถเข้าใจกระบวนการภายใน ซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง และเป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้การออกแบบการสอนนั้นมีความลึกซึ้งจนกระทั่งสามารถหยั่งลึกไปถึงกระบวนการภายในหรือเรียกว่า กระบวนการรู้คิด (Cognitive Process) ที่ใช้ในขณะเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การที่นำพื้นฐานในการออกแบบ

ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้หรือที่สามารถสนับสนุน หรือเื้อต่อกระบวนการรู้คิดที่เกิดขึ้นภายใน มิใช่เพียงแต่พฤติกรรมภายนอกของผู้เรียนเท่านั้น ในการทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนแสดงถึงความเข้าใจที่ลึกซึ้ง (Deep Understanding) มิใช่เพียงแต่จดจำสารสนเทศที่ปรากฏได้เท่านั้น ควรทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จนกระทั่งสามารถนำทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติได้ต่อไป

9. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ประจักษ์ ปฏิทัศน์. (2562). *ความคิดเชิงระบบและความคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิฤตหรือโอกาสการศึกษา*
ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,
กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาษาอังกฤษ

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The Bioecological Model of Human Development. In R.M. Lerner (Ed). *Handbook of Child Psychology: Vol 1 Theoretical Models of Human Development* (6th ed). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Casey, B. J., Davidson, M., & Rosen, B. (2002). Functional Magnetic Resonance Imaging: Basic Principles of and Application to Development Science. *Developmental Science*, 5(3), 301-309.
- Ekbalusika, F., Volkmann, D., & Barlow, P. W. (2004). Eukaryotic Cells and Their Cell Bodies: Cell Theory Revised. *Annual Review of Botany*, 94, 9-32.
- Grau, C., & et al. (2014). Conscious Brain-to-Brain Communication in Humans Using Non-Invasive Technologies. *PLoS ONE*, 9(8), 1-6.
- Hoff, E. (2003). The Specificity of Environmental Influence: Socioeconomic Status Affects Early Vocabulary Development via Maternal Speech. *Child Development*, 74(3), 1368-1378.
- Johnson, M. D. (2017). *Human Biology* (8th ed). Kuala Lumpur: Pearson Education Limited.
- Johnson, W., McGue, M., & lacono, W. G. (2006). Genetic and Environmental Influences on Academic Achievement Trajectories During Adolescent. *Development Psychology*, 42(3), 514-532.
- Meyer, J. H. F., Land, R., & Baillie, C. (2010). *Threshold Concepts and Transformational Learning*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Marieb, E. N. (2015). *Essentials of Human Anatomy & Physiology* (11th ed). New York: Pearson Education Limited.
- National Scientific Council on the Developing Child. (2010). *Early Experiences can After Gene Expression and Affect Long Term Development: Working Paper No.10*. Center on the Developing Child at Harvard University. Retrieved from <http://www.developingchild.net>
- Shapshak, P. (2018). Artificial Intelligence and Brain. *Bioinformation*, 14(1), 38-41.
- Starr, C., & McMillan, B. (2016). *Human Biology* (11th ed). Toronto: Cengage Learning.

- Teplan, M. (2002). Fundamentals of EEG Measurement. *Measurement Science Review*, 2(2), 1-11.
- Thanos, P. K., Wang, G. J., & Volkow, N. D. (2008). Position Emission Tomography as a Tool for Studying Alcohol Abuse. *Alcohol Research & Health*, 31(3), 233-237.

การเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ Preparation for Higher Education Management under New Normal

ปฏิภาณ กิตตินันท์วัฒน์*

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ (สามภาษา) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Patipan Kittinanthawat*

Lecturer of Communication Art (Trilingual), Faculty of Communication Art, Rambhai Barni Rajabhat University*

Corresponding author E-mail: patipan.k@rbru.ac.th

(Received: September 23, 2021; Revised: August 21, 2021; Accepted: October 11, 2021)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ เพื่อประสิทธิผลของการเรียนการสอนแบบความปกติใหม่ระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสม สำหรับองค์ประกอบ การเตรียมความพร้อมด้านนักศึกษา นักศึกษาควรเปลี่ยนระบบความคิด ทักษะคิด เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีกับการเรียน ทางไกลและการเรียนออนไลน์ องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาควรมีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรม มีความรู้ การกำหนดวิธีการสอนควรเลือกกระบวนบริการ สื่อสารกิจกรรมการเรียนการสอน วัดและ ประเมินผล ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพและมีปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักศึกษา องค์ประกอบ การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี ควรมีการบูรณาการเทคโนโลยีการศึกษา ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา ส่งเสริมให้ระบบการจัดการศึกษาเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและเชื่อมต่อเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนควรมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัด การศึกษา เนื่องจากกิจกรรมการจัดการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีช่วยในการสอนจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักศึกษา อาจารย์ ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่านักศึกษาสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองแล้วพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการนำ เทคโนโลยีไปใช้เพื่อการศึกษาและหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม, การจัดการศึกษา, ความปกติใหม่

Abstract

The author's objective is to present how higher education could be catered under a new normal model for the effectiveness of new normal teaching methods towards higher-education students. The results revealed that students should change their thinking systems, attitudes, and behaviors of using online and distance learning technology. Teachers should have technological managerial skills which help manage higher-students' education since this can stimulate their interests. The teachers should realize a concept in which students are able to create knowledge by themselves. They should develop students to have knowledge, skills, including promoting students to apply some technological tools to acquire knowledge

throughout their learning lives. Philosophies of learning contents should be reasonable, strengthening, virtuous, and insightful. Servicing and facilitating teaching methods should be selected. The teachers should convey effective contents and learning activities, measure and evaluate academic outcome. The teachers should foster interactions that are linked to students' interests. In terms of educational technology, the teachers should integrate educational technology with their teachings, promote educational management systems which could help access information infrastructure and appropriately connect information technology with one another. The instructors need to be insightful at using technology to help manage education due to the fact that technology-based educational management activities potentially stimulate students' interests for their sustainable livings.

Keyword: Preparation, Educational Management, New Normal

1. บทนำ

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2563) กล่าวว่า “โลกหลังโควิด-19” จะเป็นโลกที่มีการพลิกโฉมครั้งใหญ่ เป็นการปรับเปลี่ยนทั้งเชิงโครงสร้างและพฤติกรรมแบบ “ภาคบังคับ” ที่ต้องแลกความเป็นส่วนตัวกับความเป็นส่วนรวม โลกหลังโควิด-19 จึงเป็นโลกที่ผู้คนต้องอิงอาศัยกันมากขึ้น การกระทำของบุคคลหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อผู้อื่นไม่มากนักน้อย จนอาจกล่าวได้ว่า “จากนี้ไป ผู้คนในโลก สุขก็จะสุขด้วยกันทุกข์ก็จะทุกข์ด้วยกัน” ผู้คนกำลังดำรงชีวิตอยู่ใน “โลกที่ไร้สมดุล” ความไร้สมดุลในสภาวะที่ต้องอิงอาศัยกันมากขึ้นก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพและความไม่มั่นคงปลอดภัยตามมาเกิดเป็น “วงจรอุบาทว์โลก” ที่ทำให้ต้องเผชิญกับความเสี่ยงและภัยคุกคามอยู่ตลอดเวลาและนำไปสู่ “วิกฤตโลก” ดังนั้นหากต้องการให้ความเป็นปกติสุขกลับคืนมาหลังโควิด-19 ต้องคืนความสมดุลให้กับโลกธรรมชาติปรับสมดุลในปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์พร้อม ๆ กับลดทอนการบริโภค การผลิต การแข่งขัน การใช้ทรัพยากร จากนี้ไปเวลาจะทำอะไรต้องคิดให้ลุ่มลึกและแหลมคมมากขึ้น มองออกไปในมิติที่กว้างขึ้นและไกลขึ้นที่สำคัญต้องคิดเพื่อส่วนรวมและคิดเพื่อคนรุ่นหลัง

การศึกษา ถือเป็นอีกสิ่งสำคัญต่อมนุษย์ เป็นอีกปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมประเทศชาติ เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ การศึกษาในประเทศไทยเป็นการจัดการโดยรัฐซึ่งควบคุมกำกับดูแลโดยกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา (พฤษภา ครีเอแสง, 2558) ในสมัยก่อนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามักจะเป็นรูปแบบอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาต้องได้พบหน้ากัน การเรียนการสอนเกิดปฏิสัมพันธ์กันในรูปแบบใกล้ชิด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2559 เกิดปัญหาการระบาดของเชื้อโควิด-19 ขึ้น ทำให้เกิดการปรับตัวทั้งด้านสังคม การใช้ชีวิต และการศึกษา คนเกิดการเว้นระยะห่างจากกัน และแน่นอนว่าหลังจากผ่านพ้นช่วงวิกฤตโควิด-19 นี้ การดำเนินชีวิต การเรียนการศึกษาจะเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีการสื่อสารจึงมีส่วนสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในยุคใหม่ ที่เรียกว่า “ความปกติใหม่”

ธนากร คุ่มภัย, แสงอาทิตย์ เจ้วัฒนพงศ์, พงศ์ศิลป์ รัตนอุดม, สุนิษา บัวอรุณ และสมพร ปานดำ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า วิกฤตการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ โควิด-19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลกได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตใหม่ในสังคมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสครั้งสำคัญในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อยู่รูปแบบใหม่ด้วยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทมากขึ้น

Binmanocs (2563) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เริ่มคลี่คลายลง หลาย ภูมิภาคส่วนเริ่มพูดถึง “ความปกติใหม่” ผู้คนทั่วโลกเข้าสู่ “ความปกติรูปแบบใหม่” ในทุก ๆ ด้าน ทั้งไลฟ์สไตล์ ธุรกิจ สาธารณสุข และการศึกษา ทั้งนี้สถาบันการศึกษาก็เป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่เกิดการปรับตัวครั้งใหญ่ โดยระหว่างนี้ใกล้เปิดภาคการศึกษา นับเป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีกับการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์สำหรับนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย ทุให้เป็นความปกติใหม่ที่ต้องปรับตัวเพื่อพึ่งพาตนเองให้รอด เพราะเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นแท้จริงต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

นอกจากนี้ กองบรรณาธิการ the 101 World (2564) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมเอาไว้ที่น่าสนใจว่า นักศึกษาที่มีฐานะดีอาจเจอปัญหาเพียงแค่การเรียนออนไลน์นั้นไม่มีประสิทธิภาพ แต่นักศึกษาฐานะยากจนจะเจอปัญหาที่ใหญ่กว่ามาก เมื่อพิจารณางานศึกษาการระบาดของไวรัสโอบิลาในทวีปแอฟริกา จะพบว่าการศึกษาที่เป็นปัจจัยให้การเลื่อนขั้นทางสังคม (Social Mobility) นั้น กลายเป็นปัจจัยลบ ทั้ง ๆ ที่ในสถานการณ์ปกติการศึกษาเป็นปัจจัยที่ทำให้คนเลื่อนขั้นได้ เพราะการระบาดส่งผลให้ครอบครัวนักศึกษาที่ยากจนนั้นไม่สามารถกลับเข้าสถานศึกษาได้อย่างถาวรได้ โลกการศึกษาหลังโควิด-19 จึงต้องปรับโฉมใหม่ หากมองในมุมบทบาทของภาครัฐ รัฐจะต้องออกมาตรการเยียวยาระหว่างวิกฤตสำหรับนักศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากการที่ไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้ รวมทั้งยังต้องคิดมาตรการรับมือในกรณีที่นักศึกษาต้องลาออกจากการเรียนอย่างถาวร ซึ่งมาตรการเหล่านี้รัฐสามารถลงมือได้ทันที ไม่ต้องรอวิกฤตผ่านไก่อน และหลังจากนี้ต้องวางทิศทางการศึกษาในอนาคต เพื่อตอบรับกับเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอีกด้วย นอกจากนี้ รัฐต้องแยกให้ออกว่าความปกติใหม่ที่ผู้คนกำลังกล่าวถึงนั้นเป็นความผิดปกติชั่วคราว หรือจะกลายเป็นลักษณะของโลกใหม่หลังโควิด-19 จริง ๆ ประเด็นนี้สำคัญ เนื่องจากจะทำให้รัฐประเมินเรื่องเศรษฐกิจและการศึกษาได้ดีขึ้น หลายเรื่องที่มีติดบดติดตอนนี ที่จริงแล้วเป็นเพียงเรื่องชั่วคราว เช่น ธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม อาจไม่ล่มสลายและกลับมาดำเนินตามปกติได้ หากสามารถคิดค้นวัคซีนสำเร็จ หรือการเรียนออนไลน์ซึ่งจะมาแทนที่การนั่งเรียน ณ มหาวิทยาลัยก็อาจเป็นเรื่องชั่วคราวเช่นกัน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ เพื่อนำเสนอความหมายของความปกติใหม่ (Readiness) องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ ทั้งองค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านนักศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยี ด้านคุณภาพอาจารย์ผู้สอน เพื่อประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาในอนาคตให้มีความเหมาะสม และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ความหมายของความปกติใหม่

คำว่า “ความปกติใหม่” นั้น มีผู้เชี่ยวชาญทั้งไทยและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเพียงบางท่านเพื่อเป็นกรณีศึกษาเท่านั้น ดังนี้

ราชบัณฑิตยสภา ได้บัญญัติศัพท์ “ความปกติใหม่” โดย รองศาสตราจารย์มาลี บุญศิริพันธ์ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา ได้อธิบายผ่านทางเฟซบุ๊กชื่อบุญชี “Malee Boonsiripunth” เอาไว้ว่า ความปกติใหม่ แปลว่า ฐานวิถีชีวิตใหม่ รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไมคุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติ และการจัดการการใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้น หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวินัยดั้งเดิมหรือหวงหาถึงอดีต (Thaipbs, 2563)

นอกจากนี้ พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2563) ยังได้กล่าวเอาไว้ว่า วิถีใหม่ของการปฏิบัติอันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 การใส่หน้ากากอนามัย การรักษาระยะห่างทางสังคม การทำงานที่บ้าน การสอนออนไลน์ การลดเป้าหมาย การเติบโตทางเศรษฐกิจ การเติบโตของธุรกิจออนไลน์ การกู้เงินของรัฐบาล และการแจกเงินโดยตรงให้ประชาชน คำถามคือ สิ่งเหล่านี้เป็น “ความปกติใหม่” อย่างยั่งยืนหรือเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราวในบริบทที่ผิดปกติ ความปกติใหม่ควรเป็นบริบทใหม่ที่เกิดขึ้นมีความต่อเนื่องยั่งยืน จนทำให้แบบแผนเดิมไร้สมรรถภาพ และแบบแผนใหม่เกิดเสถียรภาพ

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ความปกติใหม่ หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติ ประกอบด้วย วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติ และการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะธำรงรักษาวินัยดั้งเดิมหรือหวนหาถึงอดีต เป็นบริบทใหม่ที่เกิดขึ้นมีความต่อเนื่องยั่งยืน จนทำให้แบบแผนเดิมไร้สมรรถภาพ และแบบแผนใหม่เกิดเสถียรภาพ การศึกษาก็เช่นกัน เมื่อเกิดวิกฤตอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนไม่สามารถพบปะเพื่อถ่ายทอดและการรับความรู้เช่นเคย จึงปรับเปลี่ยนวิธีเป็นการจัดการศึกษาผ่านระบบทางไกล เช่น ระบบZoom, ระบบกูเกิ้ลมีท, ระบบไลน์ และระบบการประชุมทางไกลอื่น ๆ

3. ความหมายของความพร้อม

คำว่า “ความพร้อม” (Readiness) ความพร้อมนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายเอาไว้มากมาย ทั้งที่ต่างกันและเหมือนกันตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าส่วนมากมีความคล้ายกันในรายละเอียด ผู้เขียนจึงขอความหมายของคำว่า “ความพร้อม” จากผู้เกี่ยวข้องบางท่านมาเสนอเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติมดังนี้

สมใจ สืบวัฒนพงษ์กุล และนพดล เจนอักษร (2560) ให้ความหมายเอาไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความสามารถที่จะทำอะไรได้เองตามธรรมชาติ เป็นการแสดงออกของบุคคลทางด้านความคิด ความรู้สึก ทักษะ และแสดงพฤติกรรมในการเตรียมตัว เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้โดยที่ความสามารถนั้นต้องมีสภาวะสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ บุคคลจะมีความพร้อมหรือเต็มใจและยินยอมทุ่มเทพลังกายและพลังใจเพื่อบังคับเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความพร้อมที่จะรับความเครียดและความยุ่งยากที่จะตามมา และเมื่อมีความพร้อมในทุกด้าน การเรียนรู้หรือกระทำการต่าง ๆ จะสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

รักชนก โสภพิศ (2553) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า การเตรียมความพร้อม เป็นการเตรียมนักศึกษาให้พร้อมก่อนออกไปเผชิญชีวิตภายนอกสถาบัน ในด้านทัศนคติ ลักษณะนิสัย ความรู้ ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการปฏิบัติงานบริการ โดยต้องมีสภาวะสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งบุคลิกภาพที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้งานทำเมื่อจบการศึกษา

จึงสรุปได้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความสามารถที่จะทำอะไรได้เองตามธรรมชาติ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของบุคคล ความครบครันหรือมีทุกอย่างครบแล้ว ซึ่งเกิดจากวุฒิภาวะเป็นการเจริญเติบโตตามธรรมชาติหรือเกิดจากการเรียนรู้ฝึกฝน ความพร้อมเป็นรากฐานและแนวโน้มของบุคคลที่จะเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับความพร้อมหรือไม่พร้อม โดยองค์ประกอบของความพร้อมนั้นผู้เขียนจะได้อธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อต่อไป

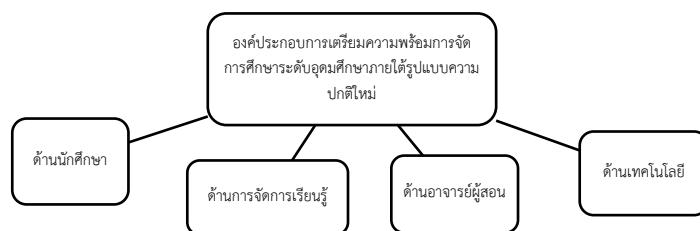
4. องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่

องค์ประกอบของการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่นั้น มีผู้เชี่ยวชาญได้สร้างแบบองค์ประกอบของความพร้อมเอาไว้มากมาย ทั้งในและต่างประเทศ ผู้เขียนได้รวบรวมไว้พอสังเขปพอเป็นกรณีศึกษาได้ดังต่อไปนี้

Downing and Thackrey (อ้างถึงใน ทวีพร ตรีผอง, พิมพ์ปวีณ์ มะณีวงศ์ และวิจิตรรัตน์ บุญทอง, 2558) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของความพร้อมสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) องค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ การบรรลุนิติภาวะด้านร่างกายทั่วไป 2) องค์ประกอบด้านสติปัญญา ได้แก่ ความพร้อมด้านความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล 3) องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประสบการณ์ด้านสังคม สภาพแวดล้อมรอบตัว 4) องค์ประกอบด้านอารมณ์แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์

ชนกพร ไผทสิทธิกุล (2560) ได้แบ่งองค์ประกอบของการเตรียมความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อการพัฒนานักศึกษาเพื่อรองรับวิชาชีพทางด้านสถาปัตยกรรมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเอาไว้ 9 องค์ประกอบด้วยกันคือ 1) องค์ประกอบด้านการวางแผน 2) องค์ประกอบด้านการสร้างอัตลักษณ์ 3) องค์ประกอบด้านเทคโนโลยี 4) องค์ประกอบด้านการพัฒนาวิชาชีพ 5) องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ 6) องค์ประกอบด้านความร่วมมือ 7) องค์ประกอบด้านหลักสูตร 8) องค์ประกอบด้านคุณภาพอาจารย์ผู้สอน และ 9) องค์ประกอบด้านพัฒนานักศึกษา

ดังนั้น เมื่อนำองค์ประกอบของทฤษฎีแต่ละทฤษฎีมาสังเคราะห์ ปรับปรุง และเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่สูงสุดเพื่อนำมาเป็นแนวทางการศึกษาการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ได้ 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านนักศึกษา 2) องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี 3) องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ 4) องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน ซึ่งบทความนี้จะขออธิบายเฉพาะองค์ประกอบทั้ง 4 นี้ เพื่อให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ สามารถเขียนเป็นแผนภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ระดับอุดมศึกษา

1) องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านนักศึกษา การเรียนในยุคความปกติใหม่ นักศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติ การเรียนรู้ยุคใหม่ควรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เรียนอย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ การสร้างความสามารถในการเรียนแบบไร้ขอบเขต แต่ยังมีปัญหว่านักศึกษาแต่ละรายอาจมีข้อจำกัดบางอย่าง เช่น ไม่มีอุปกรณ์รับสัญญาณสื่อการสอน หรือบางรายอาจไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้ที่บ้าน สอดคล้องกับ สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน (2563) ได้กล่าวไว้ว่า

การเข้าถึงเทคโนโลยีระบบอินเทอร์เน็ตยังเป็นปัญหาอยู่มากยังไม่ทั่วถึง และยังมีความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) คือ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเรียนรู้เนื้อหาผ่านสื่อที่อาจารย์ผู้สอนเตรียมไว้ให้ แล้วให้นักศึกษาใช้เวลาเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาเหมือนในห้องเรียน จะทำให้นักศึกษาเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตัวเองอย่างแท้จริง สุภาพร เทพยสุพรรณ (2563) ยังได้กล่าวเสริมไว้ว่า นักศึกษาต้องดูแลรักษาสภาพจิตใจให้ดี สำหรับนักศึกษาหลายคนการเรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นเรื่องใหม่ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเวลาในการปรับตัวให้กับรูปแบบการเรียนรู้แบบปกติใหม่ เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมเรียนรู้และใช้ชีวิตที่ต้องเว้นระยะห่างจากคนอื่น

จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจะเห็นได้ว่าสิ่งที่นักศึกษาควรเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาแบบความปกติใหม่ คือ นักศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบความคิด ทักษะคิด เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีกับการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์สำหรับนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

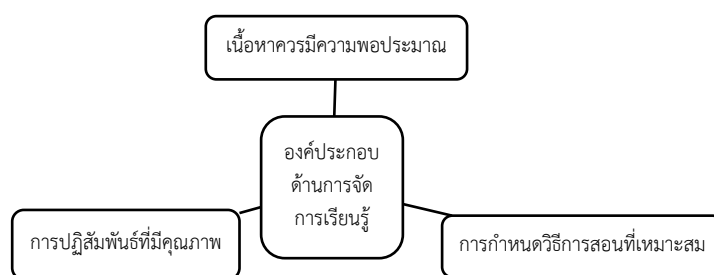
ภาพที่ 2 องค์ประกอบเตรียมความพร้อมด้านนักศึกษา

2) องค์ประกอบเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) ได้เสนอทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบการเรียนรู้ คือ การวางแผนอย่างแยกย่อยด้วยสติและปัญญาของอาจารย์ผู้สอนบนรากฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้นักศึกษาเกิดความสงสัยใคร่รู้ มีความหลงใหลที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านช่องทางและวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติความถนัดของตนเอง จนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้แบบทั่วไปนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนบรรยาย ผู้เรียนนั่งฟัง (บางครั้งไม่สนใจรับฟัง) ผู้สอนพูดฝ่ายเดียวโดยไม่สนใจข้อมูลย้อนกลับหรือการแสดงออก เพราะนักศึกษาไม่มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (Ownership) ถึงแม้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้จะน่าตื่นเต้นและท้าทายเพียงใด แต่เป็นเพียงความตื่นเต้นท้าทายเพียงชั่วครู่ ชาติความยั่งยืนที่จะเสริมสร้างการเรียนรู้ในระยะยาวซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต (2563) ได้เสนอหลักการออกแบบการเรียนรู้ในความปกติใหม่ไว้ว่า 1) มีความพอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกัน 4) มีคุณธรรม 5) มีความรู้

นอกจากนี้ ณิชยา พิทยาพงศกร (2563) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การจัดการเรียนรู้ของภาคการศึกษาไทย ควรเป็นการให้น้ำหนักแบบใหม่เพื่อจัดการปัญหาเดิม ปรากฏการณ์ของโควิด-19 ที่ทำให้นักศึกษาไม่ได้ไปยังมหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้สอนจัดการเรียนการสอนไม่ได้เหมือนที่ผ่านมา ทำให้เกิดความตระหนักใหม่ถึงสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นแท้จริงต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น หลักสูตรแกนกลางที่มีอยู่เดิมทะเทาะทะเกินและไม่เหมาะกับบริบทของนักศึกษาแต่ละคน ควรใช้ความตระหนักที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์นี้ มาออกแบบขนาดของการศึกษาไทย ให้น้ำหนักกับสิ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักศึกษามากกว่าเงื่อนไขที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบาย แนวคิดหรือผลประโยชน์บางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น ให้น้ำหนักกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามากกว่าจำนวนชั่วโมงที่นักศึกษาอยู่ในห้องเรียนหรือเรียนผ่านสื่อโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ ให้น้ำหนักกับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักศึกษา เชื่อมโยงกับชุมชนและบริบทที่นักศึกษาอยู่มากกว่าการเรียนรู้ตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั่วประเทศ ให้น้ำหนักกับการประเมินผลเพื่อการพัฒนา

การเรียนรู้ของนักศึกษา (Formative Assessment) จากชิ้นงานและพฤติกรรมของนักศึกษามากกว่าการประเมินเพื่อการตัดสิน (Summative Assessment) เพื่อนำไปใช้ให้คุณให้โทษแก่สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ให้นำหนักกับการช่วยเหลือ นักศึกษาที่มีความท้าทายในการเรียน ควบคู่กับการส่งเสริมนักศึกษาคนอื่น ๆ ให้เต็มศักยภาพ เนื่องจากนักศึกษาที่ขาดแรงจูงใจ ในการเรียนเป็นทุนเดิมหรือมาจากครอบครัวยากจนมีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบการศึกษามากขึ้นเมื่อสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ให้นำหนักกับการเรียนรู้เพื่อสุขภาพกายและใจ ควบคู่กับการเรียนรู้ด้านวิชาการ สถานการณ์โรคระบาดส่งผลต่อสุขภาพกายและใจ ของทุกคนรวมถึงเด็ก ๆ ทุกวัย การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ยากเมื่อนักศึกษามีความเครียดหรืออยู่ในภาวะที่เป็นอันตราย การจัดการ เรียนรู้จึงควรสอดคล้องกับเนื้อหาความรู้เรื่องสภาวะ การดูแลสุขภาพกายและใจ เพื่อให้ นักศึกษาเรียนรู้และปรับตัวได้ท่ามกลาง สถานการณ์ครอบครัวและสังคมที่ไม่แน่นอน ให้นำหนักกับการจัดสรรทรัพยากรออนไลน์แก่นักศึกษาและครอบครัว ควบคู่กับ ทรัพยากรออนไลน์ เช่น จัดสรรสื่อการเรียนรู้ให้แก่ครอบครัวด้วยโอกาสเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ที่บ้าน จัดให้มีอาสาสมัคร ติดตามสถานการณ์นักศึกษาในแต่ละครอบครัวและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการดูแลลูก ในลักษณะเดียวกันกับอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ของประเทศ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์กับประชาชนในด้านต่าง ๆ ไม่เพียงแต่การศึกษาเท่านั้น

ดังนั้น จึงสรุปองค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้ 1) เนื้อหาควรมีความพอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรม มีความรู้ 2) การกำหนดวิธีการสอน เลือกกระบวนการสื่อสาร กิจกรรมการเรียนการสอน วัดและ ประเมินผลให้เหมาะสม 3) จัดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงกับความสนใจของนักศึกษา มีการประเมินผลเพื่อการพัฒนา การเรียนรู้ของนักศึกษา การช่วยเหลือนักศึกษาที่มีความท้าทายในการเรียนรวมทั้งสุขภาพกายและใจ ควบคู่กับการเรียนรู้ ด้านวิชาการ การจัดสรรทรัพยากรออนไลน์แก่นักศึกษาและครอบครัว ควบคู่กับทรัพยากรออนไลน์ สามารถเขียนเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

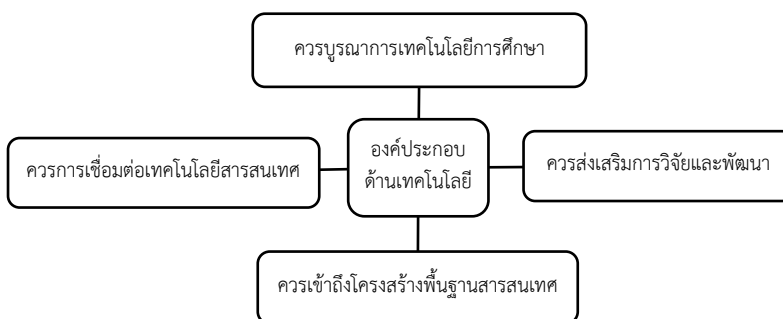
ภาพที่ 3 องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้

3) องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี แนวปฏิบัติการองค์ประกอบการเตรียมความพร้อมจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและมีประสิทธิภาพ คือ การสร้างและพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ในยุคความปกติใหม่ด้วยปัญญา องค์ความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน ดังจะได้อธิบายเพิ่มเติมต่อไปนี้

อินทรา กำเนิด และคณะ (อ้างถึงใน กิตติพร เนาว์สุวรรณ และชัยรัตน์ จุสปาโล, 2557) ได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบ การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีการศึกษาในอนาคตไว้ครอบคลุมและสามารถนำมาปรับใช้กับการจัดการศึกษาในยุค ความปกติใหม่ว่า ระบบการศึกษาจำเป็นต้องนำความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต แนวโน้มของการพัฒนาและรูปแบบการใช้เทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตมนุษย์และการศึกษาในอนาคต ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบูรณาการแบบหลอมรวมสื่อระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีแพร่ภาพกระจายเสียงภายใต้อินเทอร์เน็ต 2) การแพร่กระจายภาพเสียงโดยดิจิทัล 3) การเชื่อมต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกอุปกรณ์ 4) การพัฒนามาตรฐานเปิดโดยการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคภายใต้การแข่งขันทางธุรกิจ 5) การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศของคนส่วนใหญ่ 6) การจ้างงานในยุคดิจิทัล

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีนั้น ควรบูรณาการแบบหลอมรวมสื่อระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การแพร่กระจายภาพเสียงโดยดิจิทัล การเชื่อมต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกอุปกรณ์ การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศของคนส่วนใหญ่ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาตลอดจนการติดตามประเมินผล ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี

4) องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนแบบความปกติใหม่ ถือเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาทั้งหมด ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้

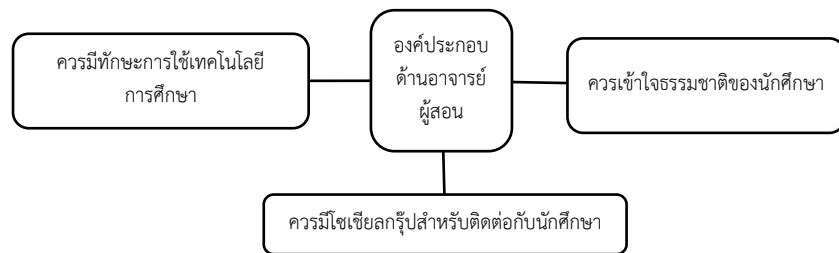
สรวมณต์ สิทธิสมาน (2563) การจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาไปสู่ความปกติใหม่โดยทันทีไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะอาจารย์ผู้สอนจำเป็นต้องปรับวิธีการสอนจากรูปแบบเดิม ๆ นักศึกษาจำเป็นต้องปรับวิธีการเรียน รวมถึงต้องมีการปรับวิธีการประเมินและการวัดผลให้มีความเหมาะสมกับการสอนออนไลน์ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัยมีการปรับตัวนำร่องไปแล้ว มีการนำโปรแกรมสำเร็จรูป และแอปพลิเคชันที่จำเป็นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตออนไลน์แล้ว

สยามรัฐออนไลน์ (2563) ได้กล่าวเอาไว้ว่า เทคนิคในการสอนออนไลน์ต้องเริ่มต้นตั้งแต่การเรียนรู้โปรแกรมที่เหมาะสมจะนำมาใช้ในการสอน โดยเลือกจากโปรแกรมที่มีข้อจำกัดน้อย ใช้งานง่าย และเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ยังต้องเตรียมตัวด้วยการเข้าอบรมการใช้โซเชียลมีเดียต่าง ๆ ที่สามารถใช้สอนออนไลน์ได้ เลือกใช้เครื่องมือที่สามารถแชร์หน้าจอให้นักศึกษาดูตามได้ และยังอัดไฟล์เก็บไว้เพื่อนำมาเปิดดูย้อนหลังหากไม่เข้าใจ ฟังก์ชันการใช้งานต้องไม่ยุ่งยาก สามารถสร้างห้องเรียนออนไลน์กับนักศึกษาจำนวนมากได้ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ การเรียนออนไลน์ต้องอาศัยความมุ่งมั่นตั้งใจของทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาเป็นสำคัญ อาจจะมีสิ่งรบกวนต่าง ๆ ที่ทำให้สมาธิในการเรียนรู้ลดลงได้ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมให้สามารถดึงดูดให้การเรียนออนไลน์สนุกและเข้าใจง่ายแต่ได้ประโยชน์กับนักศึกษามากที่สุด มีการสนับสนุนอย่างเต็มที่ เช่น ถ้าระบบไม่เสถียร

จะอย่างไร เอกสารต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนนักศึกษาเพื่อให้สะดวกต่อการเรียน รวมถึงต้องพยายามรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุง สำหรับครั้งต่อ ๆ ไป การปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ โดยการเปลี่ยนมาเป็นเรียนออนไลน์เต็มรูปแบบ ต้องแบ่งเป็น 2 ส่วน

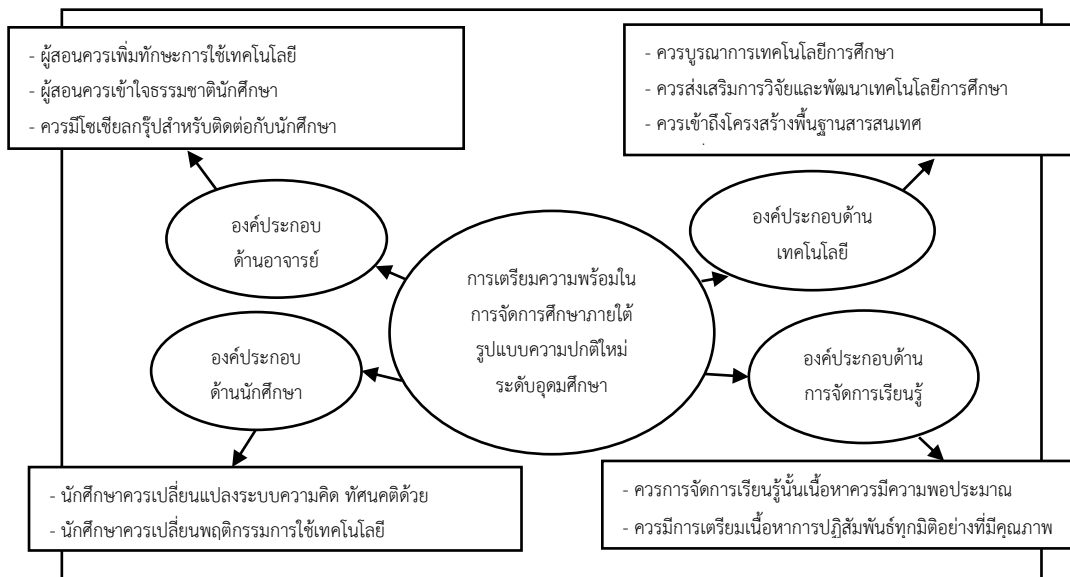
1) ส่วนของการสอนผ่านเครื่องมือหรือโปรแกรมต่าง ๆ แบบถ่ายทอดสดต้องมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือ สามารถให้คำแนะนำกับนักศึกษาได้เมื่อเกิดปัญหา 2) การบันทึกวิดีโอไว้ เพื่อสนับสนุนให้กับนักศึกษาที่ต้องการทบทวนภายหลัง หาโปรแกรมสำหรับทำแบบทดสอบได้นอกจากนี้แล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ออนไลน์ให้นักศึกษาทุกคนเข้าร่วมเพื่อส่งวิดีโอ, ไฟล์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามแบบแผนการเรียนออนไลน์ไม่มีสูตรตายตัว และยังมีอีกหลายรูปแบบตามสไตล์อาจารย์ผู้สอน แต่จุดมุ่งหมายของอาจารย์ผู้สอนมีเพียงต้องการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ดังนั้น สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาไปสู่ระบบออนไลน์ เทคนิคในการสอนออนไลน์ต้องเริ่มต้นตั้งแต่การเรียนรู้โปรแกรมที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสอน อาจารย์ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษา เนื่องจากกิจกรรมการจัดการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่านักศึกษาสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง แล้วพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการนำเทคโนโลยีไปใช้เพื่อการศึกษาและหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต สามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 5 องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน

ดังนั้นสามารถสรุปองค์ประกอบการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบปกติใหม่ระดับอุดมศึกษา ดังแผนภาพ

ภาพที่ 6 องค์ประกอบการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใต้รูปแบบปกติใหม่

5. สรุป

ความปกติใหม่ หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติ ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมหรือหวนหาถึงอดีต โดยอาจปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาเป็นระบบออนไลน์ หรือระบบทางไกลอย่างเป็นปกติ โดยที่ประสิทธิภาพของงานหรือการเรียนรู้ไม่ได้ด้อยไปกว่าเดิม แม้นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนไม่สามารถพบปะเพื่อถ่ายทอดและรับความรู้เช่นเคย อาจปรับเปลี่ยนวิธีเป็นการจัดการศึกษาผ่านระบบการประชุมทางไกล (Video Conference) เช่น ระบบซูม, ระบบกูเกิ้ลมีท, และระบบการประชุมทางไกลอื่น ๆ องค์ประกอบที่เตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบความปกติใหม่ระดับอุดมศึกษา คือ องค์ประกอบด้านนักศึกษา นักศึกษาควรเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการศึกษาแบบความปกติใหม่ คือ นักศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบความคิด ทักษะคิด เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีกับการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ องค์ประกอบที่เตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ 1) เนื้อหาควรมีความพอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน มีคุณธรรม 2) การกำหนดวิธีการสอนควรเลือกระบบบริการ สื่อสารกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน วัดและประเมินผล ผลลัพธ์ทางการเรียนที่ดี 3) มีการปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักศึกษา การประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา การช่วยเหลือนักศึกษาที่มีความท้าทายในการเรียน การเรียนรู้เพื่อสุขภาพกายและใจควบคู่กับการเรียนรู้ด้านวิชาการ องค์ประกอบที่เตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีนั้น ควรบูรณาการแบบหลอมรวมสื่อระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การแพร่กระจายภาพเสียงโดยดิจิทัล การเชื่อมต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกอุปกรณ์ องค์ประกอบที่เตรียมความพร้อมด้านอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาไปสู่ระบบออนไลน์เทคนิคในการสอนออนไลน์ต้องเริ่มต้นตั้งแต่การเรียนรู้โปรแกรมที่เหมาะสมจะนำมาใช้ในการสอน อาจารย์ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่านักศึกษาสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองแล้วพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการนำเทคโนโลยีไปใช้เพื่อการศึกษาและหาความรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

6. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองบรรณาธิการ The 101 World. (2564). 'โรคใหม่' สร้าง 'โลกแห่งการเรียนรู้ใหม่' : อนาคตการศึกษาไทยยุคหลัง. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/future-of-thai-education-after-covid19/>
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ และชัยรัตน์ จุสปาโล. (2557). การเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถานศึกษาเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์*, 6(2), 156-168.
- ชนกพร ไผทสิทธิกุล. (2560). การเตรียมความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อการพัฒนานักศึกษาเพื่อรองรับวิชาชีพทางด้านสถาปัตยกรรมในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*. 9(2), 132-145. สืบค้นจาก <https://www.thaiscience.info/Journals/Article/RDSS/10992138.pdf>
- ณิชา พิทยาพงศกร. (2563). ความปกติใหม่ของการศึกษาไทยคืออะไรเมื่อการเรียนทางไกลไม่ใช่คำตอบ. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2020/05/desirable-new-normal-for-thailand-education/>

- ทวีพร ตรีผอง, พิมพ์ปวีณ์ มณีวงศ์, และวิจิตรรัตน์ บุญทอง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของบุคลากรทางบัญชีเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษา ธุรกิจโรงแรม ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, กรุงเทพฯ.
- ธนากร คุ่มภัย, แสงอาทิตย์ เจ็งวัฒนพงศ์, พงศ์ศิลป์ รัตนอุดม, สุนิษา บัวอรุณ, และสมพร ปานคำ. (2564). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สาขาช่างอุตสาหกรรมบนความปกติใหม่ ช่วงวิกฤติโควิด-19. *วารสารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. 8(3), 393-407.
- พฤษภา เครือแสง. (2558). คุณภาพการศึกษาไทยกับมาตรฐานการบริการสาธารณะของรัฐ. *วารสารนักบริหาร*, 35(2), 46-60.
- พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2563). รัฐประศาสนศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงสู่ยุค New Normal. สืบค้นจาก http://www.thaipaath.com/data_doc/17_crru-new-normal-pichai.pdf
- รักชนก โสภากิจ. (2553). การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชา การจัดการการท่องเที่ยว (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2563). การออกแบบการเรียนรู้ในความปกติใหม่. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมใจ สืบวัฒนพงษ์กุล และนพพล เจนอักษร. (2560). การเตรียมความพร้อมเพื่อส่งนักเรียนเข้าแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 13(3), 147-164.
- สยามรัฐออนไลน์. (2563). ปรับการสอนเปลี่ยนการสื่อสาร เปิดเทคนิคดึงใจผู้เรียนในบทบาทอาจารย์ยุค New Normal. สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/n/155085>
- สรวงมณต์ สิทธิสมาน. (2563). เรียนออนไลน์' ต้องมาพร้อมกับ 6 ตัวช่วย. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/qol/detail/9630000047169>
- สุภาพร เทพยสุวรรณ. (2563). ได้เวลาเตรียมตัวให้พร้อม กับ e-Learning. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/qol/detail/9630000046156>
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). โลกเปลี่ยน คนปรับ หลุดจากกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน. กรุงเทพฯ : กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.
- Binmanocs, P. (2563). “รุ่นพี่” แนะนำน้องใหม่...เมื่อก้าวสู่รั้ว มจพ. เตรียมพร้อมใช้ชีวิตการเรียนแบบความปกติใหม่กับการศึกษาไทย. สืบค้นจาก http://www.todayhighlightnews.com/2020/06/new-normal_13.html
- Thaipbs. (2563). รู้จัก "New Normal" ฉบับราชบัณฑิตยสภา. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/292126>

การบูรณาการบทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Online Learning Lesson Integration through Active Learning Management for Teacher Learning Management in the Crisis of Covid 19

ธัชพนธ์ สรภูมิ*

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

Thatchaphon Soraphum*

Lecturer, Program in Educational Technology and Computer, Faculty of Education,

Vongchavalitkul University*

Corresponding author E-mail: thatchaphon.sor@gmail.com

(Received: August 23, 2021; Revised: September 22, 2021; Accepted: November 24, 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการบูรณาการบทเรียนออนไลน์เข้ามาประยุกต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อการตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันโดยการผสมผสานแนวการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบ คือ 1) การบูรณาการเนื้อหา การใช้สื่อแอปพลิเคชัน ที่เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยช่องทางการสื่อสารบทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาบทเรียน และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของครูไปสู่ผู้เรียนด้วยวิธีออนไลน์เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบที่ยังคงเนื้อหาทฤษฎี อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ให้มีความเป็นรูปธรรม น่าสนใจ แล้วนำเนื้อหา การเรียนรู้ถ่ายทอดผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเป็นเครื่องมือ การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ ในการสร้างองค์ความรู้ โดยที่ครูเป็นผู้เลือกใช้แอปพลิเคชัน ในการสื่อสารกับผู้เรียนและครูเป็นผู้มีทักษะความเป็นอย่างดี และยังเป็นผู้อำนวยความสะดวกกระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ในการถ่ายทอดเนื้อหาตามหลักการกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ โดยปราศจากการเผชิญหน้ากันระหว่างครูกับผู้เรียน เป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เป็นอย่างดี จึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือ วิธีการสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะวิธีการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู และพัฒนาทักษะ การเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: บทเรียนออนไลน์, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, สถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

This article aims to propose a guideline for learning management in the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) crisis by integrating online learning lessons and active learning management to respond to the current learning situation. The proposed guideline combines two types of learning management namely content integration and the use of media applications as learning management to develop lessons and the model of transferring knowledge from teachers to learners through online channels. This learning

method retains the theoretical content and is also a tool to develop learners' learning which will enhance the learning management to be concrete, interesting, and then convey learning contents through the process of active learning. Active learning makes learning management more effective and uses analytical thinking and practice skills to create the body of knowledge where teachers choose learning applications to communicate with learners as teachers are skilled and knowledgeable. Teachers are also facilitators to stimulate and encourage learners to learn and to convey contents according to the principles of the learning process to learners. This will help in learning without confrontation between teachers and students effectively to prevent the spread of the Coronavirus Disease 2019. Therefore, active learning is an important method that helps teachers develop learning management and develop skills in learning online lessons for the learners.

Keywords: Online Learning Lesson, Active Learning, Coronavirus Disease 2019 Crisis

1. บทนำ

ในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบันได้แผ่ขยายวงกว้างและส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสุขภาพของประชาชน และระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับความลำบาก โดยเฉพาะด้านการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องมีทักษะในการใช้ชีวิต ทักษะในการสร้างอาชีพ และทักษะในการบริหารจัดการ และที่สำคัญ ได้ส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อระบบการจัดการศึกษาและผู้เรียนที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าช่วงเวลาอดีตที่ผ่านมาบรรยากาศการจัดการในห้องเรียนที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน หรือผู้เรียนด้วยตนเอง มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้สร้างความสามัคคีซึ่งกันและกัน ตอนนี้แทบจะไม่มีให้เห็นอีกแล้ว แต่เพื่อให้ครูและผู้เรียนเองสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับยุคปัจจุบัน เพื่อให้ทันต่อโลกดิจิทัลและการระบาดของเชื้อไวรัส ควบคู่กันไปด้วยวิธีการสร้างสื่อ บทเรียนออนไลน์หรือรูปแบบของแพลตฟอร์มที่ง่ายต่อครูและผู้เรียนให้สื่อสารและเข้าถึงกันง่ายที่สุด ดังที่ ธันยวิช วิเชียรพันธ์ (2564) ได้กล่าวว่า กลไกการศึกษาทั้งหมดจะต้องเป็นลักษณะของการจัดการศึกษาทางไกลในรูปแบบของแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งขณะนี้เกิดการตื่นตัวอย่างกว้างขวางในการเลือกใช้เครื่องมือต่าง ๆ เป็นช่องทางในการสื่อสาร และแอปพลิเคชัน เพื่อพัฒนาบทเรียนและรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของครูไปสู่ผู้เรียนด้วยวิธีออนไลน์ซึ่งถือเป็นนิมิตหมายที่ดี แต่อย่างไรก็ตาม การกล่าวถึงหรือการตระหนักในมิติของการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบนแพลตฟอร์มออนไลน์หรือการจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนเสมือนจริงยังไม่ได้ถูกกล่าวถึงมากนัก แต่ยังคงมุ่งประเด็นไปที่เทคโนโลยีที่ยังมีไขหัวใจสำคัญของการศึกษา โดยการที่เราจะสามารถจัดการศึกษาบทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เป็นห้องเรียนสมรรถนะสูง (ห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงทั้งกระบวนการและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน) ได้นั้นจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติ ผู้เรียน ครู และบริบทต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมภูมิสังคมที่ผู้เรียนเติบโตมา และสถานการณ์ของโลกปัจจุบันเพื่อการออกแบบโครงสร้างเนื้อหาที่สอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้จริงและการออกแบบรายวิชาจะต้องรวบรวมรายวิชาในลักษณะของการบูรณาการ

ดังนั้นในบทความนี้จะเสนอแนวทางเลือกให้ครูสามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็น การประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ ช่วยในการออกแบบรายวิชา และการถ่ายทอดความรู้เนื้อหาของครูไปสู่ผู้เรียนได้นั้นคือ แอปพลิเคชัน เป็นตัวกำหนดช่องทางการสื่อสารบทเรียนออนไลน์จะมี ประสิทธิภาพได้ ควรเหมาะที่จะนำกระบวนการเรียนรู้แบบการบูรณาการบทเรียนออนไลน์กับช่องทางการสื่อสารสร้างความรู้

พร้อมกับสอดแทรกเนื้อหาการเรียนรู้เชิงรุกเป็นนวัตกรรมการศึกษาที่ให้ความสนใจและให้ความสำคัญพร้อม ๆ กับนโยบายปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ผ่านมามีการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้กับรูปแบบการสอนต่าง ๆ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังที่ กฤตย์พัช ธารนอก และธัชพนธ์ สรภูมิ (2563) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนห้องเรียนกลับด้านด้วยเทคนิคการสอนแบบเชิงรุกออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีไอซีทีที่พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนของห้องเรียนกลับด้าน 2) ส่วนของเทคนิคการสอนเชิงรุก 3) ส่วนของเทคโนโลยีไอซีที และ 4) ส่วนของทักษะการเรียนรู้บนฐานความเข้าใจต่างวัฒนธรรมของผู้เรียน ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน โดยการรับรู้ความรู้ใหม่ ซึ่ง กมล โพธิเย็น (2564) กล่าวว่า การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การนำสื่อการเรียนการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่มาใช้ร่วมกับกระบวนการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงเนื้อหาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ในเชิงรุก ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ได้อีกรูปแบบหนึ่ง ครูทำหน้าที่แนะแนวให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ มีการวางแผนว่าจะช่วยให้ผู้เรียนมีกิจกรรมเรียนรู้อะไรบ้าง ผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูด้วยเครื่องมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน จากนั้นก็สร้างองค์ความรู้ขึ้นจากสิ่งที่ได้ลงมือทำนั้นผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การอภิปราย และการสะท้อนคิดเพื่อสร้างความหมายกับสิ่งที่ได้เรียนรู้

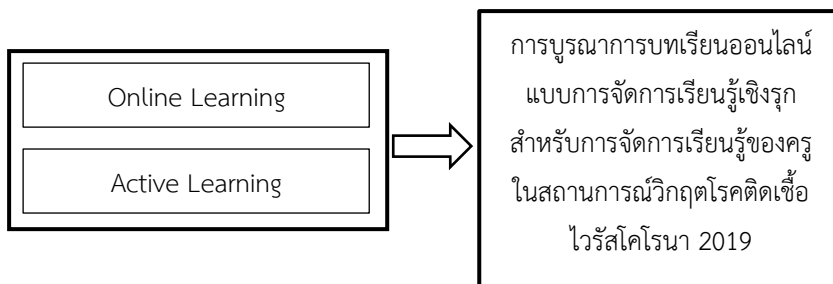
จากการศึกษาส่วนใหญ่ ครูเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่มีผลต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก แต่ที่ผ่านมาครูบางส่วนก็ยังตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่ทันและไม่มีทักษะวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบใช้แอปพลิเคชันในการกำหนดช่องทางการจัดการเรียนแบบออนไลน์ และยังมีปัญหาทั้งด้านทักษะ ความรู้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารกับผู้เรียนนับว่าเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง ฉะนั้นครูควรได้รับการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีในด้านการใช้งานเครื่องมือต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ดังที่ นทธีรัตน์ พิระพันธุ์ (2563) กล่าวว่า เมื่อการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ครูจึงถือเป็นบุคคลที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อม มีสมรรถนะและมีทักษะที่จำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถเสริมสร้างทักษะความรู้ต่าง ๆ มีหลักการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างไร ซึ่งในการบูรณาการสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันสำหรับครูจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดเนื้อหาด้วยกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่เลือกใช้ช่องทางการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่เหมาะสมอย่างเช่น แอปพลิเคชัน Google Meet, Plook Classroom, Nearpod เป็นต้น และนี่คือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือ แอปพลิเคชัน ที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู และเป็นการบูรณาการของขั้นตอนการเรียนรู้แบบเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับครู และพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการบทเรียนออนไลน์ แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

จากการศึกษาการบูรณาการบทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากทฤษฎีการบูรณาการของ Beane (1991) ที่กล่าวว่าการบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ในลักษณะผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องสมบูรณ์โดยรวมกันมากกว่าการแยกส่วน และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังที่ Bonwell and Eison (1991) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป ดังนั้นผู้นำเสนอได้ศึกษาและสังเคราะห์จากทฤษฎีการบูรณาการและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงเห็นว่าเหมาะสมมากในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019 เพื่อนำมาบูรณาการบทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ การจัดการเรียนรู้ระหว่างครูและผู้เรียนได้
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบูรณาการบทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการบทเรียนออนไลน์และการเรียนรู้

รูปแบบการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แอปพลิเคชันสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมทักษะในการเรียนรู้ของครู
ที่ได้พัฒนาขึ้นมี 4 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการ ประกอบด้วย การเรียนรู้แบบองค์รวมการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และ
สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้ช่องทางการสื่อสารด้วยแอปพลิเคชัน การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำและการนำเสนอผลงาน (2)
วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์และทักษะ ของครูในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (3)
กระบวนการของรูปแบบการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความสนใจ ขั้นตอนที่ 2
ตั้งปัญหา ขั้นตอนที่ 3 คิดค้นและพัฒนานวัตกรรม ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอนวัตกรรม และ ขั้นตอนที่ 5 ขึ้นสรุปและ
ประเมินผลงาน และ (4) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนรู้ การวัด
และประเมินผลหลังการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ยังพบว่า รูปแบบการบูรณาการกิจกรรม
การเรียนรู้ โดยใช้แอปพลิเคชันสร้างนวัตกรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ครูสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และประยุกต์ใช้
แอปพลิเคชันในการสร้างผลงานหรือชิ้นงาน พัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน
รวมทั้งการพัฒนาความรู้ และสมรรถนะด้านเนื้อหาสาระที่สอน ด้านศาสตร์การจัดการเรียนรู้ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี
ในการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และด้านบทบาทของครูในยุคใหม่

Heinich, Molenda and Russell (1999) ได้กล่าวว่า รูปแบบการบูรณาการสื่อและเทคโนโลยีกับการเรียน
การจัดการเรียนรู้ (ASSURE Model) ในการที่ครูจะบูรณาการเครื่องมือทางเทคโนโลยีจะต้องมีการวางแผนการใช้สื่อ
อย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีการวางแผนอย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะการใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบ
การจัดการเรียนรู้

สำหรับการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียน (Analyze Learners) การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนเป็นการ
วิเคราะห์เพื่อครูจะได้ ทราบว่าผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะการใช้สื่อให้ได้ผลดีนั้นย่อมจะต้อง
เลือกสื่อให้มีความสัมพันธ์กับลักษณะของผู้เรียน โดยที่ครูจะต้องคำนึงถึงลักษณะทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับความรู้ สังคม
เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของผู้เรียนแต่ละคน ถึงแม้ว่าลักษณะทั่วไปของผู้เรียนจะไม่มีเกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน
แต่ก็จะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถจะตัดสินใจระดับของบทเรียนและเลือกตัวอย่างของเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ สำหรับ
ลักษณะเฉพาะของผู้เรียน แต่ละคนนั้นนับว่ามีสำคัญโดยตรงกับเนื้อหาบทเรียนตลอดจนสื่อการจัดการเรียนรู้ และวิธีการ
ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ สิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

3.1 ผู้เรียนควรมีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ การควบคุมอุปกรณ์การใช้งาน โดยที่ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและ
ประเมินทักษะของผู้เรียนก่อนใช้สื่อนั้น

3.2 ครูเป็นผู้ประเมินทักษะการสื่อสาร การตอบสนอง ของผู้เรียนต่อการเลือกใช้สื่อที่จะนำมาจัดการเรียน การจัดการเรียนรู้ให้ตรงวัตถุประสงค์

3.3 ครูจะต้องเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น วัย ระดับความรู้ ระดับชั้น และการรับรู้หรือตอบรับของ ผู้เรียนในเบื้องต้นก่อนเลือกใช้สื่อจัดระบบการจัดการเรียนรู้

3.4 การรู้เท่าทันสารสนเทศ โดย (1) เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (2) ประเมิน สารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณตามสมรรถนะที่เกิดขึ้น

3.5 การใช้และการจัดการสารสนเทศ ครูจะต้องใช้อย่างมีประสิทธิภาพการใช้สารสนเทศอย่างสร้างสรรค์และตรง กับประเด็นเนื้อหาวิชา และสารสนเทศที่จำเป็นในชีวิตประจำวันก็คืออินเทอร์เน็ตที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบันดังที่ กระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562) เผยผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2562 หรือ Thailand Internet User Behavior 2019 พบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดกว่า 150% ส่งผลให้ปัจจุบันไทยมีผู้ใช้ อินเทอร์เน็ต 47.5 ล้านคน หรือราว 70% ของจำนวนประชาชนทั้งหมด และจากการสำรวจข้อมูลผ่านทางออนไลน์ ช่วง เดือน ส.ค.- ต.ค. 2562 โดยมีคนไทยเข้ามาตอบแบบสอบถามกว่า 17,242 คน พบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที เพิ่มขึ้น 17 นาที จากปี 2561 โดยผู้บริโภครุ่นที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด คือผู้บริโภครุ่น Gen Y (19-38 ปี) รองลงมาคือ Gen Z (ต่ำกว่า 19 ปี) ดังนั้นครูจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียน เพื่อความเหมาะสมกับการ เลือกสื่อในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้ถูกต้อง

Mishra and Koehler (2006) ได้กล่าวว่า ความรู้องค์ประกอบเชิงบูรณาการของความรู้ในการจัดการเรียนรู้ จำเพาะเนื้อหาโดยใช้เทคโนโลยี แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ความรู้องค์ประกอบเชิงทวิบูรณาการ (Dual-integrated Knowledge Object: DIKO) และความรู้องค์ประกอบเชิงพหุบูรณาการ (Multiple-integrated Knowledge Object: MIKO) ผู้นำเสนอจึงได้นำมาประยุกต์การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนี้

ความรู้องค์ประกอบเชิงทวิบูรณาการ (Dual-integrated Knowledge Object: DIKO) แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ความรู้ในเนื้อหาพหุวิธีสอน (Pedagogical Content Knowledge: PCK) เป็นการจัดการเนื้อหาวิชาที่ ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้จากง่ายไปหายากโดยนำมาบูรณาการร่วมกับการเลือกใช้แอปพลิเคชันในการจัดการเรียนรู้ และวิธี นำเสนอการสอนขั้นตอนสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน

2) ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ (Technological Pedagogical Knowledge: TPK) ครูเป็นผู้ ประเมินผลการเรียนรู้จากการใช้แอปพลิเคชัน บทเรียนออนไลน์ ตามเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดจากบทเรียน ออนไลน์ และผู้เรียนเกิดทักษะสามารถโต้ตอบกับครูในบทเรียนออนไลน์ได้อย่างดี

3) ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนเนื้อหา (Technological Content Knowledge: TCK) ผู้เรียนมี ความรู้และทักษะการใช้แอปพลิเคชัน หรือบทเรียนออนไลน์ได้อย่างชำนาญ และสามารถนำเสนอผลงานผ่านแอปพลิเคชัน ร่วมกับครูได้ โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ จนผู้เรียนเกิดความชำนาญ

ความรู้องค์ประกอบเชิงพหุบูรณาการ (Multiple-integrated Knowledge Object: MIKO) ได้แก่

1) ความรู้ในการจัดการเรียนรู้จำเพาะเนื้อหาโดยใช้เทคโนโลยี (Technological Pedagogical Content Knowledge: TPCK, TPACK) ครูเป็นผู้ที่มีทักษะการใช้แอปพลิเคชันบทเรียนออนไลน์ได้อย่างชำนาญ สามารถถ่ายทอด เนื้อหาวิชาที่ต้องการวัดและประเมินผล เช่น วิชาที่ต้องวัดความรู้ วัดทักษะ วิเคราะห์ หรือเนื้อหาเฉพาะที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น จำเป็นต้องเลือกแอปพลิเคชันในการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน

จากการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกใช้เทคโนโลยีจัดการการเรียนรู้ครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ด้านเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

สภาพร พุทธิภูมิ (2559) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะเห็นว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนที่เข้าถึงผู้เรียนกระตุ้นผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการบูรณาการบทเรียนออนไลน์

4. องค์ประกอบการบูรณาการบทเรียนออนไลน์เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานองค์ความรู้ร่วมกับนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ สรุปได้ดังนี้

4.1 ครู (Instructor) เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา องค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญของครู มีส่วนทำให้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์บรรลุเป้าหมาย ซึ่งบทบาทของครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Guide) พี่เลี้ยง (Mentor) เป็นผู้ฝึก (Coach) อำนวยความสะดวก (Facilitators) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสังเกตเห็นศักยภาพของตนเองในด้านการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะในการเรียนรู้ทักษะด้านความรู้ที่ใช้ในการทำงาน ความสามารถในการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการทำงานที่สอนกันได้ (Hard Skill) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เหมาะสมและการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงการพัฒนาตนเอง (Soft Skill) เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้รวดเร็วและนานขึ้น

4.2 ผู้เรียน (Student) เป็นผู้รับเนื้อหาและองค์ความรู้จากครู ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีความพร้อม ในด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ (Digital Literacy) สามารถสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินเนื้อหาอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลได้อย่างเหมาะสม มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ เช่น การศึกษาขอบเขตของเนื้อหาก่อนเข้าเรียน การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การเตรียมระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้พร้อมใช้งาน การเตรียมสถานที่ สำหรับการเรียนที่เหมาะสม การติดต่อสื่อสารแบบดิจิทัลกับครูเพื่อให้สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับครูได้เหมาะสม

4.3 เนื้อหา (Content) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนการจัดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาควรมีการออกแบบโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีการวางแผนผังรายวิชาเพื่อเป็นระบบนำทาง เชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาต่าง ๆ ในบทเรียน สำหรับข้อความของเนื้อหาควรมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย มีการปรับปรุงให้ทันสมัย อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม รวมทั้งควรมีการจัดลำดับข้อมูล หัวข้อย่อยต่าง ๆ ให้มีการเชื่อมโยงกันและเนื้อหาให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ภายหลังจากการเรียนออนไลน์

4.4 สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ (Instructional Media and Resources) ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา สื่อการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะเป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหา ขณะที่เรียนได้สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ควรมีความแปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น วิดีโอ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง บทความวิชาการ

4.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process) เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามหัวข้อ วัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดประเมินผล โดยอาศัยเทคโนโลยี

สารสนเทศมาออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการวิเคราะห์ (Analysis) ออกแบบ (Planning Design) พัฒนา (Development) นำไปใช้ (Implement) ประเมินผล (Evaluation) หลักสูตรการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ สามารถนำเนื้อหาไปประยุกต์สู่การเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

4.6 ระบบการติดต่อสื่อสาร (Communication Systems) มีส่วนสำคัญทำให้การจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งการติดต่อสื่อสารแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ 1) การสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication) เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น วิดีโอ (Video) PowerPoint ภาพนิ่ง (Slide) สถานการณ์จำลอง (Scenario) กรณีศึกษา (Case Study) โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน 2) การสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) ระบบการจัดบทเรียน (Learning Management System: LMS) หรือการเรียนโดยผ่านแอปพลิเคชันการประชุมทางวิดีโอ เช่น Google Hangout Meet, Zoom Meeting, Schoology, WebEx, Microsoft Teams เป็นต้น ซึ่งครูและผู้เรียนสามารถพูดคุย ชักถามร่วมกันได้ในขณะที่สอนและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้

4.7 ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (Network Systems) เป็นช่องทางในการอำนวยความสะดวกให้การเรียนการจัดการเรียนรู้มีความราบรื่นได้ ระบบเครือข่ายสารสนเทศ ประกอบด้วย 1) ระบบเครือข่ายภายในสถาบัน (Intranet) เป็นระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในสถานศึกษา ซึ่งให้ผู้เรียนสามารถเข้ามาใช้ เครือข่ายภายในสถานศึกษาสำหรับการเรียนออนไลน์ได้ 2) ระบบเครือข่ายภายนอกสถาบัน (Internet) ที่เชื่อมต่อระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกเพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารได้รวดเร็ว

4.8 การวัดและการประเมินผล (Measurement and Evaluation) จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผล โดยมีการวัดและประเมินผลทั้งระหว่างเรียน (Formative Assessment) เช่น การตั้งคำถาม การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สะท้อนคิด และภายหลังจัดการเรียน (Summative Assessment) เช่น การทดสอบด้วยแบบทดสอบต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน ประสิทธิภาพของการเรียน เพื่อสะท้อนความสามารถการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งควรมีความหลากหลาย เพื่อวัดประเมินผลผู้เรียนให้สอดคล้องตามสภาพจริง

5. ขั้นตอนการบูรณาการบทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ด้วยสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ครูจึงควรออกแบบการเรียนรู้และมีการเตรียมตัวในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online Learning) ดังนี้

5.1 ครูศึกษาหาความรู้การเลือกใช้แอปพลิเคชัน ฝึกฝนทักษะ ทดลองใช้งานเกิดความชำนาญ ใช้เป็นช่องทางการสื่อสารกับผู้เรียน เพื่อนำมาใช้จัดการเรียนรู้ออนไลน์และสร้างไลน์กลุ่มครูและผู้เรียนขึ้นมา เพื่อติดต่อสื่อสารแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ผู้เรียนทราบก่อนเข้าสู่เนื้อหาการเรียนรู้

5.2 ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการบทเรียนออนไลน์ ด้วยแอปพลิเคชันแบบการเรียนรู้เชิงรุก ให้เข้ากับเนื้อหาวิชาที่สอนทั้งภาคการศึกษา โดยมีกระบวนการดังนี้

5.2.1 ครูพัฒนาศักยภาพการใช้แอปพลิเคชัน ที่เป็นช่องทางการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับผู้เรียน

5.2.2 ครูจัดทำแผนการสอนออนไลน์ในแต่ละสัปดาห์ ลำดับเนื้อหาวิชาที่ทำการสอนจากง่ายไปหายาก แบบเชิงรุก

5.2.3 ออกแบบประเมินและวัดผลของผู้เรียน ตามเนื้อหาวิชา ด้วยการนำแอปพลิเคชันบูรณาการ บทเรียนออนไลน์ เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่ได้

5.3 ครูเป็นผู้แนะนำและให้ความรู้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้แอปพลิเคชัน โดยทำเป็นคู่มือการใช้ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ในเบื้องต้น และให้ทดลองใช้แอปพลิเคชันที่เลือกเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างครูกับผู้เรียน โดยที่ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก

5.3.1 ให้ผู้เรียนทดลองใช้เครื่องมือการใช้งาน หน้าที่ของแต่ละปุ่มบนแอปพลิเคชันให้เกิดทักษะการใช้งาน ก่อนเรียน

5.3.2 ครูทดสอบการใช้แอปพลิเคชันในการจัดการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ร่วมกันกับผู้เรียน เพื่อประเมิน ความรู้ และร่วมกันแก้ไขปัญหา

5.3.3 ครูแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงข้อมูลของผู้เรียน เบอร์โทรศัพท์หรืออีเมลจากหัวหน้าห้องหรือจากครูที่ปรึกษา และจัดตั้งกลุ่มวิชาที่สอน โดยใช้แอปพลิเคชัน เช่น Line, Facebook เพื่อใช้ในการติดต่อระหว่างครูกับผู้เรียนนัดหมาย การเรียน และกำหนดวันส่งงาน

5.4 ครูกำหนดชี้แจงวิธีการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชันผ่านบทเรียนออนไลน์ร่วมกัน คือ

5.4.1 ผู้เรียนต้องมีสมาธิในการจัดการเรียนรู้ ไม่เปิดแอปพลิเคชันขณะขับรถ, อยู่ในห้องน้ำ, อยู่ในห้องนอน หรือขณะทานข้าวให้ผู้เรียนอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม

5.4.2 เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ ให้พร้อมและชาร์จแบตเตอรี่ให้เต็ม

5.4.3 ให้เปิดกล้องขณะออนไลน์ตลอดเพื่อจะได้เห็นหน้า สอบถามและบันทึกการเรียนรู้ได้

5.5 จัดการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน ครูเตรียมเนื้อหา สไลด์ที่จะขึ้นจอภาพแบบทดสอบ โจทย์ปัญหาให้พร้อม ในระหว่างการเรียนรู้มีกระตุ้น โดยการซักถาม แสดงความคิดเห็น มีโจทย์ให้ทำเป็นต้น ทั้งนี้ให้ประสานการเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่ ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ส่วนกิจกรรมกลุ่มที่เน้น แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือจะเป็นการอภิปรายนำเสนอ การประยุกต์ใช้ให้ใช้กระบวนการกลุ่มผ่านแอปพลิเคชัน เช่น Line, Facebook

5.6 สำหรับผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตัวเอง จากเนื้อหาวิชาที่ถ่ายทอดผ่านแอปพลิเคชันด้วยการบูรณาการ บทเรียนออนไลน์ให้เหมาะสมกับความสนใจของตนเอง โดยครูจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

5.6.1 เตรียมแหล่งเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าถึงและใช้ศึกษาค้นคว้าได้ เช่น ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หนังสือ ตำรา บทความ โจทย์ปัญหา เอกสาร คลิปวิดีโอ หรืออื่น ๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเลือกได้ตามความสนใจ

5.6.2 ตรวจสอบการเข้ามาศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน โดยการมอบหมายงาน บันทึกเก็บข้อมูลหรือวิธีอื่น ๆ

5.6.3 กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีชิ้นงานเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Assessment) ที่สามารถให้เป็นคะแนนเก็บตามความเหมาะสม

5.7 บันทึกการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ไว้ทุกครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนมาศึกษาและทบทวนในภายหลัง

5.8 วัดและประเมินผลในระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และทำกิจกรรม เพื่อไปเก็บคะแนน

5.9 สอบถามผู้เรียนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการใช้แอปพลิเคชัน ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อนำมาเป็น ข้อมูลในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนต่อไป

5.10 ผู้เรียนร่วมเรียนรู้บทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนต้องเตรียมความพร้อม ดังนี้

5.10.1 ลงแอปพลิเคชัน การเรียนรู้แบบออนไลน์ให้ตรงกับที่ครูกำหนด

5.10.2 เรียนรู้ ฟังฟัง ทดลองใช้แอปพลิเคชัน เพื่อให้เกิดความชำนาญ

5.10.3 ทำตามกติกาเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ตกลงร่วมครู

5.10.4 มีส่วนร่วมและมีความกระตือรือร้นในระหว่างการเรียนรู้แบบออนไลน์

5.10.5 มีวินัยในการเรียนรู้และส่งงานตามกำหนดเวลาทุกครั้ง

5.10.6 แจ้งครูทันที เมื่อมีปัญหาในระหว่างเรียน เช่น ติดตามการเรียนไม่ทัน อุปกรณ์การเรียนมีปัญหา หรืออื่น ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 2 การบูรณาการเรียนการสอนออนไลน์แบบการเรียนรู้เชิงรุก

ที่มา: <https://www.phitsanulokhotnews.com/2021/08/07/157155>

6. บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาประยุกต์กับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

ณัชณัน แก้วชัยเจริญกิจ (2550) ได้กล่าวว่า จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน ดังนี้

6.1 ครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู และเพื่อนในชั้นเรียน โดยผ่านระบบออนไลน์ผ่าน Google Meet

6.2 จัดกิจกรรมการเรียนการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยที่ครูเข้าห้องเรียนออนไลน์ชี้แจงกิจกรรมในห้องเรียนผ่าน Google Meet

6.3 จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน โดยครูมอบหมายให้ผู้เรียนในระบบออนไลน์ร่วมกันเสนอความคิดเห็นในการแบ่งกลุ่มการทำงานร่วมกัน

6.4 จัดกิจกรรมการเรียนการจัดการเรียนรู้ให้ท้าทายและให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยครูให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาเสนอข้อมูลในห้องเรียนออนไลน์

6.5 ครูวางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแต่ละคาบตรงกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียน เพื่อผู้เรียนจะได้เตรียมตัวก่อนเข้าระบบการเรียนออนไลน์

6.6 ครูต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน โดยที่ครูให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อระบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาที่จะเกิดในอนาคต

7. การประยุกต์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

รัศมิ์ ศรีรินทร์, อุดมฤกษ์ ศรีรินทร์, วิจารณ์ ยมดิษฐ์, และกรรณิการ์ กิจนพเกียรติ (2561 อ้างอิงจาก ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553) มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

7.1 เป็นการเรียนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง คือ ผู้เรียนจะเป็นผู้ศึกษาหาความรู้ที่ครูแนะนำในรูปแบบการใช้สื่อบทเรียนออนไลน์ ในการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนทางเทคโนโลยี

7.2 เป็นการเรียนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด คือ ครูและผู้เรียนร่วมกันเสนอแนวความคิดการเรียนแบบนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการจัดการเรียนรู้ที่อ้างอิงเนื้อหา วัตถุประสงค์ การเรียนรู้

7.3 ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ ผู้เรียนสามารถใช้ระบบสารสนเทศ และการสื่อสารในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนได้เอง

7.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการจัดการเรียนรู้ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน คือ ครูเป็นผู้ให้แนวคิดและช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างกิจกรรมร่วมกันระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนร่วมกันแข่งขัน หรือเกมต่าง ๆ ทำงานเป็นกลุ่ม

7.5 ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ ครูใช้ช่องทางการสื่อสารบทเรียนออนไลน์ มอบหมายงานของแต่ละคน หรือกิจกรรมกลุ่ม ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานกลุ่มต่อครู

7.6 เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบ คือ ครูมอบหมายงาน กิจกรรมกลุ่ม สรุปประเด็นจากเนื้อหาท้ายบท นำเสนอผ่านระบบออนไลน์ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก

7.7 เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง คือ ครูให้ผู้เรียนส่งงานกิจกรรมและตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ด้วยตนเอง

7.8 เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด คือ ผู้เรียนสามารถใช้ระบบออนไลน์หรือสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น Facebook, Line, Google Classroom สนทนา ถามตอบระหว่างครูและผู้เรียนได้ดี

7.9 ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ครูสร้างเนื้อหาบทเรียนผ่านระบบออนไลน์ หลังจากนั้น แจ้งให้ผู้เรียนเข้ามาอ่านในห้องเรียนออนไลน์ และปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ อย่างละเอียด

7.10 ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน คือ ครูใช้ระบบการสื่อสารออนไลน์ การจัดการเรียนรู้ติดตาม และประเมินผลหลังจากทำการจัดการเรียนรู้ เพื่อวัดความรู้ทักษะของผู้เรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบออนไลน์เชิงรุก

8. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์

วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญกุล, ฉัตรสุตา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินด้านสุขภาพ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งภาวะหยุดชะงักทางการศึกษา (Education Disruption) ที่เกิดขึ้นจากปัญหาอื่น ๆ ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ตามปกติ สิ่งเหล่านี้มีความท้าทายกับครูในยุคปัจจุบันที่จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้รวดเร็วและน่าสนใจ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 3 การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์

ที่มา: <https://www.thairath.co.th/lifestyle/tech/1848004>

8.1 ระยะก่อนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

8.1.1 ออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยพิจารณารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะรายวิชา คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้จัดการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ได้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยครูควรวิเคราะห์เนื้อหาวิชาให้เหมาะสมสำหรับการเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะวิชาที่จำเป็นต้องใช้ทักษะปฏิบัติ ควรเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะปฏิบัติร่วมกับครู และแก้ไขปัญหาหรือถามข้อสงสัยกับครูได้ทันทีโดยก่อนสอนควรทดสอบการใช้ระบบการเรียน พร้อมทั้งปฐมนิเทศหรือชี้แจงให้ผู้เรียนได้เข้าใจระบบการเรียนผ่านไลน์ วิธีการตอบโต้สำหรับการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ให้ผู้เรียนได้ทดสอบการใช้ระบบการเรียนก่อนถึงชั่วโมงสอนจริง และผู้เรียนสามารถสอบถามในประเด็นที่สงสัยตามที่ครูได้ชี้แจงวิธีการเรียนให้กับผู้เรียนผ่านผ่านกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์ (Line, Facebook) เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนรู้

8.1.2 ออกแบบสื่อการเรียนการจัดการเรียนรู้ที่มีความทันสมัยหลากหลาย และเข้าใจง่าย เช่น รูปภาพ วิดีโอ คลิป การ์ตูนแอนิเมชัน ข้อความกราฟิก เสียงพูด ดนตรีประกอบ เพื่อกระตุ้นความสนใจ รวมทั้งสื่อที่ใช้ควรมีการเชื่อมโยงกับเนื้อหาเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ได้ แต่สิ่งสำคัญสำหรับการนำสื่อมาใช้นั้น ครูควรมีการวางแผน ออกแบบ ตรวจสอบ รวมทั้งนำสื่อไปทดลองใช้ก่อนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สื่อการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหัวข้อการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

8.2 ระยะระหว่างการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

ในระหว่างที่มีการจัดการเรียนรู้นั้น ครูควรมีการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดความราบรื่น สอดคล้องตามแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งผู้เรียนให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาของการเรียน ซึ่งจากทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Gagne's Theory of Instruction) ที่ครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้ระหว่างการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ดังนี้

8.2.1 เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) ก่อนเข้าสู่เนื้อหา เช่น วิดีโอ รูปภาพกราฟิก สถานการณ์เด่น ในปัจจุบัน หรือการจัดสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้เกิดการเร่งเร้าความสนใจของผู้เรียนและอยากติดตามการเรียนเพิ่มขึ้น

8.2.2 บอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Specify Objective) เป้าหมายของการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเตรียมความพร้อมของตนเองในการเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์

8.2.3 ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถทบทวนองค์ความรู้เดิมของตนเองและเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้ง่ายขึ้น เช่น การถาม - ตอบ การเล่า ประสบการณ์เรียน การสอบก่อนเรียน

8.2.4 นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) ครูควรนำเสนอเนื้อหาที่กระชับ มีภาพประกอบหรือมีผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสามารถสืบค้นเนื้อหาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ได้

8.2.5 ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) วิธีการและขั้นตอนของการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นการแนะนำวิธีการบูรณาการความรู้เดิมที่มีเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ใหม่เพื่อนำไปสู่การใช้ความรู้ที่เหมาะสม

8.2.6 ตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) ด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างเรียน เช่น การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียนทั้งการพูดและการเขียน (Chat Box) เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเนื้อหา

8.2.7 ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) เป็นสะท้อนการรับการส่งข้อมูลของครูให้กับผู้เรียนเพื่อทบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้

8.2.8 ประเมินเพื่อการปรับปรุงระหว่างการเรียนรู้ (Formative Evaluation) เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูสามารถปรับเนื้อหาบทเรียนให้สอดคล้องกับผู้เรียน และจำแนกผู้เรียนตามระดับความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ การตั้งคำถาม การให้ข้อมูลย้อนกลับ การสังเกตผู้เรียนขณะที่มีการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นต้น เพื่อให้ครูสามารถที่จะปรับการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน

8.2.9 เตรียมกลยุทธ์การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า (Preparing Strategies) กรณีที่มีข้อจำกัดเกิดขึ้นระหว่างการเรียนการจัดการเรียนรู้ อาจมีสาเหตุมาจากระบบเครือข่ายไม่เสถียร ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไม่เพียงพอ หรือผู้เรียนมีข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการใช้งานอินเทอร์เน็ต

8.2.10 สรุปผลการเรียนและการนำความรู้ไปใช้ (Enhance and Transfer) เป็นการสรุปปมโนติการณ์เรียนหัวข้อที่สำคัญรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนถามข้อสงสัยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ความรู้ต่อไป

8.3 ระยะเวลาหลังการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

8.3.1 วัดประเมินผลการเรียนเพื่อสรุปผล (Summative Evaluation) หรือทดสอบความรู้ของผู้เรียน (Assess Performance) เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจภายหลังการเรียนรู้ ได้แก่ การเก็บคะแนนภายหลังการเรียน การส่งชิ้นงาน การทดสอบด้วยข้อสอบ เช่น ข้อสอบอัตนัย ข้อสอบปรนัย การเติมคำ เป็นต้น เพื่อวัดประเมินผลผู้เรียนภายหลังการเรียนรู้และจำแนกผู้เรียนตามระดับการวัดประเมินผล

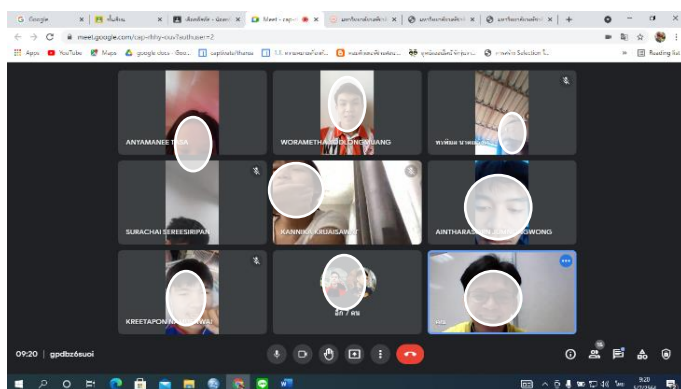
8.3.2 สะท้อนคิด (Reflection) และทบทวนหลังการปฏิบัติ (After Action Review: AAR) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การสรุปบทเรียนของครูร่วมกับผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนรู้ผลลัพธ์การเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคของการเรียน เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการเรียนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่ 2 การสรุปผลการจัดการเรียนรู้โดยการพิจารณาภาพรวมของการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้ว่ามีความสอดคล้องของเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และการสนทนาคำถามกระตุ้นการคิดรวบยอด การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้การปรับปรุงแบบการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถสร้างเสริมแรงบวกให้กับผู้เรียนได้

9. การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชันห้องเรียนออนไลน์

9.1 Google Classroom

Google Classroom เป็นหนึ่งใน Google Apps ที่รวบรวมบริการที่สำคัญต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อสนับสนุนธุรกิจ โรงเรียน และสถาบันต่างๆ ให้ใช้ผลิตภัณฑ์ของ Google ได้อย่างหลากหลาย

Google Classroom ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้ครูสร้างและลดภาระตาในการจัดเก็บ รวมทั้งคุณสมบัติที่ช่วยประหยัดเวลา เช่น ความสามารถในการสำเนาเอกสาร Google ให้กับผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนี้ยังสร้างโฟลเดอร์สำหรับแต่ละบุคคลที่ได้รับมอบหมาย ผู้เรียนสามารถติดตามงานที่ได้จากการกำหนดบนหน้าและเริ่มต้นการทำงานด้วยเพียงไม่กี่คลิก ครูสามารถติดตามการทำงานว่าใครยังไม่เสร็จให้ตรงตามเวลา ยังสามารถแสดงความคิดเห็นแบบเรียลไทม์ และผลการเรียนในชั้นเรียน ครูควรวางแบบเนื้อหาให้สอดคล้องกับสื่อการสอนระยะเวลารวมทั้งควรมีการประเมินผลระหว่างและภายหลังการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเนื้อหาของผู้เรียน สามารถใช้งานได้ฟรีที่ <https://classroom.google.com>

ภาพที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วย Google Classroom

ที่มา: <https://classroom.google.com>

9.2 PLOOK CLASSROOM จากทรูปลูกปัญญา

Plook Classroom เป็นห้องเรียนออนไลน์ พัฒนาโดยเว็บไซต์ทรูปลูกปัญญาดอทคอม ที่สร้างขึ้นเพื่อคุณครูและผู้เรียนที่ต้องการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดย Plook Classroom เปรียบเสมือนห้องเรียนออนไลน์ที่คุณครูสามารถเข้าไปใช้งานโดยการสั่งบทเรียน สั่งงาน สั่งการบ้านให้ผู้เรียน และผู้เรียนเข้าไปทำแบบฝึกหัด และเรียนตามบทเรียนที่ครูจัดไว้ให้ โดย Plook Classroom จะทำงานร่วมกับระบบคลังความรู้ และคลังข้อสอบของเว็บไซต์ที่คุณครูสามารถสร้างตัวเนื้อหาความรู้ได้ด้วยตัวเองหรือจะเข้าไปใช้งานระบบคลังความรู้ และคลังข้อสอบของเว็บไซต์ที่จัดไว้ให้คุณครูเลือกอย่างมากมายใช้งานได้ฟรีที่: <https://www.trueplookpanya.com/classroom>

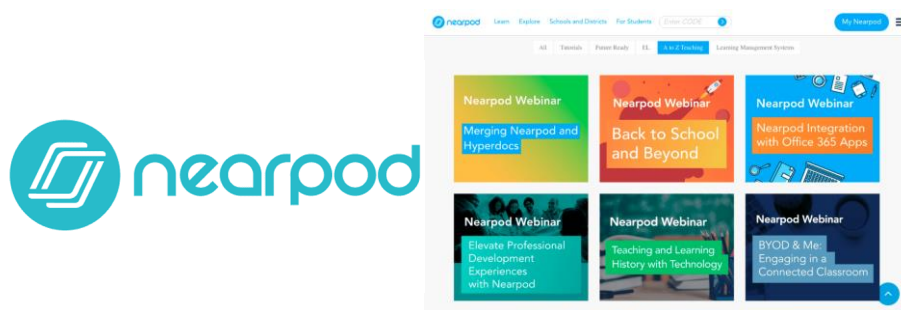

ภาพที่ 5 การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วย Plook Classroom

ที่มา: <https://www.trueplookpanya.com/classro>

9.3 Nearpod

Nearpod เป็นแอปพลิเคชันสำหรับบริหารจัดการสื่อการเรียนการจัดการเรียนรู้ จากเครื่องของครู ไปแสดงยังอุปกรณ์ของผู้เรียน โดยจะเป็นเครื่องมือสร้างงานนำเสนอแบบ Interactive ใช้งานง่าย ซึ่งรองรับทุกแพลตฟอร์ม ทั้ง Tablet ,Smartphone,คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์พกพาที่ใช้ระบบปฏิบัติการ iOS และ Android มีฟังก์ชันที่เป็นประโยชน์กับครู เช่น การส่งภาพslideวิดีโอ และเว็บเพจจากเครื่องของครูไปยังเครื่องของผู้เรียนแบบ Real Time การเช็คชื่อ การสร้างแบบสอบถาม และแบบประเมินรวมถึงการสร้าง homework ให้ผู้เรียนสามารถนำไปศึกษาเรียนรู้นอกเวลา และทำแบบฝึกหัดท้ายบทโดยระบบจะสร้างรายงานแจ้งผลให้ครูทราบได้ทันทีว่ามีใครส่งหรือยังไม่ส่งงานบ้าง พร้อมวิเคราะห์คะแนนเป็นกราฟให้อัตโนมัติครูจะเป็นผู้สร้างสื่อการเรียนการจัดการเรียนรู้จากทางคอมพิวเตอร์ Tablet, Smartphone หรืออุปกรณ์พกพาที่ใช้ระบบปฏิบัติการ iOS และ Android เพียงเท่านั้น ส่วนผู้เรียนรอรับรหัสจากทางครู เพื่อทำการเข้าเรียนจากสื่อการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบ Real Time เมื่อครูทำการเริ่มสอนในวิชานั้น ใช้งานได้ที่: <https://nearpod.com>

ภาพที่ 6 การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ด้วย Nearpod
ที่มา: <https://www.truelookpanya.com/classro>

10. ข้อดีและข้อจำกัด

10.1 ข้อดี

10.1.1 การบูรณาการจัดการเรียนการสอนครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ได้ โดยการออกแบบสถานการณ์ และสอดคล้องกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

10.1.2 การบูรณาการบทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูสามารถกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้

10.1.3 การพัฒนาทักษะความรู้ของครูในการจัดการเรียนรู้ มีความชำนาญมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จาก แอปพลิเคชัน ต่าง ๆ เช่น Google Classroom, Plook Classroom เป็นต้น

10.1.4 สามารถวัดและประเมินผลการบูรณาการบทเรียนออนไลน์ ได้ทันทีโดยผ่านแอปพลิเคชัน

10.2 ข้อจำกัด

10.2.1 การบูรณาการบทเรียนออนไลน์ แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูต้องศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนระดับชั้น การจัดการเรียนการสอนแบบทฤษฎีและปฏิบัติกับจำนวนเนื้อหาหลักสูตรให้ชัดเจน

10.2.2 ครูที่ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และเชิงรุกต้องใช้เวลาในการเตรียมการ ดังนั้น หากครูที่มีภาระงานสอนมากจะไม่สามารถใช้การเรียนรู้แบบ Active Learning ได้

10.2.3 สถานที่จัดการเรียนรู้ต้องมีระบบอินเทอร์เน็ต ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และเชิงรุก

11. บทสรุป

การบูรณาการบทเรียนออนไลน์แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานการณ์วิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญมากในปัจจุบัน เพราะเป็นการนำเทคโนโลยีสื่อการเรียนรู้แอปพลิเคชัน ที่เป็นเครื่องมือสื่อสารการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ระหว่างครูกับผู้เรียนได้ดี ซึ่งการเรียนรู้ออนไลน์สามารถเรียนได้ทุกที่ตามต้องการและอุปกรณ์ในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการส่ง และรับข้อมูลเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียน ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเรียนที่สูงขึ้น ต่อผู้เรียน ครูจำเป็นต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ศึกษาและพัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยด้วย เห็นได้ว่าสื่อการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ง่าย และแอปพลิเคชัน เป็นตัวจัดการสื่อสารระหว่างครูกับผู้เรียน ในการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สิ่งที่จะได้รับคือครูเกิดทักษะความรู้ และความชำนาญการใช้แอปพลิเคชันในการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน กิจกรรมในห้องเรียน สามารถกระตุ้น สร้างความเข้าใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย เปรียบเสมือนได้เรียนในห้องเรียนปกติ และสามารถโต้ตอบโต้ตลอดการทำกิจกรรมร่วมกัน และผู้เรียนเองก็ได้เรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ แอปพลิเคชัน รูปแบบการเรียนรู้ใหม่ ๆ ร่วมกับครูที่เป็นผู้ให้คำแนะนำถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ให้ทันสมัยและนักเรียนสามารถทบทวนหรือต่อยอดให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้อีกระดับหนึ่ง เป็นผลทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการเรียนแบบไม่เผชิญหน้ากัน และเว้นระยะห่างผู้เรียนในห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนปลอดภัยและคลายกังวลได้เป็นอย่างมาก

12. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมล โพธิเย็น. (2564). การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1),11-28.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). *ETDA เผย ปี 63 ETDA เผยผลสำรวจ IUB 63 คนไทยใช้เน็ตยังไม่ไหวเกือบครึ่งวัน โควิด-19* สืบค้นจาก <https://www.etda.or.th/th/newsevents/pr-news/ETDA-released-IUB-2020.aspx>
- กฤตย์พัชร์ สารนอก และธัชพนธ์ สรภูมิ. (2563). รูปแบบการเรียนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีไอซีที เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้บนฐานความเข้าใจต่างวัฒนธรรม สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ครั้งที่ 5* (น. 231-238). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ประเทศไทย.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ.(2553). *Active Learning*. ข่าวสารวิชาการคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ประจำเดือนพฤศจิกายน 2553.
- ณชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. (2550). *ภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา: บทบาทของครูกับ Active Learning*. สืบค้นจาก <http://www.nitednayok.com/data/Active%20learning.pdf>
- ธัญวิธ วิเชียรพันธ์. (2564). *SPUC TALK มหาวิทยาลัยศรีปทุม ชลบุรี*. สืบค้นจาก <https://www.chonburi.spu.ac.th/gallery/viewGallery/12661/>
- นันทิรัตน์ พิระพันธุ์ (2563). *การพัฒนาเครื่องมือส่งเสริมทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารการศึกษาของครูตามแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก <https://researchcafe.org/communications-technology-competencies-for-thai-teachers-in-the-21st-century/>

- เยาวเรศ รักดีจิตร, บังอร ทิวาพรภานุกุล และทิพรัตน์ มาศเมธาพิพย์. (2563). รูปแบบการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(3), 159-172.
- รัศมี ศรีนนท์, อุดมกฤษฎี ศรีนนท์, วิภารัตน์ ยมดิษฐ์, และกรรณิการ์ กิจนพเกียรติ. (2561). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(2), 331-343.
- วิทยา วาโย, อภิรติ เจริญกุล, ฉัตรสุดา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการจัดการเรียนรู้. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 14(34), 285-298.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning. สืบค้นจาก https://km.buu.ac.th/article/frontend/article_detail/141
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Beane, J. (1991). The Middle School: The Natural Home of Integrated Curriculum. *Educational Leadership*, 49(2), 9-13.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED336049.pdf>
- Heinich, R., Molenda, M., Russell, J.D. & Smaldino, S. (1999). *Instructional Media and Technologies for Learning* (6th ed). Columbus, OH: Prentice-Hall.
- Mishra, P. & Koehler, M.J. (2006). Technology pedagogical content knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. *Teacher College Record*.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง
Factors Affecting Teachers Classroom Innovation Management School
of Educational Innovation Area, Rayong Province

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง*

ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*

Wacharapatr Techawattanasiridumrong*

Dr., Curriculum and Instruction Department, Faculty of Education,

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University*

Corresponding author E-mail: anan_xisu@163.com

(Received: July 09, 2021; Revised: August 20, 2021; Accepted: August 26, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนและระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับระดับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน และ 4) สร้างสมการพยากรณ์การจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง จำนวน 447 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60-1.00 และค่าความเที่ยง 0.92-0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนและระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ศึกษาทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน คือ ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู (X_3) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (X_1) คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม (X_2) ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) สามารถพยากรณ์การจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนได้ร้อยละ 78.30 ($R^2 = .7830$) สมการพยากรณ์ได้ดังนี้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = .504 + .367X_3 + .300X_1 + .211X_2$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .366Zx_3 + .357Zx_1 + .235Zx_2$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, การจัดการ, นวัตกรรมในชั้นเรียน, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the level of innovation management in the classroom and the level of factors affecting the management of innovation in the classroom, 2) to study the relationship between the factors affecting the level of innovation management in the classroom, 3) to study the factors affecting classroom innovation management, and 4) to create a forecast equation for classroom innovation management of school teachers in Rayong Educational Innovation Area. The sample group consisted of 447 school teachers in the educational innovation area of Rayong

province by using a stratified random sampling method. Research instruments include research questionnaires. The consistency index was 0.60-1.00 and the reliability was 0.92-0.98. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Pearson's correlation coefficient and multiple regression statistics were used.

The study findings revealed as follows: 1) the level of innovation management in the classroom and the level of factors affecting the management of innovation in the classroom were high. 2) All of the factors studied were positively correlated with classroom innovation management. 3) Factors affecting the management of innovation in the classroom were teachers' co-efficacy factors (X_3), innovative thinking skills (X_1), innovative leadership qualities. (X_2) which affected the management of innovation in the classroom with statistically significant at the .01 level, and 4) It was able to predict classroom innovation management at 78.30 percent ($R^2=.7830$). The forecast equation was as follows: the predictive equation in raw scores $Y = .504 + .367X_3 + .300X_1 + .211X_2$ and the predictive equation in standard scores: $Z = .366Zx_3 + .357Zx_1 + .235Zx_2$

Keywords: Influence Factors, Management, Classroom Innovations, Educational Innovation Areas

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พุทธศักราช 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2562 เนื่องจากต้องการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้ มีความรู้เท่าทันโลกและมีทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนและรัฐให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ร่วมพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษาอันเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำ อีกทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดีไปในสถานศึกษาอื่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

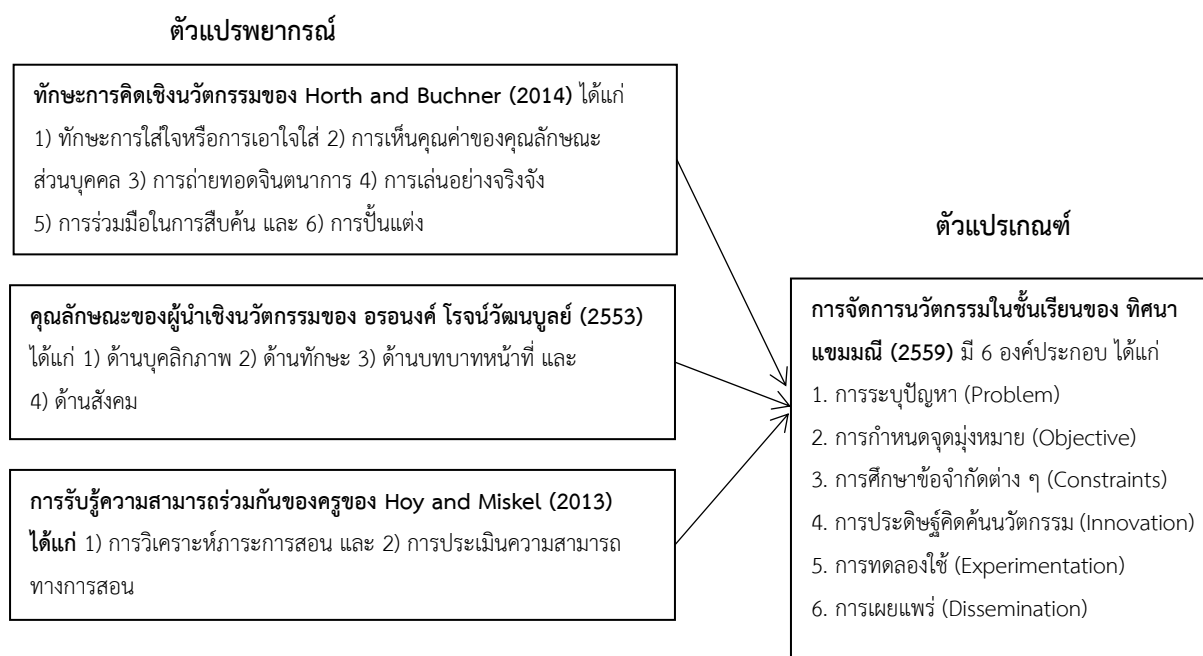
การจัดการศึกษาของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาต้องประสบกับสภาพปัญหาหลายประการ อันจะเห็นได้จากผลการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนในมิติต่าง ๆ โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งพบปัญหาสำคัญสามประการ คือ 1) ยังไม่มีการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่ในด้านหลักสูตร สื่อการสอน การทดสอบ และการประเมินผล การบริหารบุคลากรครู การเงินและการบริหารจัดการ 2) ยังขาดกลไกและกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) และ 3) นวัตกรรมการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะโรงเรียนบางแห่ง ไม่ได้ขยายผลทั้งระบบการศึกษา จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ได้นำมาสู่การเสนอและการตราพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญเป็นการจัดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น 2) ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา 3) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหาร และการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่าง

ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้พื้นที่นวัตกรรม การศึกษาดังกล่าวมีลักษณะเป็นพื้นที่ทดลอง (Sandbox) ในการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ซึ่งหากการจัดการศึกษาในพื้นที่ ดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีก็จะขยายผลไปสู่สถานศึกษาแห่งอื่นต่อไป กลไกของกฎหมายจึงเป็นมิติใหม่ในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของประเทศไทยที่บุคคลในวงการการศึกษาควรที่จะได้รับทราบและทำความเข้าใจ (สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย การพัฒนาช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 พหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายและประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในฐานะหน่วยงานหลักในการ ขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้และแผนย่อยที่ 2 ในประเด็นที่ 11 ศักยภาพตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตและนโยบายเร่งด่วน เรื่องการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังสนับสนุน การขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นอื่น ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562-2565) รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคาดหวังว่าการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตจะได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงเร่งรัด กระบวนการทำงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและ ประสิทธิภาพตามประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2565 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้มีการดำเนินการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมนำร่องไปก่อนแล้ว 6 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ กาญจนบุรีและปัตตานี ซึ่งมีเป้าหมายต้องการสร้างนวัตกรรมเชิงพื้นที่ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เน้นความเป็นอิสระ การบริหารจัดการตนเองและส่วนกลางทำหน้าที่ดูข้อจำกัดต่าง ๆ บางส่วน เท่านั้น เช่น งบประมาณหรือการบริหารงานบุคคล เป็นต้น สำหรับการขับเคลื่อนนำร่องในพื้นที่ดังกล่าวได้มีการวางแผนเพิ่ม ชีตความสามารถของจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีการกำหนดอัตลักษณ์และสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่พร้อมสร้างเครือข่ายลดความเหลื่อม ล้าทางการศึกษาและการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน ส่วนจังหวัดศรีสะเกษได้กำหนดภาพในอนาคตข้างหน้า 10 ปี ว่าเด็กนักเรียน ภายได้สโลแกน “อยากให้เด็กรู้คิด จิตใจดี มีทักษะอาชีพ” ดังนั้นพื้นที่นวัตกรรมนำร่อง 6 จังหวัด จะต้องเร่งพัฒนาในพื้นที่ ของแต่ละจังหวัดให้มีความโดดเด่นในแต่ละพื้นที่ เช่น จังหวัดกาญจนบุรี ถือเป็นเมืองท่องเที่ยวได้กำหนดให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาช่วยการจัดการเรียนการสอน ขณะที่จังหวัด ระยองเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม เน้นการสร้างผู้เรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้เป็นนักนวัตกรรมโดยเชื่อมโยงสถาบันอุดมศึกษา และใช้โมเดลโรงเรียนกำเนิดวิทย์เป็นต้นแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันที่จังหวัดสตูล จะจัด การศึกษาพิเศษนำร่อง จำนวน 10 โรงเรียน โดยใช้เครือข่ายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย (สกว.) เข้ามาช่วยสร้างหลักสูตรชุมชน สุดท้ายจังหวัดปัตตานี เป็นพื้นที่ของ 3 จังหวัดชายแดนใต้ มีการดำเนินการนโยบาย การจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว แต่เพิ่มจุดเน้นลดความเหลื่อมล้ำพร้อมกับการสร้างคุณภาพ การศึกษา โดยการสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนแบบพหุปัญญาให้แก่ผู้เรียนเปิดโอกาสให้เด็กในพื้นที่ได้รับโอกาส ทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยโดยมุ่งที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Horth and Buchner (2014) ที่กล่าวถึงทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารประกอบด้วย 6 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการใส่ใจหรือการเอาใจใส่ 2) การเห็นคุณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคล 3) การถ่ายทอดจินตนาการ 4) การเล่นอย่างจริงจัง 5) การร่วมมือในการสืบค้น และ 6) การปั้นแต่ง ในส่วนของคุณลักษณะของผู้บริหารเชิงนวัตกรรมผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์ (2553) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย 4 คุณลักษณะ ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ ด้านบทบาทหน้าที่และด้านสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ Hoy and Miskel (2013) ที่กล่าวถึงการรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู ประกอบด้วย 2 ประการ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ภาระการสอน และ 2) การประเมินความสามารถทางการสอน นอกจากนี้ยังมีตัวแปรแฝงเกี่ยวกับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของ ทิศนา แหมมณี (2559) มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ การระบุปัญหา (Problem) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Objective) การศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ (Constraints) การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม (Innovation) การทดลองใช้ (Experimentation) และการเผยแพร่ (Dissemination) จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นที่กล่าวมาผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นตัวแปรพยากรณ์ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองในครั้งนี้ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นการบริหารและจัดการศึกษาที่ทำให้เกิดการพัฒนอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จากความเป็นมาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนและระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับระดับการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

2.4 เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปีการศึกษา 2563 จำนวน 835 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2563 โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีของ Enders (2001) เกี่ยวกับการถดถอย โดยอัตราส่วนของตัวแปรพยากรณ์ต่อขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 1 ต่อ 15 หรือ 1 ต่อ 30 และอย่างน้อยที่สุดควรมีก่อนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาอย่างน้อยจำนวน 400 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียนและอำเภอ แล้วใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยคิดเป็นสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 447 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ ส่วนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนและระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 85 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Congruence: IOC) ทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และมีค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้ การจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอน 0.92 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 0.95 คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม 0.98 และการรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู 0.97

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยพร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัยถึงกลุ่มตัวอย่างโดยส่งและรับคืนด้วยตนเองพร้อมนัดหมายวันเวลา ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 268 ชุด ส่วนหนึ่งส่งทางไปรษณีย์แล้วให้ส่งกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 179 ชุด รวมทั้งสิ้นจำนวน 447 ชุด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ในแต่ละชุดแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลและคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

3.4.1 วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

3.4.2 วิเคราะห์ระดับการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3.4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับระดับการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3.4.4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter เลือกตัวแปรพยากรณ์ที่สัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์และมีความสำคัญแล้วนำตัวแปรที่มีความสำคัญไปสร้างสมการพยากรณ์ โดยใช้วิธีแบบ Stepwise (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 447 คน ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูอยู่ในอำเภอเมืองระยอง ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องขนาดกลางที่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 59.95 รองลงมาคืออยู่ในอำเภอบ้านค่าย จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 40.04

4.2 ระดับการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

4.1.1 ระดับการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การระบุปัญหา ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.56) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การทดลองใช้ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.61)

4.1.2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.59) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.55) เมื่อนำมาวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า

4.1.2.1 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเห็นคุณค่าของคุณลักษณะส่วนบุคคล ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.63) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปรับแต่ง ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.62)

4.1.2.2 คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทหน้าที่ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.62) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.74)

4.1.2.3 การรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินความสามารถทางการสอน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์ภาระการสอน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.56)

4.1.3 ปัจจัยที่ศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อนำมาเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์จากมากไปหาน้อยดังนี้

4.1.3.1 การรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูง ($r = 0.8233$)

4.1.3.2 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน
อยู่ในระดับสูง ($r = 0.8191$)

4.1.3.3 คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน
อยู่ในระดับสูง ($r = 0.8059$)

4.1.4 ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัวแปร มีความสัมพันธ์โดยรวมกับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครู
โรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ($r = 0.8849$) และมีประสิทธิภาพการพยากรณ์ร้อยละ 78.30
($R^2 = 0.7830$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด
ในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.01 ดังนี้ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (X_1) คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม (X_2) และการรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู
(X_3) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ปัจจัยที่ศึกษาสามารถพยากรณ์การจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองได้

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์
การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานสูงสุด คือ การรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูป
คะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.366 รองลงมาคือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนน
มาตรฐานเท่ากับ 0.357 และคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม (X_2) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ
0.235 โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .504 + .367X_3 + .300X_1 + .211X_2$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .366Zx_3 + .357Zx_1 + .235Zx_2$$

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 การศึกษาระดับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษาจังหวัดระยองทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการที่ครูในโรงเรียนนวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง
มีการรับรู้ถึงแนวปฏิบัติจากหน่วยงานต้นสังกัดเกี่ยวกับนโยบายการขับเคลื่อนโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยมี
ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนนวัตกรรม
การศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชร ปราจันทร์ และสุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง
การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ได้ข้อค้นพบว่า 1) กรอบแนวคิดทักษะการคิด
เชิงนวัตกรรมของครู ได้แก่ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสังเกต ทักษะการทดลอง ทักษะการสร้างเครือข่าย ทักษะ
การเชื่อมโยงและกรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู ได้แก่ การสร้าง
วิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม การกำหนดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ระบบของสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการคิด
เชิงนวัตกรรม รูปแบบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ค่านิยมร่วมของสถานศึกษาและทักษะ
การบริหารองค์กรนวัตกรรม 2) ผลการศึกษาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูในภาพรวมทั้ง 5 ทักษะอยู่ในระดับมาก
ทักษะการตั้งคำถามมีผลการประเมินสูงสุด รองลงมาคือ ทักษะการเชื่อมโยง ส่วนทักษะที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ ทักษะ
การสร้างเครือข่าย และผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู
ด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก โดยมีการนำระบบเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

มีผลการประเมินสูงสุด รองลงมาคือ ส่งเสริมให้บุคลากรคิดค้นนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่วนประเด็นที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ การนำระบบเครือข่ายมาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเชิงนวัตกรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ มีสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน เครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ข้อค้นพบว่า ระดับปัจจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย ประกอบด้วย 1) การจัดการนวัตกรรม 2) การรับรู้และยอมรับ 3) สภาพแวดล้อม ทรัพยากรและงบประมาณ 4) การนำไปใช้ 5) การส่งเสริมการวิจัย และ 6) การจูงใจ

5.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกับระดับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน พบว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่ศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูมีการคิดค้นนวัตกรรมใหม่เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้นวัตกรรมในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพของครูในการเลื่อนวิทยฐานะของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรลภา พจนารถ และกฤษฎา เขียววัฒนสุข (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อความสำเร็จในการแข่งขันขององค์กรในศตวรรษที่ 21 พบว่า ในศตวรรษที่ 21 นั้น ศักยภาพของผู้นำที่สร้างกลไกหลักในการดำเนินกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กร สร้างอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการแข่งขันในสภาวะที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก โดยผู้นำองค์กรต้องเปลี่ยนผ่านตนเองจากผู้นำองค์กรในแบบดั้งเดิมและการยึดติดกับกลยุทธ์เดิมสู่ความเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การได้เปรียบทางการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ความยั่งยืนในบริบทของความก้าวหน้าในการดำเนินธุรกิจและได้ผลลัพธ์ทางธุรกิจเชิงเศรษฐกิจ รายได้ขององค์กรที่ก้าวหน้าและบริบทของความสามารถทางการควบคุมผลประโยชน์และบุคลากรขององค์กรให้สัมฤทธิ์ผลในทุกด้าน ผู้ประกอบการในฐานะผู้นำองค์กรยุคใหม่จะต้องเป็นผู้นำในด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีและมีภาวะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อเป็นผู้นำองค์กรเชิงปฏิบัติเพื่อสร้างแนวคิดด้านนวัตกรรมด้วยองค์ประกอบตามภาวะผู้นำเชิงทฤษฎีและความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่จะสร้างนวัตกรรมทางความคิด ความสามารถในการจัดการนวัตกรรมและการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคแห่งเทคโนโลยี เพื่อจะสามารถก้าวข้ามผ่านการแข่งขันสู่ความสำเร็จในธุรกิจอย่างยั่งยืนและสามารถต่อยอดทางการค้าในด้านผลิตภัณฑ์และความมั่นคงขององค์กรได้อย่างยั่งยืน

ส่วนงานวิจัยของ ฐิตินันท์ นันทะศรี, วาโร เฟิงสวัสดิ์, วัลลิกา ฉลากบาง, และพรเทพ เสถียรนพเก้า (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สิ่งสำคัญคือการพัฒนาคนทางความคิดเพื่อให้คนพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารที่มีเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มาขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ทิศทางที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 3) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม และ 5) การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมดังกล่าว จะกลายเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและคุณภาพการบริหารจัดการคุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพต่อสถานศึกษาได้ในที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ มีสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนเครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ข้อค้นพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการสร้างนวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าระหว่าง 0.343 - 0.682

5.3 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู ปัจจัยด้านทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

การศึกษาจังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าครูมีความตระหนักถึงบทบาท ความเป็นครูและภาวะผู้นำ บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติการสอนของตนเองและเห็นคุณค่าของการผลิตคิดค้นนวัตกรรม ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองเพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะและศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวคิดนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้นำ หรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์หรือที่เรียกว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking Skills) ซึ่งเป็นทักษะความคิดพื้นฐานในการทำให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร รวมทั้งการที่ผู้บริหารใช้ นวัตกรรมในการนำองค์การอย่างมีวิสัยทัศน์ (Innovative Leader) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์คือ คุณภาพผู้เรียนโดยใช้แนวคิด วิธีการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีใหม่ ๆ (Innovative Product) อย่างต่อเนื่องก็จะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชนก แสงท่ง (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนา สถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่สถานศึกษา แห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) ผลผลิตองค์ 6) ผลลัพธ์ และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จ และคู่มือการใช้รูปแบบ การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบทั้งหมด 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 ลักษณะงานที่ปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ บทที่ 3 หลักเกณฑ์วิธีการปฏิบัติงาน บทที่ 4 วิธีการ ปฏิบัติงาน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน และบทที่ 5 ปัญหาอุปสรรค/แนวทางการแก้ไขและพัฒนางานและผลการประเมิน รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่สถานศึกษาแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

5.4 การสร้างสมการพยากรณ์การจัดการนวัตกรรมในชั้นเรียน พบว่า การรับรู้ความสามารถร่วมกันของครูผู้สอน (X_3) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.366 รองลงมาคือ ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (X_1) มีค่า สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.357 และคุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม (X_2) ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.235 โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = .504 + .367X_3 + .300X_1 + .211X_2$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = .366Z_{X_3} + .357Z_{X_1} + .235Z_{X_2}$ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา สร้อยสิงห์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี ได้ข้อค้นพบว่า 1) ระดับของปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ ด้านเพื่อนและ ด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก 2) ระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก 3) การพยากรณ์ ทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 (Y) ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ (X_4) ผู้เรียน (X_1) และเพื่อน (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับร้อยละ 68.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 46.9 โดยสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานดังนี้ $Y = 1.262 + .297X_4 + .237X_1 + .163X_3$ และ $Z_Y = .348Z_{X_4} + .277Z_{X_1} + .240Z_{X_3}$ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ มีสุวรรณ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนเครือข่ายมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้ข้อค้นพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เท่ากับ 0.402 และมีค่าอำนาจการพยากรณ์ 0.161 และผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ดีที่สุด พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ ด้านการจูงใจ มีผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามลำดับดังนี้ ในรูปคะแนนดิบ $Y = 2.272 + 0.263X_6$ ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z = 0.311(X_6)$

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาครูให้สามารถจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนและสามารถนำไปออกแบบและจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านอื่น ๆ ต่อไปได้นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ปรับปรุงและวางแผนสำหรับการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจนในอนาคต เพื่อให้ครูมีการยอมรับและตัดสินใจที่จะเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาตนเองเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

6.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถร่วมกันของครูเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัยจึงเป็นข้อมูลที่จะทำให้ครูผู้สอนสามารถใช้ในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมที่จะทำให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในการจัดการใช้เรียนได้

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยแต่ละปัจจัยเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นและองค์ประกอบ ตัวชี้วัดและเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการประเมินการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอน

6.2.2 ควรศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ตามบริบทของสถานศึกษา

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่ให้การสนับสนุนทุนอุดหนุนโครงการวิจัยฉบับนี้ ขอขอบคุณเจ้าของเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงในงานวิจัยและบทความวิจัยจนกระทั่งรายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

8. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

กัลยา สร้อยสิงห์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(2), 486-501.

ขวัญชนก แสงท้าน. (2563). รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(7), 153-168.

ฐิตินันท์ นันทะศรี, วาโร เฟิงส์สวัสดิ์, วลัยกา ฉลากบาง, และพรเทพ เสถียรนพแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 17(79), 11-20.

ทิตนา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562, 26 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 56.

หน้า 102-120.

- แพรวภา พจนารณ และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กร
ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 22(1), 241-257.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสื่อการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาสำหรับ
ปฏิบัติการสอน เครือข่ายมหาวิทยาลัยนครสวรรค์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 22(1), 220-236.
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2562). *พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กองกฎหมายการศึกษาและ
วัฒนธรรม, สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). แนวคิดนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 14(2), 117-128.
- อรชร ปรารจันทร์ และสุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม.
วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 1(2), 53-70.
- อรอนงค์ ไรจน์วัฒนบูลย์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต).
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

- Enders, C. K. (2001). The Performance of the Full Information Maximum Likelihood Estimator in Multiple
Regression Models with Missing Data. *Educational and Psychological Measurement*, 6(1),
713-740.
- Horth, D. & Buchner, D. (2014). *Innovation Leadership; How to use Innovation to Lead Effectively,
Work Collaboratively and Drive Results*. Retrieved from: [http://www.ccl.org/leadership/
pdf/research/InnovationLeadership.pdf](http://www.ccl.org/leadership/pdf/research/InnovationLeadership.pdf)
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2013). *Educational Administration: Theory Research and Practice* (9th ed).
New York: McGraw-Hill.

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง Policy Guidelines for Driving Organizational Performance of Trang Provincial Education Office

ธีรพล หาญสุด* กุลภัตสรณ์ เทพทอง** จิราภรณ์ จันทร์หอม*** และ เอกกรินทร์ สังข์ทอง****
นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, **, ***
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์****

Teerapon Hansud* Kulapatsorn Thepthong** Jiraporn Junhom*** and Ekkarin Sungtong****
Graduate Student of Master Degree Program in Educational Administration Program,
Faculty of Education, Prince of Songkla University*, **, ***
Lecturer, Faculty of Education, Prince of Songkla University****
Corresponding author E-mail: 06.Teerapon@gmail.com

(Received: June 22, 2021; Revised: August 21, 2021; Accepted: August 23, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยโดยใช้กรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน และกลุ่มพัฒนาการศึกษา รวม 4 คน ตัวแทนบุคลากรกลุ่ม กลุ่มละ 1 คน รวม 4 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างความน่าเชื่อถือของการวิจัยโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การตรวจสอบระหว่างเพื่อนวิจัย ด้านจริยธรรมมีการรักษาความลับของแหล่งข้อมูล และมีการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดกับแหล่งข้อมูลจากการให้ความร่วมมือในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรังสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักตามขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยได้ดังนี้ 1) กลุ่มอำนวยการ มีข้อเสนอแนะให้มีการบริหารจัดการภายในกลุ่มงานให้มีความคล่องตัวมากขึ้นและกระบวนกรเสริมสร้างขวัญกำลังใจในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 2) กลุ่มบริหารบุคคล มีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์ระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องความชัดเจนเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ 3) กลุ่มนโยบายและแผนมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานในเครือข่ายสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดทำแผนงาน 4) กลุ่มพัฒนาการศึกษามีข้อเสนอแนะให้มีการจัดงบประมาณที่สอดคล้องกับโครงการในบริบทของจังหวัด และ 5) กลุ่มงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรในเรื่องการสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ การเพิ่มงบประมาณ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศกลางทั้งจังหวัด

คำสำคัญ: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย, สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด, การวิจัยเชิงคุณภาพ

Abstract

This qualitative case study aims to investigate policy guidelines driving organizational performance of Trang Provincial Education Office. The key informants were recruited by purposive sampling, consisting of Director of Provincial Education Office, Director of Administration, Director of Personal Management, Director of Policy and Plan, Director of Education Development, and four representatives from the mentioned departments, with a total of nine people. The tool used in this research was an in-depth semi-structured interview which was validated by experts. Content analysis techniques were employed to verify the qualitative data. The credibility of this research was determined under triangulation peer briefing. In the aspect of ethics, this research abided by confidentiality and participant's safety and security.

This results revealed that critical suggestions on policy guidelines for promoting organizational performance can be summed up as follows. 1) The Administration group proposed about internal workflow management and spirit and motivation creation 2) The Personal Management group proposed about the need of clear and effective statements and criteria on specific announcements and manage a coherent and effective regulatory framework. 3) Policy and Plan group proposed about awareness of the importance of work plan among network agencies. 4) Education Development group proposed about proper budgeting in accordance with provincial-context-based projects. 5) The Provincial Education Office group proposed that organizational performance could be improved by effective recruitment, sufficient budget, personnel's proficiency and skill development, and central provincial information database.

Keywords: Policy Guidelines, Provincial Education Office, Qualitative Research

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันภายในประเทศ จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ ซึ่งจากที่กล่าวมาเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาทั้งสิ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สำหรับประเทศไทยจากนโยบายการศึกษาของรัฐบาลเพื่อให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาคนไทยและสังคมของประเทศให้ก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างรู้ทัน ท่ามกลางสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) อย่างไรก็ตาม สพลกิตติ์ สังข์ทิพย์ (2558) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่ชัดเจนจะเป็นแผนแม่บทเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การกำหนดนโยบายจะปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบ เช่น แผนพัฒนาพัฒนาประเทศโดยรวม ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาเฉพาะด้าน เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่สนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา รับผิดชอบจัดการศึกษาดำเนินการและให้บริการทางการศึกษาสำหรับสาธารณชน ตามแนวทางที่ปรากฏใน

แผนการศึกษาแห่งชาติ ทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา การอาชีวศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การศึกษาพิเศษ การศึกษาผู้ใหญ่ การควบคุมและส่งเสริมโรงเรียนเอกชนและการจัดการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนซึ่ง อังคณา อ่อนธานี (2563) กล่าวเสริมว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษา ของประเทศดังนั้นการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับบริบทที่เปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน สามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการสังคมได้

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจึงเป็นหน่วยงานสำคัญ ที่เป็นตัวกลางในการรับและนำนโยบายตามกรอบแผน การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 จากกระทรวงศึกษาธิการมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลงสู่สถานศึกษา และ เป็นกลไกหลักในการประสานงานร่วมกับภาคเอกชน สถานประกอบการ ภาคประชาสังคม เพื่อให้เป็นไปตามแนวนโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในระดับส่วนภูมิภาค ทั้งในด้านโครงสร้างของ องค์การ ด้านระบบบริหารจัดการ และด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนา เยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์และกำลังคนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ (พิสมัย ราชชมภู, ไชยา ภาวะบุตร และสุรัตน์ ดวงขาม, 2563) อย่างไรก็ตามจากการศึกษารายงานการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในเขตตรวจราชการที่ 7 ประจำปีงบประมาณ 2560 พบว่า สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ยังประสบปัญหาในการบริหารจัดการ ที่ยังไม่มีขีดความชัดเจน ความไม่ชัดเจนของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งยังทับซ้อนกันในเรื่องทำให้เกิดความ ไม่เข้าใจในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านบุคลากรที่ไม่ครบตามกรอบงานทำให้บุคลากรบางท่าน ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์หรือปฏิบัติมาก่อน ด้านงบประมาณที่บางส่วนยังไม่เพียงพอและล่าช้า ด้านอาคารสถานที่ที่ยังไม่พร้อมและในเรื่องการปรับปรุงสภาพ/ปรับปรุงภายในอาคารอยู่ภายใต้ข้อจำกัด (สำนักงานศึกษาธิการ ภาค 7, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ดาสิลา สหพพัฒน์ (2562) เสริมว่า บุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดไม่เพียงพอในการบริหารงาน งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่เพียงพอในการ บริหารงาน

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีคุณภาพ แต่ถึงกระนั้นการบริหารจัดการภายในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรังก็ยังมีปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานอาจเป็นเหตุผลในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง ผู้วิจัยจึงมุ่งประเด็น ความสนใจศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง ซึ่งจะเป็น ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานเชิงนโยบายได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยออกแบบการวิจัยโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งเป็นการวิจัย ที่มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะกรณี (พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร, 2559) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง การออกแบบงานวิจัยนี้ จะสามารถช่วยให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ เชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการ วางแผน การทำงานและแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานขับเคลื่อนไปตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้

การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposeful selection) (ชาย โพธิ์สิตา, 2559) ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 1 คน 2) ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ 1 คน 3) ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารบุคคล 1 คน 4) ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน 1 คน 5) ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา 1 คน 6) บุคลากรในกลุ่มอำนวยการ 1 คน 7) บุคลากรในกลุ่มบริหารบุคคล 1 คน 8) บุคลากรในกลุ่มนโยบายและแผน 1 คน 9) บุคลากรในกลุ่มพัฒนาการศึกษา จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-Rich Case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากและสามารถ สะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด (ชาย โพธิ์สิตา, 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยผู้วิจัยสร้างความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (Credibility) ตามหลักวิจัยเชิงคุณภาพ (Lincoln & Guba, 1985 อ้างถึงใน เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2551) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปและแบบสัมภาษณ์ที่มุ่งเน้นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เวลาประมาณ 1.30 ถึง 2 ชั่วโมงต่อ 1 คน ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556 อ้างถึงใน จุฑามาศ แสงสุรีย์, 2561)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) ซึ่งนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเน้นการหาประเด็นใจความสำคัญมาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง และจัดระเบียบการบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือถ้อยคำจากการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบนำเสนอข้อมูลทั้งหมดมาเขียนในรูปแบบความเรียงแบบพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

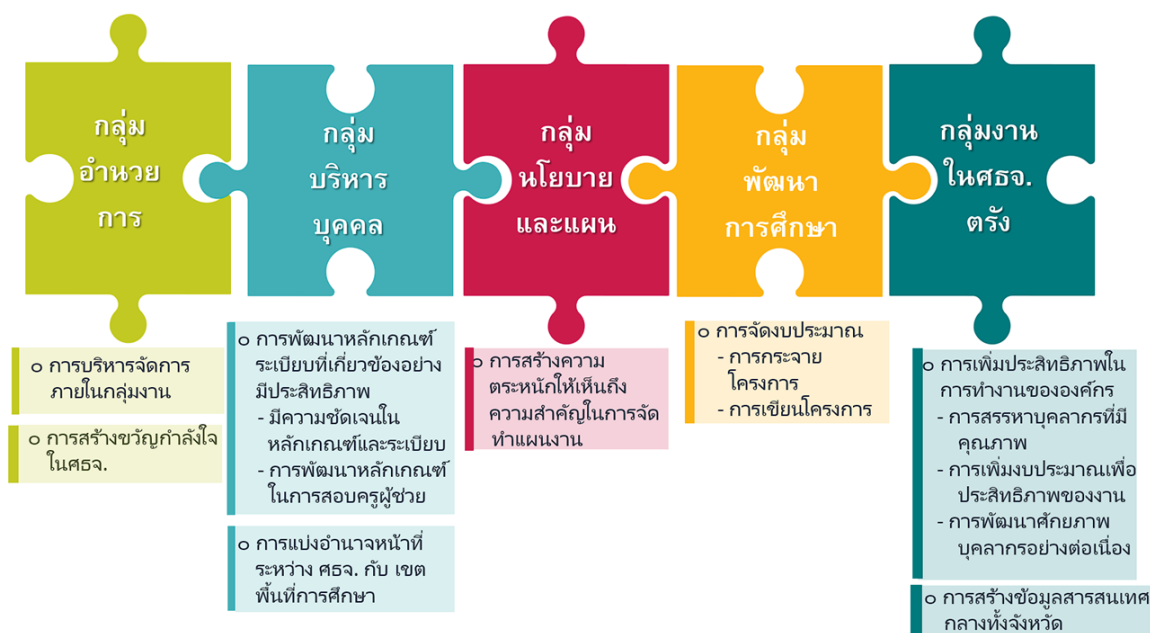
ผู้วิจัยสร้างความน่าเชื่อถือของการวิจัยโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยใช้วิธีการดังนี้ 1) ผู้วิจัยและเพื่อนร่วมวิจัยสัมภาษณ์ผู้รู้ / ผู้เชี่ยวชาญหลายกลุ่มในประเด็นนั้น ๆ (ชาย โพธิ์สิตา, 2559) 2) ผู้วิจัยและเพื่อนร่วมวิจัยมีการสังเกตอย่างจริงจัง การถ่ายทอด เล่า 3) ผู้วิจัยมีการตรวจสอบระหว่างเพื่อนร่วมวิจัย เพื่อความแจ่มแจ้งและพัฒนาของความเข้าใจ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556)

ด้านจริยธรรมในการวิจัยมีการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล มีการรักษาความลับของแหล่งข้อมูลและมีการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดกับแหล่งข้อมูลจากการให้ความร่วมมือในการวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2559)

4. ผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรงสามารถสรุปเป็นประเด็นหลัก ดังนี้ 1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มบริหารบุคคล 3) กลุ่มนโยบายและแผนงาน 4) กลุ่มพัฒนาการศึกษา 5) กลุ่มงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอในแต่ละประเด็นดังรายละเอียดดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศึกษาธิการจังหวัดตรัง

ภาพที่ 1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตรัง

4.1 กลุ่มอำนวยการ

4.1.1 การบริหารจัดการภายในกลุ่มงาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้แบ่งงานส่วนของการเงินและพัสดุออกจากกลุ่มอำนวยการเพื่อให้การทำงานในกลุ่มอำนวยการเกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 กล่าวสรุปว่า ต้องการให้ส่วนของการเงินและพัสดุ แยกกลุ่มออกไปจากกลุ่มอำนวยการ ซึ่งจะทำงานในกลุ่มอำนวยการสิ้นเปลืองมากขึ้นและสอดคล้องกับงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 กล่าวสรุปว่า ควรจะแยกการเงิน พัสดุออกจากกลุ่มอำนวยการจะทำให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น

สรุปได้ว่าข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการภายในกลุ่มงานจะต้องเกิดความคล่องตัวให้ได้มากที่สุด เพื่อให้นโยบายที่ได้รับมาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งถ้าหากการจัดการภายในกลุ่มงานอำนวยการไม่ดีก็ย่อมส่งผลกระทบต่อกลุ่มงานอื่นด้วย

4.1.2 การสร้างขวัญกำลังใจในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้มีการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยฐานะให้แก่บุคลากรในองค์กร เพื่อสร้างขวัญกำลังใจในองค์กร โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวสรุปว่า ควรมีการดูแลเรื่อง วิทยฐานะ เพราะไม่มีการดูแลเรื่องตำแหน่งงาน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวว่าสรุปว่า หัวหน้าบางกลุ่มงานไม่ได้เป็นวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ควรส่งเสริมเรื่องขวัญและกำลังใจในการทำงานในเรื่องตำแหน่งความก้าวหน้าในการทำงาน

สรุปได้ว่าขวัญกำลังใจบุคลากรเป็นเรื่องที่สำคัญหากบุคลากรขาดขวัญกำลังใจ เช่น ความก้าวหน้าทางวิทยฐานะหรือขวัญกำลังใจในเรื่องอื่น ๆ ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานอันจะนำพาองค์กรประสบความสำเร็จ

4.2 กลุ่มบริหารบุคคล

4.2.1 การพัฒนาหลักเกณฑ์ ระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย มีความชัดเจนในหลักเกณฑ์และระเบียบ และการพัฒนาหลักเกณฑ์ในการสอบครูผู้ช่วย โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

4.2.1.1 ความชัดเจนในหลักเกณฑ์และระเบียบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้ไม่ควรเปลี่ยนหลักเกณฑ์หรือระเบียบที่เกี่ยวกับงานบุคคลบ่อย เนื่องจากจะทำให้ผู้ปฏิบัติไม่แม่นยำในระเบียบหลักเกณฑ์ เกิดความผิดพลาดต่องานได้ง่าย ดังผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวสรุปว่า ระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับงานบริหารบุคคล เช่น เกณฑ์การสอบครูผู้ช่วย เกณฑ์วิทยฐานะไม่ควรเปลี่ยนแปลง เพราะผู้ปฏิบัติจะยังไม่เกิดทักษะจนเกิดความเข้าใจ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 ยังกล่าวสรุปว่า ระเบียบหลักเกณฑ์เป็นสิ่งที่สำคัญ ไม่ควรปรับเปลี่ยนบ่อยจนเกินไป เพราะบุคลากรจะเกิดความผิดพลาดในการทำงานได้ง่าย

4.2.1.2 การพัฒนาหลักเกณฑ์ในการสอบครูผู้ช่วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้ปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ให้มีความเป็นกลางในการสอบทั่วประเทศโดยใช้ข้อสอบกลาง ดังผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7 กล่าวสรุปว่า การจัดสอบครูผู้ช่วยควรใช้สนามกลาง ขึ้นบัญชีไว้ทุกเอก หากจังหวัดไหนต้องการให้ไปใช้บัญชี เพื่อให้เป็นมาตรฐานข้อสอบเดียวกัน

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักเกณฑ์ ระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนา จะต้องไม่เปลี่ยนแปลง ๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดทักษะ มีความแม่นยำและผิดพลาดน้อยที่สุด นอกจากนี้ควรพัฒนาหลักเกณฑ์การสอบครูผู้ช่วยที่เป็นกลาง เพื่อให้ได้บุคลากรในวงการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

4.2.2 การแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่าง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้มีความชัดเจนในงานระหว่างสองหน่วยงาน โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวสรุปว่า อยากให้มีการแบ่งขอบเขตระหว่างศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวสรุปว่า ควรระบุขอบข่ายหน้าที่ให้มีความชัดเจนระหว่างสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปได้ว่าการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่าง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดหลักเกณฑ์ของงานให้ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานที่ผู้ปฏิบัติยังไม่เข้าใจงานซึ่งอาจเกิดปัญหาตามมาได้

4.3 กลุ่มนโยบายและแผน

4.3.1 การสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดทำแผนงาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้หน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดเข้าใจและตระหนักถึงกระบวนการในการจัดทำแผนงาน ทั้งในเรื่องความร่วมมือเรื่องการขอข้อมูล และให้ข้อมูลที่เป็นจริง โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6 กล่าวสรุปว่า สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดต้องสร้างความตระหนักให้ทุกหน่วยงานในสังกัด ได้เข้าใจถึงบทบาทของภารกิจของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7 กล่าวสรุปว่า สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดต้องสร้างความตระหนักให้หน่วยงานในสังกัดเห็นความสำคัญ ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือและบูรณาการกันมากที่สุด

สรุปได้ว่าความสำคัญของงานนโยบายและแผนงานคือการตระหนักถึงบทบาทภารกิจของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ร่วมมือกันจากทุกฝ่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ก็จะประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก

4.4 กลุ่มพัฒนาการศึกษา

4.4.1 การจัดงบประมาณ ซึ่งประกอบด้วย การกระจายโครงการ และการเขียนโครงการ โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

4.4.1.1 การกระจายโครงการ ผลวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้การกระจายโครงการหรือนโยบายควรให้อิสระแก่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดได้จัดทำโครงการที่สอดคล้องกับบริบทของจังหวัด โดยมีผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8 กล่าวโดยสรุปว่า ควรเปลี่ยนจากการใช้โครงการเดียวกันทั้งประเทศจากส่วนกลาง ให้เป็นโครงการที่สอดคล้องกับบริบทและกลยุทธ์ของจังหวัด สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9 กล่าวสรุปว่า นโยบายเรื่องโครงการต่าง ๆ การที่กำหนดมาให้ทำเหมือนกันหมด อาจจะทำให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด คิดนอกกรอบไม่ได้และไม่สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดโดยแท้จริง และผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6 กล่าวสรุปว่า กลุ่มพัฒนาการศึกษาควรได้รับนโยบายการพัฒนาที่ตรงจุดตามบริบทของจังหวัดนั้น ๆ

4.4.1.2 การเขียนโครงการ ผลวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลยุทธศาสตร์จังหวัดกับกลุ่มพัฒนาการศึกษา เพราะประเด็นในเชิงลึกบางอย่างทางกลุ่มไม่สามารถเจาะประเด็นได้ทำให้โครงการที่เสนอไปยังทางจังหวัดไม่ผ่าน ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9 กล่าวสรุปว่า บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบถึงยุทธศาสตร์ของจังหวัดซึ่งส่งผลในการคิดและการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับนโยบาย สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8 กล่าวสรุปว่า จังหวัดควรมีการสื่อสารถึงรูปแบบของโครงการที่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้การเสนอโครงการไปอาจไม่ตอบโจทย์ของจังหวัด

สรุปได้ว่า การพัฒนาการศึกษาที่จะประสบความสำเร็จสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอแนะว่า โครงการควรให้ความสำคัญกับบริบทของจังหวัดนั้น ๆ เพื่อให้ตอบโจทย์การศึกษาที่แท้จริง และควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลยุทธศาสตร์จังหวัดกับกลุ่มพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน เพราะการเขียนโครงการไม่ตอบโจทย์กับยุทธศาสตร์จังหวัดทำให้โครงการนั้นตกไปทั้งที่เป็นโครงการที่ดี

4.5 กลุ่มงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

4.5.1 การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย การสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ การเพิ่มงบประมาณเพื่อประสิทธิภาพของงาน และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

4.5.1.1 การสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ผลวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้มีการเพิ่มบุคลากรให้ครบและมีความเชี่ยวชาญตามกรอบงานที่สำนักงานปลัดกระทรวงกำหนด โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 กล่าวสรุปว่า ควรมีการจัดสรรบุคลากรที่รวดเร็วสอดคล้องกับตำแหน่งของงาน สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6 กล่าวสรุปว่า แนะนำวิธี 1) หาคนมาให้ตรงงานตามกรอบตำแหน่ง 2) ถ้าหาไม่ได้ให้ยกระดับคนที่มีความรู้เพิ่มขึ้น

4.5.1.2 การเพิ่มงบประมาณเพื่อประสิทธิภาพของงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้เพิ่มงบประมาณในการบริหารจัดการตามนโยบายที่กระทรวงกำหนด โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวสรุปว่า ควรเพิ่มงบประมาณในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7 กล่าวว่า ควรเพิ่มงบประมาณในขั้นตอนการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจ

4.5.1.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เสนอแนะให้มีการพัฒนาบุคลากรในแต่ละกลุ่มจากส่วนกลางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง และแลกเปลี่ยนความรู้สร้างเครือข่ายกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอื่น ๆ โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8 กล่าวสรุปว่า หน่วยงานส่วนกลางควรมีการจัดอบรมแบ่งเป็นกลุ่มงาน ซึ่งจะทำให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอื่นซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6 กล่าวสรุปว่า ควรมีโครงการเพิ่มศักยภาพบุคลากรในกลุ่มจากส่วนกลางเพิ่มให้ก้าวหน้ายุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่าข้อเสนอในภาพรวมที่ทุกกลุ่มงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอคือต้องสรรหาบุคลากรที่รวดเร็ว ครบจำนวนตามกรอบงานและมีความเชี่ยวชาญในตำแหน่ง งบประมาณควรเพิ่มให้เหมาะสมกับงานเพื่อที่จะให้งานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดและสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานอื่นในส่วนกลาง ควรจัดโครงการกิจกรรมเพื่อที่จะให้บุคลากรในสังกัดฝึกอบรมในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มงาน

4.5.2 การสร้างข้อมูลสารสนเทศกลางทั้งจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอแนะให้มีระบบสารสนเทศข้อมูลกลางระดับจังหวัด เพื่อตอบสนองถึงการใช้งานตามวัตถุประสงค์อย่างรวดเร็ว โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6 กล่าวสรุปว่า ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลของส่วนกลางให้ตอบสนองผู้ใช้ระดับจังหวัด สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5 กล่าวสรุปว่า ควรจะมีฐานข้อมูลกลางเพื่อลดปัญหาการประสานงานที่เสียเวลาและความคาดเคลื่อนของข้อมูล

สรุปได้ว่าข้อมูลสารสนเทศถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาที่ตรงจุดและรวดเร็ว ซึ่งถ้าหากมีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศกลางในระดับจังหวัดก็จะทำให้การขับเคลื่อนนโยบายเกิดความรวดเร็ว สะดวกและเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 กลุ่มอำนาจการ

ผลการวิจัยพบว่าในการบริหารจัดการภายในกลุ่มงานจะต้องเกิดความคล่องตัวให้ได้มากที่สุด เพื่อให้นโยบายที่ได้รับมาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดจึงเสนอแนะให้ให้ส่วนของการเงินและพัสดุ แยกกลุ่มออกไปจากกลุ่มอำนาจการ ประเด็นข้อเสนอดังกล่าวจะทำให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทำงานได้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรมีน้อยไม่เพียงพอต่องาน ซึ่งทำให้ไม่สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในเรื่องของขวัญกำลังใจบุคลากรซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg โดย เกวลี พวงศรี (2557) กล่าวสรุปว่า ปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงเพื่อจูงใจให้คนชอบและรักงานปฏิบัติเป็นการกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจให้แก่บุคคลในองค์กร ปัจจัยที่จะจูงใจให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กร บุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพา วิบูลพันธ์ (2562) ศึกษาเรื่องศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 พบว่า ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญเรื่องขวัญกำลังใจและส่งเสริมเส้นทางความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานตามวิชาชีพ Reis and Peña (2011) กล่าวเสริมว่าแรงจูงใจ คือ สิ่งที่สำคัญที่จะรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ในองค์กรและรักษาคุณภาพขององค์กร ดังนั้นการที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอแนะเรื่องขวัญกำลังใจบุคลากรนอกจากจะส่งเสริมความสุขของตัวบุคคลแล้วยังส่งผลต่อการทำงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังดึงดูดบุคคลที่มีศักยภาพมาช่วยพัฒนาประสิทธิภาพของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

5.2 กลุ่มบริหารบุคคล

ผลวิจัยพบว่าสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอแนะให้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์ ระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาย่างต่อเนื่อง และจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดทักษะ มีความแม่นยำ และผิดพลาดน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับ ภรอักษร นนทพทุม (2562) กล่าวว่า แบบแผนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่เปลี่ยนแปลงตามผู้มีอำนาจส่งผลให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องการสั่งการไม่ชัดเจน และหากกระบวนการปฏิบัติงานมีรายละเอียดและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจนยิ่งทำให้การดำเนินงานเกิดความคาดเคลื่อน ดังนั้น การที่ระเบียบหลักเกณฑ์ที่เปลี่ยนแปลงบ่อย นอกจากผลข้างต้นแล้วยังทำให้องค์กรมีความเชื่อมั่นลดลงและอาจเป็นการเสียเวลาในการพัฒนางานด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในเรื่องของการพัฒนาหลักเกณฑ์ในการสอบครูผู้ช่วย ซึ่งให้ปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ให้มีความเป็นกลางในการสอบ ทั่วประเทศโดยใช้ข้อสอบกลาง อีกทั้งมหาวิทยาลัยฝ่ายผลิตสามารถประเมินเด็กของตนได้ว่าลูกศิษย์ที่จบออกมาแล้วจะมีคุณภาพแค่ไหน (สุทัศน์ ภูมิภาค, 2562) ดังนั้นการใช้ข้อสอบกลางในการคัดเลือกตำแหน่งครูผู้ช่วยจะช่วยให้องค์กรลดภาระงานและทำให้สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นยอมรับในมาตรฐานการคัดเลือกครูที่มีคุณภาพมาทำงานในการพัฒนาผู้เรียนต่อไปอีกทั้งลดความเสี่ยงในกระบวนการจัดการสอบอีกด้วย และนอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในเรื่องการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่าง สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกับเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดหลักเกณฑ์ของงานให้ชัดเจน สอดคล้องกับ อติศร เนาวนนท์ (2559) กล่าวว่า กศจ. หลายแห่งพบว่า ยังไม่มีความชัดเจนหรือมีความเป็นรูปธรรมในการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างโรงเรียนหรือระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการด้านการบริหารบุคคล

หรือการบูรณาการตามประเด็นที่เป็นเป้าหมายทางการศึกษาของจังหวัด ดังนั้นข้อเสนอแนะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่องปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ไม่มีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่เท่าที่ควร

5.3 กลุ่มนโยบายและแผน

ผลการวิจัยพบว่าสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอแนะให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงบทบาทภารกิจของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ร่วมมือกันจากทุกฝ่าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกระจายของหน่วยงานทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชนและอื่น ๆ ภายใต้การดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สอดคล้องกับ อัฐภิญญา ปัทมภาสกุล (2562) กล่าวว่า ความตระหนัก คือ ความสำนึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ แล้วนำมาประเมินค่าต่อสิ่งเร้า สอดคล้องกับ วาสนา อุทัยแสง (2559) กล่าวเสริมว่าความตระหนักจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมในทิศทางที่พึงปรารถนาทั้งต่อตนเองและสังคม ยิ่งลักษณ์ ศรีทองอ่อน (2558) ยังกล่าวเสริมอีกว่าหากเรามีเป้าหมายร่วมกัน ร่วมมือกัน ทั้งในระดับของการแสดงความคิดเห็น พิจารณา การตัดสินใจ การวางแผน การร่วมปฏิบัติ การประเมินผล จะทำให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีพึ่งพากันและกันทางสังคม Alrayah (2018) กล่าวว่า แนวคิดการพึ่งพากันทางสังคมมี 2 ประเภท คือ เชิงบวกและเชิงลบ เชิงบวกจะเกิดขึ้นเมื่อการกระทำของแต่ละคนส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน แตกต่างจากเชิงลบที่มีบุคคลขัดขวางการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นหากทุกหน่วยงานตระหนักถึงความสำคัญของการทำแผนงาน ร่วมมือกันในเชิงบวกจะทำให้แผนงานมีทิศทางครอบคลุมภารกิจ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสูงสุดและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ก็จะประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก

5.4 กลุ่มพัฒนาการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอแนะให้โครงการควรให้ความสำคัญกับบริบทของจังหวัดนั้น ๆ เพื่อให้ตอบโจทย์การศึกษาที่แท้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในบริบทพื้นที่และวัฒนธรรมของแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร รัตนปริยานุช (2556) ศึกษาเรื่องความต้องการในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี พบว่า ในการพัฒนาท้องถิ่นต้องทราบความต้องการในด้านต่าง ๆ ของประชาชน เพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหากกระทรวงศึกษาธิการเข้าใจบริบทของพื้นที่แต่ละจังหวัดจะทำให้โครงการที่จัดขึ้นตรงตามประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียนโดยตรงและเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลยุทธศาสตร์จังหวัดกับกลุ่มพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน สอดคล้องกับ ดาสิลา สหพัฒนานนท์ (2562) กล่าวว่า กรอบยุทธศาสตร์ควรคำนึงถึงความซับซ้อนของงานระหว่างหน่วยงานตลอดจนการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีภายในหน่วยงานตนเอง เพื่อช่วยกันขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของจังหวัดให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการประสานงานกันระหว่างสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกับจังหวัดนอกจากจะเกิดความชัดเจนและลดความซับซ้อนในการทำงานแล้วยังเป็นการประหยัดงบประมาณและเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงาน เกิดความสามัคคีเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของจังหวัดให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.5 กลุ่มงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

ผลการวิจัยพบว่าข้อเสนอแนะภาพรวมที่ทุกกลุ่มงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอคือต้องสรรหาบุคลากรที่รวดเร็ว ครบจำนวนตามกรอบงานและมีความเชี่ยวชาญในตำแหน่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรไม่ครบตามจำนวนตำแหน่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของฝ่ายงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ โนริย์ ทรัพย์โสภณ (2559) ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า การบริหารงานบุคคลมีความสำคัญมากองค์กรใดที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพพร้อมจะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นการที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอให้มีบุคลากรที่ครบ มีความเชี่ยวชาญในตำแหน่งจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับแก่ชุมชนและประเทศชาติ

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศกลางในระดับจังหวัดก็จะทำให้การขับเคลื่อนนโยบายเกิดความรวดเร็ว สะดวกและเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรัตน์ สงวนงาม (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา กรณีศึกษา: สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า การจัดเก็บสารสนเทศร่วมกันจะทำให้เกิดความรวดเร็ว ทันต่อการใช้งาน ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ และลดความซ้ำซ้อนของการจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศ ดังนั้นการที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเสนอให้มีการจัดทำระบบสารสนเทศกลางจะทำให้องค์กรมีความคล่องตัวพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนั้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดควรนำข้อเสนอแนะไปสู่กระบวนการปฏิบัติทั้ง 4 กลุ่มงาน อาทิเช่น เรื่องขวัญกำลังใจ การจัดทำโครงการที่สอดคล้องต่อบริบทของจังหวัด เป็นต้น ทั้งนี้ให้มีการกำกับติดตาม ทบทวน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาในเชิงปฏิบัติการเพื่อนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ อาทิเช่น การแยกส่วนของการเงินและพัสดุ แยกออกจากกลุ่มอำนวยการ ซึ่งอาจจะศึกษาถึงผลที่ตามมา ประสิทธิภาพการทำงานเมื่อแยกจากกันแล้ว และนำผลจากงานวิจัยไปพัฒนาฝ่ายงานต่าง ๆ ให้เกิดผลในเชิงพัฒนา

6.2.2 ควรมีการศึกษาถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในการดำเนินงานตามนโยบายส่วนกลางเพื่อให้เห็นความสอดคล้องระหว่างปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

6.2.3 ควรมีการสอบถามบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุคลากรในโรงเรียน ถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพื่อให้เกิดการมองในหลายแง่มุมซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกวลี พวงศรี. (2557). *การศึกษาปัจจัยคุณสมบัติส่วนบุคคล แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท วินสัน กรุ๊ป* (งานค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- จุฑามาศ แสงสุรีย์. (2561). *การดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขระดับเพชร กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2559). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์.
- ดลิตา สหพัฒนานนท์. (2562). *การดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาในด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกลุ่มพัฒนาการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้* (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- นิภาพร รัตนปริยานุช. (2556). *ความต้องการในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี*. (ปัญหาพิเศษมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- โนรีย์ ทรัพย์โสภณ. (2559). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา* (งานนิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

- พิสมัย ราชชนก, ภูไชยา ภาวะบุตร, และสุรัตน์ ดวงชาตม. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาระบบบริหารจัดการสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 10(2), 83-97.
- พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. (2559). แนวทางเพื่อการเรียนรู้การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ภรอักษร นนทปทุม. (2562). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการกำกับดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติ ตามกฎหมายของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (งานค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/index.php/abstractData/viewIndex/315>
- ยิ่งลักษณ์ ศรีทองอ่อน. (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารในโรงเรียนกับงานวิชาการโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2556). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งทิวา วิบูลพันธ์. (2562). ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- วาสนา อุทัยแสง. (2559). การตระหนักรู้การบริหารความเสี่ยงและนำการบริหารไปปฏิบัติของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *มหาสารคาม: กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. สืบค้นจาก http://www.plan.msu.ac.th/system/research/fileupload/fulltext_file/20160309ngl63gp.pdf
- สพลกิตติ์ สังข์ทิพย์. (2558). วิจารณ์การของนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวกับเด็กต่างด้าว. *OJED an Online Journal of Education*, 10(3), 452-466. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/35571>
- สำนักงานศึกษาธิการ ภาค 7, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). รายงานการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในเขตตรวจราชการที่ 7 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานศึกษาธิการภาค 7, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นจาก http://www.reo6.moe.go.th/web/images/stories/summary_PEO60.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- _____. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- สุทัศน์ ภูมิภาค. (2562). “โมเดลใหม่” สอบครูผู้ช่วย ชุดเดียวทั้งปท.-สทศ.ออกข้อสอบ ภาค ก และ ข. สืบค้นจาก <https://www.kruupdate.com/3271/>
- อดิสร เนาวนนท์. (2559). ปฏิรูปการศึกษาส่วนภูมิภาค 6 เดือน กศจ.ไปได้อย่างไร?. สืบค้นจาก <https://www.kroobannok.com/80170>
- อังคณา อ่อนธานี. (2563). มุมมองในการพัฒนาหลักสูตรผ่านแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. *Journal of Education Naresuan University*. 22(1), 366-380.
- อัจฉรัตน์ สงวนงาม. (2554). ปัญหาการจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา กรณีศึกษา: สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 (งานค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

อัฐิปัญญา ปัทมภาสสกุล. (2562). ปัจจัยความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม สุขภาพ รูปลักษณ์ภายนอก ความรู้เรื่องนิเวศวิทยา และอิทธิพลระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อทัศนคติ และความตั้งใจซื้อเครื่องสำอางธรรมชาติของสตรีใน กรุงเทพมหานคร (งานค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.

เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2551). ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัดชายแดนใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ปัตตานี.

ภาษาอังกฤษ

Alrayah, H. (2018). The Effectiveness of Cooperative Learning Activities in Enhancing EFL Learners' Fluency, *English Language Teaching*, 11(4), 21-31.

Reis, D. & Peña, L. (2011). Reengineering the Motivation to Work. *Management Decision*, 39(8), 666-675.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย
ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Model for Leadership Development the Board of Association of Future Thai
Professional in the Twenty First Century Vocational Education in Northeastern Region

ธนภุต โขติภักดีโกคิน* สงวนพงศ์ ขวนชม** สมบูรณ์ ตันยะ*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****
นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**,***
อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****

Thanakit Chotbhakdibhokin* Sanguanpong Chuanchom** Somboon Tanya***
and Worasit Rattanavaraha****

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**,***

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author E-mail: chotbhakdibhokin.16@gmail.com

(Received: August 18, 2021; Revised: September 12, 2021; Accepted: September 20, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาภาวะผู้นำและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำ 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ และ 4) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยืนยันองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ 2) ศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการ จากกลุ่มตัวอย่าง 245 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.93 และศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำโดยการสัมภาษณ์ผู้แทน 9 คน จากสถานศึกษาที่ดีเด่น 3) สร้างรูปแบบและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยจัดประชุมสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ 4) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้แบบประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (2) ด้านความกล้าตัดสินใจ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ และกล้าเปลี่ยนแปลง (3) ด้านทักษะในการสื่อสาร (4) ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย (5) ด้านการสร้างแรงจูงใจ (6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน และ (7) ด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ในระดับมาก 2) คณะกรรมการมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก และมีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำโดยออกแบบโครงการและกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ 3) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) สารสำคัญของรูปแบบ มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การพัฒนาตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ส่วนที่ 2

กระบวนการพัฒนาฯ และส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาฯ 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ มีความเหมาะสมมากที่สุด 4) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ, คณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย

Abstract

The objectives of this research were to; 1) study the leadership elements in 21st century; 2) examine the leadership and approaches in developing leadership; 3) create its model; and 4) evaluate possibility and usefulness of the model. The research contained 4 stages including; stage 1 – studying leadership elements in 21st century by synthesizing leadership elements from relevant documents and research regarding leadership development in 21st century, evaluating relevance of the elements by 5 experts; stage 2 – examining leadership and approaches in developing leadership of the Board containing including studying the leadership from a sample group of 245 people obtained by stratified random sampling using questionnaire based on the IOC score ranged from 0.60-1.00 and the reliability was of 0.93. In studying the guidelines for leadership development, 9 representatives from the best practice educational institutes were employed; stage 3 – creating model in order to assess format appropriateness by providing focus group discussion of 7 experts using appropriateness evaluation of the format; and stage 4 – assessing possibility and usefulness of the format from a sample of 54 people obtained by stratified random sampling using, analyzing data and summarizing possibility and usefulness.

The results showed that: 1) Leadership in the 21st century consisted of the following 7 elements; (1) visioning; (2) the courage to decide, think, speak, do, and change; (3) communication ability; (4) achieving the goal; (5) motivating; (6) building good relationship with the team; and (7) having moral and ethics are related to leadership in the 21st century in high level. 2) The board had a high level of leadership and had a leadership development approach by designing projects and activities that were relevant to the seven elements of 21st century leadership. 3) Development format consisted of; (1) rationale; (2) objective; (3) format essences included part 1 – development of 21st century leadership elements, part 2 – development processes, part 3 – project/activity for development; (4) format implementation; and (5) conditions for success of the format that were the most appropriate. 4) Development format on leadership had format possibility and usefulness at the highest level.

Keywords: Model Development, Leadership, Board of Association of Future Thai Professionals

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกของเราได้พัฒนาสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษา เป็นผลจากการพัฒนาเทคโนโลยี ทำให้ทั่วโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และการยอมรับของสังคมที่แตกต่างไปจากตน รวมถึงการอยู่ร่วมกันกับคนกลุ่มบุคคลจากหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ดังนั้นคนในสังคมจึงต้องเรียนรู้ และปรับความคิดในการเตรียมความพร้อม ปรับตัว

ปรับตัวคนคิด และพัฒนา การดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, 2556) และด้านการศึกษา มีความจำเป็นต้องเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านการปรับตัว ทักษะทางสังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม ทักษะด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ และสิ่งที่สำคัญคือทักษะความเป็นตัวแบบและเป็นผู้นำคนอื่น ซึ่งทักษะนี้เรียกว่า ภาวะผู้นำ (Trilling & Fadel, 2009)

ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องมีทักษะการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูง (Highly Effective Team Building Skills) ทักษะการแก้ไขปัญหา (Problem-Solving Skills) ทักษะในการวางแผน (Planning-Project Skills) ทักษะการกำกับการปฏิบัติงาน (Performance Monitoring Skills) ทักษะการสื่อสาร (Communication and Climate Set Skills) ทักษะการสร้างสัมพันธ์ (Relationship Building up Skills) ทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making Skill) ทักษะการกระตุ้นใจ (Motivation skills) ทักษะการจัดการตนเอง (Self-Management Skills) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี (Technological Skills) และทักษะความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence Skills) (McCauley & Velsor, 2004; วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, 2556) ซึ่งทักษะเหล่านี้ผู้นำควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากคุณลักษณะภาวะผู้นำที่มีอยู่ในตัวบุคคลเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีต่อผู้ตาม โดยลักษณะผู้นำที่ดีมี 6 ประการคือ 1) ลักษณะด้านร่างกาย 2) ภูมิหลังทางสังคม 3) สติปัญญา 4) บุคลิกภาพ 5) ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และ 6) ลักษณะทางสังคม (Draft, 2005) แสดงให้เห็นความคิดหรือลักษณะทางกายภาพการแสดงออก ที่ชักจูงให้บุคคลปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้กำหนดทักษะภาวะผู้นำเป็นทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนไทย มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคม มีความตื่นรู้ สามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้กำหนดสาระสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2574 เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มุ่งองค์ความรู้ มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560) ที่ได้กำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ให้มีคุณภาพครอบคลุมและสอดคล้องกับทักษะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรม และทักษะทางปัญญา 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงานการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะวิชาชีพสู่การปฏิบัติงานจริง โดยให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักเรียน นักศึกษา ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีทักษะภาวะผู้นำ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ภายใต้การดำเนินงานของ “องค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561) โดยมีคณะกรรมการองค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย เป็นผู้นำในการดำเนินงานขององค์กรนักวิชาชีพฯ จึงมีความจำเป็นที่คณะกรรมการองค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของผู้นำนักเรียน นักศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้มีคุณลักษณะของผู้นำที่ดีกล้าแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นแบบอย่างให้บุคคลอื่นสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับนักเรียน นักศึกษา ที่เป็น

รูปธรรม โดยกำหนดแผนงานและโครงการที่เหมาะสมและชัดเจน และมีส่วนประกอบด้านเนื้อหาของรูปแบบครอบคลุมทุกประเด็นขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับ นำไปใช้ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนนักศึกษา ได้ตรงตามแผนผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพให้มีความเหมาะสมในศตวรรษที่ 21 เพื่อออกไปเป็นกำลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนพัฒนาสังคม และประเทศชาติในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.4 เพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จากเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับเป็นกรอบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีการวิจัยตามขั้นตอนที่ 1 ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย

1.2 ผู้วิจัยทำการยืนยันความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่สังเคราะห์ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจงตามหลักเกณฑ์คุณสมบัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้ (1) เป็นผู้บริหารที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน (2) เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 2 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อยืนยันความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จำนวน 7 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านความกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง 3) ด้านทักษะการสื่อสาร 4) ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย 5) ด้านการสร้างแรงจูงใจ 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน และ 7) ด้านคุณธรรมจริยธรรม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาวะผู้นำและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การฯ ระดับสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 105 แห่ง รวม 735 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา ร้อยละ 40 จำแนกตามประเภทสถานศึกษาได้ 35 แห่ง แห่งละ 7 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 245 คน

3) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 245 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 245 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูล คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา หัวหน้างานกิจกรรม และครูที่ปรึกษาองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย รวม 9 คน จากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติงานดีเด่น (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2562

2) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน และด้านคุณธรรมจริยธรรม

3) การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณา จัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและยืนยันความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ประเด็นจากแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์ผู้แทนจากสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานดีเด่น พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาภาวะผู้นำตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 กำหนดเป็นเนื้อหาประกอบร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ การมีวิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ และกล้าเปลี่ยนแปลง มีทักษะในการสื่อสาร ทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย การสร้างแรงจูงใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน และมีความมีคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

หลังจากนั้นนำรูปแบบที่สร้างขึ้น ดำเนินการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และใช้แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนากาชาผู้นำของ คณะกรรมการอำนวยการนักรวิชาชีพนอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย หัวหน้างานกิจกรรม ครูที่ปรึกษาอำนวยการนักรวิชาชีพนอนาคตแห่งประเทศไทย อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ประกาศจัดตั้งอำนวยการนักรวิชาชีพนอนาคตแห่งประเทศไทย กำหนดจำนวนสถานศึกษาร้อยละ 30 จากจำนวน 105 แห่ง 210 คน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้สถานศึกษา 32 แห่ง และกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบประเมินจำนวน 54 คน แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนประเภทสถานศึกษา

2) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 54 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 54 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาคณะกรรมการอำนวยการนักรวิชาชีพนอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านกล้าตัดสินใจ กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด และกล้าเปลี่ยนแปลง 3) ด้านทักษะในการสื่อสาร 4) ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย 5) ด้านการสร้างแรงจูงใจ 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน และ 7) ด้านความมีคุณธรรมจริยธรรม และได้รับการยืนยัน องค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของคณะกรรมการอำนวยการนักรวิชาชีพนอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเกี่ยวข้อง
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.60	0.55	มากที่สุด
2. ด้านกล้าตัดสินใจ กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด และกล้าเปลี่ยนแปลง	4.20	0.84	มาก
3. ด้านทักษะในการสื่อสาร	4.00	0.71	มาก
4. ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย	4.60	0.55	มากที่สุด
5. ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.60	0.55	มากที่สุด
6. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน	4.40	0.89	มาก
7. ด้านความมีคุณธรรมจริยธรรม	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	4.46	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการยืนยันความเกี่ยวข้ององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และพบว่าด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากัน 3 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย และด้านการสร้างแรงจูงใจ และด้านทักษะการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4.2 ผลการศึกษาภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 2 และผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการสัมภาษณ์ผู้แทนสถานศึกษาดีเด่น (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง พบว่า แนวทางการพัฒนาจัดเป็นรูปแบบของโครงการ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.61	0.50	มาก
2. ด้านกล้าตัดสินใจ กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด และกล้าเปลี่ยนแปลง	4.04	0.42	มาก
3. ด้านทักษะในการสื่อสาร	3.82	0.40	มาก
4. ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย	4.08	0.46	มาก
5. ด้านการสร้างแรงจูงใจ	3.93	0.53	มาก
6. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน	3.79	0.60	มาก
7. ด้านความมีคุณธรรมจริยธรรม	4.33	0.43	มาก
รวม	3.93	0.37	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมคณะกรรมการองค์การวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก และพบว่าความมีคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4.3 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการตามวิธีการจัดทำรูปแบบ มีรายละเอียดของรูปแบบ ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญของรูปแบบแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 การพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง 3) ด้านทักษะการสื่อสาร 4) ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย 5) ด้านการสร้างแรงจูงใจ 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน และ 7) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 4) การนำรูปแบบสู่ความสำเร็จ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ และพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$) โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการเหตุและเหตุผล	4.86	0.38	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สาระสำคัญของรูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
ส่วนที่ 1 การพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ	4.98	0.05	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21	5.00	0.00	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21	4.90	0.10	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ	4.88	0.11	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.95	0.86	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของรูปแบบสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ วัตถุประสงค์ สาระสำคัญของรูปแบบ และการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ รองลงมาได้แก่ สาระสำคัญของรูปแบบส่วนที่ 1 การพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ และหลักการและเหตุผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำที่สุด

4.4 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกพิจารณาได้ดังนี้ ความเป็นไปได้นี้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 83$) และความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 81$) เช่นกัน แสดงผลการประเมินเป็นข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการเหตุและเหตุผล	4.85	0.36	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.87	0.34	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
3. สาระสำคัญของรูปแบบ	4.80	0.41	มากที่สุด	4.91	0.29	มากที่สุด
ส่วนที่ 1 การพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ	4.84	0.21	มากที่สุด	4.80	0.25	มากที่สุด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์กร นักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาตามคุณลักษณะของ องค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21	4.85	0.63	มากที่สุด	4.81	0.39	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามองค์ประกอบ ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21	4.79	0.21	มากที่สุด	4.77	0.19	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.76	0.22	มากที่สุด	4.77	0.19	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ	4.82	0.19	มากที่สุด	4.80	0.19	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.83	0.10	มากที่สุด	4.81	0.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ในภาพรวมรูปแบบมีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงรายละเอียด ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 2) วัตถุประสงค์มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 3) สารสำคัญของรูปแบบ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่ 1 การพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์กร มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมสำหรับการพัฒนาตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

5. สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาและผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาการภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

5.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของคณะกรรมการองค์กรนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ได้ผ่านการยืนยันความเกี่ยวข้องจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านความกล้าตัดสินใจ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ และกล้าเปลี่ยนแปลง 3) ด้านทักษะในการสื่อสาร 4) ด้านการทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมาย 5) ด้านการสร้างแรงจูงใจ 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน และ 7) ด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นผลจากการพัฒนาเทคโนโลยี สำหรับใช้ในการทำงานระหว่างสังคมข้ามวัฒนธรรม (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2557; วิจารณ์ พานิช, 2555; Canton, 2006) ผู้นำต้องมีความทันสมัย รู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีทักษะในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่มีพื้นฐานครอบครัวและสังคมต่างกัน และผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบด้านความมีคุณธรรมจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก แสดงถึงผู้นำในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะที่สำคัญคือมีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ (พันธุศักดิ์ พลสารมัย, 2555; ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2557; สำเนา ขจรศิลป์, 2542; Krames, 2010) รวมถึงผู้นำต้องมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันดับแรกๆ ที่เด่นที่สุด

ของผู้นำที่ดี (เนชเทร่า และชูซาน, 2546) องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดอาจเป็นเพราะคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ขาดความเข้าใจเรื่องวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน ด้านกล้าตัดสินใจ กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด และกล้าเปลี่ยนแปลง และด้านทักษะในการสื่อสาร องค์ประกอบดังกล่าวเป็นพื้นฐานที่จำเป็นของผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้นำนักเรียน นักศึกษาต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ประกอบด้วย ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560) ซึ่งคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ เพื่อเป็นตัวแบบให้กับ นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา

5.2 โดยภาพรวมคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก และมีภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งเชื่อมโยงกับทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ซึ่งภาวะผู้นำอาจเป็นลักษณะเฉพาะตัวบุคคล เป็นคุณลักษณะที่ไม่ได้เกิดจากการฝึกฝน อบรมเพื่อเป็นผู้นำ แต่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2557, น. 15) ผลการศึกษานี้แสดงว่าผู้นำที่ดีจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติตน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับเป้าหมายด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ด้านที่ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรม และทักษะทางปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560) แม้ว่าในภาพรวมคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพมีภาวะผู้นำในระดับมาก แต่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมศักยภาพภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ซึ่งสัมพันธ์กับทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2557, น. 15) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้ตามสถานการณ์หรือตามเงื่อนไข ปัจจุบันผู้นำเกิดจากอิทธิพลของทั้งลักษณะผู้นำและสถานการณ์

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถานศึกษาที่ให้ข้อมูลทั้ง 3 แห่ง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ซึ่งได้วางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นโครงการ และกิจกรรมที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ สอดคล้องกับ สุเวช กลับลศรี (2556) กล่าวว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนมีความสำคัญต่อคุณลักษณะที่เยาวชนแสดงออกทางพฤติกรรม เพราะภาวะผู้นำมีส่วนสำคัญในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้นำต้องมีการจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามเพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย ร่วมกัน ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำจะทำให้ สมาชิกเกิดความศรัทธายอมรับ และพร้อมที่จะร่วม ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้

5.3 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเนื้อหาที่ครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สามารถใช้ประกอบ การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้นำทั้ง 7 องค์ประกอบ ซึ่งรูปแบบมีองค์ประกอบของ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญของรูปแบบ แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 ด้าน ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามคุณลักษณะของตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ ความสอดคล้องกับ Keeves (1997, p 560) กล่าวว่าหลักการในการสร้างรูปแบบมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) รูปแบบ

ประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง 2) รูปแบบใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบให้สามารถตรวจสอบได้ โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) รูปแบบจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา 4) รูปแบบเป็นเครื่องมือในการสร้างนวัตกรรมใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษาด้วย องค์ประกอบที่ 3 สำคัญของรูปแบบผู้วิจัยได้ออกแบบโครงการ และกิจกรรม การพัฒนาเพื่อให้ครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับ 7 ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-Cultural Understanding) 4) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) 5) ทักษะทางด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) 7) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) (วิจารณ์ พานิช, 2555) ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำฉบับนี้มีประเด็นเนื้อหาครอบคลุมและเหมาะสมกับการนำไปใช้ประกอบการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้แก่นักเรียนนักศึกษาที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบต่อไป

5.4 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในภาพรวม พบว่า รูปแบบ มีความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์มากที่สุด และองค์ประกอบที่ 3 สำคัญของรูปแบบ มีสาระสำคัญ 3 ส่วนประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ ที่เป็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นผู้นำที่มีทักษะการดำเนินชีวิตและมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้อง Perresault and Zellner (2012) ที่ได้เสนอว่าผู้นำนักเรียน นักศึกษาในยุคใหม่ ต้องมีเป้าหมายในดำเนินชีวิตด้วยแรงปรารถนา รู้จักการปฏิบัติตนตามค่านิยมอันดีของสังคม มีความเป็นผู้นำด้วยหัวใจ รวมถึงรู้จักการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อผู้อื่น และมีพฤติกรรม การแสดงออกอย่างผู้มีวินัยในตนเอง ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ส่วนที่ 3 โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามคุณลักษณะขององค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ ซึ่งเป็นโครงการและกิจกรรมที่มีเนื้อหาสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับการพัฒนานักศึกษา 7 ด้าน ของ Chickering and Reisser (1993) กล่าวว่าการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะด้าน ของนักเรียนนักศึกษาจะต้องรู้แน่ชัด และมีความเข้าใจในตัวเองว่าก่อนที่จะไปสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างอิสระ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนานักเรียน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาความสามารถ (Developing Competence) 2) การจัดการกับอารมณ์ (Managing Emotions) 3) การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน (Moving Through Autonomy toward Interdependence) 4) การพัฒนาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ (Developing mature Interpersonal Relationships) 5) การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน (Establishing Identity) 6) การพัฒนาเป้าหมาย (Developing Purpose) 7) การพัฒนาความมีคุณธรรม (Developing Integrity) ดังนั้นโครงการและกิจกรรมที่ปรากฏ ในรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ และเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาผู้นำนักเรียนนักศึกษา ให้เป็นผู้นำที่สมบูรณ์พร้อมด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 รวมถึงส่งเสริมให้ผู้นำนักเรียนนักศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบ

6 ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำผลการวิจัยด้านองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 องค์ประกอบ ใช้ในการกำหนดโครงการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และบริบทแต่ละสถาบันในด้านการพัฒนาผู้เรียน

6.1.2 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย ไปใช้ในประกอบการพัฒนาผู้นำ นักเรียน นักศึกษา ตามองค์ประกอบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

6.1.3 ชมรมวิชาชีพของสาขาวิชา ในสถานศึกษาควรใช้รูปแบบนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่คณะกรรมการชมรมวิชาชีพ โดยนำโครงการและกิจกรรมประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชมรม

6.1.4 นักวิจัยและผู้สนใจสามารถนำรูปแบบนี้ไปวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียน นักศึกษา ให้เป็นผู้ที่มีทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรทำการศึกษาระยะยาวเพื่อติดตามผลเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การฯ หลังจากหมดวาระประจำปีการศึกษา จะทำให้ได้ข้อมูลที่แสดงพัฒนาการภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของคณะกรรมการองค์การฯ ได้ละเอียดมากยิ่งขึ้น

6.2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาที่ยั่งยืน ตามโครงการและกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 ด้าน ทั้งนี้ ไม่จำกัดอยู่เพียงคุณลักษณะการพัฒนาภาวะผู้นำเพียง 7 ด้านแต่สามารถพิจารณาได้จากบริบทหรือสถานการณ์

6.2.3 การวิจัยครั้งต่อไปสามารถทำการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาทั่วไป เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เนซเทร่า และชูซาน. (2546). *ผู้นำวิวัฒนาการ [Evolutionary leadership]* (ยุทธพงษ์ เจริญพันธุ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ.อาร์. บีซิเนส เพรส.

พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2555). *เอกสารประกอบการสอนวิชาภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้ทันกับดักของตะวันตก*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์. (2556). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ:

Open Worlds.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*

ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579*. สืบค้นจาก

<http://www.lampangvc.ac.th/2021/admin/ckfinder/userfiles/files/ITA/2563/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%9A/O6-6.pdf>

- _____. (2561). ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย พ.ศ.2557 และแนวปฏิบัติขององค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2557 (ปรับปรุง 2561). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำเนา ขจรศิลป์. (2542). *มิติใหม่ของการนัการศึกษา 2 การพัฒนานักศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2557). ทฤษฎีภาวะผู้นำ. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (48), 14-32. สืบค้นจาก <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/view/5562/5206>
- สุเวศ กลัษศรี. (2556). *การพัฒนากิจกรรมลูกเสือเพื่อสร้างภาวะผู้นำของเยาวชนไทย* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.

ภาษาอังกฤษ

- Canton, J. (2006). *The Extreme Future: The Top Trends That Will Reshape the World for the Next 5, 10, and 20 Years*. Illustrate: Dutton.
- Chickering, A., & Reisser, L. (1993). *Education and Identity*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Draft, R. L. (2005). *The Leadership Experience*. Manson, OH: Thomson South Western.
- Keeves, J. P. (1997). *Education Research, Methodology and Measurement: An International handbook*. New York: Pergamon.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Krames, J. A. (2010). *Jack Welch and the 4 E's of Leadership; How to Put GE's Leadership Formula to Work in Your Organization*. New York: McGraw-Hill.
- McCauley, C. D., & Velsor, E. V. (2004). *The Center for Creative Leadership Handbook of Leadership Development*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Perresault, G., & Zellner, L. (2012). *Social Justice, Competition and Quality: 21st Century Leadership Challenges*. USA: National Council of Professors of Educational Administration.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco: Jossey-Bass.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา เขต 11

Leadership Development Model based on Sanghahavuttu for the Administrators of
General Education Division of Phrapariyattidhamma Schools in Area 11

พระมหาวรวุฒิ วรวิฑูฒิเมธี (พุทศรี)* สมบูรณ์ ตันยะ** สงวนพงศ์ ขวณชม*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****

นักศึกษาลัทธิสุตตรปริยัติศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**,***

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****

Phramaha Worawut Worawuttimethi (Phutsri)* Somboon Tanya** Sanguanpong Chuanchom***
and Worasit Rattanavaraha****

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**,***

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author E-mail: voravut2531@gmail.com

(Received: August 18, 2021; Revised: September 03, 2021; Accepted: September 27, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ที่พัฒนาขึ้น โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 36 รูป ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความสอดคล้อง (IOC) 0.60-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.91 2) สร้างรูปแบบและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยจัดสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ 3) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 รูป ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้แบบประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) ด้านทาน (2) ปิยวาจา (3) อตถจริยา และ (4) สมานัตตตา ของผู้บริหารโรงเรียนฯ อยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) สารสำคัญของการพัฒนา มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ประเด็นการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุทั้ง 4 ด้าน ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา และส่วนที่ 3 การประเมินผลการพัฒนา 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ มีความเหมาะสมมากที่สุด 3) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบมากที่สุด
คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ, สังคหวัตถุ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the leadership based on Sangahavatthu (bases of social solidarity), 2) to create a leadership development model based on Sangahavattha, 3) to evaluate the leadership development model based on Sangahavattha. The research was carried out in 3 steps: 1) Studying the administrator leadership based on Sangahavatthu. The samples were 36 school administrators using random simple method. The instruments used were a five-scale rating questionnaire with IOC index of 0.60-1.00 and confidence index of 0.91. 2) Creating a leadership development model based on Sangahavattha through focus group discussion by 7 experts to examine the suitability of the model. 3) Evaluating the feasibility and usefulness of the model by the 36 samplers. The instrument was feasibility and usefulness evaluation form.

The research results were as follows: 1) The leadership based on Sangahavatthu consisted of Dana (generosity), Piyavaca (kindly speech), Atthacariya (useful conduct) and Samanattata (even and equality treatment) were scored in high level. 2) The leadership development model based on Sanghahavuttu consisted of 5 components: 1) Principle and Rationale, 2) Objectives, 3) Essence of Development which consists of 3 parts namely: Part 1 The leadership development based on Sanghahavuttu. Part 2 Development process, Part 3 Evaluation of development, 4) Implementation Guidelines, 5) Conditions for Success of the Model were rated at the highest level. 3) Feasibility and the usefulness of the leadership development model based on Sanghahavuttu in overall were rated at the highest level.

Keywords: Leadership Development Model, Sangahavatthu, General Education Division of Phrapariyattidhamma Schools

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถร) (กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557, น. 1) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องปรับตัวไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2562 การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งแผนกบาลีสันสกฤตและแผนกธรรมสนามหลวง ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม, 2562, น. 11-13)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยเทียบกับชั้นมัธยมศึกษาสายสามัญ โดยจัดหลักสูตรให้มีวิชาที่เหมาะสมแก่พระภิกษุ สามเณรที่จะได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และเป็นวิชาที่จำเป็นในงานพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาวินัย พระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา (พระเฉลิมชาติ ชาดิวโร (อิทธิรงค์), 2551) อีกทั้งเป็นการจูงใจดึงดูดผู้เข้ามาบวช เพิ่มบุคลากรทางศาสนาให้มีความรู้ทุกแขนงมากขึ้น เป็นการพัฒนาศาสนาพุทธศาสนาที่มีการศึกษา พระปริยัติธรรมทั้งทางธรรมและทางสายสามัญที่สมบูรณ์มากขึ้น ไม่ให้มีช่องว่างทางความรู้เป็นมาตรฐานสากลและให้การศึกษที่เหมาะสมแก่ศาสนทายาทที่ดี ได้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมมีองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ก้าวหน้าทันกับการศึกษาทางโลก เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาของชาติและลดความซ้ำซ้อนของผู้เรียน (พระมหาสมบัติ ธนบุญ (ฉลอง), บรรจบ บรรณรุจิ, 2557, น. 93-102) นอกจากนี้ยังเป็นการจัดการศึกษาให้แก่พระภิกษุ สามเณรด้านวิชาการทางโลกควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอีกด้วย ปัจจุบันการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีปัญหาหลายประการคือ ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษาที่มีมาตรฐานต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งด้านหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ดูแล รวมถึงระบบการจัดการศึกษาที่ขาดคุณภาพ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ซึ่งมีจำนวน 41 โรงเรียน ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ ศรีสะเกษ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ผู้จัดการโรงเรียน จำนวน 41 รูป ผู้บริหารผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ โรงเรียน จำนวน 74 รูป/คน ครูบรรพชิต จำนวน 126 รูป ครูฆราวาส จำนวน 204 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 47 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 492 รูป/คน (สำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11, 2563) สภาพความพร้อมในโรงเรียนนั้นมีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการวางแผนอัตรากำลังคน การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพน้อย คุณภาพของบุคลากร จำนวนครูและบุคลากรไม่ครบตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด จึงทำให้มีผลกระทบต่อผลงานทางด้านวิชาการ แต่ทั้งนี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารทั้งสิ้นซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคแห่งความสำเร็จที่ยั่งยืนต่อการปฏิบัติงานท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เป็นองค์กรยุคใหม่ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพิ่มสมรรถนะ ในการปฏิบัติงานและกระบวนการทำงานต้องเน้นผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่า บุคลากรต้องมีความเป็นมืออาชีพ มีศักยภาพ คุณภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาบุคลากรได้รับการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อย และยังไม่เป็นระบบต่อเนื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารในโรงเรียนว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด โดยเฉพาะคุณธรรมของผู้บริหารความเคยชินในการประพฤติดีงามอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารที่มีคุณธรรมมากจึงมีกิเลสน้อยและผู้บริหารที่มีคุณธรรมน้อยก็จะมีกิเลสมาก ผู้ที่มีคุณธรรมมากกว่ากิเลสจะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี ส่วนผู้ที่มีกิเลสมากกว่าคุณธรรมจะได้รับการตำหนิว่าเป็นคนไม่ดี คุณธรรมสำหรับผู้บริหารเป็นคุณลักษณะที่เป็นความดีงามและความจริงที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารและจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมหรือกระทำกิจกรรมจากสภาพจิตที่เป็นกุศล อันจะยังประโยชน์ให้กับตนเอง ผู้อื่นได้บังคับบัญชา นักเรียน นิสิต นักศึกษา เพื่อนร่วมงาน สถานศึกษา และสังคม ซึ่งหลักธรรมที่มีความเหมาะสมและจำเป็นกับการบริหารงานของผู้บริหารนั้น คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก 3) อัตถจริยา ความประพฤติประโยชน์ และ 4) สมานัตตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559) ซึ่งหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมเบื้องต้นในการปกครองและดูแลคน เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจคนและกำกับดูแลความประพฤติของผู้ปฏิบัติให้อยู่ในทำนองคลองธรรม ความถูกต้อง ความโปร่งใส เป็นบุคคลที่น่าเคารพ และนำความร่วมมือมาสู่ระบบการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงควรให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ประกอบกับจังหวัด นครราชสีมา เป็นสถานที่ปฏิบัติงานของผู้วิจัยในเขต 11 ผู้จัดการ ผู้อำนวยการมีอำนาจบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มาจากบุคลากรหลายฝ่ายทั้งจากพระสงฆ์ ฆราวาส ก่อให้เกิดความแตกต่างกัน

ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและคำนึงถึงผลงานที่เป็นยุคของการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณจำนวนนักเรียนที่น้อยลงในแต่ละปีการศึกษา รวมทั้งข้อจำกัดในการบริหารงานด้านวิชาการขาดนักศึกษการที่มาสอนนักเรียนส่งเสริมคุณภาพการศึกษากับนักเรียนตามกลุ่มสาระ ให้บรรลุตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูประจำ/ครูพิเศษ ที่หายากบางท่านสอบบรรจุเข้ารับราชการ ได้ออกจากโรงเรียนกลางคัน จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องเชิญอาจารย์/ครู จากโรงเรียนข้างนอกมาสอน บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานจากรายได้ที่โรงเรียนมอบให้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบัน (พระครูปริยัตินิวิชัย, สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2560 อ้างถึงใน พระมหาวรวิฑูริ วรวิฑูริเมธี (พุดศรี), 2560, 116-118)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 เพื่อนำมาเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ที่มีความเหมาะสม และเพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวในการพัฒนากิจกรรมเสริมสำหรับผู้บริหารโรงเรียนอันจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์ในการบริหารบุคลากรในโรงเรียนได้ในอนาคตทั้งยังจะใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำไปพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะผู้นำอย่างเปี่ยมคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับผู้บริหารระดับมืออาชีพ ตามความต้องการของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา เขต 11

2.3 เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา เขต 11

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 คือ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อุตถจริยา 4) สมานัตตา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2559)

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 41 รูป

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 36 รูป กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 จำนวน 36 รูป และครูบรรพชิต จำนวน 36 รูป ครูฆราวาส จำนวน 36 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 108 รูป/คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ที่มีค่า IOC 0.60-1.00 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.91 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม

ข้อมูลโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 108 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืน 108 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลในการร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 โดยนำผลการศึกษาระดับสังคหัตถ์ 4 ประการ คือ 1) ทาน คือการให้ 2) ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รัก 3) อตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา คือ ความเสมอต้น เสมอปลาย โดยนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับของแต่ละด้าน มาใช้เป็นประเด็นในการพัฒนา โดยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญ 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

3.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ ศรีสะเกษ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ มีประชากรรวมทั้งสิ้น 41 รูป

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ปีการศึกษา 2563 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง 36 รูป กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยนำแบบประเมินส่งถึงผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 จำนวน 36 โรงเรียน จำนวน 36 รูป ได้รับกลับคืนมา 36 โรงเรียน จำนวน 36 รูป คิดเป็นร้อยละ 100

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.1.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

ที่	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ทาน	4.37	0.41	มาก
2	ปิยวาจา	4.44	0.43	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
3	อัตถจริยา	4.46	0.41	มาก
4	สมานัตตตา	4.51	0.40	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.44	0.41	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ สมานัตตตา ระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ อัตถจริยา ปิยวาจา และทาน

4.2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.2.1 ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 โดยใช้ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เป็นประเด็นในการพัฒนา และผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน เพื่อให้ความคิดเห็นในการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 รูปแบบที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมีรายละเอียด ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สาระสำคัญ และการดำเนินการพัฒนา 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ในสาระสำคัญของรูปแบบประกอบด้วย

1) แผนพัฒนาภาวะผู้นำด้านทาน

1.1) จุดประสงค์

1.1.1) เพื่อให้ผู้บริหารรู้จักการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

1.1.2) เพื่อให้ผู้บริหารให้ความสำคัญในการยกย่องชมเชยแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นทั้งทางด้านวิชาการ และกิจกรรมการให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อครูผู้ได้รับการปกครองดูแล รวมทั้งให้สิ่งของรางวัลแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในโอกาสต่าง ๆ

1.1.3) เพื่อให้ผู้บริหารจัดสวัสดิการ ให้แก่ครู อาจารย์ และสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม วิชาการ

1.2) ประเด็นในการพัฒนา

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อครูที่อยู่ใต้การบังคับบัญชาดูแลอย่างใกล้ชิด อีกทั้ง จัดสวัสดิการที่มีความเหมาะสมด้านต่าง ๆ ให้แก่ครูในโรงเรียนที่เป็นพระและฆราวาสเพื่อเสริมแรง และให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

1.3) วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยองค์กร

สำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 จัดให้มีกิจกรรมการอบรม สัมมนาเพื่อการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ได้แนวคิด ในการพัฒนาตนเอง

1.4) วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

1.4.1) สร้างความตระหนัก และจัดทำแผนพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจน ถึงการพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำในด้านทาน

1.4.2) ทำการวิเคราะห์บททวนการกระทำของตนเองอย่างไร้อคติ

1.4.3) การปฏิบัติจริง เพื่อให้สัมผัสถึงความรู้สึกในประสบการณ์จริง

2) แผนพัฒนาภาวะผู้นำด้านปิยวาจา

2.1) จุดประสงค์

2.1.1) เพื่อให้ผู้บริหารพูดจาด้วยคำที่สุภาพอ่อนหวานกับเพื่อนร่วมงาน พูดคำจริงถูกกาลเทศะ ถนอมน้ำใจ ดึงดูดใจผู้ฟัง และเพื่อนร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2.1.2) เพื่อให้ผู้บริหารพูดเสริมแรง ให้กำลังใจ พูดด้วยถ้อยคำที่ไม่หยาบคาย กล่าวคำขอโทษ แก่เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา

2.1.3) เพื่อให้ผู้บริหารมีวาทศิลป์ในการยกย่อง ชมเชย เสริมแรงในโอกาสที่เพื่อร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จในงานด้านวิชาการหรือโอกาสต่าง ๆ

2.2) ประเด็นในการพัฒนา

ผู้บริหารโรงเรียนมีวาทศิลป์ที่สามารถดึงดูดใจครูให้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งกล่าวคำชมเชย หรือยกย่องเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำความประโยชน์ต่อสังคมตามโอกาสต่าง ๆ และให้คำปรึกษาแนะนำให้ความรู้ความเข้าใจในการติดต่อราชการด้วยความเต็มใจ

2.3) วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยองค์กร

สำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาศักยภาพ การสื่อสารในโอกาสต่าง ๆ และจัดกลุ่มร่วมกันให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพูดการสื่อสารของแต่ละรูป เพื่อช่วยกันหาวิธีการในการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด

2.4) วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

2.4.1) ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมตนเองหาจุดอ่อน จุดแข็ง ของตนเองแล้วนำมาเป็นประเด็นปรับปรุงและพัฒนาเพื่อเชื่อมั่นตนเอง

2.4.2) ศึกษากรณีตัวอย่างพระมหาเถระ ที่เป็นแบบอย่างในด้านการเทศนา บรรยาย ที่มีการพูดดึงดูดประชาชนให้มีความเชื่อและศรัทธา

2.4.3) ผู้บริหารควรศึกษาด้วยตนเองเกี่ยวกับศิลปะในการพูด ความฉลาดทางอารมณ์ การพัฒนาความคิดเชิงบวก เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานหรือประสบความสำเร็จในชีวิตด้านต่าง ๆ ควรกล่าวคำชื่นชม ยินดี เพื่อเป็นกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

2.4.4) ผู้บริหารควรเข้ารับการอบรมด้วยตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูด บรรยาย พิธีกร หรือโฆษก ที่มีหน่วยงานเชิญเข้าอบรม

3) แผนพัฒนาภาวะผู้นำด้านอัตถจริยา

3.1) จุดประสงค์

3.1.1) เพื่อให้ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ แก่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และชุมชน

3.1.2) เพื่อให้ผู้บริหารมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ในการทำงานเต็มความสามารถและเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

3.1.3) เพื่อให้ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส

3.2) ประเด็นในการพัฒนา

ผู้บริหารโรงเรียนประพฤติตนเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ถือตนมากเกินไป และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งวางตนเป็นกลางเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดทำความผิด พร้อมให้คำแนะนำตักเตือนแก้ไขที่ถูกต้อง

3.3) วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยองค์กร

3.3.1) วัตถุประสงค์อบรมปฏิบัติธรรม หรือปฐกฐากรรม เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนบำเพ็ญตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความประพฤติ มีความตระหนักในหน้าที่ของตนเองเสมอ

3.3.2) สำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้บริหาร เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้มีเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ เช่น การให้ความสำคัญกับผู้รับการรับฟังปัญหา การสร้างความประทับใจกับผู้อื่น เป็นต้น

3.3.3) จัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาวเคราะห์การวางตัวในภาพรวมของตนเอง พร้อมทั้งค้นหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาและดำเนินการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด

3.4) วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

3.4.1) ศึกษาด้วยตนเองเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและวิธีการของการพัฒนาบุคลิกภาพ สำหรับผู้นำการเสริมสร้างสุขภาพ สำหรับผู้นำความฉลาดทางอารมณ์ การพัฒนาความคิดเชิงบวกการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การบริหารความเครียด จากเอกสาร ตำรา บทเรียนโปรแกรมสำเร็จรูป บทเรียนออนไลน์ การเข้าร่วมประชุมอบรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

3.4.2) จัดทำแผนพัฒนาตนเองในด้านบุคลิกภาพอย่างสม่ำเสมอ

3.4.3) ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมตนเอง หาจุดอ่อน จุดแข็ง ของตนเองด้านบุคลิกภาพแล้วนำมาเป็นประเด็นปรับปรุงและพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นตนเอง

3.4.4) เขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และการนำหลักการพัฒนาบุคลิกภาพทางกายและทางจิตมาผสมผสานกันเพื่อบริหารในองค์การ

4) แผนพัฒนาภาวะผู้นำด้านสมานัตตา

4.1) จุดประสงค์

4.1.1) เพื่อให้ผู้บริหารปฏิบัติตนกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นกันเอง

4.1.2) เพื่อให้ผู้บริหารปฏิบัติงานตรงต่อหน้าที่ วางตนเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่

4.1.3) เพื่อให้ผู้บริหารเป็นผู้มีความเสมอต้นเสมอปลาย มีความสม่ำเสมอ ซื่อสัตย์ สุจริตกับเพื่อนร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา

4.2) ประเด็นในการพัฒนา

ผู้บริหารโรงเรียนประพฤติตนเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ถือตนมากเกินไปและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งวางตนเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดทำความผิดพร้อมให้คำแนะนำตักเตือนแก้ไขที่ถูกต้อง

4.3) วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาโดยองค์กร

4.3.1) วัตถุประสงค์อบรมปฏิบัติธรรม หรือปฐกฐากรรม เพื่อบำเพ็ญตนให้เป็นแบบอย่างในด้านความประพฤติ การวางตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

4.3.2) สำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ร่วมหาจุดอ่อน จุดแข็งเพื่อแก้ไขแต่ละจุดในการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด

4.4) วิธีการ/กิจกรรมที่พัฒนาด้วยตนเอง

4.4.1) ศึกษาด้วยตนเองเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและวิธีการของการพัฒนาบุคลากรสำหรับผู้นำ การเสริมสร้างสุขภาพสำหรับผู้นำ ความฉลาดทางอารมณ์ การพัฒนาความคิดเชิงบวก การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การบริหารความเครียด จากเอกสาร ตำรา บทเรียนโปรแกรมสำเร็จรูป บทเรียนออนไลน์ การเข้าร่วมประชุมอบรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

4.4.2) จัดทำแผนพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจนถึงการพัฒนาให้ เกิดทักษะการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามตำแหน่ง มีความเสมอต้นเสมอปลายสม่ำเสมอ ซื่อสัตย์สุจริตกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

4.4.3) ศึกษาแนวทางในการนำความคิดหลักการด้านจิตวิทยาให้คำปรึกษามาประยุกต์ใช้กับหน้าที่ ตำแหน่งของตน

4.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยการจัดกลุ่มสนทนาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
หลักการและเหตุผล	4.57	0.53	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
สาระสำคัญและการดำเนินการพัฒนา	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด
เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ	4.96	0.18	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.90	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน พบว่า รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สาระสำคัญและการดำเนินการพัฒนา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด หลักการและเหตุผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 จำนวน 36 รูป ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ได้มาซึ่งค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
หลักการและเหตุผล	4.83	0.38	มากที่สุด	4.75	0.44	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.78	0.42	มากที่สุด	4.86	0.35	มากที่สุด
สาระสำคัญและการดำเนินการพัฒนา	4.92	0.28	มากที่สุด	4.94	0.23	มากที่สุด
แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.89	0.04	มากที่สุด	4.87	0.02	มากที่สุด
เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ	4.88	0.08	มากที่สุด	4.90	0.09	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 โดยรวมทุกองค์ประกอบมีผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

5. สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาและผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

5.1 การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11

ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อุตถจริยา และ 4) สมานัตตตา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านสมานัตตตา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 ด้าน คือ ด้านอุตถจริยา ด้านปิยวาจา และด้านทาน อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นพระภิกษุ และส่วนมากมีพรรษามาก บวชเรียนมานาน ซึ่งเป็นผู้ที่มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งรวมทั้งการใช้หลักสังคหวัตถุด้วย นอกจากนั้นโดยหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนงานที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ ในทุกระดับทั้งผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา นักเรียน ชุมชน การใช้หลักสังคหวัตถุจึงมีความสำคัญมาก สอดคล้องกับ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2551) ได้กล่าวไว้ว่า สังคหพระ แปลว่า กำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริหารผู้ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ถ้านักบริหารบกพร่องเรื่องมนุษยสัมพันธ์ก็จะมีคนมาช่วยทำงานเมื่อไม่มีใครช่วยทำงานเขาก็เป็นนักบริหารไม่ได้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559) ให้ความหมายของคำว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึงธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีหลักสงเคราะห์ 4 อย่าง คือ 1) ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน 2) ปิยวาจา วาจาเป็นที่รักจากจิตตมโนใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคีให้เกิดไมตรี และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม 3) อุตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงคำช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม 4) สมานัตตตา ความเสมอต้นเสมอปลาย คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในชนทั้งหลายและเสมอในสุข ทุกข์ โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สารสำคัญและการดำเนินการพัฒนา 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดทั้งในภาพรวม และเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการพัฒนารูปแบบโดยใช้ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับ ของหลักสังคหวัตถุแต่ละด้าน ซึ่งได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นประเด็นในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2557) ที่กล่าวว่า การพัฒนาปัจเจกบุคคล เป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เป็นการเสริมเติมเต็มในสิ่งที่ขาดเฉพาะบุคคล ซึ่งการพัฒนาปัจเจกบุคคลมักนิยมใช้กับการพัฒนาบุคลากรในระดับผู้บริหาร ส่วนวิธีการพัฒนามีทั้งพัฒนาตนเอง และการพัฒนาโดยองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2545) ที่ได้สรุปวิธีการพัฒนาผู้บริหารไว้ 7 วิธี โดยหนึ่งวิธีคือ การเรียนรู้ตนเองหรือการพัฒนาตนเอง ส่วนวิธีการอื่น ๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ หรือการจัดกิจกรรมทางวิชาการเป็นวิธีการที่ดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ เมื่อผู้วิจัยร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 เรียบร้อยแล้ว ได้จัดสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากขึ้น จึงทำให้ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 โดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สารสำคัญและการดำเนินการพัฒนา รองลงมา คือ แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ ส่วนในด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สารสำคัญและการดำเนินการพัฒนา รองลงมา คือ เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ สอดคล้องกับ เสน่ห์ จัยโต (2551) ได้อธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่ต้นนั้นจะต้องเริ่มจากการพัฒนาตนเองเพื่อบุคคลอื่นเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จในการทำงานเป็นยอดปรารถนาของผู้นำระดับแนวทางในการพัฒนาผู้นำด้วยการใช้การรับรู้ด้วยตนเองและการสร้างวินัยในตนเอง และ จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2557) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดการองค์การต่างนำหลักการจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้เพื่อความอยู่รอด โดยหนึ่งวิธี คือ การพัฒนาปัจเจกบุคคล เป็นการเสริมเติมเต็มในสิ่งที่ขาดเฉพาะบุคคล เช่น การพัฒนาการทำงานเป็นทีม การพัฒนาจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกัน การพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล การพัฒนาความเป็นผู้นำ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาประเภทปัจเจกบุคคลจะเป็นการพัฒนาที่องค์การเป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้บุคลากรเกิดความมั่นใจ และทั้งนี้เป็นเพราะว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ได้พัฒนาขึ้นโดยใช้ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ข้อ ของแต่ละด้านเป็นประเด็นการพัฒนาและมีวิธีการพัฒนาด้วยตนเองผ่านศาสนกิจประจำวันของผู้บริหารโรงเรียน และพัฒนาโดยองค์กรให้เลือกปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมและตามความสะดวกของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละรูป โดยมีรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุที่ชัดเจน มีลำดับขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติได้ และที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนได้อ่านรายการรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ อาจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ จึงทำให้ผลประเมินความเป็นไปได้และความ

เป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 โดยรวมทุกองค์ประกอบ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เพื่อนำสู่การปฏิบัติและส่งเสริมสนับสนุนและติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำ

6.1.2 ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารโรงเรียนในหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ สร้างความตระหนักถึง ความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนา การมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา ความยืดหยุ่นของกระบวนการพัฒนา และ ความแตกต่างระหว่างบุคคลต้องมีการพัฒนาที่หลากหลาย

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ของผู้บริหารโรงเรียนในเขตการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต อื่น ๆ

6.2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ กับการบริหารงาน ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
จิตติมา อัครธิตพิงค์. (2557). *เอกสารประกอบการสอนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. พระนครศรีอยุธยา: คณะวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พระเฉลิมชาติ ขาติโร (อิทธิรงค์). (2551). *ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2551). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวรุต วรรณนิมิต (พุทธศรี). (2560). *ศึกษาปัญหาการใช้หลักสังคหัตถ์ธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร
โรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 11 (วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

พระมหาสมบัติ ธนปญโญ (ฉลอง), และบรรจบ บรรณรุจิ. (2557). ยุทธศาสตร์เชิงพุทธสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย*, 1(2), 93-102.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 136 ตอนที่ 50 ก,
หน้า 11-13.

สำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 11. (2563). *ทำเนียบบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา เขต 11*. สืบค้นจาก <http://www.group-11.com/mainpage>

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2551). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2549-2551. โรงเรียนพระปริยัติธรรมธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2551). องค์การสมัยใหม่. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2545). ภาวะผู้นำ. ใน เอกสารประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 5-8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร

Instructional Leadership of School Administrators in United Campus Sereethai under
the Secondary Educational Service Area Office 2 Bangkok

ศักดาพร ทิพวัจนานา* และ รัตนา กาญจนพันธุ์**

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*

รองศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**

Sugdaporn Tippawudjana* and Ratana Kanjanaphan**

Graduate Student of Master Degree Program in Educational Administration, Faculty of Education,
Ramkhamhaeng University*

Associate Professor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University**

Corresponding author Email: teppe2522@gmail.com

(Received: July 15, 2021; Revised: October 25, 2021; Accepted: November 23, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 132 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.51 – 0.92 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์ค่าที (t - test) การวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของครู, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study teacher's opinion on instructional leadership of school administrators in United Campus Sereethai under the Secondary Educational Service Area Office 2, Bangkok 2) to compare teacher's opinion on instructional leadership of school administrators in United Campus Sereethai under the Secondary Educational Service Area Office 2, Bangkok, as classified by educational backgrounds and working experiences. Extrapolating from the Cohen, Manion and Morrison Table was used to determine appropriate sample size. The researcher selected a sample population consisting of 132 teachers employed at in United Campus Sereethai under the Secondary Educational Service Area Office 2. The samples were obtained through stratified random sampling, and simple random sampling methods. The research instrument was a set of five-scale rating questionnaires with the discriminative index between 0.51 and 0.92 and the reliability of 0.96. Descriptive statistics, were employed. The researcher analyzed the data in terms of frequency, percentage, mean, and standard deviation. A t-test technique and the one-way analysis of variance (ANOVA) technique were also employed by the researcher.

Findings are as follows: 1) The teachers were of the opinion that the instructional leadership of school administrators in United Campus Sereethai in overall and each aspect were at the high level. 2) teachers with different educational backgrounds had opinions on academic leadership of institutional administrators of schools in Seri Thai United Campus under the Office of Secondary Education Service Area, District 2, Bangkok in overall and each aspect were not different. 3) Teachers with different working experiences had different opinions on academic leadership of institutional administrators of schools in Seri Thai United Campus under the Office of Secondary Education Service Area, District 2, Bangkok in overall and each aspect were not different.

Keywords: Teacher's Opinions, Instructional Leadership, Administrators

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ส่งผลกระทบทั้งทางสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นโลกไร้พรมแดนการศึกษา เป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมในอนาคตได้ถูกกำหนดโดยทักษะและความรู้ที่ต้องการในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีคุณภาพมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และพัฒนาด้านตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบ เศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้ ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล รักษาทุนธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความมั่นคง

ภายในประเทศ ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จะเห็นว่า คุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จและการที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหาร และจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานและมีคุณภาพ พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการบริหารงาน วิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและ บุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษา ให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัวรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา มีความ เข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัย เกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นบุคคลที่มีภาวะ ผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตอาสา มีความพร้อมที่จะนำการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงได้ มากที่สุด (สมาน จันทะดี, 2553)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และกรอบแนวทางของการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ให้ความสำคัญกับครู ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้าน การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการนิเทศติดตามกระบวนการจัดการเรียน การสอนของครูที่จะทำให้การจัดการศึกษาเกิดองค์ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ และสมรรถนะแก่ผู้เรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลของการ วิจัยไปให้ผู้บริหารนำไปเป็นแนวทางพัฒนาและปรับปรุงการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขต เสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยา เขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 โรงเรียน จำนวน 204 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีสุ่ม แบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986, น. 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 132 คน

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.2.1.1 วุฒิกการศึกษา ประกอบด้วย 1) ระดับปริญญาตรี และ 2) สูงกว่าระดับปริญญาตรี

3.2.1.2 ประสิทธิภาพการทำงาน ประกอบด้วย 1) น้อยกว่า 5 ปี 2) 5-10 ปี และ 3) มากกว่า 10 ปี

3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน

ในสหวิทยาเขตสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการกำหนดขอบเขตภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียน
- 2) ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร
- 3) ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน
- 4) ด้านการนิเทศการศึกษา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษาและประสิทธิภาพการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน จำนวน 35 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.4.1 ขออนุญาตและนำตัวจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มอบให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 โรงเรียน เพื่อขออนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารและครูโรงเรียนในสหวิทยาเขตสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 132 คน ระหว่างวันที่ 21 - 30 ธันวาคม 2563

3.4.3 เก็บรวบรวมสอบถามด้วยตนเองจากโรงเรียนในสหวิทยาเขตสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับคืนทั้งหมด 132 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.5.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าคะแนนเฉลี่ย

3.5.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่าที (t - test)

3.5.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการกำหนดขอบเขตภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียน	4.44	0.39	มาก
2. ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร	4.43	0.37	มาก
3. ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	4.42	0.31	มาก
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.41	0.39	มาก
รวม	4.43	0.27	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1 ด้านการกำหนดขอบเขตภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียน	4.45	0.33	4.43	0.43	0.27	.354
2 ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร	4.40	0.37	4.49	0.39	-1.39	.928
3 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	4.37	0.29	4.50	0.33	-2.39	.379
4 ด้านการนิเทศการศึกษา	4.34	0.36	4.53	0.40	-2.79	.560
รวม	4.39	0.24	4.49	0.31	-2.04	.515

*p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา	ประสบการณ์ทำงาน						F	p
	น้อยกว่า 5 ปี		5 – 10 ปี		มากกว่า 10 ปี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดขอบเขตภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียน	4.40	0.38	4.43	0.37	4.57	0.31	1.61	.204
2. ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร	4.37	0.37	4.43	0.39	4.59	0.31	2.61	.078
3. ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	4.39	0.23	4.40	0.40	4.54	0.31	2.04	.135
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.40	0.39	4.39	0.38	4.50	0.38	0.63	.534
รวม	4.39	0.27	4.41	0.28	4.55	0.24	2.74	.069

*p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจสืบเนื่องจากผู้บริหารกำหนดเป้าหมายแนวทางด้านวิชาการชัดเจน และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานด้านวิชาการสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งนภา บุตรวงศ์ (2552) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ และมีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานและหลักสูตร ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้สามารถช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการตัดสินใจในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทความต้องการของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บาลกีส กาซา (2560) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปริงนั่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษา เขต 1 พบว่า โดยรวมภาพและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยรวมและรายด้านมีประเด็นต้องอภิปราย ดังนี้

5.1.1 ด้านการกำหนดขอบเขตภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

กรุงเทพมหานคร ด้านการกำหนดขอบเขตภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจสืบเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย กรอบระยะเวลาที่ชัดเจน และการวางแผนการดำเนินงานการกระตุ้นให้ครูจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับภารกิจและเป้าหมายต่อการนำไปปฏิบัติ

5.1.2 การจัดการด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจสืบเนื่องจากผู้บริหารกำหนดผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร ส่งเสริมครูในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้ครูนำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5.1.3 การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก อาจสืบเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมจัดซื้ออุปกรณ์ที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอน เช่น โปรเจคเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต และส่งเสริมบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับครูนักเรียน

5.1.4 การนิเทศการศึกษาพบว่าครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก อาจสืบเนื่องจากผู้บริหารนิเทศการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในรูปแบบเป็นทางการและรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

5.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ดังนี้

5.2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่ชัดเจนในการเป็นผู้นำเพื่อพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุด ทั้งในด้านการวางแผนงานวิชาการ การดำเนินการ ตามแผนงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการกำกับติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานด้านวิชาการด้วยความมุ่งมั่น และทุ่มเทสุดความสามารถ ทำให้ครูทุกคนได้เห็นถึงการแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารณี สีดาโชติ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่ 38 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญพา พรหมณะ (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.2.2 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเสรีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการ บริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาท ในการพัฒนางานวิชาการ

ของสถานศึกษา ทำให้เกิดบรรยากาศของการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีโอกาที่จะใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการกับครูผู้สอนอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญพา พรหมณะ (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารณี สีดาโชติ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่ 38 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสร้างความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดให้ครูผลัดเปลี่ยนนิเทศการสอนของเพื่อนครูด้วยกันเพื่อให้ครูผู้สอนได้นำข้อค้นพบมาปรับปรุงพัฒนาการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเกี่ยวกับจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนเพื่อนำไปใช้ในการจัดสอนซ่อมเสริม

6.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำกับดูแลการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยทางการเรียนของนักเรียน

6.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำป้ายประกาศที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่งานวิชาการและสนับสนุนให้มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียนอยู่เสมอ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครูเพื่อพัฒนางานด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของ ครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

6.2.2 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มี ผลงานปฏิบัติที่เป็นเลิศทางด้านวิชาการ เพื่อพัฒนางานวิชาการและหารูปแบบนวัตกรรมใหม่สำหรับการบริหารจัดการงานวิชาการให้มีคุณภาพ

6.2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพ

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ดารณี สีดาโชติ. (2560). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่ 38 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. สืบค้นจาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/1105.ru>

บาลกีส กาษา. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

บุญพา พรหมณะ. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่) (พิมพ์ครั้งที่9)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

รุ่งนภา บุตรวงศ์. (2552). หลักสูตรอิงมาตรฐาน การพัฒนาสู่คุณภาพ. *วารสารวิชาการ*, 12(2), 63-65.

สมาน จันทะดี. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น การพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

การยกระดับความสามารถในการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน
ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Enhancing the Ability in Blended Learning of Nakhon Ratchasima
Rajabhat University Students

กิตติพงษ์ ลือนาม* รุ่งโรจน์ พงศ์กิจวิทูร** แสงเพชร พระฉาย*** และ กฤติกา เพื่อนงูเหลือม****
รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาระบบสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา***
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา****

Kitipong Luenam* Rungrote Pongkitwitoon** Sangpet Prachaya***
and Krittika Puanggulam****

Assoc. Prof. Dr., Educational Research and Evaluation Program, Faculty of Education,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University*

Asst. Prof. Dr., Educational Technology and Communications Program, Faculty of Education,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University**

Asst. Prof. Dr., Information System and Digital Innovation Program, Faculty of Sciences and Technology,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University***

Instructor, Computer Science Program, Faculty of Sciences and Technology,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University****

Corresponding author E-mail: kitipong102512@gmail.com

(Received: July 30, 2021; Revised: September 8, 2021; Accepted: September 29, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาปีการศึกษา 2563 จำนวน 210 คน และอาจารย์ 32 คน ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1990) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนกลับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์มีความเหมาะสมมากและมากที่สุด สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ Zoom, Microsoft Team, Youtube, Google Meet, LMS NRRU, Line อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้สื่อแบบเดียว ไม่หลากหลาย ส่วนผลการสะท้อนการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน พบว่า อาจารย์ผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ เทคนิค นวัตกรรมการสอนที่หลากหลายได้พัฒนาตนเอง ได้รับความรู้ใหม่ และได้พัฒนาตนเอง ตลอดจนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น 2) ผลการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถของอาจารย์ในด้าน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.34) ส่วนความสามารถของอาจารย์ ด้านการจัดบรรยากาศ ในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.28) เช่นกัน 3) ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาทั้ง 6 วิชา หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอีก 1 รายวิชาวัดผลตลอดทั้งภาคเรียน และมีคะแนนผลการเรียน สูงกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และความพึงพอใจของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกวิชา ($\bar{X} = 3.85$ ถึง 4.50) และ 4) ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยและผลการสะท้อนการเรียนรู้ของอาจารย์ พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความพึงพอใจโดยรวมต่อโครงการวิจัยที่ได้เข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.35) การสะท้อน การเรียนรู้ของอาจารย์ พบว่า ความรู้ความเข้าใจในนวัตกรรมการสอนแบบผสมผสาน ก่อนเข้าร่วมส่วนใหญ่มีความรู้และ ความเข้าใจในนวัตกรรมการสอนน้อยแต่หลังเข้าร่วม พบว่า มีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการใช้นวัตกรรม จากเพื่อนอาจารย์มีมากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน, ความสามารถในการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were to develop teachers' competency and students' learning ability in BL and study the satisfaction of NRRU students towards BL. The sample group consisted of 210 students and 32 lecturers in 2020 academic year. This was an action research using the concept of Kemmis & McTaggart (1990), which consisted of 4 steps: Planning, Action, Observation, and reflection.

The results revealed as follows: 1) Regarding the lecturers' ability in designing BL, it was found to be very appropriate, and the instructional media were Zoom, Microsoft Team, Youtube, Google Meet, LMS NRRU, LINE application. However, most teachers used the same medium, not a variety. Concerning the reflection of teachers' learning, it was found that the teachers who were the sample group received a variety of knowledge, techniques, and teaching innovations to developed themselves, gained new knowledge and developed themselves as well as being more enthusiastic. 2) Regarding the development of lecturers' ability in BL, it was found that in overall, teachers' ability to manage BL was at a high level ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.31). When individual aspect was considered, the teachers' organizing learning activity was at a high level ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.34). In addition, the BLM atmosphere was at a high level ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.28). 3) Concerning, the students' achievement and satisfaction in BL, it was found that the students' achievement in all 6 subjects after studying was higher than before with statistical significance at the .05 level, while the other 1 subject was assessed throughout the semester showing the students' scores higher than 70% of the full score. In addition, the satisfaction of the students was found to be at high level in all subjects ($\bar{X} = 3.85$ to 4.50) and 4) In relation to the teachers' satisfaction and reflection of this BL project. It was found that in overall, the teachers had a high satisfaction ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.35),

and their reflection of BL revealed that they gained more knowledge and understanding after participating in this research project. Moreover, they conducted BL more effectively.

Keywords: Blended Learning, Learning Ability

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือครูผู้สอน ดังที่ สุนทร สันธพานนท์ (2558) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการฝึกทักษะการคิดและทักษะการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เรียนรู้และเข้าใจใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างถูกวิธีสามารถบอกข้อดีข้อเสียได้ มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการบูรณาการหลักสูตร เข้าใจการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์โลก สามารถออกแบบการสอน วัดผลประเมินผลได้อย่างหลากหลาย สร้างนวัตกรรมให้สอดคล้องตรงตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา และมีความรู้ของผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์กับชุมชน องค์กร และสังคมระดับชาติ

ครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบัน ตลอดจนการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างและยกระดับความสามารถของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม รูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended-learning) เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบออนไลน์ กับการเรียนแบบเผชิญหน้าหรือในห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ภาสกร เรืองรอง, ประหยัด จิระวงษ์พงศ์, วณิษา แม่นยำ, วิลาวัลย์ สมยาโรน, ศรัณยู หมื่นเดช, และชไมพร ศรีสุราช (2557) กล่าวโดยรวมพอสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนหลากหลายวิธี โดยคำนึงถึงผู้เรียน สภาพแวดล้อม เนื้อหา สถานการณ์ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถจัดการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาแบบออนไลน์และออฟไลน์มาเป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุดเกิดทักษะ และเกิดการเรียนรู้ที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ นักพัฒนาการศึกษา บุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จึงควรนำรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเข้ามาพัฒนาการศึกษาเนื่องจากมีความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาการศึกษา และมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในทุกระดับชั้น โดยกำหนดแนวทางการปรับปรุงด้านการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนการศึกษาที่ต้องการให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันเวทีโลก

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยและเป้าหมายของการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะยกระดับความสามารถของนักศึกษาจากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อยกระดับความสามารถในการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

2.1 เพื่อพัฒนาความสามารถอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

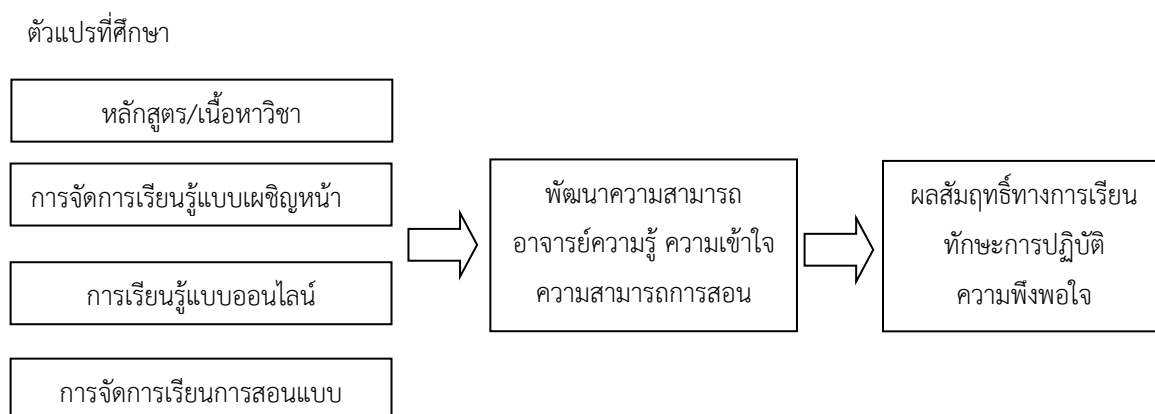
2.2 เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา ปีการศึกษา 2563 ที่เรียนวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาพื้นฐาน จำนวน 210 คน และอาจารย์ผู้สอน จำนวน 32 คน
- 3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความสามารถอาจารย์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และความพึงพอใจ
- 3.3 เนื้อหาที่ทำการศึกษา ได้แก่ เนื้อหารายวิชาศึกษาทั่วไป และวิชาพื้นฐาน
- 3.4 ระยะเวลา เมษายน 2563 – มีนาคม 2564
- 3.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาการยกระดับความสามารถของนักศึกษาซึ่งสะท้อนได้จากความสามารถอาจารย์ในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1990) และความสามารถของนักศึกษาที่ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบผสมผสาน ตลอดจนศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

3.6 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1990) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการวางแผน (Planning)

ขั้นการวางแผนได้ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยและวางแผนในการพัฒนาอาจารย์ การเก็บข้อมูลพื้นฐานของอาจารย์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อเตรียมการพัฒนา และการจัดทำ เอกสารประกอบอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับอาจารย์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นอาจารย์ที่สอนวิชาศึกษาทั่วไป และวิชาพื้นฐาน จำนวน 7 รายวิชา ประจำปีการศึกษา 2563 โดยพิจารณาจากความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 32 คน และนักศึกษาที่เรียนกับอาจารย์ มีจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 758 คน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาในการวิจัย

อาจารย์	วิชา	จำนวนนักศึกษา (คน)
กลุ่มที่ 1	การจัดการตนเองเพื่อพัฒนางาน	111
กลุ่มที่ 2	เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน	35
กลุ่มที่ 3	เทคโนโลยีสารสนเทศ	250
กลุ่มที่ 4	ภาษาอังกฤษ 1	200
กลุ่มที่ 5	ภาษาไทย	56
กลุ่มที่ 6	วิทยาการระบาด	30
กลุ่มที่ 7	ศาสตร์พระราชา	76
รวม	7 วิชา	758

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ

การพัฒนาอาจารย์ด้วยกระบวนการอบรมปฏิบัติการ การดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของอาจารย์ และการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ดำเนินการพัฒนาอาจารย์โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานกับอาจารย์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 วัน โดยจัดขึ้น ณ เพลาเพลิน รีสอร์ท จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมการอบรมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาอาจารย์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กิจกรรมการอบรมปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานกับอาจารย์กลุ่มเป้าหมาย

วัน เวลา	กิจกรรมการอบรมปฏิบัติการ
วันที่ 1	
10.00 – 11.15 น.	บรรยาย เรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดย วิทยากรจาก กรุงเทพมหานคร
11.15 – 12.00 น.	บรรยาย เรื่อง การออกแบบการเรียนรู้ โดย คณะผู้วิจัย
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 17.00 น.	นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติการ (ใบงาน การกำหนดเป้าหมาย ภาระงาน/ชิ้นงาน)
	กลุ่มที่ 1 Google Classroom
	กลุ่มที่ 2 Zoom
	กลุ่มที่ 3 Youtube
	กลุ่มที่ 4 LMS, Moodle
	กลุ่มที่ 5 Microsoft Team
	โดย วิทยากรประจำกลุ่ม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

วัน เวลา	กิจกรรมการอบรมปฏิบัติการ
วันที่ 2	
09.00 – 12.00 น.	ฝึกปฏิบัติการใบงานที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	การสร้างเครื่องมือวัดผลการจัดการเรียนการสอน
14.30 – 16.00 น.	ฝึกปฏิบัติการสร้างเครื่องมือวัดตามนวัตกรรม โดยวิทยากร แยกตามกลุ่มย่อย
16.00 – 16.30 น.	นำเสนอผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน
16.30 – 17.00 น.	นัดหมายการดำเนินการโครงการ และพิธีปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

2) อาจารย์ดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ผู้สอนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ทั้ง 32 คน ดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน กลุ่มละ 1 หน่วย

3) อาจารย์ดำเนินการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ โดยอาจารย์นำหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาของตนเอง ดังนี้

(3.1) อาจารย์ผู้สอนทำการทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและของนักศึกษา กลุ่มเป้าหมาย

(3.2) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ตามหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการสังเกตชั้นเรียนและออนไลน์ โดยคณะผู้วิจัย เพื่อนอาจารย์และผู้วิจัยร่วมเพื่อประเมินความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของอาจารย์

(3.3) อาจารย์ผู้สอน ทำการทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้หรือเนื้อหาวิชา

(3.4) อาจารย์บันทึกคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคะแนนความพึงพอใจของนักเรียน รวมทั้งจัดทำรายงานสรุปผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในลักษณะวิจัยชั้นเรียนอย่างย่อตามรูปแบบที่ได้กำหนดร่วมกันกับคณะผู้วิจัย

ขั้นที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation)

เป็นขั้นของการติดตามและสังเกตผลการพัฒนาอาจารย์ในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และการติดตาม ตลอดจนสังเกตผลของการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ในชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection)

เป็นขั้นการจัดประชุมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์และสรุปทบทวนจากกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการร่วมกันระหว่างอาจารย์และคณะผู้วิจัย และจัดประชุมสัมมนา เพื่อสะท้อนภาพความสำเร็จของโครงการ รวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้จากงานวิจัยในชั้นเรียน จากการดำเนินการวิจัยนำมาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์

ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของอาจารย์ มีความเหมาะสมมาก และมากที่สุด และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ Zoom, Microsoft Team, Youtube, Google Meet, LMS NRRU, Line อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้สื่อแบบเดียว ไม่หลากหลาย ส่วนผลการสะท้อนการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน พบว่า อาจารย์ผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ เทคนิค นวัตกรรมการสอนที่หลากหลายได้พัฒนาตนเอง ได้รับความรู้ใหม่ และได้พัฒนาด้านตนเอง ตลอดจนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น ได้เปิดมุมมองใหม่ๆในการจัดการเรียนรู้ และการเลือกใช้ นวัตกรรมได้หลากหลาย แต่ต้องใช้เวลาในการปรับวิธีการเรียน เปลี่ยนวิธีการสอน

4.2 ผลการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน

ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถของอาจารย์ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.34) ส่วนความสามารถของอาจารย์ ด้านการจัดบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.28) เช่นกัน

4.3 ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

4.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน สรุปผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

กลุ่ม/วิชา	n	คะแนน	$\bar{X}$		t	p-value
			ก่อน	หลัง		
การจัดการตนเองเพื่อพัฒนางาน	111	40	21.34	30.45	20.640*	.000
เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน	35	35	17.03	25.03	9.510*	.000
เทคโนโลยีสารสนเทศ	250	15	6.15	8.40	12.966*	.000
ภาษาอังกฤษ 1	200	50	28.79	40.88	17.561*	.000
ภาษาไทย	56	30	16.57	19.19	5.591*	.000
วิทยาการระบาด	30	-	-	-	-	-
ศาสตร์พระราชา	76	10	3.87	8.63	15.984*	.000

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน จากอาจารย์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกรายวิชา ยกเว้น วิชาวิทยาการระบาด เป็นการสอนตลอดภาคการศึกษาและเก็บคะแนนโดยประเมินผลรวมทุกส่วนทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอื่น จึงไม่ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และมีคะแนนผลการเรียนสูงกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

4.3.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากทุกวิชา ($\bar{X} = 3.85$ ถึง 4.50)

4.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยและผลการสะท้อนการเรียนรู้ของอาจารย์

จากการศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยของอาจารย์ผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความพึงพอใจโดยรวมต่อโครงการวิจัยที่ได้เข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.35) ส่วนผลการสะท้อนการเรียนรู้ของอาจารย์ภายหลังจากที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเพื่อยกระดับความสามารถของนักศึกษา จากการจัดก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย อาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจในนวัตกรรมการสอนค่อนข้างน้อย แต่ภายหลังจากที่เข้าร่วมโครงการวิจัย พบว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานและสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนา/การใช้นวัตกรรมจากเพื่อนอาจารย์มีมากขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนา/การใช้นวัตกรรมจากคณะผู้วิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. สรุปและอภิปรายผล

ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เมื่อพิจารณาจากผลการประเมินความสอดคล้อง/ ความเชื่อมโยง/ความเหมาะสมของรูปแบบ สื่อที่ใช้สอน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ได้รับความรู้จากวิทยากร คณะผู้วิจัยประกอบกับการใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา และทุ่มเท แสวงหาการจัดการเรียนรู้ที่มีสื่อออนไลน์หลากหลายรูปแบบ และคัดสรรเป็นอย่างดีภายใต้การกำกับ ดูแลจากคณะผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลข้างต้นดังกล่าวมาแล้ว และภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้รูปแบบการเรียนออนไลน์ผสมผสานกับการเรียนแบบเผชิญหน้า มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย แหล่งสืบค้นมากมาย นอกกรอบการเรียนแต่ในชั้นเรียน และยุคปัจจุบันมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตช่วยให้นักศึกษาได้ค้นหาความรู้ได้กว้างขวางมากขึ้นรวมทั้งการออกแบบการวัดผลและประเมินผลเปิดกว้างไม่จำกัดเพียงวัดความรู้ความจำ จึงทำให้นักศึกษา มีแรงจูงใจที่จะค้นหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบร่วมมือกับเพื่อนในงานที่อาจารย์มอบหมาย จึงเป็นเหตุทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ธนกร ชันทเขตต์, ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง, รัฐพล ประดับเวทย์, และสมสรณฤกษ์ วงษ์อยู่น้อย (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยเน้นคุณลักษณะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษาผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยเน้นคุณลักษณะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษามีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) และผลการประเมินการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT literacy) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.78) และนิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยเน้นคุณลักษณะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49) และธีรวิทย์ ถึงบุตร (2561) ได้ทำวิจัย การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิต การเรียนการสอนแบบผสมผสาน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนการสอนในห้องเรียน และ 2) การเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า นิสิตที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแบบโครงงานเป็นฐานเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรพัฒนาอาจารย์ทุกคนให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยแต่ละคณะควรตั้งกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในวิชา ที่มีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ

6.1.2 จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ผู้บริหารควรกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอน จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนสูงสุด

6.1.3 มหาวิทยาลัย ควรเตรียมการและสนับสนุนเทคโนโลยีให้มีความพร้อม เครือข่ายอินเทอร์เน็ตต้องพร้อม ตลอดจนแหล่งข้อมูลที่มีลิขสิทธิ์หากจำเป็นต้องซื้อควรสนับสนุนเพื่อให้นักศึกษาได้สืบค้นและฝึกปฏิบัติ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ร่วมกับการร่วมมือรวมพลัง น่าจะส่งผลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการประยุกต์การร่วมมือรวมพลังจะช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษา และอาจารย์

6.2.2 ควรศึกษาความคงทนด้านการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยเว้นระยะห่างในช่วงเวลา และทำการวัดซ้ำ

6.2.3 ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยสอดแทรกความรู้ด้านจริยธรรมและ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เนื่องจากหากเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเทคโนโลยีอย่างเดียวอาจเกิดปัญหาด้านพฤติกรรม ซึ่งสามารถผสมผสานทั้งเทคโนโลยีและสร้างจริยธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันอาจทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ธนกร ชันทเขตต์, ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง, รัฐพล ประดับเวทย์, และสมสรณูก์ วงษ์อยู่น้อย. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยเน้นคุณลักษณะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ (ฉบับพิเศษ)*, 10, 43-58.
- ธีรวดี ถึงบุตร. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแบบโครงงานเป็นฐานเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิต. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(1), 61-69.
- ภาสกร เรืองรอง, ประยัต จิระวงษ์, วณิชชา แม่นยำ, วิลาวัลย์ สมยาโรน, ศรันยู หมั่นเดช, และชไมพร ศรีสุราษ. (2557). เทคโนโลยีการศึกษากับครูไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารปัญญาวิวัฒน์ (ฉบับพิเศษ)*, 5, 195-207.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

ภาษาอังกฤษ

- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1990). *The Action Research Planner*. Geelong: Deakin University Press.

รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
Supervisory Model through Professional Learning Community for Teachers of the
Students with Learning Disabilities Under Nakhon Ratchasima Primary
Education Service Area Office

พชร ยังให้ผล* สงวนพงศ์ ขวนชม** สมบูรณ์ ต้นยะ*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**,***

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****

Pachara Yanghaiphon* Sanguanpong Chuanchom** Somboon Tanya***

and Worasit Ratanawaraha****

Ph.D. Candidate in Education Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**,***

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author E-mail: sarahdukdik@gmail.com

(Received: September 26, 2021; Revised: November 3, 2020; Accepted: November 15, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ 2) เพื่อสร้างและพัฒนาแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ และ 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอน นักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา จำนวน 376 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ขั้นตอนที่ 2 การร่างและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ การนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยจัดประชุมกลุ่มสนทนากับ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) และขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และ ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา จำนวน 50 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง และความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก 2) ความเหมาะสมของรูปแบบ

การนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศ, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, ครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the conditions and needs of supervision through professional learning community for teachers of the students with learning disabilities, 2) to create and develop a supervision model through professional learning community for teachers of the students with learning disabilities, and 3) to assess the feasibility and usefulness of the supervision model through professional learning community for teachers of the students with learning disabilities. The research was divided into 3 steps: Step 1 studying the conditions and needs of supervision through the professional learning community for teachers of students with learning disabilities. The samples were 376 teachers of the students with learning disabilities under Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area Office by Multi-Stage Random Sampling. The reliability index of the questionnaire was at 0.92 Step 2: Drafting and evaluating the appropriateness of the supervision model through the professional learning community for teachers of the students with learning disabilities through group discussion of 7 experts by purposive sampling, and Step 3: assessing the feasibility and usefulness of the supervision model through the professional learning community for teachers of the students with learning disabilities. The informants were 50 teachers of the students with learning disabilities under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office by purposive sampling.

The findings revealed that: 1) Conditions of supervision through professional learning community for teachers of the students with learning disabilities overall was at a moderate level, and the need for supervision through professional learning community for teachers of the students with learning disabilities overall was at a high level. 2) Appropriateness of a supervision model through professional learning community for teachers of the students with learning disabilities overall was at a high level, and 3) The feasibility and usefulness of the supervision through professional learning for teachers of the students with learning disabilities under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office overall were at a high level.

Keywords: Supervisory Model, Professional Learning Community, Teachers of the Students with Learning Disabilities

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศและเป็นกระบวนการพัฒนาคน ดังนั้นการศึกษาก็เป็นรากฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของคนในประเทศด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต พระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งให้คนไทยได้รับการพัฒนาโดยกำหนดหลักในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 10 ว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้ได้รับสิทธิความเสมอภาค การพัฒนาคุณภาพชีวิต การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายและกฎกระทรวง โดยรัฐต้องพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคอันเนื่องมาจากสภาพความบกพร่องและความต้องการจำเป็นพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) แบ่งประเภทของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติกและบุคคลพิการซ้อน ใน 9 ประเภทที่กล่าวมานั้น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disability: LD) จะมีลักษณะโดยทั่วไปเหมือนกับบุคคลปกติ มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปกติหรืออาจจะสูงกว่าเกณฑ์ แต่ไม่สามารถเรียนรู้ได้เหมือนกับเด็กทั่ว ๆ ไป ความบกพร่องนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นเด็กที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งทางกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษา การพูด การเขียน ซึ่งแสดงออกถึงความบกพร่องทางการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้โดยมีแนวทางในการช่วยเหลือที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่อง จากศึกษาวิจัยของ ดารณี ศักดิ์ศิริผล (2556) พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาร้อยละ 75 หากได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ปัญหาเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาจะลดลง ดังนั้นหากครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความบกพร่องและลักษณะปัญหา ย่อมส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่ตอบสนองต่อการเรียนรู้และสภาพความบกพร่อง

การนิเทศการศึกษาถือเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญและเป็นมาตรการที่อย่างหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีนโยบายมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาชาติ จึงทำให้การนิเทศมีความจำเป็นและต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษา และจากการศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัญหาหลายประการที่ทำให้การนิเทศการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ตระหนักว่าตนมีส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศ คิดว่าเป็นการไปสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน การตรวจสอบประเมิน วิทยากรวิจารณ์จึงไม่ให้ความร่วมมือและไม่รู้จักมุ่งหมายที่แท้จริงของการนิเทศว่าเป็นไปเพื่อความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาบุคลากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ดังนั้น การดำเนินการนิเทศภายใน

โรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากโรงเรียนต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งผู้บริหารและครูจะต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และหาวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งครูต้องมึนวัดกรรมหรือวิธีการเพื่อการศึกษาในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียน ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2561) ได้กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน โดยการสร้างบรรยากาศให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การมีคุณค่าร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ไปถึงการเรียนรู้ร่วมกัน และการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน ช่วยให้ครูไม่โดดเดี่ยวและมีเครือข่ายในการทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือพัฒนาและสนับสนุนครูให้สามารถปฏิบัติการสอนได้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้จะพัฒนาการศึกษาให้เกิดผลสำเร็จนั้นต้องมีกระบวนการนิเทศ กระบวนการพัฒนาที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน จึงจะทำให้การพัฒนาการศึกษาสำหรับนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้

2.2 เพื่อสร้างและพัฒนาารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้

2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ทั้ง 7 เขตพื้นที่การศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวน 16,389 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ทั้ง 7 เขตพื้นที่การศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวน 376 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพและความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยแบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การร่างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

2.1 ร่างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยและผลจากการศึกษาสภาพ และความต้องการในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญรูปแบบ 4) การนำรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

2.2 การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยการจัดประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านพัฒนาครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 7 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้วิจัยได้สร้างแบบการประเมินประกอบร่างรูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) ของ Likert โดยแบบประเมินมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 นำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดระดับความเหมาะสมของรูปแบบตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป หรือ 3.50 ขึ้นไป ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-3.49 รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา กับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 50 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ มีเนื้อหาครอบคลุมตามขั้นตอนที่ 2 จำนวน 5 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยกำหนดระดับความเป็นไปได้ในแนวทางสู่การปฏิบัติตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป หรือ 3.50 ขึ้นไป ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-3.49 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (One Sample t-test)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นราชสีมา

1.1 สภาพการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นราชสีมา แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาศภาพการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นราชสีมา

สภาพการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	ระดับการปฏิบัติ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ	3.51	0.73	มาก
2. การเลือกประเด็นหรือปัญหาร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา	3.47	0.11	ปานกลาง
3. การให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ	3.18	0.92	ปานกลาง
4. การจัดทำแผนการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ	3.44	0.59	ปานกลาง
5. การสังเกตการสอน	3.45	0.16	ปานกลาง
6. การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับทบทวนปัญหาหรือประเด็นเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป	3.44	0.03	ปานกลาง
7. การสรุปและประเมินผลการนิเทศการสอน	3.34	0.15	ปานกลาง
รวม	3.40	0.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นราชสีมา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ การเลือกประเด็นหรือปัญหาร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.11) และอันดับสุดท้าย คือ การให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.92)

1.2 ความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาโดยภาพรวม

ความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับ ครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	ระดับความต้องการ		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านข้อมูลสารสนเทศ	4.46	0.44	มาก
2. ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร	4.26	0.61	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.29	0.47	มาก
4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางการเรียนรู้	4.25	0.76	มาก
รวม	4.31	0.35	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านข้อมูลสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.44) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.47) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.76)

ขั้นตอนที่ 2 การร่างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

2.1 ผู้วิจัยสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพและความต้องการจากขั้นตอนที่ 1 แล้วนำมาสร้างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญรูปแบบ ประกอบด้วย (3.1) ด้านประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ (3.2) ด้านการเลือกประเด็นหรือจะปรับปรุงและพัฒนา (3.3) ด้านให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (3.4) ด้านการจัดทำแผนการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ (3.5) ด้านการสังเกตการสอน (3.6) ด้านการประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับทบทวนประเด็นที่จะสังเกตการสอนครั้งต่อไป และ (3.7) ด้านการสรุปและประเมินผล 4) การนำรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

2.2 การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียน
บกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รูปแบบ	ความเหมาะสม		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการและเหตุผล	4.57	0.53	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.57	0.53	มากที่สุด
3. สารสำคัญ	4.56	0.28	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สู่การปฏิบัติ	4.65	0.15	มากที่สุด
5. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปสู่ความสำเร็จ	4.75	0.17	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.58	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.37) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเงื่อนไขการนำรูปแบบไปสู่ความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.17) รองลงมา คือ การนำรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.15) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านสารสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.28)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
สำหรับครูผู้สอนนักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา

รูปแบบ	ความเป็นไปได้				ความเป็นประโยชน์			
	$\bar{X}$	S.D.	t	p	$\bar{X}$	S.D.	t	p
1. หลักการและเหตุผล	4.84	0.50	18.45**	.00	4.92	0.34	29.29**	.00
2. วัตถุประสงค์	4.54	0.64	11.28**	.00	4.66	0.51	15.65**	.00
3. สารสำคัญ	4.50	0.13	52.91**	.00	4.57	0.11	65.19**	.00
3.1 ด้านประชุมวางแผนร่วมกันระหว่าง ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ	4.28	0.23	23.12**	.00	4.36	0.24	24.73**	.00
3.2 ด้านการเลือกประเด็นหรือจะปรับปรุง และพัฒนา	4.43	0.44	14.76**	.00	4.46	0.39	16.85**	.00

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รูปแบบ	ความเป็นไปได้				ความเป็นประโยชน์			
	$\bar{X}$	S.D.	t	p	$\bar{X}$	S.D.	t	p
3.3 ด้านให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.55	0.31	23.39**	.00	4.65	0.26	29.95**	.00
3.4 ด้านการจัดทำแผนการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ	4.50	0.31	22.06**	.00	4.56	0.27	27.25**	.00
3.5 ด้านการสังเกตการสอน	4.66	0.24	33.04**	.00	4.70	0.22	37.25**	.00
3.6 ด้านการประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ ทบทวนประเด็นที่จะสังเกตการณ์สอนครั้งต่อไป	4.51	0.27	25.76**	.00	4.63	0.23	34.20**	.00
3.7 ด้านการสรุปและประเมินผล	4.58	0.29	25.47**	.00	4.61	0.27	28.21**	.00
4. การนำรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ	4.59	0.42	17.99**	.00	4.61	0.37	20.99**	.00
5. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปสู่ความสำเร็จ	4.56	0.31	23.55**	.00	4.63	0.30	26.32**	.00
รวมเฉลี่ย	4.60	0.20	37.77**	.00	4.67	0.12	65.02**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.50$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา สรุปและอภิปรายผล ดังนี้

5.1 จากการศึกษาสภาพการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง และความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติการนิเทศโดยใช้ชุมชนทางวิชาชีพครู สำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ยังเป็นเรื่องใหม่ครูและผู้บริหารยังไม่เข้าใจในกระบวนการการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลเพื่อพัฒนา ดังนั้น จึงควรสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับผู้บริหารครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยการขับเคลื่อนจากนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและแต่งตั้งคณะกรรมการหรือทีมงานการนิเทศเข้ามามีบทบาทเพื่อให้สถานศึกษามีการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชาภัทร วิลเลียม และฉลอง ชาตบุระชีวิน (2560) พบว่า สภาพการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสุกัญญา ลิ้มเจริญ (2563) พบว่า การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) มีสภาพอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการการนิเทศภายในใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

5.2 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ประกอบไปด้วย 5 ส่วน

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) สารสำคัญ
- 4) การนำรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ และ
- 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปสู่ความสำเร็จ

โดยการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิจากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม พบว่า โดยภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้มาจากที่ผู้วิจัยหาศึกษา/วิเคราะห์เอกสาร ตามหลักเกณฑ์ แนวคิด การนิเทศการศึกษา ทฤษฎีชุมชนแห่งการเรียนรู้สภาพและความต้องการการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา จากความคิดเห็นของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อให้สามารถนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอีก 20 ปี ข้างหน้า และการสร้างคนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นปัญหาระดับชาติ จึงต้องยึดแนวคิดการสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข สามารถคิดและปฏิบัติร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายและทิศทางเดียวกันเพื่อมุ่งนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาไปสู่ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” (Learning Community) ระบบการเรียนรู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลางการพัฒนาอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิต สอดคล้องกับ DuFour and Eaker (1998) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ว่าเป็นแบบของกระบวนการพัฒนาโรงเรียน ที่เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่นักเรียน ครู และนักการศึกษา คือ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึก กว้าง และสามารถเชื่อมโยงได้ซึ่งเกิดขึ้นทั้งกับนักเรียนและครูช่วยให้ครูและนักการศึกษาประเมินสถานการณ์จริงในโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาของตนได้และผลจากงานวิจัยดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิศ ไชยศิริพันธ์ (2563) พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสุกัญญา ลิ้มเจริญ (2563) พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลจากการประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ ($\bar{X} = 3.50$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกหัวข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา ได้กำหนดนโยบายให้มีการบริหารงานเชิงบูรณาการเป็นสำนักงานเขตแห่งวัดกรรมการเรียนรู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศและการวิจัยและพัฒนาในการขับเคลื่อนคุณภาพ โดยนำรูปแบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลอย่างเป็นระบบ มีนโยบายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอีกทั้งมีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรมมีความรู้มีทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีการกำหนดแผนงานการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การ

ปฏิบัติในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาด้วยการสร้างความตระหนักให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยนำเรื่องเข้าวาระการประชุมต่างๆ เช่นที่ผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประชุมผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา มีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่การปฏิบัติในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และเมื่อพิจารณาหัวข้อสาระสำคัญรายด้านพบว่า ด้านสังเกตการณ์สอนมีความเป็นไปได้และมีความเป็นโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในขั้นตอนการสังเกตการณ์สอนมีความสำคัญเป็นลำดับแรกในการที่จะทำให้รู้ว่าครูมีทักษะการจัดการเรียนการสอนเป็นการอย่างไร แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพหรือไม่ รวมไปถึงครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลากหลายและสอดคล้องหรือไม่ และจากขั้นตอนนี้ผู้บริหารและครูสามารถนำผลจากการสังเกตการณ์สอนมาร่วมกันสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ดังที่ Sergiovanni (1994) ได้กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นสถานที่สำหรับ “ปฏิสัมพันธ์” ลด “ความโดดเดี่ยว” ของมวลสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนในการทำงาน ซึ่งผู้บริหารและครูจะได้ร่วมกันสะท้อนผล วิเคราะห์และอภิปรายผลการสังเกตการณ์สอนร่วมกัน ประชุมร่วมกันวิพากษ์ถึงจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนด ตลอดจนการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะที่คาดหวัง พฤติกรรม เกี่ยวกับทักษะกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิศ ไชยศิริพันธ์ (2563) พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และสุกัญญา ลิ้มเจริญ (2563) พบว่า รูปแบบนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 จากประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบอันดับสุดท้าย คือ หลักการและเหตุผล และวัตถุประสงค์ จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารได้มีการประชุมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกำหนดกำหนดหลักการและเหตุผล และวัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ชัดเจน เพื่อการปฏิบัติการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.1.2 จากผลการตรวจสอบความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา พบว่า ความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ อันดับสุดท้าย คือ ด้านประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ จึงเสนอแนะให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา มีการวางแผนการนิเทศ กำกับติดตามการปฏิบัติของเขตพื้นที่ในการลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดอย่างต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาต่อยอดจากรูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ในลักษณะเดียวกันนี้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตอื่น ๆ ระดับภาคหรือระดับประเทศ

6.2.2 ควรมีการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ให้กับครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ในระดับสถานศึกษาหรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา

6.2.3 ควรมีการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้แนวทางการนิเทศภายในกับโรงเรียนต่างสังกัดกัน

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณิศรทางการศึกษา พุทธศักราช 2552.

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2556). การศึกษาภาวะสมาธิสั้นในเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในเขตกรุงเทพมหานคร.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ

นิชาภัทร วิลเลียม และฉลอม ชาตรุประชีวิน. (2560). การพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการชุมชน

แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ลักทอง วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 23(2), 120-136.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2561). ขอบฟ้าใหม่แห่งการเรียนรู้สู่การสร้างอนาคต. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550). คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง

เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและ

ราชกิจจานุเบกษา.

สุกัญญา ลิ้มเจริญ. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมศักยภาพ

ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย). วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร.

วิทยาเขตอีสาน, 1(3), 23-37.

อติศ ไชยศิริจันทร์. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียน

มัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ภาษาอังกฤษ

DuFour, R., & Eaker, R. (1998). *Professional Learning Communities at Work: Best Practices for Enhancing Student Achievement*. Bloomington, IN: National Educational Service.

Sergiovanni, T. J. (1994). Organizations or Communities? Changing the Metaphor Changes the Theory. *Educational Administration Quarterly*, 30, 214-226.

รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

A Model for Developing Skills of School Administrations in the 21st Century under
Primary Education Service Area Office in Lower North-Eastern Region 1

พรปวีณ์ ไกรบำรุง* สมบูรณ์ ตันยะ** สงวนพงศ์ ขวนชม*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**,***

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****

Pornpawee Kraibumrung* Somboon Tanya** Sanguanpong Chuanchom***

and Worasit Rattanavaraha****

Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University**,***

Lecturer Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****

Corresponding author E-mail: latdawan_kra@vu.ac.th

(Received: August 11, 2021; Revised: September 6, 2021; Accepted: October 9, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะและแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 ศึกษาทักษะและแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 314 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.943 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยนำผลจาก ตอนที่ 1 มาใช้เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบและจัดประชุมกลุ่มสนทนา ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบที่สร้างขึ้น และตอนที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะและแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิค และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านการตัดสินใจ แนวทางการพัฒนา ใช้การพัฒนาเป็นกลุ่ม (Group) โดยองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) สารสำคัญและการดำเนินการพัฒนา (4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ (5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาทักษะ, การบริหารในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study skills and guidelines to develop the 21st century administrative skill for school administrators, 2) to develop the 21st century administrative skill development model for school administrators, 3) to evaluate the feasibility and usefulness of the 21st century administrative skill development model for school administrators. The research was conducted in three phases. Phase 1) The researcher studied skills and guidelines to develop the 21st century administrative skill for school administrators. The samples were 314 school administrations. The research instrument was 5 level rating-scale questionnaires with the index of objective congruence between 0.60-1.00 and reliability of 0.943. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The researcher studied guidelines to develop the 21st century administrative skill for school administrations who had best practices. There were 3 respondents which were selected by purposive sampling. The instruments were semi-structured interviews. Phase 2) The researcher developed the 21st century administrative skill development model for school administrators under Primary Education Service Area Office in Lower North-Eastern Region 1 by implementing the results from phase 1 to develop the model and conducted a focus group with 7 qualified people to examine the appropriateness of the drafted model. Phase 3) The researcher assessed the feasibility and usefulness of the 21st century administrative skill development model for school administrators under Primary Education Service Area Office in Lower North-Eastern Region 1. The respondents were 50 school administrators under Primary Education Service Area Office in Lower North-Eastern Region 1 selected by purposive sampling. The instruments were a feasibility and usefulness assessment forms

The results showed were as follows: 1) Skills and guidelines to develop the 21st century administrative skill for school administrators under Primary Education Service Area Office in Lower North-Eastern Region 1 in overall were at a high level. When individual aspects were examined, it is

found that the human relations skills were at the highest level followed by the technical skills and the lowest were the conceptual thinking skills, use of technology and digital, and the lowest average was decision-making skills. The suggested development guidelines were group development by the relevant organizations and departments namely the Primary Education Service Area Office. 2) The 21st century administrative skill development model for school administrators consisted of 5 components: (1) Principles and rationale, (2) Objectives, (3) Essence and development process, (4) Guidelines for implementation and (5) Conditions for the success of the model. The evaluation of the appropriateness of the model was at the highest level. 3) The assessment of the feasibility and usefulness of the 21st century administrative skill development model for school administrators was at the highest level.

Keywords: Model, Skill Development, 21st Century Development

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001-2100) ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากยุคอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคสารสนเทศ (Information Age) ส่งผลให้สังคมแห่งโลกแห่งอนาคตมีการแข่งขันกันโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ เป็นยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ใช้ความรู้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ด้วยการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาสร้างขีดความสามารถ โดยจะเห็นความชัดเจนจากข้อมูลของนักสถิติแรงงานสหรัฐอเมริกา จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (ทวีชัย เกียรติสกุลศรี, 2563)

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างรวดเร็วดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้นผู้บริหารในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) ทั้งนี้ต้องอาศัยทักษะหลากหลายด้านในการบริหารจัดการ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักบริหารจะต้องศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ นำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษา ดังนั้น ภารกิจใหม่ของนักบริหารการศึกษาในยุคนวัตกรรมการศึกษาจึงต้องเพิ่มภารกิจทางด้านการจัดการนวัตกรรม หรือการบริหารนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของแวดวงการศึกษา (จักรกฤษณ์ สิริริน, 2562) จากการศึกษาของ Yang (2011) ได้ศึกษาเรื่องทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอเมริกาเหนือ (A Literature Review of the Skill Required by 21st Century School Administrators) ผลของการศึกษา พบว่า เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการการศึกษา ปัจจุบันผู้บริหารจะต้องมีทักษะและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม สนับสนุน และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน หากผู้บริหารสถานศึกษาขาดทักษะในการบริหารแล้วย่อมทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ การไม่ประสบความสำเร็จในการประสานงานกับผู้ปกครองและครู ซึ่งสาเหตุมาจากที่ผู้บริหารไม่มีทักษะทางการบริหารทั้ง 3 คือ ทักษะด้านคตินิยม ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิค ทำให้เกิดปัญหาต่อไปนี้ ความมีอคติ ขาดเป้าหมายที่แน่นอน ขาดคุณสมบัติการเป็นผู้นำที่ดี ขาดการวางแผนที่ดี เกิดบรรยากาศความขัดแย้ง ถ้าหากผู้บริหารมีทักษะทางการบริหารทั้ง 3 ด้าน ก็จะทำให้ไม่เกิดปัญหาในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน

ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์การครั้งใหญ่ เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เกิดความสมดุลเพื่อการบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้น ขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีทักษะในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของ National Associations of Secondary School Principals (NASSP) (2013) สามารถสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกันได้ ดังนี้ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ (Critical and Creative Thinking Skills) 2) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) 3) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological and Digital Literacy Skills) 5) ทักษะด้านการบริหารองค์การ (Organization Management Skills) 6) ทักษะการบริหารงานบุคคล (Personal Management Skills) 7) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork Skills) 8) ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning Innovation Skills) 9) ทักษะการกำหนดทิศทางองค์การ (Settings Instruction Direction Skills) 10) ทักษะการรับรู้ไว (Sensitive Skills) 11) ทักษะการตัดสินใจ (Adjustment Skills) 12) ทักษะมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Orientation Skills) 13) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) 14) ทักษะคุณธรรมจริยธรรม (Ethical-Moral Skills)

ในส่วนของ Jolly (1996 อ้างถึงใน กาญจนภา กลิ่นละออ, 2551) ได้ศึกษา ผลสำเร็จของการบริหารโรงเรียนมัธยมในการจัดโปรแกรมที่มหาวิทยาลัยแคนซัส พบว่า ผลสำเร็จของผู้บริหารขึ้นอยู่กับทักษะความรู้และประสบการณ์ในการบริหาร ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นมากต่อผู้บริหาร ทักษะและความสามารถที่มีความสำคัญต่องาน คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การจัดการเรื่องความขัดแย้ง การมีมนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสาร การพูดในที่สาธารณะ ความสามารถในการจัดการองค์กรโดยเน้นที่การจัดการและการนิเทศเป็นสำคัญ และงานวิจัยของ Ejimofor (2007) พบว่า การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ ความเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ เกิดความเข้าใจ และมีพฤติกรรมการบริหารงานที่สร้างความประทับใจให้กับทีมงาน โดยมีกระบวนการพัฒนา คือ การอบรมสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (กรรณิกา เรตมอนต์, 2559) ซึ่งนักการศึกษาทั้งหลายต่างมีทัศนะว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นผู้บริหารยุคใหม่ที่มีทักษะการบริหารงาน เป็นผู้นำทีมแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพ สามารถบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลทั่วทั้งองค์กร

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้นว่าการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ด้านทักษะการบริหารของผู้บริหารโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีทักษะการบริหารที่จะสะท้อนให้เห็นการบริหารที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทักษะและแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาทักษะและแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม มีการดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 3,815 คน ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา 1,359 คน ชัยภูมิ 720 คน บุรีรัมย์ 908 คน และสุรินทร์ 828 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ปีการศึกษา 2562 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งสร้างโดยการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเป็นภาพรวมและรายด้าน โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.943

1.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ทั้งภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยการสัมภาษณ์มีการดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selected) โดยกำหนดเกณฑ์การเลือก คือ 1) เป็นผู้บริหารที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 2) เป็นผู้บริหารที่มีผลการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการคุณภาพ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับรางวัลดีเด่นหรือโรงเรียนต้นแบบเป็นที่ประจักษ์ ตั้งแต่ปี 2559-2562

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

1.2.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จากข้อมูลในตอนต้นที่ 1

2.2 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน นำเสนอร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบและให้ความเห็น

2.3 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้นฉบับสมบูรณ์จากการจัดสนทนากลุ่มเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเรียบร้อยและความถูกต้องผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบประเมิน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีการดำเนินการ โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selected) จำนวน 50 คน โดยใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบประเมิน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

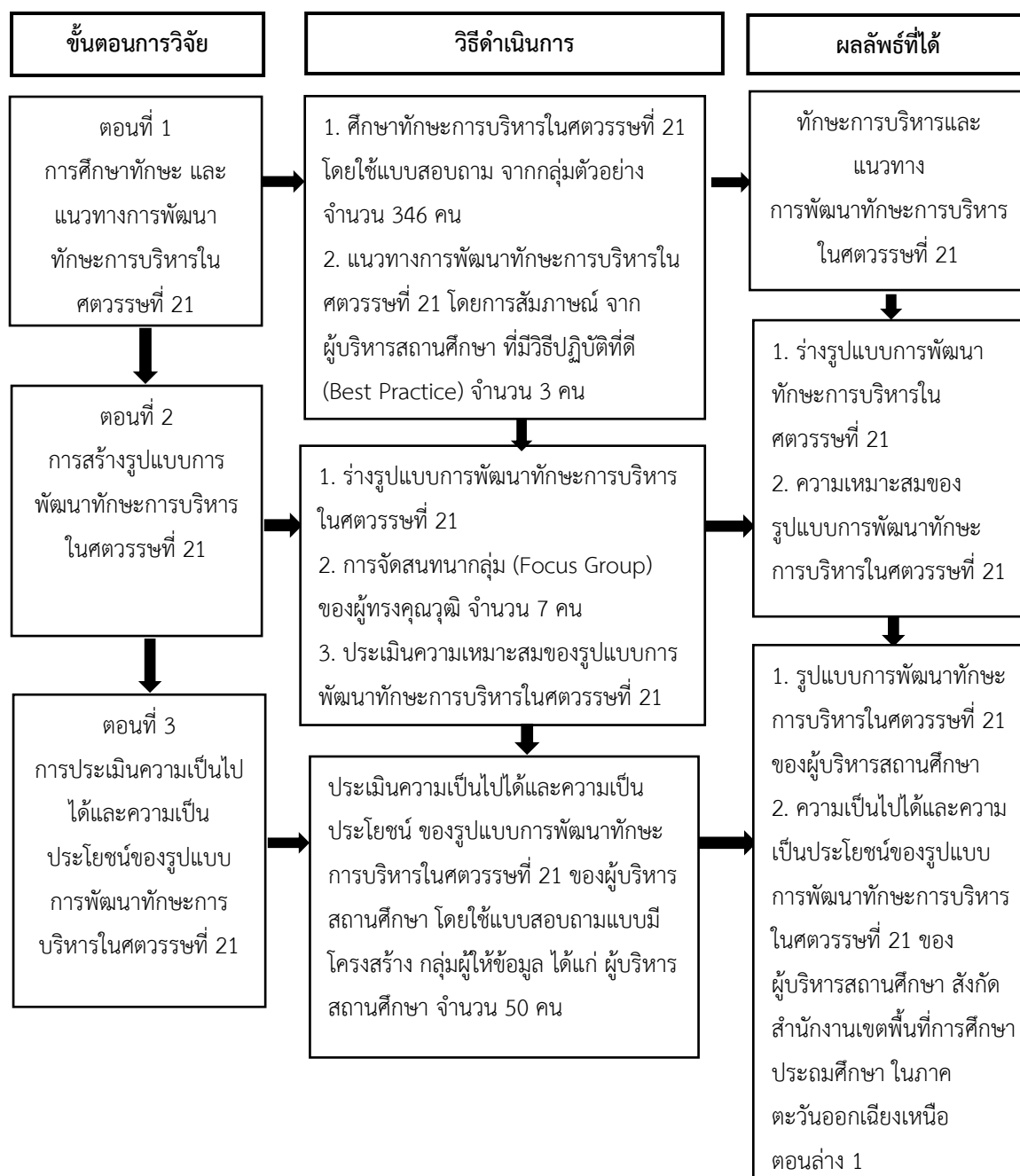
3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดที่เกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ Harris (1985), Steers (1985), Bartol and Martin (1994), Drake and Roe (2003), Griffin (2013) National Association of Secondary School Principals (NASSP, 2013), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548), ชาญชัย อาจิณสมอาจาร (2548), บุรชัย ศิริ มหาสาร (2549), รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549), สุเทพ เชาวลิต (2556), พยอม วงศ์สารศรี (2551), จันทราณี สงวนนาม (2553), เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2553), วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) และ สุบัน มุขระโกษา, ศศิธดา แพงไทย และ เอกอนันต์ สมบัติสกุลกิจ (2561) จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาประกอบเป็นกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ตอน สามารถแสดงเป็นภาพประกอบ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิค และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ 3 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านการตัดสินใจ

ส่วนแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) พบว่า แนวทางการพัฒนา จากการสัมภาษณ์ การพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ มีวิธีการพัฒนา 2 ลักษณะ คือ 1) การพัฒนา รายบุคคล เป็นการพัฒนาดำเนินการด้วยตนเองทั้งอยู่ที่บ้านและศึกษาค้นคว้าจากแหล่งอื่น ๆ 2) การพัฒนาเป็นกลุ่ม (Group) มักจะ ดำเนินการกับกลุ่มบุคคลและจัดโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิธีการพัฒนาที่จะทำให้เกิดทักษะต้องอาศัย กระบวนการกลุ่ม ซึ่งจัดโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ การบรรยาย การระดมสมอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การฝึกปฏิบัติจริง การศึกษาดูงาน การวิจัยในครั้งนี้เลือกใช้การพัฒนาเป็นกลุ่ม (Group) โดยองค์กรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาและจัดทำรูปแบบการพัฒนาทักษะ การบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง เหนือตอนล่าง 1

4.2 รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สารสำคัญและการดำเนินการพัฒนา 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไข ความสำเร็จของรูปแบบ รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยระดับ ความเหมาะสมสูงสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบและเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ รองลงมา ได้แก่ สารสำคัญและการ ดำเนินการพัฒนา แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ หลักการและเหตุผลของ รูปแบบ

4.3 รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ส่วนในด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยรวมทุก องค์ประกอบ มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบและเงื่อนไข ความสำเร็จของรูปแบบ

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาทักษะและแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ทั้ง 5 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านการตัดสินใจ 4) ทักษะด้านความคิดรวบยอด และ 5) ทักษะด้านเทคโนโลยีและ การใช้ดิจิทัล พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องใช้ทักษะทุกด้านในการบริหารตามภารกิจเพื่อมุ่งไปสู่คุณภาพ สอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2553) เสนอว่า ทักษะของผู้บริหารการศึกษา มี 5 ทักษะ คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความคิด รวบยอด ทักษะด้านความรู้ความคิด และทักษะด้านการศึกษาและการสอน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Griffin (2013) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะบางประการ เพื่อเติมเต็มบทบาทอันจะก่อให้เกิดการจัดการประสบความสำเร็จ ซึ่งทักษะการจัดการพื้นฐานนั้น ประกอบไปด้วย 1) ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) เป็นทักษะที่สำคัญในการบรรลุ และเข้าใจ ลักษณะของงานแต่ละประเภทในองค์กร เป็นทักษะที่สำคัญยิ่งต่อผู้บริหารระดับต้น เพราะเป็นผู้ฝึกงานให้แก่ ผู้ได้บังคับบัญชาและตอบคำถามเกี่ยวกับงานนั้น ๆ 2) ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills)

ผู้บริหารนั้นใช้เวลาส่วนหนึ่งในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร 3) ทักษะด้านมโนภาพ (Conceptual Skills) ทักษะด้านมโนภาพขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการคิดเชิงรูปธรรม ผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการคิดเพื่อเข้าใจภาพรวมของการทำงานและสภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อที่จะรวบรวมส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 4) ทักษะด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Skills) เป็นทักษะที่ทำให้ผู้บริหารมีความสามารถในการนึกคิด ตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 5) ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skills) เป็นความสามารถของผู้บริหารที่สามารถสื่อสารความคิดและข้อมูลของตนสู่ผู้อื่น อันทำให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและผู้บริหารระดับสูงมีหน้าที่แจ้งถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นและความเป็นไปขององค์กร และเข้าใจความหมายที่แท้จริงนอกเหนือจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) รายงานหรือการสื่อสารด้วยตัวอักษรอื่น ๆ 6) ทักษะด้านการตัดสินใจ (Decision-Making Skills) ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีทักษะในการตัดสินใจที่ดีเช่นกัน และ 7) ทักษะด้านการบริหารเวลา (Time-Management Skills) หมายถึง ความสามารถในการจัดลำดับงาน เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ แนวคิดของ สุนัน มุขระโกษา, ศศิธรา แพงไทย, และเอกอนันต์ สมบัติสกุลกิจ (2561) ที่สรุปว่าทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเทคนิค (Technical Competency) 2) ด้านบุคคล (Human Competency) 3) ด้านการคิดและตัดสินใจ (Conceptual and Decision Competency) และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ กิตานันท์ มลิทอง (2548) กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็นการนำแนวคิด หลักการ เทคนิคความรู้ ระเบียบวิธี กระบวนการ ตลอดจนผลิตทางวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านสิ่งประดิษฐ์และวิธีการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ เพื่อขยายขีดความสามารถของมนุษย์ ช่วยให้การงานดีขึ้นและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ผู้บริหารที่สามารถปฏิบัติงานจนเกิดความชำนาญและงานนั้น ๆ มีประสิทธิภาพแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารนั้นมีทักษะการบริหารงาน ซึ่งจะเป็แรงผลักดันกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่ามี 2 ลักษณะ คือ 1) การพัฒนารายบุคคล เป็นการพัฒนาด้วยตนเอง ทั้งอยู่ที่บ้านและศึกษาค้นคว้าจากแหล่งอื่น ๆ 2) การพัฒนาเป็นกลุ่ม (Group) โดยเฉพาะวิธีการพัฒนาที่จะทำให้เกิดทักษะ ต้องอาศัยกระบวนการกลุ่มซึ่งจัดโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ การบรรยาย การระดมสมอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การฝึกปฏิบัติจริง การศึกษาดูงาน สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ เขียวศรี (2544) ได้ศึกษาวิจัยการนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการศึกษา พบว่าคุณลักษณะสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน รวม 109 คุณลักษณะ จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านทัศนคติ 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านบุคลิกภาพ พบวิธีการพัฒนา จำนวน 24 วิธี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Truelove (1992) เสนอวิธีการพัฒนาไว้ 3 วิธี 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้แบบตัวต่อตัว และ 3) การเรียนรู้แบบกลุ่ม

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สารสำคัญและการดำเนินการพัฒนา โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 3 ทักษะ ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนที่ 3 การประเมินผลการพัฒนา 4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะการบริหารรูปแบบ

การพัฒนา นอกจากนั้นประเด็นการพัฒนายังได้มาจากการศึกษาทักษะการบริหารรายด้านและรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้าย ที่มีความจำเป็นในการพัฒนา ซึ่งนำผลการศึกษาที่ได้จาก ตอนที่ 1 มาใช้เป็นประเด็นในการพัฒนา แนวทางการพัฒนาจากการสัมภาษณ์ ใช้การพัฒนาเป็นกลุ่ม (Group) โดยองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ เมื่อผู้วิจัยยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เรียบร้อยแล้ว ได้จัดสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากขึ้น จึงทำให้ผลการประเมินความเหมาะสม ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ สรรฤดี ดีบุ (2553) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของอาจารย์ที่ปรึกษา ฝ่ายกิจการนักเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของอาจารย์ที่ปรึกษา เมืองประกอบ ดังนี้ 1) แนวคิดและหลักการกำกับรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของการสร้างรูปแบบ 3) คุณลักษณะภาวะผู้นำและ พฤติกรรมภาวะผู้นำที่จำเป็นต้องพัฒนา 4) แผนการพัฒนาภาวะผู้นำ 5) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ ผลการประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และ สอดคล้องกับ วินัส มานมุงศิลป์ (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหารระดับสูงในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พบว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะทางการบริหารมี 5 องค์ประกอบคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญของรูปแบบโดย บุรณาการครอบคลุม 3 ด้าน คือ ทักษะทางเทคนิค ทักษะด้านมนุษย์และทักษะด้านความคิดรวบยอด 4) แนวทางการนำ รูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และผลการประเมินความเหมาะสม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีประเด็นเนื้อหาครอบคลุมและเหมาะสมกับการนำไปใช้ ประกอบการพัฒนาทักษะการบริหาร ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการกระตุ้นเตือนให้ ผู้บริหารทุกคนมีความตระหนัก และพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่ง มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ต่อไป

5.3 ผลประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยรวมทุก องค์ประกอบ มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จ ของรูปแบบ ส่วนในด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยรวมทุกองค์ประกอบ มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รูปแบบการพัฒนา ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สร้างขึ้นโดยวิธีการการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของทักษะการบริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทักษะการบริหาร รูปแบบ การพัฒนารูปแบบ นอกจากนั้นประเด็นการพัฒนาและ วิธีการพัฒนา ยังได้มาจาก การศึกษาทักษะการบริหารและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษ ที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จึงทำ ให้ผลประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยรวมทุกองค์ประกอบ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในระดับมากที่สุด มีความสอดคล้องกับ สรรฤดี ดีบุ (2553) ได้ศึกษาถึง รูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำของอาจารย์ที่ปรึกษาฝ่ายกิจการนักเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง รูปแบบที่สร้าง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และสอดคล้องกับ

วินัส มานมุงศิลป์ (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหารระดับสูงในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองโดยการนำผลไปใช้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และศักยภาพของแต่ละบุคคล

6.1.2 หน่วยงานทางการศึกษา เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถนำผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ไปใช้ในการพัฒนาและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทุกระดับ ในการดำเนินการไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรวิจัย รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคอื่น ๆ

6.2.2 ควรวิจัย การพัฒนาทักษะการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำหลักการใหม่ ๆ มาใช้ในสถานการณ์ปัจจุบัน ที่เน้นทักษะการบริหารและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับมาตรฐาน ให้มีความรู้ความสามารถและคุณภาพทางการจัดการศึกษา ที่ทัดเทียม ตามมาตรฐานสากล

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรรณิกา เรตมอนด์. (2559). *ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*

(คุรุภัณฑ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม.

กาญจนาภา กลิ่นละออ. (2551). *แนวทางการเสริมสร้างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครปฐม*

(การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

กิตานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

จักรกรฤษณ์ สิริริน. (2562). *Innovation Management ติดปีกสถานศึกษาสู่ยุค 5.0*. สืบค้นจาก <http://www.salika.co/2019/09/05/Innovation-Management-educational-5-0-era/>

จันทร์ภา สวงนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. การประชุมวิชาการระดับชาติคุรุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21*, มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, ประเทศไทย.

ชาญชัย อาจิมสมจาร. (2548). *สู่ทิศทางใหม่ของการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ก้าวใหม่.

ทวีชัย เกียรติสกุลศรี. (2563). *การศึกษาระดับปัจจัยการบริหารสถานศึกษาและระดับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุรชัย ศิริมหาสาร. (2549). *ผู้นำพันธุ์แท้ ชุด มุขบริหารสู่การเป็นผู้นำ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

- ประสิทธิ์ เขียวศรี. (2544). การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2551). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุภา.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2549). การจัดการสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2555). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วินัส มานมั่งคิลปี. (2559). รูปแบบการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหารระดับสูง ในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา.
- สรฤติ ดีปุ. (2553). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของอาจารย์ที่ปรึกษาฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- สุบัน มุขระโกษา, ศิริดา แพงไทย, และเอกอนันต์ สมบัติสกุลกิจ. (2561). ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(2), 453-461.
- สุเทพ เขวลิต. (2556). นักบริหารทันสมัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2553). ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. เอกสารประกอบการบรรยาย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. นครราชสีมา.

ภาษาอังกฤษ

- Bartol, K. M., & Martin, D. C. (1994). *Management* (2nd ed). New York: McGraw-Hill.
- Drake, T. L., & Roe, W. H. (2003). *The Principalship*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Ejimofo. (2007). *Principals' Transformational Leadership Skills and Their Teachers' Job Satisfaction in Nigeria* (Doctoral Dissertation), Cleveland State University, U.S.A.
- Griffin, R. W. (2013). *Management: Principles and Practices* (11th ed). Canada: Nelson Education.
- Harris, B. M., (1975). *Supervisory Behavior in Education*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- National Association of Secondary School Principals (NASSP). (2013). *Breaking Ranks: 10 Skills for Successful School Leaders Executive summary*. Retrieved from http://www.nassp.org/Content/158/BR_tenskills_ExSum.pdf
- Steers, M. R. (1985). *Efektivitas Organisasi*. Jakarta: Erlangga.
- Truelove, S. (1992). *Handbook of Training and Development*. Oxford: Blackwell.
- Yang, P. (2011). *A Literature Review of the Skills Pequired by 21st Century School Administrators*. Canada: Athbasca University.

การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H
ของโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ
Development of Preschool Children's Communication Behaviors through Organizing
Experiences Based on the 4-H Approach of Anuban Watphichai
Songkram School, Samut Prakan Province

กนกอร ยังน้อย* อัญชลี ไสยวรรณ** และ ประดิษฐา ภาษาประเทศ***

นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล***

Kanokon Youngnoi* Unchalee Saiyawan** and Praditha Parsapratet***

Graduate Student of Master Degree Program in Early Childhood Education,
Faculty of Education, Phranakhon Rajabhat University*

Assistant Professor Dr., College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University**

Assistant Professor Dr., Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University***

Corresponding author E-mail: kanokorn300132@gmail.com

(Received: November 3, 2021 Revised: December 8, 2021; Accepted: December 23, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H 2) ศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 120 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/4 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบแบ่งกลุ่มทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมมาตรใจ จำนวน 15 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบกึ่งทดลอง แผนการทดลองแบบอนุกรมเวลากลุ่มเดียว (One-Group Time-Series Design) ระยะเวลาในการทดลอง 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ อังคาร พุธ วันละ 45 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H และแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นที่ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (one-way Repeated-Measures ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H มีแนวโน้มสูงขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสื่อสาร, การจัดประสบการณ์, แนวคิด 4-H, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare preschool children's communication behaviors before and during the implementation of organizing experiences based on the 4-H approach, and 2) to study the trend of preschool children's communication behaviors during the implementation of organizing experiences based on the 4-H approach. The population in this research were 120 preschool children, boys and girls from 4 classrooms, aged 5-6 years who studied in Kindergarten 3 in the 1st semester of the academic year 2021 at Anuban Watphichai Songkram school, Samut Prakan province. The samples were preschool children, boys and girls, aged 5-6 years, studied in Kindergarten 3 room 4. The samples were obtained from cluster random sampling using 4 classroom units. All classrooms were similar. The researcher selected a voluntary sample of 15 people. This research was a quasi-experimental research design with one-group time-series design. The experiment took 7 weeks, 3 days a week on Monday, Tuesday and Wednesday, with 45 minutes each. The research instruments were lesson plans of organizing experiences based on the 4-H approach and observation form of preschool children's communication behaviors with the reliability of .96. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation and one-way repeated-measures ANOVA.

The research finding revealed that the preschool children's communication behaviors during the implementation of organizing experiences based on the 4-H approach were higher than those before the experiment at the statistical significance level of .05 and the trend of the preschool children's communication behaviors during the implementation of organizing experiences based on the 4-H approach were higher.

Keywords: Communication Behaviors, Organizing Experiences, 4-H Approach, Preschool Children

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์ และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดี เพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารด้วยสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่าน เขียน หรือภาษา ท่าทาง สัญลักษณ์ เป็นต้น การสื่อสารถือเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดระหว่างบุคคล สังคม จากการรับสารและส่งสาร โดยการแสดงท่าทางหรือสัญลักษณ์เครื่องหมายต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ เกิดความเข้าใจตรงกันและมีปฏิริยาตอบสนอง (ภัทรตรา พันธุ์สีดา, 2551) การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มนุษย์เชื่อมโยง ความนึกคิดและความรู้สึกให้ถึงกัน เพื่อให้เกิดการตอบสนองในเชิงพึ่งพาอาศัยกันและกัน (โอบัส แก้วจำปา, 2547) การสื่อสารเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 และเป็นกระบวนการส่งข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือความรู้สึกจากผู้ส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิริยาตอบสนองกลับมา ซึ่งคาดหวังให้เป็นไปตามที่ต้องการทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร กระบวนการสื่อสารอาจทำได้ด้วย การพูด การเขียน หรือการแสดงลักษณะท่าทาง และผู้รับข่าวสารทำการแปลความหมายของข่าวสาร เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สามารถสื่อสารได้ดีจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อม เรียกว่าภาษาสังคม ต่อมาเด็กจะใช้การสื่อสารโดยการพูดกับตนเอง เพื่อแนะนำการปฏิบัติของตัวเอง

ในการแก้ไขปัญหาที่เด็กต้องเผชิญ เด็กจะใช้การพูดกับตนเองในการบรรยายสถานการณ์ วิเคราะห์ วางแผน และสะท้อนวิธีการแก้ปัญหาในที่สุด การพูดกับตนเองของเด็กเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในบรรยากาศที่อิสระ เด็กจะสื่อสารด้วยการพูดกับตนเอง ในการกำกับการคิดและพฤติกรรมของตัวเอง

ดังนั้น การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทำให้มนุษย์สามารถทำความเข้าใจซึ่งกันและกันที่สืบทอดวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ตลอดไป การสื่อสารเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ หากรู้จักใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา และส่งเสริมพฤติกรรมสื่อสารให้กับเด็กเพราะการสื่อสารจะก่อให้เกิดพัฒนาการในทุกด้าน เมื่อเติบโตจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข Morrow (1993 อ้างถึงใน ธนพร มะยมหิน, 2556) กล่าวถึง แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสื่อสารว่าการรับสารควรส่งเสริมให้เด็กได้อยู่ในบรรยากาศที่มีการใช้ภาษาได้รับความพึงพอใจและความสนุกสนานผ่านทางภาษา เด็กมีโอกาสนำเสนอสิ่งที่ได้ยิน เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยคำใหม่ ๆ เด็กมีโอกาสฟังและทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูด เด็กมีโอกาสเรียนรู้ที่จะทำตามคำแนะนำหรือคำสั่ง การใช้ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสื่อสารควรจัดให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาอย่างอิสระจะอยู่ในพัฒนาการขั้นใดก็ตาม โดยได้รับการยอมรับนับถือต่อความต้องการในการสื่อสารของเด็กเอง เด็กได้รับการสนับสนุนให้พูดประโยคที่สมบูรณ์ตามระดับพัฒนาการและพูดโดยใช้คำหลาย ๆ ประเภททั้งคำนาม คำกริยา ใช้วลี หรือใช้ประโยค เด็กมีโอกาสพูดเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ เด็กใช้ภาษาในการแสดงความรู้สึกและภาษาเพื่อการแก้ปัญหา

สภาพปัญหาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยมีการถ่ายทอดความรู้ด้วยการพูดที่สื่อสารผ่านความรู้สึก น้ำเสียง ที่มีความมั่นใจน้อยในการสื่อสาร สาเหตุของปัญหา พบว่า ครูปฐมวัยมีการจัดประสบการณ์ทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่เน้นทักษะทางภาษาเช่นเดียวกับการสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองที่ขาดความเข้าใจเรื่องการพัฒนาเด็กโดยรวม ซึ่งในชั้นเรียนของผู้วิจัย พบปัญหาดังกล่าว ที่มีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยโดยให้ความสำคัญกับการฟังอย่างเดียว ส่งผลให้เด็กไม่กล้าพูด เด็กไม่มีโอกาสถ่ายทอดความคิดผ่านผลงาน เช่น การสื่อสารเรื่องราวจากประสบการณ์ต่าง ๆ โดยการวาดภาพ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจากภาพและสัญลักษณ์ต่าง ๆ น้อยเกินไป และใช้แบบฝึกหัดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนสามารถรับรู้ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องรอการถ่ายทอดจากครูฝ่ายเดียว (โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม, 2563) ซึ่งเมื่อมีการประกาศในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 22 ที่กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ จึงควรตระหนักถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุของปัญหาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม

การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ได้พัฒนามาจากแนวคิดของ Jones and Pfeiffer (1973), Kolb (1984), and Bybee, Taylor, Gardner, Scotter, Powell, Westbrook, and Landes (2006) โดยเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยให้เด็กสามารถนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมและยังเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นมีการใช้คำถามปลายเปิดเป็นตัวชี้แนะ และกระตุ้นให้สะท้อนคิดเปิดโอกาสให้เด็กได้แบ่งปันความคิดเห็นหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยกระบวนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การกระตุ้นความสนใจ (Head) คือ การจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดความสนใจและส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะชีวิต ขั้นที่ 2

การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Heart, Hand) คือ การให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่มีทั้งในลักษณะของกิจกรรมเดี่ยวและ กิจกรรมกลุ่ม และขั้นที่ 3 การสะท้อนและประยุกต์ใช้ความรู้ (Head, Heart, Hand, Health) คือ การใช้คำถามกระตุ้นให้ เด็กคิดและพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้ เด็กมีความเข้าใจที่เรียนมากขึ้น

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า พบว่า มีวิธีการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดหลากหลายวิธี เช่น วิธีการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิด 4-H ของ ศตพร ศรีทิพย์ (2558) การพัฒนาพฤติกรรมสื่อสารโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิด แสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) ของ ธนพร มะยมหิน (2556) และการพัฒนา พฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5E โรงเรียนทามสัมฤทธิ์วิทยา จังหวัดนนทบุรี ของ เบญจมาศ จันทร์โคตร (2558) ดังนั้นจึงได้ศึกษาและนำข้อมูลมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา พฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยเลือกใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาของ เด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม

จากเหตุผลดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยในด้านการรับสาร การส่งสาร โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัย และเปรียบเทียบ พฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เพื่อเด็กจะได้เกิดพฤติกรรม การสื่อสาร สามารถเป็นผู้รับสาร ส่งสารได้ และสื่อสารกับเด็กคนอื่นในวัยเดียวกันได้อย่างเข้าใจ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิด 4-H

2.2 เพื่อศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 120 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้น อนุบาลปีที่ 3/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ สุ่มเจาะ จำนวน 15 คน

3.2 ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย ดำเนินการทดลองในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 เป็นระยะเวลา 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันละ 45 นาที

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการส่งสาร ได้แก่ บอกเล่าความรู้สึก, พูดแสดงความคิดเห็น, เล่าประสบการณ์ของตนเอง, ตั้งคำถามที่ตนเองต้องการรู้, อธิบายลักษณะ ของสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ 2) พฤติกรรมการรับสาร ได้แก่ รับฟังด้วยความตั้งใจ, ฟังและปฏิบัติตาม คำสั่ง, ตอบคำถามได้ถูกต้อง, พูดคุยแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ฟัง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ และนำแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ที่ได้สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3.4.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ และนำแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 สังเกตและเก็บข้อมูลพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาก่อนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการทดลอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์

3.5.2 ทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยในแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารขณะดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ใช้ระยะเวลาทดลอง 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันละ 45 นาที

3.5.3 เมื่อดำเนินการทดลองครบ 7 สัปดาห์ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 หาสถิติพื้นฐานของการใช้พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและระหว่างทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.6.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและช่วงการทดลองโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – measures ANOVA)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารก่อนการทดลองและระหว่างการทดลอง โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสื่อสารแยกเป็นรายด้านของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H และผลโดยภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสื่อสารแยกเป็นรายด้านของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H

พฤติกรรม การสื่อสาร		ระยะเวลา (สัปดาห์)							
		ก่อนจัด กิจกรรม	ระหว่างจัดกิจกรรม (สัปดาห์)						
			สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	สัปดาห์ ที่ 6	สัปดาห์ ที่ 7
ด้านที่ 1	$\bar{X}$	3.46	8.33	8.33	8.53	9.06	9.66	10.13	10.26
การสื่อสาร	S.D.	.74	1.44	1.29	1.35	1.38	1.67	1.45	1.48

ตารางที่ 1 (ต่อ)

พฤติกรรม การสื่อสาร		ระยะเวลา (สัปดาห์)							
		ก่อนจัด กิจกรรม	ระหว่างจัดกิจกรรม (สัปดาห์)						
			สัปดาห์ ที่ 1	สัปดาห์ ที่ 2	สัปดาห์ ที่ 3	สัปดาห์ ที่ 4	สัปดาห์ ที่ 5	สัปดาห์ ที่ 6	สัปดาห์ ที่ 7
ด้านที่ 2	$\bar{X}$	6.06	8.00	8.60	9.00	9.60	9.93	10.06	10.20
การรับสาร	S.D.	1.03	1.00	.82	.75	.82	.79	.88	.94
รวม	$\bar{X}$	9.52	16.33	16.93	17.53	18.66	19.59	20.19	20.46
	S.D.	1.77	2.44	2.11	2.10	2.20	2.46	2.33	2.42

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการเปรียบเทียบเด็กปฐมวัยมีคะแนนค่าเฉลี่ยของทักษะการสังเกตก่อนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H โดยภาพรวมแตกต่างจากระหว่างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการสื่อสารสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารก่อนการทดลองค่า $\bar{X} = 9.52$, S.D. = 1.77 และมีพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างการทดลอง สัปดาห์ที่ 1 มีค่า $\bar{X} = 16.33$, S.D. = 2.44 สัปดาห์ที่ 2 มีค่า $\bar{X} = 16.93$, S.D. = 2.11 สัปดาห์ที่ 3 มีค่า $\bar{X} = 17.53$, S.D. = 2.10 สัปดาห์ที่ 4 มีค่า $\bar{X} = 18.66$, S.D. = 2.20 สัปดาห์ที่ 5 มีค่า $\bar{X} = 19.59$, S.D. = 2.46 สัปดาห์ที่ 6 มีค่า $\bar{X} = 20.19$, S.D. = 2.33 และสัปดาห์ที่ 7 มีค่า $\bar{X} = 20.46$, S.D. = 2.42 สรุปได้ว่าระหว่างการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยครั้งนี้ ได้นำคะแนนพฤติกรรมการสื่อสารรวมทั้งฉบับของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ช่วงสัปดาห์ที่ 1, 5 และ 7 มาวิเคราะห์ความแตกต่าง โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลปรากฏดังตารางที่ 2

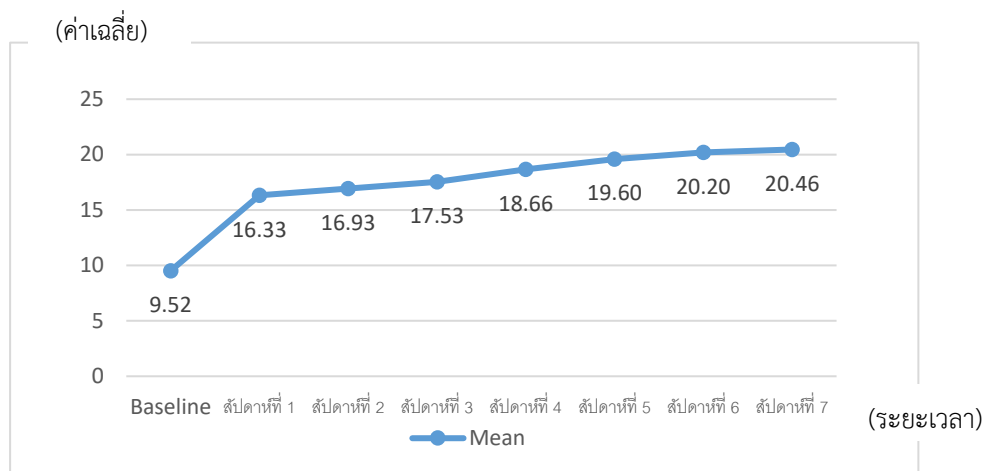
ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างเงื่อนไข	36366.00	1	36366.00	1447.95*	.000
ความคลาดเคลื่อน	351.617	14	25.11		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2 ปรากฏว่า พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อน และระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H พบว่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่

4.2 ผลจากที่ผู้วิจัยศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H พฤติกรรมการสื่อสารมีแนวโน้มสูงขึ้น ผลการวิเคราะห์ตามภาพที่ 1 ปรากฏว่า พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยระหว่างได้รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตลอดระยะเวลา 7 สัปดาห์ เมื่อเทียบกับก่อนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ผลปรากฏดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เส้นภาพแสดงแนวโน้มพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ Baseline หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H และศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัย ระหว่างได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H มีพฤติกรรมสื่อสารแตกต่างจากก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 พฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยสามารถที่จะส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้จากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เป็นกิจกรรมที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เด็กได้คิดหาคำตอบด้วยตัวเอง เมื่อเด็กได้ลงมือปฏิบัติแล้วเด็กมีความกระตือรือร้น สนใจในการทำกิจกรรมจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี สอดคล้องกับ Moon (2004) ที่ได้กล่าวไว้ว่า หลักการสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ขึ้น คือ ความตั้งใจหรือเจตนาที่จะเรียนรู้ ซึ่งทำให้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีลักษณะเป็นกระบวนการและเป็นแบบแผน เฉพาะในการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนรู้แบบอื่นในชีวิตประจำวัน โดยสื่อที่ใช้คือประสบการณ์ตรงที่ได้รับผ่านการลงมือปฏิบัติและมีการสะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งประสบการณ์เป็นแหล่งที่มาของการเรียนรู้ และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเกิดความคิด ความรู้ และการกระทำต่าง ๆ การเรียนรู้จากประสบการณ์จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน และมีความหมายต่อตนเอง ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกรู้จัก มีความต้องการและความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ต่อไป (ทิตนา แคมมณี, 2550) จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถอธิบายได้เป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ระหว่างการทดลองมีพฤติกรรมสื่อสารที่มีแนวโน้มสูงขึ้นสามารถอภิปรายตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมได้ ดังนี้ 1.1) ชั้นกระตุ้นความสนใจ (Head) การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เมื่อเริ่มต้นการเรียนรู้ผู้วิจัยต้องกระตุ้นความสนใจให้เด็กสงสัยเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน โดยเริ่มใช้กิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นความสนใจเด็กก่อน เช่น เพลง คำคล้องจอง สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาให้เด็กสังเกต สัมผัสไปพร้อม ๆ กันกับครู ผ่านการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Zoom จากนั้นครูใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้เด็กมุ่งความสนใจไปสู่เรื่องที่จะเรียน คำถามที่ครูถามจะช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจและเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984)

ที่กล่าวว่า เน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำโดยการใช้คำถามปลายเปิดเป็นตัวชี้นำและกระตุ้นการสะท้อนคิด เพื่อให้เด็กเข้าใจในกิจกรรม และสามารถประยุกต์ความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การมอญย้อนกลับไปยังสิ่งที่เกิดขึ้น การพิจารณาถึงสิ่งที่ประโยชน์หรือมีความสำคัญ และการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น กระบวนการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์จะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่คุ้มค่าและสนุกสนาน กระบวนการนี้ใช้เวลาในการลงมือปฏิบัติมากกว่าการบรรยายหรือการสาธิต เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เน้นให้เด็กค้นพบคำตอบด้วยตนเองแทนการบอกคำตอบจากผู้ใหญ่ (University of Florida, 2011) 1.2) ขั้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Heart, Hand) คือ การให้เด็กได้พูดแสดงความรู้สึก และลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ในขั้นนี้สามารถส่งเสริมพฤติกรรมสื่อสารได้ เช่น การเรียนรู้เรื่องการมองเห็น โดยครูให้เด็กทำกิจกรรมด้วยการปิดตาตามหาสมบัติผ่านสิ่งกีดขวางที่มีคนนำทาง และเลือกสมบัติกลับมา 1 ชิ้น จากนั้นเด็กก็วาดภาพสมบัติตามความรู้สึกของประสบการณ์เดิมว่าสมบัติที่เด็กเลือกคืออะไร ซึ่งสอดคล้องกับ Andresen (2000 cited in Moon, 2004) กล่าวว่า หลักการสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีความแตกต่างจากการเรียนรู้แบบอื่น คือ การเรียนรู้ที่มีความหมายของเด็ก โดยประสบการณ์เดิมของเด็กคือฐานของการเรียนรู้ใหม่ที่ช่วยให้เกิดการยกระดับการเรียนรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการสะท้อนคิด และเด็กเป็นผู้กำกับตนเองในการเรียนรู้ จากนั้นครูก็ใช้คำถามเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสื่อสาร เช่น สิ่งของที่ได้วาดคืออะไร รูปร่างลักษณะของสิ่งของที่ได้วาดเป็นอย่างไร สิ่งของที่ได้วาดมีชื่ออะไร ซึ่งเป็นการบันทึกข้อมูลโดยการวาดภาพ 1.3) ขั้นการสะท้อนและประยุกต์ใช้ความรู้ (Head, Heart, Hand, Health) คือ การใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดและพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากขึ้น โดยครูมีส่วนสำคัญรวมไปถึงผู้ปกครองของเด็กที่ให้การดูแล กระตุ้นให้เด็กคิดแสวงหาคำตอบและคิดคำถามที่ต้องการรู้อย่างหลากหลาย

5.2 เมื่อพิจารณาถึงมีแนวโน้มของพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตลอดระยะเวลา 7 สัปดาห์ เมื่อเทียบกับก่อนจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เป็นกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง เด็กได้เรียนรู้ถึงสิ่งใหม่ ๆ และค้นหาคำตอบ เช่น การวาดภาพหลังการทำกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ มีการพูดคุยซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการรู้ การแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ทำการกิจกรรม ดังที่ ทฤษฎีของไวทือทส์ (วัฒนา ปุณณฤทธิ์, 2553) กล่าวว่า การซึมซับกิจกรรมภายนอก (Internalization of External Activities) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสมาชิกในสังคม ทำให้สมองเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการทางารรู้คิดจะจัดโครงสร้างภายในโดยการซึมซับ คือการจัดการสิ่งที่ได้รับจากภายนอกมาสู่กระบวนการจัดการภายใน ดังนั้นการที่เด็กได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การถามการพูดคุย การแนะนำ บอกกล่าวและการเป็นต้นแบบทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจจากผู้ใหญ่ รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับจะทำให้เด็กมีทักษะในการคิด การใช้ภาษา และทักษะทางสังคมที่เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในที่เกิดจากการซึมซับ สอดคล้องกับ ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร (2556) กล่าวว่า กิจกรรมทางสังคมช่วยให้เด็กเรียนรู้การสื่อสาร การพัฒนาสัญลักษณ์ในการพูด การอ่านและการฟัง เด็กเรียนรู้ด้วยการพัฒนาผ่านทางสัญลักษณ์ จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและเข้าใจวัฒนธรรม พัฒนาการทางภาษาและการสื่อสารนี้เป็นทางนำไปสู่การรู้หนังสือของเด็ก ซึ่งพัฒนาการให้แก่เด็กต้องต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการสื่อสารสู่การอ่านและการเขียนตามลำดับจุดประสงค์ของการส่งเสริมภาษา เด็กจะเน้นการสื่อสาร การใช้สัญลักษณ์ และการให้ความหมายที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ (Morrow, 1993 อ้างถึงใน ประภากร ปาริฉัตรมงคล, 2555) ในกระบวนการทางสังคมพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์เป็นผลจากการกระทำ ซึ่งแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิด ความต้องการการตอบสนอง มนุษย์มีหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสลับกันไปมาในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งควรส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการสื่อสารสู่การอ่านและการเขียนตามลำดับ จึงส่งผลให้พฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มสูงขึ้น และเมื่อแยกเป็นรายด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้

5.2.1 ด้านการส่งสาร เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H มีพฤติกรรมการสูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ตลอดระยะเวลา 7 สัปดาห์ เนื่องจากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจของเด็กทำให้เด็กกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น โดยธรรมชาติของเด็กเมื่อเด็กอยากรู้อยากเห็นทำให้เกิดพฤติกรรมการสื่อสาร โดยการซักถามในเรื่องที่ต้องการรู้ แสดงความคิดเห็นในระหว่างการทำกิจกรรม กิจกรรมทำให้เด็กอยากรู้อยากจะเกิดอะไรขึ้นในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ตัวอย่างเช่น การทำกิจกรรมเรื่องการมองเห็น โดยการทำกิจกรรมปิดตาหาสมบัติผ่านสิ่งกีดขวางว่าผู้หาสมบัติจะเดินทางไปหาสมบัติ โดยมีผู้นำทางและนำสมบัติกลับมาพร้อมทนายว่า สมบัตินั้นคือสิ่งใดและวาดภาพสมบัติที่คิดจากประสบการณ์เดิมของตนเองว่าคืออะไร และพูดนำเสนอผลงานของตนเอง และตอบคำถามจากเรื่องที่เรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้เด็กได้รับการพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารด้านการส่งสาร คือ การพูด การเขียน ดังที่ ทฤษฎีของไวทท์ฮอลล์ (วัฒนา ปุณณฤทธิ, 2553) กล่าวว่า การสร้างความรู้ในขอบเขตพัฒนาการ (Knowledge Formation Within the Zone of Proximal Development) การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการที่เกิดจากการผ่านประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมของสังคม การฝึกฝน การกำหนดความรู้ กิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม ทำให้เกิดการก่อตัวเป็นความรู้ที่เรียกว่า Zone of Proximal Development ซึ่งหมายถึง ระยะเวลาช่วงสิ่งที่เด็กทำได้แล้วกับสิ่งที่เด็กทำได้โดยการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ สอดคล้องกับ บุนยณัฐ ไตรรัตน์ (2556) กล่าวว่า การพูดเป็นการสื่อสาร ซึ่งแสดงออกถึงความต้องการให้ผู้อื่นรับทราบและเข้าใจ เด็กปฐมวัยแสดงออกโดยการเปล่งเสียงบ่งบอกถึงความต้องการ ซักถามสิ่งที่ต้องการรู้ พูดแสดงความคิดเห็น บอกอธิบายลักษณะของสิ่งที่เห็น เล่าประสบการณ์ของตนเองซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

5.2.2 ด้านการรับสาร เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H มีพฤติกรรมการรับสารสูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ตลอดระยะเวลา 7 สัปดาห์ เนื่องจากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจของเด็กทำให้เด็กอยากรู้อยากเห็น และสนใจในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ โดยธรรมชาติของเด็กเมื่อเด็กอยากรู้อยากเห็นทำให้เกิดพฤติกรรมการสื่อสาร โดยการตั้งใจฟังว่ากิจกรรมจะเป็นอย่างไรบ้าง เรื่องการได้ยิน การตอบคำถามต่อเรื่องที่ถาม การถามคำถามที่ตนเองอยากรู้ การเล่นเกมบิงโกเสียงสัตว์ จากการฟังเสียงสัตว์ที่ครูเปิด เมื่อเรียงครบบิงโกให้ยกมือและพูดคำว่า “บิงโก” วาดภาพสัตว์ในเสียงที่ได้ยิน และพูดอธิบายให้ทุกคนฟัง ตอบคำถามที่ครูถามจากการเรียนรู้ ซึ่งในขั้นตอนนี้เด็กได้รับการพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสาร ด้านการรับสาร คือ การฟัง การอ่าน ดังที่ ทฤษฎีของไวทท์ฮอลล์ (วัฒนา ปุณณฤทธิ, 2553) กล่าวว่า การสร้างความรู้ในขอบเขตพัฒนาการ (Knowledge Formation Within the Zone of Proximal Development) การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการที่เกิดจากการผ่านประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมของสังคม การฝึกฝน การกำหนดความรู้ กิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมทำให้เกิดการก่อตัวเป็นความรู้ที่เรียกว่า Zone of Proximal Development ซึ่งหมายถึง ระยะเวลาช่วงสิ่งที่เด็กทำได้แล้วกับสิ่งที่เด็กทำได้โดยการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ สอดคล้องกับ กอบกาญจน์ วงศ์วิสิทธิ์ (2551) กล่าวว่า การฟังเป็นกระบวนการรับสาร ของมนุษย์โดยอาศัยประสาทหูรับเสียง และสามารถรับรู้และเข้าใจความหมายของเสียงนั้นสามารถตีความวิเคราะห์แสวงหาทางเลือกแล้วเกิดปฏิกิริยาตอบสนองได้อย่างเหมาะสม ส่วนการอ่านเป็นความสามารถในการรับสารที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ พัฒนาคุณค่าทางอารมณ์ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ให้เกิดขึ้นได้ ภาษาที่เด็กใช้ในการทำความเข้าใจ ได้แก่ การฟังและการอ่าน (วรนาท รักสกุลไทย และนฤมล เนียมหอม, 2555) การรับสารด้วยการฟัง เด็กเรียนรู้ภาษาตามลำดับขั้นพัฒนาการเริ่มจากความคุ้นเคยจากการได้ยิน ได้ฟัง การพูดคุย สนทนา ทำให้พัฒนาทางภาษาเจริญงอกงาม เด็กเริ่มเรียนจากภาษาง่าย ๆ เรียนรู้การใช้คำศัพท์ ตามด้วยการใช้ประโยค ครูสอนภาษาของเด็กคือพ่อแม่ เสียงแรกที่เด็กได้ฟัง คือ เสียงจากพ่อแม่ การยอมให้ของพ่อแม่ทำให้เด็กเรียนรู้ภาษา การพูด และสนทนากับเด็ก คือ การสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย เด็กเริ่มเรียนรู้การสื่อสารจากการฟังแล้วเลียนแบบเสียง เลียนแบบการใช้คำ ซึ่งนำไปสู่การพูด การฟังเบื้องต้น

ของเด็กในโรงเรียนเป็นการฟัง คำพูด ฟังเสียงดนตรี ฟังเสียงธรรมชาติและฟังเรื่องราวโดยเฉพาะนิทานแล้วฝึกการถ่ายทอดด้วยการบอก การถาม การสนทนา และการเล่าเรื่อง ซึ่งการฟังนอกจากจะช่วยให้เด็กพัฒนาแล้วยังสร้างความเข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยลักษณะของการฟังอาจเป็นการฟังจับเรื่อง การฟังอย่างซาบซึ้ง การฟังเพื่อการวิเคราะห์ หรือการฟังเพื่อรู้และเข้าใจ สอดคล้องกับ เบญจมาศ จันทรีโคตร (2558) กล่าวว่า พฤติกรรมการรับสารด้วยการฟัง หมายถึง การกระทำที่แสดงออกผ่านการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางหูและทางสายตาแล้วเกิดปฏิกิริยาตอบสนองพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่แสดงออก ได้แก่ รับฟังสิ่งที่ครูเล่าด้วยความตั้งใจ การฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง ได้ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ปฏิบัติตามคำแนะนำ ตอบคำถามได้ถูกต้อง พูดคุยแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ฟังการปฏิบัติตามคำสั่ง ได้แก่ การรับเสียงพูดและเกิดความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามคำสอน คำแนะนำ และคำบรรยายได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นจึงส่งผลให้พฤติกรรมการรับสารสูงขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่า การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ส่งผลให้พัฒนาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยทั้งโดยรวมและแยกรายด้าน คือ 1) ด้านการส่งสาร 2) ด้านการรับสาร สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้แนวโน้มพฤติกรรมการสื่อสารโดยรวมและแยกรายด้าน คือ 1) ด้านการส่งสาร 2) ด้านการรับสารของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 7 สัปดาห์ ดังนั้น ครูและผู้สนใจในการศึกษาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยให้เหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 การเลือกหัวเรื่องการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ต้องเป็นเรื่องที่จุดประกายความสนใจเด็ก เป็นเรื่องที่เด็กควรมีประสบการณ์เดิมอยู่บ้าง เพื่อมาเสริมกับประสบการณ์ตรงในการที่จะได้รับขณะทำกิจกรรมค้นหาคำตอบ

6.1.2 การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ควรจัดเป็นกลุ่มเล็กที่เด็กสามารถศึกษาและทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดีดีกว่ากลุ่มใหญ่ และควรจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างต่อเนื่องเพราะจะทำให้เด็กได้คิด กล่าวพูด กล่าวแสดงออก กล่าวแสดงความคิดเห็น กล่าวถามในเรื่องที่อยากรู้ กระตือรือร้น และใฝ่รู้ใฝ่เรียน

6.1.3 การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เป็นการเรียนรู้ที่เป็นขั้นเป็นตอน มีการกระตุ้นให้เด็กแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก และอาจใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้บ้าง เนื่องจากบางกิจกรรมต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ก่อนทำกิจกรรมซ้ำไปบ้าง

6.1.4 การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เน้นการลงมือกระทำจริงด้วยตนเอง และการสร้างผลงาน ครูควรนำผลงานที่เด็กบันทึกเป็นภาพวาดมาทำเป็นวิดีโอและเผยแพร่ทางช่องทาง YouTube เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึภาคภูมิใจกับผลงานที่ตนเองทำ

6.1.5 ครูต้องเอาใจใส่ และให้ความสนใจเด็กขณะทำกิจกรรมออนไลน์ผ่านโปรแกรม zoom อย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเป็นที่ปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหของเด็ก

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H เพื่อพัฒนาด้านร่างกาย พัฒนาด้านสังคมของเด็กปฐมวัย หรือพัฒนาทางด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย

6.2.2 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย

6.2.3 จากการวิจัยในครั้งนี้ พฤติกรรมด้านการรับสาร สูงกว่าพฤติกรรมด้านการส่งสาร ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการส่งสารของเด็กปฐมวัย

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. เอกสารชุดแนวทางปฏิรูปการศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- กอบกาญจน์ วงศ์วิสิทธิ์. (2551). *ทักษะภาษาเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5
ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพร มะยมหิน. (2556). *การพัฒนาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียน
บ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์)* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- บุญณัฐ ไตรรัตน์. (2556). *การพัฒนาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นโดยใช้เทคนิค
วาด พบ และตัด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครรังสิต (รัตนโกสินทร์) จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- เบญจมาศ จันทร์โคตร. (2558). *การพัฒนาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักร
การสืบเสาะหาความรู้ 5E โรงเรียนทวนลัมภูทิววิทยา จังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ประภากร ปาริฉัตรมงคล. (2555). *การพัฒนาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครเกี่ยวกับ
ตำนานของจังหวัดร้อยเอ็ด* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ภัทรตรา พันธุ์สีดา. (2551). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ SPARPS เพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษา
ของเด็กปฐมวัย* (ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร. (2556). *ทฤษฎีและพฤติกรรมสื่อสาร เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11). นนทบุรี : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม. (กันยายน, 2563). *หนังสือเขียนรายงานการประชุมโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม.
การจัดประชุมโดย โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ.*
- วรรณาท รักสกุลไทย และณฤมล เนียมหอม. (2555). *การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านภาษา ใน ประมวลสาระ
ชุดวิชา การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 8-15*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนา ปุณณฤทธิ. (2553). *การศึกษาสภาพงานวิจัยด้านการศึกษาปฐมวัย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนคร.
- ศตพร ศรีทิพย์. (2558). *ผลของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดการสอนแบบ 4-H ที่มีต่อคุณลักษณะภาวะ
ผู้นำของเด็กอนุบาล* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โอภัส แก้วจำปา. (2547). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

Bybee, R. W., Taylor, J. A., Gardner, A., Scotter, P.V., Powell, J. C., Westbrook, A. & Landes. (2006).

The BSCS 5E Instructional model: Origins and Effectiveness. Colorado Springs, CO: BSCS.

Jones, J. E. & Pfeiffer, W. (1973). The 1973 Annual Handbook for Group Facilitators. San Diego, CA: Pfeiffer & Company.

Kolb, D. A. (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Moon, J. A. (2004). *A Handbook of Reflective and Experiential Learning: Theory and Practice*. London: Routledge Falmer.

University of Florida. (2011). *Florida 4-H Cloverbuds a Guide for Programming for staff and Volunteers*. Retrieved from edis.ifas.ufl.edu/pdf/4H/4H31700.pdf

การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล เพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย

The Activities Based on the Concept of the Matal Program to

Promote Observation Skills of Early Childhood Children

กมลชนก สุจริต* จอมสุรางค์ ลิ้มปรีเสริฐกุล** และ ปิยลักษณ์ อัครรัตน์***

นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาสหวิทยาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*

อาจารย์ประจำวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**,***

Kamolchanok Sujarit* Jomsurang Limpraserkul** and Piyaluck Akkratana***

Graduate Student of Master Degree Program in Early Childhood Education,

Phranakhon Rajabhat University*

Lecture of College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University**,***

Corresponding author E-mail: kamolchanok31@gmail.com

(Received: August 6, 2021; Revised: August 25, 2021; Accepted: October 6, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 3-4 ปี ที่เรียนชั้นอนุบาลที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ด้วยวิธีการเลือกห้องเรียนมา 1 ห้องจาก 2 ห้องเรียน เด็กปฐมวัยในแต่ละห้องมีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 24 คน ผู้วิจัยสังเกตทักษะการสังเกตของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองจากการจัดการเรียนรู้ปกติเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบสังเกตทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำมาหาคุณภาพเครื่องมือโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.95 จึงอยู่ระดับที่เชื่อถือได้ โดยเครื่องมือประกอบไปด้วยแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล จำนวน 32 แผน และดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลเพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 20-30 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง และได้ทำการสังเกตของเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการทดสอบที่ผลการศึกษพบว่า ภายหลังจากจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล แล้วเด็กปฐมวัยมีทักษะการสังเกตสูงขึ้นทุกคน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะการสังเกต, การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล

Abstract

This research is a comparative study of the observation skills of early childhood children before and after the conceptual activities of the Matal program. It is a quasi-experimental research. The sample group used in this research was male and female preschool children aged 3-4 years studying in

Kindergarten 1, semester 2 of the Academic Year 2020 at the Demonstration School of Chaiyaphum Rajabhat University. Chaiyaphum Province, The samples were obtained by cluster random sampling. The researcher observed early childhood children before the experiment from normal learning management for a period of 1 week. The tools used in the experiment were validated by 3 experts. The conformity index was of 0.873 which was acceptable. The tools consisted of 32 activities plan based on the concept of the Matal program. The implementing activities were based on the concept of the Matal program. The observation period of preschool children was of 8 weeks, 4 days a week, 20-30 minutes per day. A total of 32 trials was performed. In addition, early childhood children were observed for a week after the experiment. The statistics used in the data analysis was percentage, mean, standard deviation and t-test. After organizing activities according to the concept of the Matal program, it was found that all early childhood children' observation skills had statistically higher at the .05 level than before joining the activities.

Keywords: Observation Skills, Activities Based on the Concept of the Matal Program

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2559-2560) มีเป้าหมายที่สำคัญร่วมกัน คือ การพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพคนไทย ให้คนไทยเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประเทศสู่เป้าหมายที่วางไว้โดยเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การพัฒนาคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพต้องเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เพราะเป็นช่วงเวลาสร้างรากฐานแห่งการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา ภาษา จริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์อีกทั้งสมอยังมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงขวบปีแรก (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2562, น. 12) ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยมีเด็กปฐมวัยประมาณ 4 ล้านคน โดยเด็กแรกเกิดจนถึงวัยประมาณ 2 ปี มีพ่อแม่และครอบครัวเป็นผู้ดูแล และเมื่ออายุช่วง 2-5 ปีจะมีเด็กบางส่วนเข้ารับสู่ระบบสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของรัฐและเอกชน จากสถิติมีเด็กจำนวน 940,152 คน เข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 19,820 แห่งทั่วประเทศจากทั้งหมด 8,800 ตำบล จากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม พบว่ามีโรงเรียนอนุบาลประมาณ 3.19% ไม่ผ่านการรับรอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นจำนวนมาก อยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง และต้องปรับปรุงเร่งด่วนในการนี้กรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยกองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการพัฒนาเด็กปฐมวัยอาเซียนอย่างสมบูรณ์การทำงานปรับปรุงมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาตินี้ยังอยู่ภายใต้การกำกับและพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยอีกด้วย (นุช เล็กประโคน, 2558, น. 12)

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของการวางรากฐานพัฒนาการทุกด้าน การปูพื้นฐานให้เด็กมีความพร้อมนั้น ขึ้นอยู่กับการฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เยาว์วัยดังที่ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2553, น. 66) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งพลังการเรียนรู้ และมีความงอกงามของชีวิตมีธรรมชาติการเจริญเติบโตที่แตกต่างจากวัยอื่น ๆ การส่งเสริมทักษะการสังเกต จะช่วยสร้างความสามารถด้านสติปัญญา รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และรู้จักแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งถ้ารู้จักดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพทางสติปัญญาและธรรมชาติของเด็กปฐมวัยแล้ว ก็จะเป็นการส่งเสริมทักษะการสังเกต ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ (ภพ เลหาพะไพบูลย์, 2542, น. 48) ซึ่งทักษะการสังเกตเป็นการฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกตจะเป็นเครื่องมือทำให้เด็กฉลาด มีไหวพริบ สามารถพิจารณาคำตอบหรือคิดได้หลายแง่ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้

(ชุดิมา วัฒนศิริ, ม.ป.ป., น. 14) การสังเกตเป็นทักษะที่เกิดจากประสบการณ์จริง เนื่องจากเด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัสต่อวัตถุ รู้จักคุณสมบัติของวัตถุ และปฏิกิริยาโต้ตอบของวัตถุในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยตรง การที่เด็กมีโอกาสได้สังเกตและสัมผัสสิ่งต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง (มณีนันท์ สุขโชติรัตน์, 2555, น. 6) และในชีวิตประจำวันทุกคนใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวในหลายแง่มุมเพื่อรวบรวมข้อมูลไว้แล้วแบ่งแยกสิ่งที่สังเกตได้ออกเป็นพวกตามแต่จะเห็นประโยชน์การสังเกตถือเป็นทักษะหรือความสามารถที่สำคัญต้องใช้เพื่อให้ได้ผล (ปิยนุช แข็งกสิการ, 2561, น. 24) การจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างเหมาะสมจะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้ด้วยความสุขและพอใจ อันจะทำให้ผลแห่งการเรียนรู้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542, น. 64) การสร้างประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกต คือ การส่งเสริมให้เด็กสนใจ อยากรู้อยากเห็น เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เพราะทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวล้วนประกอบด้วยความคิดรวบยอดทางกายภาพ ซึ่งจะฝึกได้โดยการสังเกต การทดลอง และการถามคำถาม ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะกลายมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็ก ถ้าเด็กรู้จักสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เข้าใจสิ่งที่เขาสงสัย และสามารถพัฒนาการคิด การรู้จักหาคำตอบแบบวิทยาศาสตร์ได้ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542, น. 65) ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตสำหรับเด็กปฐมวัยนี้ครูควรจะได้เป็นผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์หลายอย่างไว้ให้พร้อมเราให้เด็กได้ใช้วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นด้วยตัวของเขาเองให้ได้มากที่สุด ควรเน้นกระบวนการมากกว่าผลผลิต เพราะกระบวนการสังเกตเป็นกระบวนการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และเป็นกิจกรรมที่นำไปใช้ในการเสาะแสวงหาความรู้หรือแก้ปัญหาจนเกิดความคล่องแคล่วชำนาญ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองและเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทัศนคติที่ดี กิจกรรมนั้นอาจเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม โดยใช้เทคนิคที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมและความสนใจของเด็ก (อัญชลี ไสยวรรณ, 2554, น. 3)

การส่งเสริมทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัยสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายวิธี อาทิเช่น การสนทนาพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับสุขภาพ การใช้กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง การลงมือฝึกปฏิบัติแล้วสะท้อนการเรียนรู้ว่าตนเองได้ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งโปรแกรมมาทาลสำหรับเด็กปฐมวัยแบบมาทาล (The MATAL Program) การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบมาทาล เป็นการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง มาจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่าวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้โลกรอบตัว การรู้จักสังเกต การคิดอย่างมีเหตุผลจากการสังเกตและสัมผัสธรรมชาติโดยตรง การเรียนรู้โลกรอบตัวและตนเองด้วยการรู้จักฐานของสิ่งต่าง ๆ จำแนกความแตกต่างความเฉพาะความสืบเนื่อง การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ สร้างความใคร่รู้และมีเจตคติที่ดีกับวิทยาศาสตร์ เพราะการเรียนรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์กับโลกแวดล้อมรอบตัวสร้างความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ตนต้องรับผิดชอบนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนมุ่งหมายที่จะสอนวิธีการสอบสวนและสืบสวน รวมทั้งช่วยฝึกให้เด็กเข้าใจกระบวนการขั้นมูลฐาน และวิธีการที่พิสูจน์ด้วยตัวเองว่าความรู้ที่เขาได้รับนั้นเป็นเรื่องจริง โปรแกรมนี้มุ่งเอาตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child – Centered) โดยจะชี้แนะเด็กให้รู้จักวิธีตอบสนองอันดีต่อโลกรอบตัวและต่อตนเองตั้งแต่เยาว์วัย เด็กจะได้มีความรู้สึกรู้ว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านกายภาพ และมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นหน่วยหนึ่งสังคม (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545, น. 14)

โปรแกรมการสอนดังกล่าว เป็นโปรแกรมที่น่าสนใจ ทำทลายความสามารถของครูและเด็กที่จะเรียนรู้ด้วยความหมายและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องที่ซับซ้อนได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลเพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เน้นการเรียนรู้จากการลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าให้เด็กฝึกปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นรวมถึงถ่ายทอดเรื่องราวจากสิ่งที่เรียนรู้ และเชื่อมโยงประสบการณ์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget, 1972 อ้างถึงใน สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2553, น. 70) ที่ว่า การเรียนรู้

เกิดจากการปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม 2 ลักษณะ คือ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และการปรับโครงสร้างสติปัญญา (Accommodation) ตามสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลในโครงสร้างความคิดความเข้าใจ (Equilibration) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner, 1966 อ้างถึงใน นกนต ธรรมบวร, 2545, น. 66) ที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์หรือความรู้เดิม โดยการบูรณาการประสบการณ์ใหม่ไปสู่โครงสร้างทางสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ตนรู้ก่อนแล้วเป็นการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Learning) และสอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไคค์ (นกนต ธรรมบวร, 2545, น. 67) ที่ว่า เด็กได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์จากการปฏิบัติจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหานามธรรมให้เด็กเรียนรู้จนเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงแล้วนำไปปฏิบัติหรือฝึกฝนบ่อย ๆ จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพซึ่งการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้มั่นคงถาวร เป็นทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นในบริบทที่เด็กสร้างความรู้ในขณะที่ได้รับประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ และมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เด็กจะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มตัว จะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งของ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของจริงสอดคล้องกับความสนใจของเด็กจนเกิดความรู้ความเข้าใจขึ้น (ชนาธิปพรกุล, 2554, น. 17)

ด้วยเหตุผลตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล เพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพราะทักษะการสังเกตเป็นพื้นฐานของทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่มีความสำคัญที่สุด นอกจากนี้การที่เด็กได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวนั้น จะเกิดความคิดทางกายภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาความคิดที่มีเหตุผลและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ จากการที่เด็กได้เรียนรู้จากการกระทำของเด็กเอง ทำให้เด็กจดจำได้นาน โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านการสังเกตลักษณะของวัตถุ การกะประมาณ และการเปลี่ยนแปลงของวัตถุหรือสถานการณ์ จะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญว่าเด็กมีทักษะการสังเกต ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล เพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตเพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้นำไปจัดประสบการณ์ พัฒนาทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลเพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 54 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 24 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการเลือกห้องเรียนมา 1 ห้องจาก 2 ห้องเรียนทุกห้องมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล

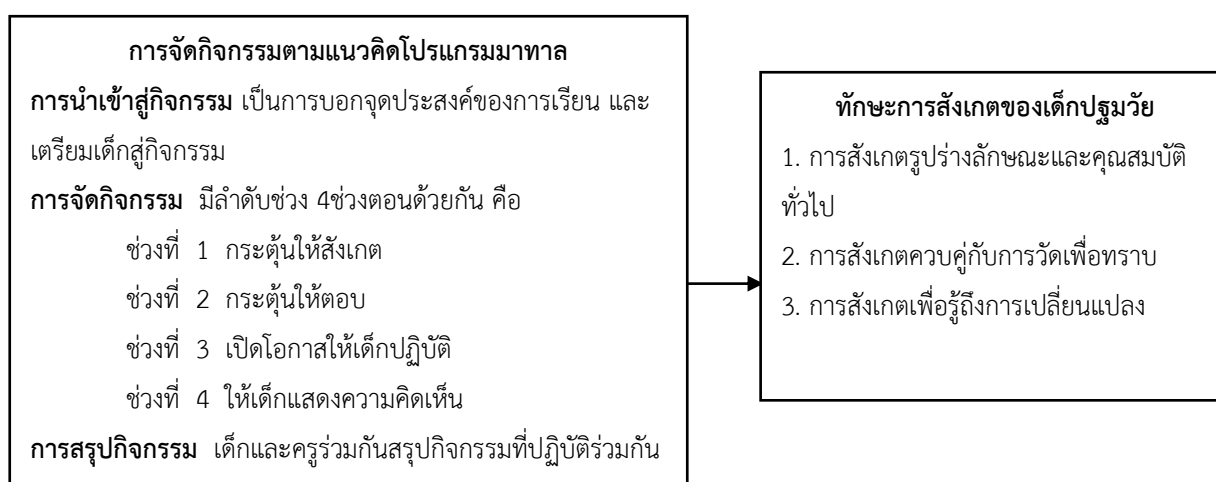
3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย

- 1) การสังเกตรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไป คือ การใช้ตาดูรูปร่าง ลักษณะ หูฟังเสียง ลิ้นชิมรส จมูกดมกลิ่น และการสัมผัสจับต้องดูว่าเรียบ ขรุขระ แข็ง นุ่ม ฯลฯ
- 2) การสังเกตควบคู่กับการวัดเพื่อทราบ คือ การใช้เทอร์โมมิเตอร์ ตาชั่ง ไม้บรรทัด กระบอกตวง ขอนลิตร ถึง ฯลฯ ใช้เครื่องมือเหล่านี้วัดสิ่งต่าง ๆ แล้วรายงานออกมาเป็นปริมาณ เป็นจำนวน
- 3) การสังเกตเพื่อบรรลุถึงการเปลี่ยนแปลง คือ สังเกตการเจริญเติบโตของต้นพืช การเจริญเติบโตของสัตว์ การเปลี่ยนแปลงทางเคมี การเปลี่ยนแปลงขนาดของผลึก การกลายเป็นไอของน้ำ

3.3 พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

3.4 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย การดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 20-30 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง

3.5 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

3.6 สมมติฐานของการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลเพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ เครื่องมือสำหรับการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.7.1 แผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และนำแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลที่ได้สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3.7.2 แบบสังเกตทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสังเกตทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และนำแบบสังเกตทักษะการสังเกตที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.95

3.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลดังนี้

3.8.1 สังเกตและเก็บข้อมูลทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา ในขณะจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลเพื่อเป็นข้อมูลก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์

3.8.2 ทำการสังเกตและบันทึกทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัยในแบบสังเกตทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย ขณะดำเนินการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลใช้ระยะเวลาทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 20 - 30 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง

3.8.3 เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

3.9.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนด้วย t-test Dependent samples

3.9.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลเพื่อส่งเสริมทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับ ดังนี้

ผลการศึกษาทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล

4.1 ผลการศึกษาทักษะการสังเกตก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนทักษะการสังเกต จำแนกตามช่วงเวลาการทดสอบ จำแนกรายด้าน

ทักษะการสังเกต	ก่อนการทดลอง n=24		หลังการทดลอง n=24	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การสังเกตรูปร่างลักษณะคุณสมบัติทั่วไป	1.17	0.38	3.00	0.00
2. การสังเกตควบคู่กับการวัดเพื่อทราบปริมาณ	1.00	0.00	2.75	0.44
3. การสังเกตเพื่อรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง	1.00	0.00	3.00	0.00
ภาพรวม	3.17	0.38	8.75	0.44

จากตารางที่ 1 พบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสังเกตก่อนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล โดยภาพรวม แต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 3 เด็กไม่มีทักษะการสังเกต ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เด็กไม่สามารถบอกรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไปได้เลย ($\bar{X} = 1.17$, S.D. = 0.38) รองลงมา เด็กไม่สามารถวัดเพื่อทราบปริมาณได้เลย และเด็กไม่สามารถบอกถึงการเปลี่ยนแปลงได้เลย ($\bar{X} = 1.10$, S.D.=0.00) หลังการทดลอง เด็กมีทักษะการสังเกตเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 8.75$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เด็กสามารถ

บอกรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไปได้ด้วยตนเอง และเด็กสามารถบอกถึงการเปลี่ยนแปลงได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.00) รองลงมาคือ เด็กมีทักษะการสังเกตควบคู่กับการวัดเพื่อทราบปริมาณได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสังเกตก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ทักษะการสังเกต โดยภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการสังเกตก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล

การทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนการจัดกิจกรรม	24	3.17	0.38	40.75*	0.000
หลังการจัดกิจกรรม	24	8.75	0.44		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการสังเกตก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล พบว่า ภายหลังจากการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล แล้วเด็กปฐมวัยมีทักษะการสังเกตสูงขึ้นทุกคน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยทักษะการสังเกตก่อนการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.38) โดยการสังเกตรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไป ซึ่งเด็กไม่สามารถบอกรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไปได้เลย ในส่วนของการสังเกตควบคู่การวัดเพื่อทราบปริมาณ ซึ่งเด็กไม่สามารถวัดเพื่อทราบปริมาณได้เลย และการสังเกตเพื่อรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเด็กไม่สามารถบอกถึงการเปลี่ยนแปลงได้เลย และหลังการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยทักษะการสังเกต ($\bar{X} = 8.75$, S.D. = 0.44) โดยการสังเกตรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไป ซึ่งเด็กสามารถบอกรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไปได้ด้วยตนเอง ในส่วนของการสังเกตควบคู่การวัดเพื่อทราบปริมาณ ซึ่งเด็กสามารถวัดเพื่อทราบปริมาณได้ด้วยตนเอง และการสังเกตเพื่อรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเด็กสามารถบอกถึงการเปลี่ยนแปลงได้ด้วยตนเอง

5. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเปรียบเทียบทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล สามารถพัฒนาทักษะการสังเกตทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย การสังเกตรูปร่างลักษณะและคุณสมบัติทั่วไป การสังเกตควบคู่กับการวัดเพื่อทราบ และการสังเกตเพื่อรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง ทุกรายด้านสูงขึ้น ซึ่งเป็นตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก

จากแนวคิดพื้นฐานของโปรแกรมมาทาลที่ว่า การสังเกตเป็นพื้นฐานการเรียนรู้โลกรอบตัว การรู้จักการสังเกต การคิดอย่างมีเหตุผลจากการสังเกตและสัมผัสธรรมชาติโดยตรง มาจากการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัว (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545, น. 14) ดังนั้น สื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล จึงเป็นสื่อที่อยู่รอบตัวเด็กในชีวิตประจำวัน และสื่อที่นำมาใช้จึงเป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งที่ครูเราให้เด็กสนใจ สังเกตและเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสจับต้อง และจัดกระทำกับวัตถุที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน โดยมีการใช้คำถามกระตุ้นให้สังเกต ซึ่งการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล มีจุดโดดเด่นในการใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสังเกตวัตถุสิ่งของในขณะจัดประสบการณ์ที่มีลักษณะอันก่อให้เกิดความคิด เช่น ทำไม...เพราะอะไร... ทำอย่างไร... เป็นอะไร... เป็นคำถามที่เด็กสามารถตอบได้อย่างอิสระ คำตอบมีหลายอย่าง ซึ่งการตั้งคำถามช่วย

กระตุ้นให้เด็กสังเกต ทำให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น สร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจกับวัตถุสิ่งของ และสังเกต รายละเอียดและคุณสมบัติต่าง ๆ แล้วตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็นจากการใช้คำถามกระตุ้นให้สังเกต ดังที่ ไวทือทลกี (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2553, น. 61-63) กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิด และพัฒนาเชาว์ปัญญาขั้นสูง ซึ่งการเรียนรู้ของเด็กนั้นบางคนเกิดการเรียนรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง แต่บางคนเรียนรู้ได้ต่อเมื่อได้รับการชี้แนะ หรือช่วยเหลือ จึงจะเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้เกิดความคิดจากการสังเกต จะช่วยพัฒนาการทางสติปัญญาได้เป็นอย่างดี

ทักษะการสังเกต ในการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล นั้นเป็นลักษณะการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้เด็กได้เข้าใจกระบวนการขั้นพื้นฐานของการสังเกต เป็นโปรแกรมที่จัดการเรียนการสอนให้เด็กเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียน เกิดปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัวตั้งแต่เยาว์วัย เนื่องจากที่เด็กเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยการดู การสัมผัส การชิมรส การฟังเสียง จาก สื่ออุปกรณ์ที่ครูเตรียมไว้ และจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว และสิ่งที่เด็กคุ้นเคยสู่การเรียนรู้ สิ่งไกลตัวตามลำดับ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยการ ลงมือปฏิบัติและแสดงออก สื่อสารรับรู้อย่างมีเป้าหมาย ซึ่งเป็นลักษณะการเรียนรู้โดยใช้การสังเกต สอดคล้องกับวิเศษ (เอวารรณ ศรีจักร, 2550, น. 15) กล่าวว่า การสังเกตเป็นการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ใช้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือใช้หลายอย่างรวมกัน เข้าสัมผัสโดยตรงกับวัตถุหรือสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้ จึงทำให้เด็กพัฒนาทักษะการสังเกต ได้เป็นอย่างดี

การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้ที่มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุน ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี คือ ผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนช่วยในการจัดเตรียมหาสื่อธรรมชาติที่มีความหลากหลาย สื่อ ของจริงก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนานและมีความสุข เมื่อผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการให้เด็กเป็นผู้แนะนำสื่อ เด็กทุกคนที่นำสื่อมาและดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลที่เตรียมไว้ เด็กทุกคน มีโอกาสได้สัมผัส จับต้อง ต้มกลิ่น ชิมรส สื่อขนมที่เตรียมมาทุกคน ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพิ่มพูน ความรู้และขยายประสบการณ์ให้แก่เด็ก พร้อมกันนี้เด็กยังสามารถจำแนกและเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้นยังได้ฝึก การแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะการสังเกต และผู้ปกครองมีความเห็นว่า เด็กมีความกระตือรือร้นและสนใจอยากรู้อยากเห็นกับ สิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น กล้าแสดงออก สามารถนำความรู้ที่ได้ไปสนทนากับผู้ปกครอง บุคคลภายในครอบครัว และนำ ความรู้ที่ได้ไปประพฤติปฏิบัติด้วยตนเอง (อัญชลี ไสยวรรณ, 2554, น. 85)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาลในครั้งนี้ จึงส่งผลต่อส่งเสริมทักษะการสังเกตของ เด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นอย่างดี เพราะเด็กได้ทดลองลงมือปฏิบัติทำให้ได้ประสบการณ์ตรง โดยครูมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมเด็กและกระตุ้นให้เด็กเกิดข้อสงสัย สังเกต และค้นหาคำตอบ จากการทดลอง และปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล ครูมีหน้าที่ในการกระตุ้นให้เด็กเกิดทักษะ การสังเกต และตั้งคำถามให้เด็กคิดหาคำตอบเพื่อเด็กจะได้เข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

6.1.1 การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีพื้นฐาน การเรียนรู้โลกรอบตัว การรู้จักการสังเกต การคิดอย่างมีเหตุผลจากการสังเกต และสัมผัสธรรมชาติโดยตรง ดังนั้นควรต้อง ศึกษาหลักการ ขั้นสอน รวมถึงลักษณะกิจกรรมของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล เพื่อนำไปใช้ได้ถูกต้อง และช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

6.1.2 กิจกรรมที่เด็กสนใจจะเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมควรมีหลากหลาย และเหมาะสมกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ครูต้องคอยกระตุ้นให้เด็กได้ทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยวิธีการใหม่ ๆ เสมอ

6.1.3 ครูมีบทบาทสำคัญคือกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ครูต้องสังเกตพฤติกรรมของเด็ก รวมทั้งกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ เกิดข้อสงสัย อยากจะค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ครูต้องรับฟังความคิดเห็นของเด็ก

6.1.4 การจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการส่งเสริมทักษะ การสังเกตเป็นการเฉพาะ แต่การจัดการเรียนการสอนที่แท้จริงได้เน้นการส่งเสริมพัฒนาการร่วมด้วยเช่นกัน และยังเป็น การจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในกรอบของตารางกิจกรรมประจำวันที่ได้ได้เล่น และได้รับประสบการณ์ด้านอื่นด้วย ดังนั้นการนำ การจัดกิจกรรมมาใช้กับเด็กปฐมวัยในบางเรื่องบางอุปกรณ์ ครูอาจจะจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการ ของเด็ก

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถ ด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล เป็นต้น

6.2.2 ควรมีการศึกษาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ร่วมด้วย เช่น ทักษะการวัด ทักษะมิติสัมพันธ์ ทักษะ การจัดกระทำในเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของโปรแกรมมาทาล

6.2.3 ควรมีการศึกษาระยะยาว เพื่อติดตามผลการทดลองในทักษะการสังเกตของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- ชนาธิป พรกุล. (2554). *การสอนกระบวนการคิด: ทฤษฎีและการนำไปใช้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุดิมา วัฒนศิริ. (ม.ป.ป.). *กิจกรรมวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2545). *การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุช เล็กประโคน. (2558). *ผลการจัดกิจกรรมแบบปฏิบัติการทดลองที่มีต่อทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” จังหวัดบุรีรัมย์ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- ปิยนุช แข็งกลีการ. (2561). *ผลการจัดประสบการณ์แบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อทักษะการสังเกตและทักษะการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัย (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- ภพ เลหาไพบุลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- มณีนรัตน์ สุขโชติรัตน์. (2555). *อ่านเป็น : เรียนก่อนสอนเก่ง*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- เยวพา เดชะคุปต์. (2542). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แม็ค.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580* (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2553). *การวัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัญชลี ไสยวรรณ. (2554). *การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนการสืบค้นเป็นกลุ่มในรายวิชา การพัฒนาทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

เอราวรรณ ศรีจักร. (2550). *การพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดแบบฝึกทักษะ* (ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์

The Effect of Educational Game Activities from Local Materials on Preschool Children's
Basic Mathematical Skills, Ban Thung Yai School Buriram Province

นฤมล บุณณะ* ปิยลักษณ์ อัครรัตน์** และ โกวิท วชรินทรางกูร***

นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*

อาจารย์ ดร., วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**

อาจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์***

Naruemol Burana* Piyalak Akkratana** and Kovit Vajarintarangoon***

Graduate Student of Master Degree Program in Early Childhood Education,

Phranakhon Rajabhat University*

Lecturer, Dr., College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University**

Lecturer, Dr., Faculty of Education, Buriram Rajabhat University***

Corresponding author E-mail: Naruemo1g2533@gmail.com

(Received: November 23, 2021 Revised: December 19, 2021; Accepted: December 23, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ มี 2 ห้องเรียน จำนวน 35 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้วิธีจับสลากเลือกมา 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน ทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 17 คน แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้โรงเรียนไม่สามารถเปิดเรียนแบบปกติได้ มีการใช้รูปแบบการเรียนที่หลากหลาย ผู้ปกครองมีความกังวลกับการแพร่ระบาด เพราะเห็นว่าเด็กยังไม่ได้รับวัคซีน เพื่อให้การวิจัยดำเนินการต่อไปได้ ผู้วิจัยจึงได้ประสานกับผู้ปกครองชี้แจงแผนการดำเนินงานรวมถึงมาตรการรักษาความปลอดภัย ปรากฏว่ามีผู้ปกครองและเด็กที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมให้ผู้วิจัยไปจัดกิจกรรมที่บ้านได้ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 70.59 ของจำนวนเด็กที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แจ้งมาตรการป้องกันแก่ผู้ปกครอง คือ การเว้นระยะห่าง งดอุนหมูมิ ใช้เจลล้างมือ และสวมหน้ากากอนามัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยใช้การทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลองตามแบบ One Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น จำนวน 25 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 และแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ จำนวน 25 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.96 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.33 - 0.78 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 - 0.77 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระจากกัน

ผลการวิจัย พบว่า หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นเด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น, ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this research was to compare preschool children's basic mathematical skills before and after implementing the educational game activities from local materials. This research used a quasi-experimental design. The population in this research were 35 preschool children, boys and girls, aged 5-6 years, studied in two Kindergarten 3 classrooms in the first semester of the Academic Year 2021 at Ban Thung Yai school, Buriram province. The samples were 17 preschool children from Kindergarten 3/1 selected by using cluster random sampling, choosing one classroom from two classrooms, all classrooms were similar. Due to the COVID-19 situation, the school was closed down and the researcher was unable to implement activities at school. Therefore, the researcher implemented the activities for these preschool children at their home following the social distancing measures. Twelve preschool children were chosen according to those whose parents were ready and convenient. The researcher conducted the experiment using one group pretest-posttest design. The research instruments were 24 educational game activities from local materials lesson plans and preschool children's basic mathematics test. The researcher took the samples to do a pretest for a period of 1 week and implemented educational game activities from local materials for 6 weeks, 4 days a week with 30 minutes per day, 24 times in total. The samples were then taken to do the test after the experiment for 1 week. Statistical data were analyzed to verify the hypothesis by using mean, standard deviation, and compared before and after implementing educational game activities from local materials on preschool children's basic mathematical skills using t-test.

The research results revealed that after implementing educational game activities from local materials, preschool children had higher basic mathematical skills than those of before the experiment at the statistical significance level of .05.

Keywords: Educational Game Activities from Local Materials, Basic Mathematical Skills, Preschool Children

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคไทยแลนด์ 4.0 เด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถสร้างผลงานหรือนวัตกรรมได้ เพื่อตอบสนองนโยบายของชาติที่จะขับเคลื่อนไปอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยพัฒนาให้เด็กสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีประสิทธิภาพ และคิดรับผิดชอบ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยควรพัฒนาตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือกระทำ ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ ได้จัดกระทำกับข้อมูล หรือประสบการณ์ต่าง ๆ (กันตวรรณ มีสมสาร และกัญญา ศิลปกิจยาน, 2561) ซึ่งคณิตศาสตร์เป็นทักษะหนึ่งที่ช่วยพัฒนาในเรื่องการคิดของเด็กปฐมวัย คณิตศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิด ทำให้มนุษย์คิดอย่างมีเหตุผล

เป็นระบบ มีแบบแผนตลอดจนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ (อัมพร เบญจพลพิทักษ์, 2557) คณิตศาสตร์เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับโลกแห่งเทคโนโลยี จึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหา และนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อรรถพรณ ภาครธรรม (2556 อ้างถึงใน เพ็ญจันทร์ เจียบประเสริฐ, 2542)

คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ เด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของการเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกตชอบเล่นและสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว คณิตศาสตร์สามารถพัฒนาเสริมสร้างให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว การที่เด็กมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ไม่เพียงส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่จะส่งผลต่อการเรียนในสาขาอื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทในการเรียนรู้และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2553) โดยเฉพาะทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ควรจะต้องจัดประสบการณ์ตั้งแต่เด็กปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากว่าในการดำรงชีวิตตลอดจนการเรียนรู้ของเด็กจะต้องอาศัยทักษะการเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การนับตัวเลข และการเรียงลำดับ รวมไปถึงการแก้ปัญหาในการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์อีกทางหนึ่ง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นทักษะเบื้องต้นที่เด็กปฐมวัยจะต้องรู้ เป็นทักษะที่จะนำไปสู่การเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ดวงใจ ทัดมาลา, 2559) โดยเด็กจะต้องได้รับประสบการณ์และการฝึกฝนให้เกิดทักษะในเรื่องของการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ การจัดกลุ่ม การเรียงลำดับ การบอกตำแหน่ง การนับ จำนวนขนาด รูปทรง การวัด มิติสัมพันธ์และเวลา เพื่อเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ขั้นสูงต่อไป (จิราพร นิลมุก, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยไว้ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา และพัฒนาการด้านสติปัญญา มาตรฐานที่ 10 ระบุให้เด็กมีความสามารถในการคิดเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และตัวเองซึ่งที่ 10.1 ระบุให้เด็กอายุ 5-6 ปี สามารถบอกลักษณะและส่วนประกอบการเปลี่ยนแปลงหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ จากการสังเกตได้โดยการใช้ประสาทสัมผัส จับคู่ และเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความเหมือนของสิ่ง ๆ นั้น โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบสองลักษณะขึ้นไป จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ตั้งแต่สองลักษณะเป็นเกณฑ์ เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย 5 ลำดับ ความสามารถดังกล่าวล้วนเป็นทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่เด็กปฐมวัยต้องได้รับการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นการพัฒนาสติปัญญาให้เติบโตตามวัยของเด็ก จึงควรมีการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็ก โดยคำนึงถึงความสามารถตามระดับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยมีการส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้เรียนรู้สิ่งที่ยาก ๆ ไปสู่สิ่งที่ย่อยง่ายซับซ้อนขึ้น ซึ่งประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็กควรมีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและจัดอยู่ในกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้กับเด็กคือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อให้เด็กสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (อรรถพรณ ภาครธรรม, 2556)

ในปี พ.ศ. 2561 กรมสุขภาพจิตได้มีการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กไทยวัยเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ระดับสติปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 94.73 ซึ่งต่ำลงเกือบ 3 จุด เมื่อเทียบกับการสำรวจในปี พ.ศ. 2559 (ระดับสติปัญญาเฉลี่ย 98.2) มาจากเด็กไทยมีต้นทุนต่ำทางพัฒนาการโดยกรมอนามัยได้การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทยครั้งที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2560 ด้วยเครื่องมือมาตรฐานเดนเวอร์ II (DENVER II) พบมีเด็กวัย 3 - 5 ปี พัฒนาการล่าช้าถึงร้อยละ 42 ขณะที่เด็กแรกคลอดถึง 2 ขวบปีแรกที่ได้รับการดูแลตามโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา พบมีพัฒนาการล่าช้าเพียงร้อยละ 23.2 กรมสุขภาพจิตจึงเร่งเปิดให้บริการนอกสถานบริการสาธารณสุข โดยเน้นการดูแลเด็กอย่างต่อเนื่องในชุมชน โดยเฉพาะ

เด็กก่อนวัยเรียนอย่างเร่งด่วน ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาให้กับเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่อยู่ในเกณฑ์ ซึ่งแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาสามารถ จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้เกมการศึกษา การใช้นิทาน (กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข (2561) ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) กล่าวว่า เกมการศึกษาเป็นเกมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎกติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียว และเล่นเป็นกลุ่มได้ เกมการศึกษาช่วยในการส่งเสริมการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ ส่งเสริมประสาทสัมผัสระหว่าง มือกับตา ส่งเสริมการคิดหาเหตุผลและ การตัดสินใจแก้ปัญหา เกิดความคิดรวบยอดกับสิ่งที่เรียนรู้ สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด ทางคณิตศาสตร์ พัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในด้านการนับ การวัด การจัดประเภท การเปรียบเทียบ การจัดลำดับ การรู้ค่าของเงิน การชั่ง

กิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นเป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้พัฒนาความคิดผ่านสื่อวัสดุในท้องถิ่น มีกฎกติกาการเล่นง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เล่นได้ทั้งเป็นกลุ่มและคนเดียว กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทักษะพื้นฐาน ทางคณิตศาสตร์เกิดความคิดรวบยอด ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภางค์จิต พันธุ์เทศ (2556) ที่กล่าวว่า เกมการศึกษาเป็นกิจกรรม ที่จัดให้เด็กอายุ 4-6 ปี ซึ่งช่วยส่งเสริมสติปัญญาทำให้การสังเกตดีขึ้น ใช้ประสาทสัมผัสในการมองเห็น ฟัง และคิดหาเหตุผล อย่างรวดเร็ว สามารถเล่นได้ทั้งคนเดียวและเป็นกลุ่ม เกมการศึกษาเป็นหนึ่งใน 6 กิจกรรมหลักที่เด็กปฐมวัยจะต้องได้รับการ จัดกิจกรรมจากครูตามตารางกิจวัตรประจำวันของเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) เกมการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็ก ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เป็นการตอบสนองพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กเพราะในขณะที่เด็กเล่น เด็กได้แสดงออก อย่างเต็มที่ มีความสุข สนุกสนาน เบิกบาน ทำให้เด็กรู้สึกเป็นสุข เป็นการตอบสนองความต้องการของเด็กหลาย ๆ ด้าน เช่น ในด้านการอยากรู้อยากเห็น เช่น เด็กแสดงออกโดยการทดลองหยิบ จับ สำรวจ ช่วยพัฒนาคุณสมบัติหลายประการ ที่จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงานเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นการเตรียมชีวิตของเด็กให้รู้จักหน้าที่ของตนเองที่ต้องทำ ในอนาคต ฝึกการพึ่งพาตนเองเป็นการช่วยให้เด็กค้นหาคำความสามารถพิเศษของตนเอง ช่วยพัฒนารูปแบบการคิดของเด็ก ในขณะที่เด็กเล่นเกมเด็กได้ฝึกการคิดไปด้วยเป็นช่วงสั้น ๆ ทำให้เด็กมีโอกาสคิดหาเหตุผล คิดแก้ปัญหา ฝึกการตัดสินใจ กระบวนการเหล่านี้จะเป็นไปโดยที่เด็กไม่รู้ตัวเป็นรูปแบบการคิดของเด็กที่จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐาน ทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัตถุ เพื่อน ครู และได้ใช้ประสาทสัมผัส ในการเล่นเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น ส่งผลให้มีสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัยและเป็นการเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐาน ทางคณิตศาสตร์ให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานนำไปใช้ในระดับประถมศึกษาต่อไป อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับครู หรือผู้ที่สนใจ ตลอดจนถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย สามารถนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา จากวัสดุท้องถิ่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ มี 2 ห้องเรียน จำนวน 35 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น อนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบแบ่งกลุ่ม

(Cluster Random Sampling) โดยใช้วิธีจับสลากเลือกมา 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน ทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 17 คน แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้โรงเรียนไม่สามารถเปิดเรียนแบบปกติได้ มีการใช้รูปแบบการเรียนที่หลากหลาย ผู้ปกครองมีความกังวลกับการแพร่ระบาด เพราะเห็นว่าเด็กยังไม่ได้รับวัคซีน เพื่อให้การวิจัยดำเนินการต่อไปได้ ผู้วิจัยจึงได้ประสานกับผู้ปกครองชี้แจงแผนการดำเนินงานรวมถึงมาตรการรักษาความปลอดภัย ปรากฏว่ามีผู้ปกครองและเด็กที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมให้ผู้วิจัยไปจัดกิจกรรมที่บ้านได้จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 70.59 ของจำนวนเด็กที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แจ้งมาตรการป้องกันแก่ผู้ปกครอง คือ การเว้นระยะห่าง งดอูณหภูมิ ใช้เจลล้างมือ และสวมหน้ากากอนามัย

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ของ สุพิชฌาย์ ทนทาน (2559) และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 G (Getting Ready) เตรียมความพร้อม

ขั้นตอนที่ 2 P (Play and Learn) เรียนและเล่น

ขั้นตอนที่ 3 C (Conclude) สรุปผล

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่มีผู้วิจัยทำการศึกษาตัวแปรตาม จำนวน 10 ทักษะ และได้เลือกทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์จากความรู้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา 5 อันดับแรก โดยผู้วิจัยจะเรียงลำดับทักษะจากทักษะที่ง่ายไปหาทักษะที่ยาก ได้แก่

1) การรู้ค่าจำนวนและตัวเลข

2) การเรียงลำดับ

3) การเปรียบเทียบ

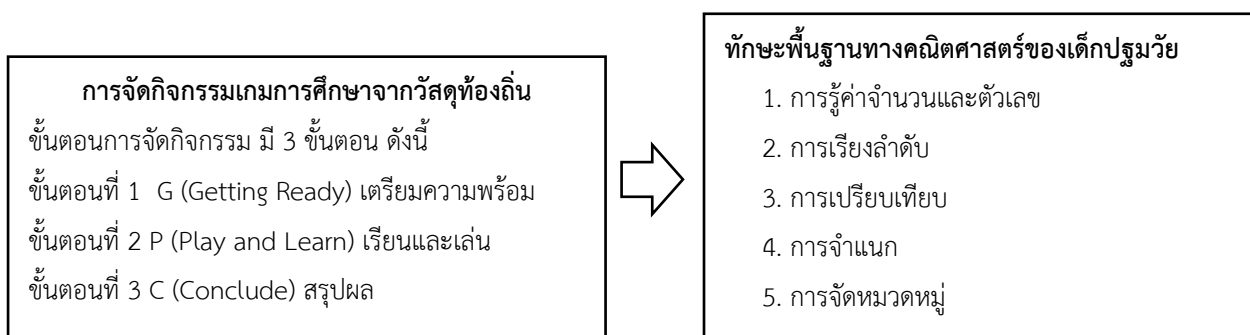
4) การจำแนก

5) การจัดหมวดหมู่

3.4 พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ ตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

3.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ทดลองเป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน (จันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และศุกร์) ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 25 ครั้ง

3.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.7 สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

4. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ก่อนการทดลองและหลังการทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรม เกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรม เกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น โดยภาพรวม

ทักษะพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์	n	ก่อนการทดลอง (25 คะแนน)		หลังการทดลอง (25 คะแนน)		ผลต่าง		t	sig
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ทักษะพื้นฐานทาง คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัด กิจกรรมเกมการศึกษาจาก วัสดุท้องถิ่นโดยภาพรวม	12	13.33	2.39	21.08	2.61	7.75	0.22	18.88*	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นผลการวิเคราะห์ค่าคะแนน ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 21.08$, S.D. = 2.61) สูงกว่าคะแนนค่าเฉลี่ย ก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 13.33$, S.D. = 2.39) และมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 7.75$, S.D. = 0.22)

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมแสดงว่า เด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากการทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น โดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรม
เกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น โดยจำแนกเป็นรายด้าน

ทักษะพื้นฐาน ทางคณิตศาสตร์	n	ก่อนการทดลอง (5 คะแนน)		หลังการทดลอง (5 คะแนน)		ผลต่าง		t	sig
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านความรู้ค่าจำนวนและตัวเลข	12	3.17	0.72	4.83	0.39	1.66	0.33	8.86*	0.00
ด้านการเรียงลำดับ	12	2.42	0.67	4.08	1.00	1.66	0.33	11.73*	0.00
ด้านการเปรียบเทียบ	12	2.42	0.67	3.75	0.87	1.33	0.20	9.38*	0.00
ด้านการจำแนก	12	2.50	0.90	4.17	0.72	1.67	0.18	8.86*	0.00
ด้านการจัดหมวดหมู่	12	2.67	1.15	4.25	0.97	1.58	0.18	10.65*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าคะแนนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านทุ่งใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น โดยจำแนกรายด้านนั้น เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ดังนี้

ด้านความรู้ค่าจำนวนและตัวเลข พบว่า ค่าคะแนนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.39) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.72) และมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 1.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.33 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นด้านการจำแนกหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านการเรียงลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าคะแนนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 1.00) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 0.67) และมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 1.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.33 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นด้านการเปรียบเทียบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านการเปรียบเทียบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าคะแนนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.87) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 0.67) และมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 1.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.20 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นด้านการจัดหมวดหมู่หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านการจำแนก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าคะแนนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.72) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.90) และมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 1.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.18 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นด้านการเรียงลำดับหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านการจัดหมวดหมู่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าคะแนนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.97) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 1.15) และมีผลต่างค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 1.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.18 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นด้านความรู้ค่าจำนวนและตัวเลขหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการศึกษา

ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น มีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการ GPC ที่ผู้วิจัยได้นำมาทดลองใช้ครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

ขั้นตอนที่ 1 G (Getting Ready) หมายถึง การนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัย ก่อนจะเริ่มจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ด้วย เพลง นิทาน คำคล้องจอง ที่เกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เพื่อสร้างความสนใจของเด็กก่อนเริ่มเล่นเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 P (Play and Learn) หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ โดยผู้วิจัยนำวัสดุท้องถิ่นมาให้เด็กดูและพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับวัสดุท้องถิ่นนั้น ๆ แนะนำชื่อเกม อธิบายวิธีการเล่น และสาธิตวิธีการเล่นเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นให้เด็กดู จากนั้นผู้วิจัยคอยดูแลให้เด็กเล่นเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นตามขั้นตอนที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 3 C (Conclude) หมายถึง ผู้วิจัยและเด็กปฐมวัยช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของเกมการศึกษา เล่นเกมเพื่อเป็นการทบทวนทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่ได้เรียนรู้ไปและออกมาอภิปรายผลหน้าชั้นเรียน

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการรู้ค่า จำนวนและตัวเลขมีคะแนนสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจำแนก ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการเรียงลำดับ และด้านการเปรียบเทียบ ส่วนค่าเฉลี่ยของผลต่างจะเห็นได้ถึงพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ด้านการจำแนก รองลงมาคือ ด้านการเรียงลำดับ ด้านการรู้ค่าจำนวนและตัวเลขมีคะแนนสูงสุด ด้านการจัดหมวดหมู่ และด้านเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ทั้ง 5 ด้าน มีค่าคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทั้ง 5 ด้าน ที่สูงกว่าก่อนการทดลองนั้นเป็นผลมาจากขั้นตอนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นทั้ง 3 ขั้นตอน ที่เด็กได้ลงมือเล่นเกมด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนขณะเล่นเกม มีการหยิบจับวัตถุจึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ Dewey (1963 อ้างถึงใน สุพิชชา ทับภูมิ, 2560) กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการเผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ฝึกคิด ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สุพิชฌาย์ ทนทาน (2559) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาไว้ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำชื่อเกม วัสดุอุปกรณ์ วิธีการเล่นและกติกาการเล่น 2) ขั้นสอน เป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์จากการลงมือปฏิบัติจริง ใช้การสังเกต การเปรียบเทียบ การคาดคะเน การใช้เครื่องมือ การบันทึกและการสรุป โดยมีครูเป็นผู้ดูแลในการทำกิจกรรม และ 3) ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสรุปจากการใช้วัสดุอุปกรณ์และการเล่นเกมการศึกษา โดยครูมีบทบาทในการใช้คำถามกระตุ้นให้เชื่อมโยงสาระสำคัญทางคณิตศาสตร์จากวัสดุอุปกรณ์และเกมการศึกษาที่เด็กได้สังเกตจากการวัด เปรียบเทียบ และเรียงลำดับ พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับที่ดี เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย

หลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องที่สำคัญ เด็กเล็กจะเรียนรู้ได้จากการเล่นและลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นเป็นกิจกรรมที่让孩子ได้เรียนรู้จากการเล่นตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยวางไว้ ซึ่งให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กมีสติปัญญาและพัฒนาการที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น ครูได้สร้างเกมการศึกษาที่พัฒนาทักษะด้านการรู้ค่าจำนวนและตัวเลข การเรียงลำดับ การเปรียบเทียบ การจำแนก และการจัดหมวดหมู่ ซึ่งผลิตจากวัสดุในท้องถิ่นที่เด็ก ๆ ค้นเคยและมีอยู่ในชีวิตประจำวัน เด็ก ๆ ได้รับการพัฒนาสติปัญญาผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ Piaget (1969 อ้างถึงใน เยาวภา เดชะคุป, 2542) กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยพัฒนาสติปัญญาความคิดของเด็กก็คือ การที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่เกิดระดับสติปัญญาและความคิดริเริ่มพัฒนาจากการได้ปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (Continuous Interaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เด็กสามารถเข้าใจและมีเหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้ ถ้าหากเริ่มตั้งแต่ยังเล็กและในวัยอันสมควร การที่เด็กเล็ก ๆ จะเข้าใจความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับระดับพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งในขั้นการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นเด็กได้พัฒนาความคิดสติปัญญา เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงผ่านประสาทสัมผัส จากการที่ได้เล่นเกมการศึกษาที่ทำมาจากวัสดุท้องถิ่นที่มีในจังหวัดบุรีรัมย์เป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ Bruner (1966 อ้างถึงใน สมารีย์ ไชยประสพ, 2558) ได้กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดเป็นขั้นที่เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยการกระทำมากที่สุด การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยการสัมผัสจับต้องด้วยมือ ผลัก ดึง รวมทั้งการที่เด็กใช้ปากกับวัสดุสิ่งของที่อยู่รอบ ๆ ตัวเพื่อให้รู้จักสิ่งนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี ไสยวรรณ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กควรเน้นให้เด็กได้คิดและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงผ่านประสาทสัมผัส สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงกับประสบการณ์จะช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Piaget (1969 อ้างถึงใน นิติยา ประพฤติกิจ, 2541) ที่ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ออกเป็น 4 ขั้นตอน แต่ที่เชื่อมโยงกับเด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ปี ที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาจะอยู่ในระยะที่ 2 คือ ระยะคิดแบบหยั่งรู้ (Intuitive Thought) อายุ 4 - 7 ปี เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รู้จักจำแนกระหว่างถ้อยคำ สัญลักษณ์และสิ่งของเด็กเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สนใจอยากรู้ ซักถามและเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ จะเห็นได้ว่าการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูได้เล่นเกมเป็นกลุ่ม ได้สังเกตการเล่นของเพื่อน ได้เลียนแบบการเล่นเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ตามที่ครูสาธิตและอธิบายให้เด็กฟังนั้นจะทำให้เด็กมีการพัฒนาทางสติปัญญาที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Vygotsky (1978 อ้างถึงใน สมารีย์ ไชยประสพ, 2558) กล่าวว่า สังคมวัฒนธรรมและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของเด็ก รากฐานของทฤษฎีสติปัญญาทางสังคม (Sociocognitive Theory) เกิดจากการมีสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการภายในตัวเด็กได้เกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์กับสังคม วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่มีสังคมเป็นฐานกระบวนการคิดที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาผ่านการมีประสบการณ์ การช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ สภาพแวดล้อมทางสังคม การฝึกและความรู้ถูกถ่ายทอดจากสภาพสังคมภายนอกและกิจกรรม จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์จากครูผู้สอน โดยการได้รับการถ่ายทอดความรู้ จากลำดับขั้นตอนที่ครูได้จัดไว้เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็ก ให้เด็กมีความพร้อมที่จะนำทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์นี้ไปใช้ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น

จากการอภิปรายผล สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ตามรูปแบบขั้นตอน 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 G (Getting Ready) ขั้นตอนที่ 2 P (Play and Learn) ขั้นตอนที่ 3 C (Conclude) สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้านการรู้ค่าจำนวนตัวเลข การเรียงลำดับ การเปรียบเทียบ การจำแนก และการจัดหมวดหมู่ได้ เด็กมีความสุขได้ใช้ประสาทสัมผัส ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากครู ได้เรียนปนเล่น เป็นการเรียนที่เหมาะสมกับวัยของเด็กอนุบาลที่ไม่ได้
เร่งเรียนเขียนอ่าน แต่เน้นการเรียนรู้ตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเพื่อนำไปใช้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ในการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย
ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรม เพื่อที่จะได้จัดกิจกรรมตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้ได้ถูกต้อง ตลอดจน
จัดเตรียมสื่อการสอนให้พร้อมและเพียงพอกับกิจกรรมและจำนวนเด็ก เพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น

6.1.2 ครูผู้สอนควรคำนึงถึงระยะเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากวุฒิภาวะและความสามารถของเด็ก
แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทำให้ในการจัดกิจกรรมครูผู้สอนควรปรับเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรม

6.1.3 ขณะที่ครูผู้สอนสาธิตการทำกิจกรรมผู้สอนควรใช้คำง่ายๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามได้
และไม่ควรใช้คำพูดในการสื่อสารกับเด็กมากเกินไป เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิด คิดวิเคราะห์ และมีสมาธิในการเล่นเก
มการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่น ครูผู้สอนควรพึงตระหนักว่าตนเองเป็นเพียงผู้แนะนำหรือชี้แนะเท่านั้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 จากการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาจากวัสดุท้องถิ่นที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย
ทั้ง 5 ด้าน ผลการจัดกิจกรรมด้านการเปรียบเทียบมีคะแนนน้อยที่สุด จึงควรนำมาศึกษาเพิ่มเติม

6.2.2 จัดทำเกมการศึกษาในรูปแบบ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การปัจจุบันที่มีการ
แพร่ระบาดของโรค COVID 19

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *เด็กไทยมีไอคิวต่ำลงจริงหรือ?* สืบค้นจาก <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2273>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *แนวทางการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กันตวรรณ มีสมสาร และกัญญา ศิลปะกิจยาน. (2561). การพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุค 4.0. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*
(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(1), 171-178.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.

จิราพร นิยมก. (2560). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการวิจัย*
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

ดวงใจ พัดมาลา. (2559). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน*
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2541). *คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ศุภางค์จิต พันธุ์เทศ. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อการรู้ค่าจำนวนของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *คู่มือกรอบมาตรฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. สมุทรปราการ: แอดวานซ์เซอร์วิช.
- สุมารีย์ ไชยประสพ. (2558). *การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา*. โรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุพิชชา ทับภูมิ. (2560). *การเรียนรู้โดยการลงมือทำ*. สืบค้นจาก http://supitcha044.blogspot.com/p/blog-page_12.html
- สุพิชญ์ หนาน. (2559). *ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- อรพรรณ ภาคธรรม. (2556). *ผลของการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะที่มีต่อทักษะทางคณิตศาสตร์เรื่องแบบรูปและความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2553). *เอกสารประกอบการบรรยายคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1.
- อัมพร เบญจพลพิทักษ์. (2557). *การเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย (Pre-math skills)*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล, กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of Collaborative Skills using the Cooperative Learning Techniques of
the Prathomsuksa 5 Students

ลักขณ์พิจิตร วิชัยวงศ์* ปาริชาติ ประเสริฐสังข์** และ แสงจันทร์ กะลาม***

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด***

Lakpijit Wichaiwong* Parichat Prasertsang** and Saengchan Kalam***

Graduate Student of Master Degree Program in Curriculum and Instruction,

Roi Et Rajabhat University*

Associate Professor Dr., Program in Education Curriculum and Instruction, Faculty of Education,

Roi Et Rajabhat University**

Associate Professor Dr., Program in Elementary Education Faculty of Education,

Roi Et Rajabhat University***

Corresponding author E-mail: lakpijitking10@hotmail.com

(Received: July 30, 2021; Revised: September 20, 2021; Accepted: November 3, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยกลุ่มเป้าหมายได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหมูนัน อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา ที่เรียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 27 คน ซึ่งมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามเกณฑ์ในวงจรที่ 1 จำนวน 5 คนและผ่านเกณฑ์จำนวน 22 คน ในวงจรที่ 2 นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในวงจรที่ 1 จำนวน 5 คน ได้ทำการทดสอบในวงจรที่ 2 ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทั้งหมด ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) วงจรปฏิบัติการที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังตัดวงจรรอบที่หนึ่งซึ่งจากการทดสอบพบว่านักเรียนจำนวน 22 คน คิดเป็น ร้อยละ 70.24 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และนักเรียน 5 คนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 30.76 และ 2) วงจรปฏิบัติการที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์พบว่านักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 100

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์, การทำงานร่วมกัน, เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Abstract

The objective of this study was to enhance Pratomsuksa 5 students' learning by using Cooperative Learning with the condition that academic achievement should not be less than 70 percent of the total scores and 70 percent of the students should reach the determined criterion. The target group of this study was 27 students in Pratomsuksa 5 at Ban MuMon School by using purposive sampling, semester 2 in the academic year 2020. The research design was an action research. The research instrument consisted of 8 lesson plans, group of student's behavior observation form and academic achievement on Social Studies test. The statistics employed to analyzed the collected data were Percentage (%), Mean or Average ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D).

The results revealed that: 1) In the first cycle, there was 22 students who passed the goal's criteria at 70.24 percent and 5 students who could not meet the criteria at 30.76 percent with Standard Deviation (S.D) was of 2.87 and 2) In the second cycle, it was found that all the students passed the criteria at 100 percent with Standard Deviation (S.D) of 2.39.

Keywords: Development Success, Collaboration, Cooperative Learning

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อน การที่คนในสังคมยุคปัจจุบันจะสามารถดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขจะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุกด้านทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญต่อตัวเราและคนรอบข้าง นอกจากนี้ทักษะทางสังคมยังมีความจำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการศึกษาได้มุ่งเน้นทักษะเพื่อดำเนินชีวิตในสังคมยุคสมัยใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านการเรียนรู้วัฒนธรรมและที่สำคัญที่สุดคือทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้มีความยืดหยุ่นและปรับตัว มีทักษะทางสังคม มีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งการเรียนรู้ยุคสมัยใหม่ต้องเรียนให้เกิดทักษะเพื่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งในพุทธศักราช 2558 ประเทศไทยมีการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย 10 ประเทศ ที่มีภาษา เชื้อชาติ วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม รวมทั้งการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ที่มีความแตกต่างกันออกไป การปรับตัวของมนุษย์ย่อมมีความสำคัญมากขึ้นในการดำเนินชีวิตในสังคมการพัฒนาทักษะทางสังคมของวัยเด็กตอนกลางหรือเด็กวัยเรียน ซึ่งเป็นวัยที่ต้องเรียนรู้สิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ อยู่เสมอ เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ทักษะทางสังคมต่างๆเพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์เพื่อนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขนอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเองและผู้อื่น ทักษะทางสังคมจึงจะเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เราเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก (อธยา เมิตไธสง และเพชรรัตน์ จงนิมิตสถาพร, 2557)

จากผลการสอบปลายภาคของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนบ้านหมูนัน ปีการศึกษา 2563 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนมีคะแนนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งควรเร่งพัฒนาให้มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้น และจากผู้วิจัยได้สังเกตการณ์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน พบว่านักเรียนขาดทักษะการทำงานร่วมกันส่วนมากจะเป็นนักเรียนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 8-11 ปี ที่จะขาดทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเรื่อง เรื่อง การผลิตสินค้าและการบริการ การเรียนการสอนก็ยังเป็นการสอนแบบบรรยายด้วยปัญหาที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้แบบกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การฟังพาดูด้วยกันโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมเรียนรู้ (Cooperative and Collaborative Learning) มีลักษณะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็น

กลุ่มเล็กๆ สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสนุกสนานในการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ นักเรียนมีความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคร่วมมือเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการกลุ่มให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์และเกิดความสำเร็จร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคร่วมมือเรียนรู้ไม่ใช่เป็นเพียงจัดให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่สรุปความรู้ด้วยตนเองเท่านั้น แต่ผู้สอนต้องพยายามใช้ กลยุทธ์วิธีทำให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการประมวลความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ จัดระบบความรู้สรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคร่วมมือเรียนรู้ผู้สอนจะต้องเลือกเทคนิคการจัดการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมที่จะร่วมกันทำกิจกรรมรับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้บรรลุตามจุดหมายเดียวกัน นั่นคือการเรียนรู้เป็นกลุ่มหรือเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนประยุกต์ไปใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป (ไสว พักขาว, 2542, น. 193)

จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาในประเด็นหัวข้อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเรียนรู้ (Cooperative and Collaborative Learning) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มด้วยความตั้งใจ รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประเมินผล ตลอดจนการทำงานผู้สอนจะให้นักเรียนออกมาสรุปและอภิปรายในหัวข้อที่เรียน ผู้สอนจะต้องพยายามใช้กลยุทธ์วิธีให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการประมวลสิ่งที่มาจากการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้ซึ่งผลจากการวิจัยและนำมาเป็นแนวทางการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และเครื่องมือที่ใช้พร้อมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งผลต่อทักษะการทำงานร่วมกัน และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเรียนรู้ (Cooperative and Collaborative Learning)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

3.1.1 กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหมูนัน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัด ร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 27 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การผลิตสินค้าและการบริการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่

3.2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคร่วมมือเรียนรู้ เรื่อง การผลิตสินค้าและการบริการ ตามวงจรปฏิบัติการที่ 1 จำนวน 4 แผน รวมเวลา 4 ชั่วโมง

3.2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคร่วมมือเรียนรู้ เรื่อง การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น และบริการของผู้บริโภค ตามวงจรปฏิบัติการที่ 2 จำนวน 4 แผน รวมเวลา 6 ชั่วโมง โดยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน มีความเหมาะสมโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมมาก

3.2.2 แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ผลจากการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกันจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 4.51 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2.3 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม ของนักเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนจนสิ้นสุดการเรียนในแต่ละชั่วโมง ทั้งบันทึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

3.2.4 แบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง การผลิตสินค้าและการบริการ แบบทดสอบที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การผลิตสินค้าและการบริการ ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผลการประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (IOC) คัดเลือกเอาข้อสอบที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.50 - 0.81 ซึ่งถือว่าใช้ได้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ดำเนินการสอนกลุ่มเป้าหมายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พร้อมทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเป็นกลุ่มตามแบบสังเกตที่สร้างขึ้นในระหว่างเรียนทุกครั้งการสอน

3.3.2 นักเรียนทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบ เรื่อง การผลิตสินค้าและการบริการ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน โดยการนำเกณฑ์ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดตั้งไว้ คือ ร้อยละ 70 และมีจำนวนผู้เรียนร้อยละ 70 ของผู้เรียนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ และนำมาสะท้อนผลการ ปฏิบัติการเพื่อปรับปรุง แก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนต่อไป

3.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นการแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายความที่ได้จากการบันทึกของแบบสังเกตพฤติกรรมจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้นำผลสะท้อนผลการปฏิบัติมาร่วมวิเคราะห์ และอภิปรายผล สรุปเป็นผลงานวิจัย โดยวงจรที่หนึ่งผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมเรียนร่วมรู้โดยจับกลุ่มให้ผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละคน 4-5 คน โดยการลดความสามารถจากนั้นก็ทำกิจกรรมการสอนโดยสอดแทรกกิจกรรมที่เพิ่มการพัฒนาการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ผู้เรียนแต่ละคนจะมีหน้าที่ของตนเองและทุกคนก็จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบต่อหน้าที่จนสำเร็จการจัดกิจกรรมในวงจรที่ 1 และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจากการทำแบบทดสอบได้มีผู้เรียนจำนวน 5 คน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70% ผู้วิจัยจึงดำเนินการต่อในวงจรที่สองซึ่งผู้วิจัยได้เสริมกิจกรรมต่างๆลงไปภายในชั่วโมงเรียนและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่มจนครบทุกคนตลอดการจัดการเรียนการสอนและทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ในวงจรที่ 1 ได้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ในวงจรที่สองทุกคน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมเรียนร่วมรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คนผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมเรียนร่วมรู้ โดยจากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในวงจรการปฏิบัติที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบท้ายวงจร โดยใช้ แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย ได้ผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ วงจรปฏิบัติการที่ 1

เลขที่	คะแนนเต็ม	คะแนนที่นักเรียนทำได้	คิดเป็นร้อยละ
1	30	16	53.33
2	30	21	70.00
3	30	15	50.00
4	30	21	70.00
5	30	17	56.66
6	30	16	53.33
7	30	24	80.00
8	30	15	50.00
9	30	21	70.00
10	30	24	80.00
11	30	21	70.00
12	30	22	73.33
13	30	21	70.00
14	30	24	80.00
15	30	24	80.00
16	30	21	70.00
17	30	23	76.66
18	30	21	70.00
19	30	24	80.00
20	30	21	70.00
21	30	21	70.00
22	30	24	80.00
23	30	21	70.00
24	30	21	70.00
25	30	24	80.00
26	30	23	76.66
27	30	23	76.66
คะแนนรวม	810	569	
คะแนนเฉลี่ย		21.07	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		2.87	
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ		70.24	
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %		22	
ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %		81.48	

*นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบท้ายวงจรที่ 1 เป็นการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 24 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 569 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 21.07 คิดเป็นร้อยละ 70.24 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.48 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 5 คนของจำนวนนักเรียนทั้งหมด จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสะท้อนผลการปฏิบัติโดยผู้วิจัยจากแบบสังเกตผลการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดวงจรการปฏิบัติที่ 1 ได้รวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติวงจรที่ 1 และหาแนวทางแก้ไขและนำไปพัฒนาการปฏิบัติการวิจัยในวงจรที่ 2 รายละเอียดดังนี้

4.2 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมผลการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในวงจรการปฏิบัติที่ 2 แล้ว ได้ทำการทดสอบท้ายวงจร โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยจำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบที่วัดผลสัมฤทธิ์โดยให้นักเรียนทำความเข้าใจเนื้อหา และตอบคำถามที่กำหนดว่าต้องการทราบอะไร มีองค์ความรู้ในการหาคำตอบอย่างไร ได้ผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบวงจรที่ 2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

เลขที่	คะแนนเต็ม	คะแนนที่นักเรียนทำได้	คิดเป็นร้อยละ
7	30	24	80.00
3	30	21	70.00
5	30	22	73.33
6	30	25	80.00
8	30	27	80.00
คะแนนรวม	150	119	
คะแนนเฉลี่ย		23.80	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		2.39	
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ		79.33	
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %		5	
ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %		100	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบท้ายวงจรที่ 2 เป็นการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 27 คะแนน คะแนนต่ำสุด 21 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 119 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 23.80 คิดเป็นร้อยละ 79.33 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

ตารางที่ 3 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนของวงจรปฏิบัติการที่ 1

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน การแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบโดยให้นักเรียน ออกมาพูดหน้าชั้นเรียนเรื่องการให้บริการที่นักเรียนได้เคย พบเจอ นักเรียนวิ่งออกมาไม่เป็นระเบียบและส่งเสียงดัง	ครูต้องแนะนำชี้แจงเรื่องระเบียบวินัยและการอยู่ร่วมกัน ในสังคมให้นักเรียนเข้าใจ
2. ชื่นฝึกทักษะ	-
3. ชื่นสรุปและประเมินผล จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรนี้พบว่านักเรียนสรุป ได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหา	ครูต้องคอยช่วยเหลือแนะนำ และสนทนาซักถาม เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครบถ้วนและชัดเจน ยิ่งขึ้น แล้วให้นักเรียนบันทึกข้อสรุปลงสมุด
4. นักเรียนบางคนไม่มีระเบียบวินัยในการทำงานและขาด ความรับผิดชอบ	ครูควรให้คำแนะนำและตรวจสอบการทำงาน อย่างสม่ำเสมอ

4.3 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิคร่วมเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สรุปทั้งสองวงจร วงจรที่หนึ่งผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมเรียนรู้
โดยจับกลุ่มให้ผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-5 คน โดยการคละความสามารถจากนั้นก็ทำกิจกรรมการสอนโดยสอดแทรกกิจกรรม
ที่เพิ่มการพัฒนาการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ผู้เรียนแต่ละคนจะมีหน้าที่ของตนเองและทุกคนก็จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
รับผิดชอบต่อหน้าที่ จนสำเร็จการจัดกิจกรรมในวงจรที่ 1 และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจากการทำแบบทดสอบได้มี
ผู้เรียนจำนวน 5 คน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70% ผู้วิจัยจึงดำเนินการต่อในวงจรที่สองซึ่งผู้วิจัยได้เสริมกิจกรรมต่าง ๆ
ลงไปภายในชั่วโมงเรียนและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่มจนครบทุกคนตลอดการ
จัดการเรียนการสอนและทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ในวงจรที่ 1 ได้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
ในวงจรที่สองทุกคน

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5

5.1 ผลการประเมินการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ เรื่อง การผลิตและการบริการ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนทำคะแนน
ได้สูงสุด 24 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 569 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 21.07 คิดเป็นร้อยละ 70.24
มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70 จำนวน 22 คน ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งยังมีนักเรียนที่มีคะแนนต่ำกว่า
ร้อยละ 70 จำนวน 5 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 วงจรปฏิบัติการที่ 2 นำผลคะแนนมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดความสามารถ
ระดับดี ร้อยละ 70 จัดอยู่ในช่วงคะแนน 21-28 ร้อยละ 61-80 มีนักเรียนทั้งหมด 5 คน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในวงจรที่ 2 พบว่า
นักเรียนทั้งหมด 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 100

การสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้ หลังการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันโดยใช้เทคนิค
ร่วมเรียนรู้ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการนักเรียน ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ร้อยละ 100 ของนักเรียนทั้งหมด
มีทักษะการทำงานร่วมกันตั้งแต่ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มขึ้นไป

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

5.2.1 จากการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคเรียนแบบร่วมมือเรียนรู้ พบว่านักเรียนร้อยละ 100 ของนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเรียนแบบร่วมมือเรียนรู้ สามารถช่วยให้นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกันและผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเรียนแบบร่วมมือเรียนรู้ มีขั้นตอน 3 ขั้นตอนที่ชัดเจน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเข้าสู่บทเรียน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการสอน ขั้นตอนที่ 3 สรุปและประเมินผล จะเป็นการทำงานโดยกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกันและได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันจนส่งผลไปให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับที่ดี

ความจริงที่ 1 ผลจากการประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน โดยใช้แบบทดสอบท้ายวงจรแบบปรนัยพบว่าจากผลทดสอบย่อยวงจรที่ 1 รวมคะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 24 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 569 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 21.07 คิดเป็นร้อยละ 70.24 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งยังมีนักเรียนที่มีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 70 ซึ่งนักเรียนอาจยังไม่คุ้นชินกับขั้นตอน กระบวนการสอนเท่าที่สอน จากที่สังเกตและวางแผนปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้จากวงจรที่ 1 ผลการทดสอบท้ายวงจรพบว่า มีนักเรียนทั้งหมด 5 คน มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายวงจร คิดเป็นร้อยละ 23.08 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการปฏิบัติการในวงจรที่ 2 จึงผ่านการประเมินการวัดทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยา ปันจะมาวัด (2556, น. 46) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือตามรูปแบบ LT (Learning Together) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ในรายวิชาการงานงานอาชีพและเทคโนโลยีและสอดคล้องผลการวิจัยของ ปราณี รัตนชูศรี (2556, น. 75) เสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม โดยวิธีการสอนแบบการปฏิบัติงานกลุ่ม จากงานวิจัยเรื่องเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม โดยวิธีการสอนแบบการปฏิบัติงานกลุ่ม จะเห็นได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะได้ระดมความคิดที่หลากหลาย สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และช่วยกันจัดหาอุปกรณ์มาช่วยกันทำงาน และนักเรียนที่ไม่ชอบการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะเพื่อน ๆ ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน เกียจคร้านเห็นแก่ตัว และนักเรียนบางคนชอบที่จะทำงานรายบุคคลมากกว่า ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรให้ความรู้และความเข้าใจกับนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการทำงานกลุ่ม เพราะการทำงานเป็นกลุ่มจะทำให้งานประสบความสำเร็จได้ดีมากกว่าการทำงานรายบุคคลและทำให้งานเสร็จได้เร็วกว่าการทำงานคนเดียว และผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Suciarthasih and Tanumihardja (2018) ได้ศึกษาวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน (LT) แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือในการทำอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงการใช้งาน การผลิตผ้าคาดศีรษะแบบปะติด การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนนี้ใช้แบบจำลองการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งประกอบด้วย 4 รอบ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือของใบประเมินผลการปฏิบัติงานกลุ่ม การสังเกต และเอกสารประกอบ เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่าวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน (LT) ของวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสามารถทำให้ประสิทธิภาพการทำเครื่องประดับคาดศีรษะการเย็บปะติดเป็นไปอย่างสมบูรณ์ ปริมาณการผลิตอุปกรณ์เสริมในวงจร ผลิตได้ 9 ชิ้น และผ่านเกณฑ์ความสำเร็จ ในรอบที่ 2 เพิ่มขึ้นเป็น 12 หรือ 33.33% และผลลัพธ์อยู่เหนือเกณฑ์ อีกทั้งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hobri, Dafik and Hossain (2018) ซึ่งศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนและทัศนคติต่อคณิตศาสตร์และระบุนการรับรู้ของครูต่อการดำเนินการเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาใน Natore ประเทศบังกลาเทศ ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

ทัศนคติต่อคณิตศาสตร์แบบสอบถามและสัมภาษณ์ครู การทดสอบ t ตัวอย่างอิสระถูกใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ในขณะที่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

6.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษา ครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ โดยการใช้แรงเสริมต่าง ๆ ได้แก่ การเล่นเกม การให้รางวัล

6.1.2 การออกแบบกลุ่มที่นักเรียนคล่องความสามารถ ครูผู้สอนควรให้นักเรียนเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่มเมื่อเปลี่ยนเนื้อหาบทเรียน หรือเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ทุก ๆ หน้าที่ที่มีในกลุ่มและลดปัญหาความเบื่อหน่ายในหน้าที่ซ้ำ ๆ เดิม

6.1.3 ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือรูปแบบร่วมเรียนรู้ (Learning Together: LT) ไปใช้กับบทเรียนหรือระดับอื่น เพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกัน และปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยเลือกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาระยะเวลาในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดทักษะศตวรรษที่ 21 ในแต่ละด้าน

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ได้มอบทุนวิจัยสนับสนุนในครั้งนี้

8. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ปราณี รัตนชูศรี. (2556). เสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม โดยวิธีการสอนแบบการปฏิบัติงานกลุ่มนักเรียนระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 สาขาวิชาการตลาด. สืบค้นจาก http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:il2OuGrs2p8J:www.hu.ac.th/conference/conference2013/Proceedings2013/pdf/Book3/Poster2/367_521-528.pdf&cd=1&hl=th&ct=clnk&gl=th

ไสว พิกขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.

อารยา ปันจะมาวัด. (2556). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัด

การเรียนรู้แบบร่วมมือตามรูปแบบ LT (Learning Together) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมือง ทหารอากาศบำรุง ในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อัยยา เม็ดไธสง และเพชรรัตน์ จงนิมิตสถาพร. (2557). การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเรียนรู้ (Learning Together Technique) รายวิชา ส16101 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม โรงเรียนวังยางวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 37(2), 164-171.

ภาษาอังกฤษ

- Hobri, Dafik, & Hossain, A. (2018). The Implementation of Learning Together in Improving Students. Mathematical Performance. *International Journal of Instruction*, 11(2), 483-496.
<https://doi.org/10.12973/iji.2018.11233a>
- Suciarthasih, N. N. F., & Tanumihardja, E. (2018). *Learning Together Methods of Cooperative Learning Approach in Making Accessories for Intellectual Disability*. Retrieved from <https://www.atlantispress.com/proceedings/icsie-18/55917566>

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา ของกิลฟอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Creativity Development Using Learning Management According to Gilford's Cognitive Structural Theory for Students in Grade 7

กานต์เพชร วิชัยวงศ์* ปาริชาติ ประเสริฐสังข์** และ ทนันทา คำคุ่ม***

นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*

รองศาสตราจารย์ ดร., ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**

อาจารย์ ดร., ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด***

Kanpech Wichaiwong* Parichat Prasertsang** and Tananya Khamkhum***

Graduate Student of Master Degree Program in Curriculum and Instruction, Roi Et Rajabhat University*

Associate Professor Dr., Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University**

Lecturer, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University***

Corresponding author E-mail: Kanpechrw@hotmail.com

(Received: July 24, 2021; Revised: October 7, 2021; Accepted: November 4, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 4 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 101 เฉลิมพระเกียรติ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง โดยค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.77 2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 8 ข้อ มีทั้งหมด 4 กิจกรรม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 0.81 และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 0.78 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของนักเรียนทั้งหมด และวงจรปฏิบัติการที่ 2 ที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 เพิ่มขึ้น จำนวน 3 คน รวมการพัฒนาทั้ง 2 วงจรปฏิบัติการพบว่า นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

คำสำคัญ: การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์, ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด, การจัดการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to develop creativity of students in Grade 7 who were provided with learning management based on Guilford's Structure of Intellect Theory through 4 learning management plans for a period of 12 hours. The samples were 6 students in Grade 7 in the second semester of Academic Year 2020 who were selected by purposive sampling, studying at Thairath Wittaya School, 101 Chalermprakat, Si Somdet District, Roi Et Province. This research was an action research. The instruments were as follows: 1) 4 learning management plans for a period of 12 hours with the content validity of 3.77; 2) a creativity test of 8 items with 4 activities with an IOC of 0.81; and 3) an individual behavior observation form of 20 items on a 5-point Likert scale with IOC of 0.78. The data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, means, and standard deviation.

The findings showed that in the first operating cycle, 3 students, accounting for 50 percent, achieved creativity scores passing the criteria at 70 percent. In addition, in the second operating cycle that was derived from the first operating cycle, it was found that another 3 students passed the criteria at 70 percent. Thus, based on both operating cycles, the findings indicated that 6 students, constituting 100 percent, passed the criteria.

Keywords: Creative Development, Guilford's Cognitive Structure Theory, Learning Management

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการทำงาน การศึกษา การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันในด้านของการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ผ่านมามีไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่ต้องมีพื้นฐานความรู้ และทักษะเพื่อ แก้ปัญหาแบบเป็นขั้นเป็นตอนในชีวิตจริง และใช้ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างองค์ความรู้ หรือสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) เช่นเดียวกับการจัดการ การศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยมีเป้าหมายสำคัญ การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญด้านความสามารถในการคิด คือ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับ ตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชน ของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2560)

การพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีความทันสมัยและก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องมี การยกระดับการพัฒนาการศึกษา สื่อ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้มี คุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานสากล มีการเรียนการสอนเชิงบูรณาการและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การพัฒนาทักษะ ที่จำเป็นในการสร้างนวัตกรรมใหม่โดยจะต้องเปลี่ยนแนวคิดจากการเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีมาเป็นผู้สร้างเทคโนโลยีแทน ซึ่งการ ที่จะเปลี่ยนแปลงการศึกษาจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถหาแนวทาง แก้ไขได้ (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, 2559) การศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา

ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ถือว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้และพัฒนาตนเองได้ สอดคล้องกับความเชื่อของนักปรัชญา Constructivism ที่เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human Construction) ภายในจิตใจจากการทำความเข้าใจ (Make Sense) หรือให้ความหมาย (Construct Meaning) กับเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือข้อสนเทศ โดยอาศัยความรู้เดิม ความเชื่อ ทฤษฎี และความคาดหวังของตนในการแปลความหมาย เพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์นั้น (วรรณจรรย์ มั่งสิงห์, 2549)

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) นับเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนพึงมี และเป็นปัจจัยที่จำเป็นยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหา พัฒนา และดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของคนในประเทศชาติออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใด ก็ยิ่งมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอนินทรีย์ซึ่งคิดได้หลายทิศทาง หลายด้าน คิดได้กว้างไกล และนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จ การคิดอนินทรีย์ ประกอบด้วย ความคล่องในการคิด (Fluency) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford, 1959) ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่แล้วในตัวเด็กทุกคนครูผู้สอนสามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกฝนอบรม สำหรับทางอ้อมนั้น ได้แก่ การจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนให้ส่งเสริมความเป็นอิสระส่งเสริมการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถสร้างและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ (ฉันท ชาติทอง, 2554) ความคิดสร้างสรรค์ คือลักษณะของการคิดอนินทรีย์ ซึ่งเป็นความสามารถทางสมองของบุคคลที่จะคิดได้หลายแง่มุมหลายทิศทาง คิดได้กว้างไกล และไม่ซ้ำกันอื่น ประกอบด้วยความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ซึ่งการลักษณะการคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จอีกด้วย และการที่ผู้เรียนจะเกิดความคิดสร้างสรรค์นั้นในการเรียนการสอนต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น คิดหลาย ๆ แ่มุม ปล่อยให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในทางที่สร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอยู่เสมอ ครูเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำสร้างแรงจูงใจและให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็น กิลฟอร์ด (Guilford, 1967) การเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่แตกต่างไปจากเดิม ผู้เรียนได้มีโอกาสในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อนอาจจะสามารถแก้ปัญหาได้และถ้าหากวิธีการแก้ปัญหานั้นมาจากหลายคน ซึ่งแต่ละคนล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ก็จะยิ่งทำให้ได้วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วีณา ประชากุล และ ประสาท เนื่องเฉลิม, 2554)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดโดยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967) ได้อธิบายความสามารถทางสมองของมนุษย์ออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 ด้านวิธีคิด หมายถึงกระบวนการปฏิบัติงาน หรือวิธีการคิดของสมอง ซึ่งแบ่งได้เป็น 5 แบบ คือ การรู้จักและเข้าใจ การจดจำ การคิดแบบอนินทรีย์ การคิดแบบเอกนัย และการประเมินค่า มิติที่ 2 ด้านเนื้อหา มิติที่แทนเนื้อหา อยู่ในรูปข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดที่สมองรับเข้าไปคิด แบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา พฤติกรรม มิติที่ 3 ด้านที่เป็นเหตุผล หมายถึง มิติที่แสดงถึงผลที่ได้จากการที่สมองได้รับข้อมูลจากมิติที่ 2 แล้วใช้ความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ 1) ความคิดคล่องแคล่ว 2) ความคิดยืดหยุ่น 3) ความคิดริเริ่ม และ 4) ความคิดละเอียดลออ ที่จะแสดงผลของการคิดออกมาในลักษณะของหน่วย จำพวก ความสัมพันธ์ ระบบ การแปลงรูป และการประยุกต์

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 101 เฉลิมพระเกียรติ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทำการเรียนการสอน 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมีความมุ่งหมายให้นักเรียน มีความรู้ ความสามารถเท่าเทียมกับโรงเรียนต่าง ๆ โดยให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้เรียนวิทยาการคำนวณทุกคน จากการศึกษาสภาพ ปัญหาที่ผ่านมานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ โดยสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน และจากการที่ได้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ยังมีปัญหาอยู่มาก นักเรียนไม่มีความสนใจ ในการเรียนวิทยาการคำนวณ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบคิด ไม่กล้าแสดงออกทางความคิด เช่น นักเรียนไม่กล้าคิดที่จะตอบ คำถามที่ครูถาม รวมถึงการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ในการทำงาน และนักเรียนบางคนเรียนซ้ำไม่ทันเพื่อน ทำให้เกิดปัญหาในด้านการคิดสร้างสรรค์และการสร้างชิ้นงาน ซึ่งจะ เกิดจากความแตกต่างระหว่างนักเรียน และนักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานต่ำ ขาดการสร้างสรรค์ ชิ้นงานที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้เท่าที่ควร ขาดความสามารถในด้านการคิดสร้างสรรค์ ในขณะที่ความสามารถ ดังกล่าวเป็นทักษะความคิดที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้นักเรียน มีปัญหาทางการเรียน เมื่อนักเรียนไม่สามารถติดตามที่ครูสอน นักเรียนก็จะไม่สามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือ การคำถามระหว่างการเรียนการสอนได้ การที่นักเรียนไม่กล้าแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ ก็จะส่งผลให้นักเรียน ขาดทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนนั้นขาดหาย (โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 101 เฉลิมพระเกียรติ, 2562)

จากความสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนในรายวิชา วิทยาการ คำนวณ โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และ พัฒนาการเรียนรู้ด้านความสามารถในความคิดสร้างสรรค์ ให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ เพราะผู้วิจัย มีความเชื่อว่าการใช้ภาพ สัญลักษณ์ และภาษานั้นเป็นสิ่งเร้าที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดแบบอเนกนัย ที่จะส่งผลให้นักเรียน สามารถสร้างผลงานออกมาได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลของผู้เรียนให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้าง ทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

3.1.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 101 เฉลิมพระเกียรติ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 6 คน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยเลือกแบบวิธี เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชา วิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สาระที่ 4 เทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การจัดการข้อมูลสารสนเทศ และหน่วย การเรียนรู้ที่ 4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย ประกอบด้วย

3.2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ข้อมูลกับสารสนเทศ โดยค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 หมายถึง มีคุณภาพมาก

3.2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ข้อมูลกับสารสนเทศ (2) โดยค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 หมายถึง มีคุณภาพมาก

3.2.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 หมายถึง มีคุณภาพมาก

3.2.1.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (2) โดยค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 หมายถึง มีคุณภาพมาก

โดยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผน มีค่าความเหมาะสมโดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 หมายถึง มีระดับคุณภาพความเหมาะสมมาก

3.2.2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังจากสิ้นสุดวงจรปฏิบัติการที่ 1 และ วงจรปฏิบัติการที่ 2 เป็นแบบวัดแบบอัตนัย จำนวน 8 ข้อ มีทั้งหมด 4 กิจกรรม ประกอบด้วย การวัดด้านความคล่องในการคิด ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดริเริ่ม และด้านความคิดละเอียดลออ โดยแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 0.81 พบว่าทั้ง 4 กิจกรรม สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้

3.2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ของนักเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนจนสิ้นสุดการเรียนในแต่ละชั่วโมงที่ผู้ช่วยวิจัยใช้บันทึกตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งบันทึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 0.78

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 จัดปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ บทบาทผู้เรียน ชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียน เป้าหมายของการเรียน และวิธีการประเมินผล ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทราบ เกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ

3.3.2 ดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง ข้อมูลกับสารสนเทศ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การจัดการข้อมูลสารสนเทศเรื่อง และ จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง โดยแบ่งวงจรปฏิบัติการออกเป็น 2 วงจร รวมทั้งบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล ของนักเรียนควบคู่ด้วย

3.3.3 ทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ วิชา วิทยาการคำนวณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนำไปวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไป

3.3.4 เก็บรวบรวมผลงานความสามารถในการวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสถิติ ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบความสามารถในการวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไปวิเคราะห์ผลและการแปลผลข้อมูลต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการนำเกณฑ์แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดตั้งไว้คือ ร้อยละ 70 และมีจำนวนผู้เรียนร้อยละ 80 ของผู้เรียนทั้งหมดมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ และนำมาสะท้อนผลการปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนต่อไป

3.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นการแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายความที่ได้จากการบันทึกของการวัดความคิดสร้างสรรค์ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้นำผลสะท้อนผลการปฏิบัติมาร่วมวิเคราะห์ และอภิปรายผล สรุปเป็นผลงานวิจัย เพื่อแสดงให้เห็นแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ของครูมาวิเคราะห์ ตีความ สรุปความ และนำมาสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติการวิจัยหรือดำเนินการในครั้งต่อไป

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รายวิชา วิทยาการคำนวณผลการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 6 คน ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด โดยจากการใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในวงจรการปฏิบัติที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบทำวงจร โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 8 ข้อ มีทั้งหมด 4 กิจกรรม เป็นแบบทดสอบที่วัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนทำความเข้าใจกับโจทย์ และตอบคำถามว่าโจทย์กำหนดอะไรมาให้บ้าง และโจทย์ต้องการทราบอะไร มีการวางแผนในการหาคำตอบอย่างไร ได้ผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ วงจรปฏิบัติการที่ 1

เลขที่	คะแนนเต็ม	คะแนนการทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์	คิดเป็นร้อยละ
1	30	24	80.00*
2	30	19	63.33
3	30	23	76.66*
4	30	19	63.33
5	30	18	60.00
6	30	25	83.33*
คะแนนรวม	180	128	
คะแนนเฉลี่ย		21.33	
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ		71.11	
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %		3 คน	
ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %		50.00	

* นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบท้ายวงจรที่ 1 เป็นการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 25 คะแนน คะแนนต่ำสุด 18 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 180 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 21.33 คิดเป็นร้อยละ 71.11 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คนของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

ตารางที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบ ระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน วงจรปฏิบัติการที่ 1

ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. นักเรียนตอบคำถามไม่ได้ว่าจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องอะไร 2. นักเรียนไม่ตั้งใจฟังในขณะที่ครูทำการสอน 3. มีนักเรียนบางคน ที่ต้องถามครูว่าต้องตอบอย่างไร และใช้เวลาคิดนานพอสมควร 4. นักเรียนทำใบงานในชั้นเรียน ไม่ทันในเวลาที่ และบางข้อนักเรียนหาคำตอบไม่ได้ 5. ครูให้นักเรียนเขียนสรุปความเข้าใจ ในกระดาน แต่นักเรียนเขียนสรุปได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหา 6. นักเรียนที่เรียนอ่อนจะไม่กล้าถาม ว่าเนื้อหาส่วนไหนที่ตัวเองยังไม่เข้าใจ	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. แจกจุดประสงค์โดยพอสังเขป และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ 2. สร้างข้อตกลง และกำหนดบทบาทในชั้นเรียนให้นักเรียนได้รับทราบร่วมกัน 3. ครูคอยให้คำแนะนำแก่นักเรียน ในส่วนของการคิดวิเคราะห์ และให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูล อื่น ๆ 4. ครูควรวางแผนในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น และยืดหยุ่นเวลามากยิ่งขึ้น 5. ครูต้องคอยช่วยเหลือแนะนำ และสนทนาซักถามนักเรียนเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครบถ้วนและชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วให้นักเรียนจดบันทึกข้อสรุปลงในสมุด 6. เปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถาม อย่างเป็นกันเอง ว่าเนื้อหาส่วนไหนที่ยังไม่เข้าใจ และครูให้ความรู้เพิ่มเติมในส่วนนั้น
ด้านครูผู้สอน 1. เวลาในการจัดกิจกรรมมากเกินไป ทำให้นักเรียนไม่สามารถทำใบงานได้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด 2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่ให้ความสนใจต่อเด็กนักเรียนเท่าที่ควร	ด้านครูผู้สอน 1. ครูวางแผนในการจัดกิจกรรมและยืดหยุ่นเวลามากยิ่งขึ้น และตกลงร่วมกันกับนักเรียนว่าให้ปฏิบัติตามกิจกรรมภายในเวลาที่ครูกำหนด 2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

จากตารางที่ 2 พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนระหว่างวงจรปฏิบัติการที่ 1 ยังมีนักเรียนที่มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ไม่ผ่านเกณฑ์ ทำให้ผู้วิจัยจึงต้องนำผลของการสะท้อนผลไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ต่อไป

4.2 ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รายวิชา วิทยาการคำนวณ ผลการดำเนินการงานวิจัยในครั้งนี้ หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในวงจรการปฏิบัติที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบท้ายวงจร โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 8 ข้อ มีทั้งหมด 4 กิจกรรม เป็นแบบทดสอบที่วัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนทำความเข้าใจกับโจทย์ และตอบคำถามว่าโจทย์กำหนดอะไรมาให้บ้าง และโจทย์ต้องการทราบอะไร มีการวางแผนในการหาคำตอบอย่างไร สามารถหาคำตอบด้วยวิธีใด ได้ผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ วงจรปฏิบัติการที่ 2

เลขที่	คะแนนเต็ม	คะแนนการทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์	คิดเป็นร้อยละ
2	30	24	80.00*
4	30	23	76.66*
5	30	25	83.33*
คะแนนรวม	90	72	
คะแนนเฉลี่ย		24.00	
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ		80.00	
จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %		3 คน	
ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %		100	

* นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 70 %

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบท้ายวงจรที่ 2 เป็นการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุด 25 คะแนน คะแนนต่ำสุด 23 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมด 72 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 24.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

ตารางที่ 4 วิเคราะห์สภาพปัญหาที่พบระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน วงจรปฏิบัติการที่ 2

ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. นักเรียนบางคนคุยกัน และไม่สนใจหอยก้อเล่นกัน 2. นักเรียนคัดเลือก และแยกแยะความแตกต่าง ของข้อมูลยังไม่ได้เหมาะสม 3. นักเรียนขาดความคิดแปลกใหม่ที่เกิดจากจินตนาการของตนเองต่างจากคนอื่น 4. นักเรียนขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. ครูต้องคอยแนะนำ เรื่องการปฏิบัติตนให้นักเรียนเข้าใจให้ความร่วมมือในการเรียนการสอน และร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน 2. ครูควรมีการปรับเนื้อหาให้ชัดเจน และให้นักเรียนมองเห็นภาพ และเข้าใจมากยิ่งขึ้น 3. ครูพยายามให้นักเรียนฝึกคิดด้วยตนเอง และเน้นย้ำให้คิดแตกต่างจากเพื่อน 4. แนะนำการสืบค้นข้อมูล และแนวทางการเลือกสื่อที่น่าเชื่อถือ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
ด้านครูผู้สอน 1. นักเรียนเขียนอธิบายในงานในครุสร้างชิ้นโดยอาศัยหลักการของความคิดสร้างสรรค์ไม่ชัดเจน 2. นักเรียนเขียนสรุปความเข้าใจ ในกระดาษ ได้แต่ยังไม่ครอบคลุมเนื้อหา	ด้านครูผู้สอน 1. ครูชี้แจง และร่วมอภิปรายรายละเอียดของหลักการที่เกี่ยวข้อง 2. ครูสรุปเนื้อหาอีกรอบให้ครบถ้วน เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น และให้นักเรียนบันทึกข้อสรุปลงสมุด

จากตารางที่ 4 พบว่า การสังเกตลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ การวัดความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด แต่ยังมีนักเรียนบางกลุ่มที่ยังคัดเลือก และแยกแยะความแตกต่างของข้อมูลยังไม่ได้อย่างเหมาะสม ขาดความคิดแปลกใหม่ที่เกิดจากจินตนาการของตนเองต่างจากคนอื่น และยังทักษะในการสืบค้นข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แต่จากการจัดกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน พบว่ามีจำนวนนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้นจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ไม่ผ่านการทดสอบในวงจรปฏิบัติการที่ 1 และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 จาก คะแนนเฉลี่ย 21.33 เป็น 24.00 ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นจำนวน 3 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 6 คน

4.3 การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวงจรปฏิบัติการทั้งสิ้น 2 วงจร คือ วงจรที่ 1 ประกอบไปด้วยแผนจัดการเรียนรู้ ที่ 1-2 จำนวน 2 แผน วงจรที่ 2 ประกอบไปด้วยแผนจัดการเรียนรู้ ที่ 3-4 จำนวน 2 แผน ซึ่งแผนที่ 1-2 ใช้เวลาแผนละ 3 ชั่วโมง แผนที่ 3-4 ใช้เวลาแผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นในแต่วงจรได้ทำการทดสอบท้ายวงจรทุกวงจร โดยใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบอัตนัยเขียนตอบวงจรละ 8 ข้อ (เป็นการวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์) กำหนดเกณฑ์การผ่านร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดผ่านเกณฑ์

5. สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

5.1 การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด พบว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.33 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.11 มีผู้มีความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดจำนวน 6 คน วงจรปฏิบัติการที่ 2 การจัดการเรียนการสอน ที่ได้พัฒนาปรับปรุงแก้ไขจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.00 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.00 พบว่านักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

จากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

5.2 การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ กิลฟอร์ด พบว่า ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน วงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน รวมการพัฒนาทั้ง 2 วงจรปฏิบัติการพบว่า นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 จำนวน 6 คน ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะแทรกแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดเข้าไปในระหว่างการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ชี้ปัญหาและระบุปัญหา ขั้นที่ 2 การเตรียมและรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ ขั้นที่ 4 การคัดเลือกข้อมูล ขั้นที่ 5 การคิด ขั้นที่ 6 การสังเคราะห์รวบรวมข้อมูล และขั้นที่ 7 การประเมินผล ผู้วิจัยทำการแทรกแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดเข้าไปในระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด เป็นแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอนที่นำไปสู่กระบวนการฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้อย่างมีความกระตือรือร้น ทั้งครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และแลกเปลี่ยนความคิด ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้นั้นอภิปรายผลได้ดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 มีการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-2 ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด โดยในแผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ข้อมูลกับสารสนเทศ ในแผนนี้ครูเริ่มสนทนากับนักเรียน กับหัวข้อเรื่อง ข้อมูลกับสารสนเทศ โดยครูตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อมูล และสารสนเทศในชีวิตประจำวัน ว่านักเรียนเคยได้ยินคำว่าข้อมูล และสารสนเทศบ้างหรือไม่ และนักเรียนคิดว่าสิ่งใดบ้างที่เป็นข้อมูล โดยให้นักเรียนสืบค้นข้อมูล เกี่ยวกับสารสนเทศในชีวิตประจำวัน ว่าในชีวิตประจำวันของนักเรียนอะไรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลและสารสนเทศบ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการสืบค้นข้อมูล และเพื่อฝึกการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนผ่านสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ จากนั้นในแผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ข้อมูลกับสารสนเทศ (2) ในแผนการเรียนรู้นี้นักเรียนจะต้องนำองค์ความรู้ที่สืบค้นจากชั่วโมงก่อนหน้ามาทำการเชื่อมโยง เนื้อหาความรู้เข้าด้วยกัน ซึ่งครูได้ถามคำถามกระตุ้นความคิดว่า ซอฟต์แวร์ที่นักเรียนรู้จักมีอะไรบ้าง และเคยใช้ซอฟต์แวร์นั้นหรือไม่ และครูให้นักเรียนเปิดหนังสือเรียน เรื่อง ซอฟต์แวร์และการเลือกใช้งาน โดยครูอธิบายความหมายและประเภทของซอฟต์แวร์ให้นักเรียนได้รับรู้ ครูได้ถามคำถามกับนักเรียนว่านักเรียนสามารถบอกประเภทของซอฟต์แวร์ระบบได้หรือไม่ ว่าแบ่งเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง โดยให้นักเรียนภายในห้องช่วยกันหาคำตอบและอภิปรายร่วมกัน ในการค้นคว้าหาคำตอบของนักเรียน ในขั้นนี้พบว่านักเรียนทุกคนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปสืบค้นจากสื่อหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ มาตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง โดยท้ายชั่วโมงครูนักเรียนทำใบงานท้ายแผนการเรียนรู้ที่ครูสร้างขึ้น ในแผนนี้พบว่านักเรียนส่วนมากสามารถตอบคำถามตามโจทย์ที่กำหนดให้ แต่ยังมีนักเรียนบางคนที่ยังขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์ในด้าน ความคิดริเริ่ม ครูจึงทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำแก่นักเรียน โดยการยกตัวอย่างในการเข้าถึงปัญหา ให้นักเรียนทำความเข้าใจที่จะแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่โจทย์กำหนดให้ การระบุปัญหาที่แท้จริง และวางแผนเป้าหมายในการแก้ปัญหา การคิดวิธีการแก้ปัญหา เป็นการคิดหาวิธีแก้ปัญหาให้มากที่สุด จากสภาพปัญหาผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้า วางแผน และวิเคราะห์หาวิธีแก้ปัญหา เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนมีพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ที่ดียิ่งขึ้น

วงจรปฏิบัติการที่ 2 มีการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 มีลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบเดียวกันกับวงจรปฏิบัติการที่ 1 เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการแก้ปัญหา โดยให้นักเรียนเน้นกระบวนการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์

ให้ฝึกเสนอความคิดร่วมกับเพื่อน การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน เพื่อที่จะให้นักเรียนที่ขาดความคิดสร้างสรรค์จะสามารถเรียนเนื้อหาไปพร้อมกับเพื่อนได้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อที่จะให้นักเรียนร่วมกันคิด วางแผน และวิเคราะห์ช่วยกัน ได้เห็นแนวคิดที่หลากหลายจากเพื่อน ๆ เพื่อที่จะให้ นักเรียนฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ก่อนที่จะพูดหรือจะเขียนออกมา ครูจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลาย และน่าสนใจ ทั้งใบงาน และสื่อการสอนในรูปแบบของโปรแกรม PowerPoint หรือแม้กระทั่งการยกตัวอย่างผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ ในเรื่องใกล้เคียงกัน เพื่อนที่จะให้เด็ก เข้าใจ และเรียนรู้ได้เร็วขึ้น โดยที่ครูคอยให้คำแนะนำ ในการทำงาน การทำกิจกรรม การตอบคำถาม อย่างใกล้ชิด ฝึกให้นักเรียนรู้จักกระบวนการคิด เพราะองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของความคิดสร้างสรรค์ คือนักเรียนต้องมีความคิดริเริ่ม ทั้งการแก้ปัญหาที่มีลักษณะการคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิมหลากหลายแง่มุม รวมทั้งยืดหยุ่นเวลาการทำงานตามความเหมาะสม และความสามารถของนักเรียน โดยหลังจากการสอวัตความคิดสร้างสรรค์ หลังจกรปฏิบัติกาที่ 2 พบว่า นักเรียนจำนวน 3 คน ที่ไม่ผ่านการทดสอบท้ายจกรปฏิบัติกาที่ 1 จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 6 คน ทำแบบทดสอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทั้งหมด 3 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด

5.3 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะการคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นั้น มีแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนรู้ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ที่ได้พัฒนาขึ้นโดยเริ่มจากขั้นศึกษาสถานการณ์ปัญหา จากนั้นร่วมกันค้นคว้าข้อมูล รวบรวม วิเคราะห์ และวางแผนในการจัดการปัญหา และนำสิ่งที่ร่วมกันสรุปมาสร้างสรรค์ชิ้นงานตามกรอบที่วางเอาไว้ อีกทั้งยังสามารถนำผลงานหรือชิ้นงานมานำเสนอ อธิบายรายละเอียดตั้งแต่ขั้นศึกษาปัญหาจนเสร็จกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานหรือชิ้นงาน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และในกระบวนการจัดการเรียนรู้ หากผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือหรือพบเจออุปสรรค ผู้สอนจะเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ และเมื่อใดที่นักเรียนมีความสามารถในการทำงานนั้น ๆ แล้วก็จะมีการค่อยๆ ลดความช่วยเหลือลงทีละน้อย เพื่อให้นักเรียนทำงานนั้นสำเร็จได้ด้วยตนเอง จึงส่งผลให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ 70 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร ตอยยปี (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์เทเรซา หนองจอก กรุงเทพฯ ที่กล่าวว่า การสอนความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาสติปัญญา ความสำเร็จในอาชีพและวิชาชีพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ได้แก่ การจัดบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์ เทคนิคการสอน และการให้ความรู้เรื่องกระบวนการในการคิดสร้างสรรค์ การจัดบรรยากาศในการคิดสร้างสรรค์ ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ เช่น 1) เปิดโอกาสและยอมรับความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้เรียน 2) เคารพในความคิดเห็นของผู้เรียน 3) ถามด้วยคำถามแบบปลายเปิดและสร้างสถานการณ์เป็นปัญหา ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีคำตอบเพียงคำตอบเดียว 4) สนับสนุนให้มีการอภิปรายอย่างอิสระและไม่ครอบงำตามความคิดของครูให้กับผู้เรียน 5) เน้นการปฏิบัติจริงการค้นพบและนักเรียนเป็นสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6) กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานอย่างอิสระและให้ผู้เรียนได้เลือกหัวข้อเรื่องในการศึกษาอย่างอิสระ และทิพย์บุบผา สาคร (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ที่ฝึกด้วยแบบฝึกความคิดนอกเนกนัยด้านสัญลักษณ์ในแต่ละผลผลิตตามแนวทฤษฎีของกิลฟอร์ดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกความคิดนอกเนกนัยด้านสัญลักษณ์ในแต่ละผลผลิตตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดแล้วมีการ

พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ในแต่ละด้าน คือ ด้านความคล่อง ด้านความยืดหยุ่น และด้านความคิดริเริ่ม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 คะแนนของความคิดสร้างสรรค์ในวิชาวิทยาการคำนวณโดยใช้แนวคิดของกิลฟอร์ด จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 ที่พัฒนาต่อมาเป็นวงจรปฏิบัติการที่ 2 เป็นในทางที่ดีขึ้น โดยผลคะแนนการวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน วงจรปฏิบัติการที่ 1 มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 3 คน และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนการวัดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 จำนวน 3 คน ได้แก่ นักเรียนเลขที่ 2 ผลการทดสอบครั้งที่ 1 มีคะแนน 19 ผลการทดสอบครั้งที่ 2 มีคะแนน 24 นักเรียนเลขที่ 4 ผลการทดสอบครั้งที่ 1 มีคะแนน 19 ผลการทดสอบครั้งที่ 2 มีคะแนน 23 และนักเรียนเลขที่ 5 ผลการทดสอบครั้งที่ 1 มีคะแนน 18 ผลการทดสอบครั้งที่ 2 มีคะแนน 25 จึงสรุปได้ว่าคะแนน หลังการวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในวงจรที่ 2 มีคะแนนเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการวัดความคิดสร้างสรรค์ เท่ากับ 24.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ยวงจรที่ 1 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 21.33 คิดเป็นร้อยละ 71.11 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญนิศา จิตรีเชาว์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ ในวิชาโครงงานคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังการฝึกทักษะนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้น โดยมี คะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกทักษะเท่ากับ 47.52 คิดเป็นร้อยละ 79.20 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกมีค่าเท่ากับ 34.50 คิดเป็นร้อยละ 50.69 และเมริกา ตรรกวาทการ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์ มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 การสอนตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ครูผู้สอนควรยืดหยุ่น เรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

6.1.2 ครูควรปลูกฝังให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าที่จะคิดนอกกรอบ และการนำรูปแบบที่มีอยู่เดิม มาต่อยอดความคิดจะช่วยพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น มีความสมบูรณ์มากขึ้นเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ที่หลากหลาย

6.1.3 ครูผู้สอนควรบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม เพราะนักเรียนแต่ละคน มีความแตกต่างระหว่างบุคคล

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ กิลฟอร์ดไปใช้ในการวิจัยอย่างต่อเนื่องในทุกระดับชั้นในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

6.2.2 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดกับรูปแบบการสอน วิธีอื่นที่มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นต้นแบบในการปรับปรุงพัฒนา การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ฉันท ทอง. (2554). *สอนคิด : การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ทิพย์บุบผา สาคร. (2546). *การศึกษาการพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ที่ฝึกด้วยแบบฝึกความคิด*
อเนกนัยด้านสัญลักษณ์ในแต่ละผลผลิตตามแนวทฤษฎีของกิลฟอร์ดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- บุญนิดา จิตริเชาว์. (2560). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ ในวิชาโครงงาน*
คอมพิวเตอร์. วารสารวิชาการครูศาสตร์อุตสาหกรรมพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 8(1), 144-151.
- ปาริชาติ ประเสริฐสังข์. (2559). *การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์*
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 3(3), 129-140.
- เมธิกา ตรรกาวาทกร. (2556). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา*
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 101 เฉลิมพระเกียรติ. (2562). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report) ปีการศึกษา 2562*. ร้อยเอ็ด: โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 101 เฉลิมพระเกียรติ.
- วรรณจริย มั่งสิงห์. (2549). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วีณา ประชากุล และประสาธ เนืองเฉลิม. (2554). *รูปแบบการเรียนการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *คู่มือรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ)*
ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมพร ตอยยี่ปี. (2554). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*
โรงเรียนเซนต์เทเรซา หนองจอก กรุงเทพฯ (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

- Guilford, J. P. (1959). *Personality*. New York: Mcgran Hill Book.
- _____. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill Book.

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ เปิดรับบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความวิจารณ์หนังสือ ที่เขียนเป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาอังกฤษที่ไม่ถูกหลักภาษา อาจส่งผลต่อการปฏิเสธรับบทความ และส่งคืนเพื่อแก้ไขต่อไปบทความที่ส่งเข้ามาต้องอยู่ในเป้าประสงค์และขอบเขตของวารสาร (Focus and Scope) ซึ่งเป็นด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (ดูที่เกี่ยวกับวารสาร)

บทความงานวิจัย หรือบทความวิชาการ ควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า รวมถึงข้อมูลอ้างอิง ตารางกราฟ แผนภูมิ และตัวเลขต่างๆ หากบางบทความมีเนื้อหาที่ยาวเกิน 15 หน้า กองบรรณาธิการจะพิจารณาเป็นกรณีไป

การเตรียมบทนิพนธ์ต้นฉบับ

การเตรียมบทนิพนธ์ต้นฉบับสามารถจัดเตรียมได้ดังนี้

1) บทความวิจัย

ผู้นิพนธ์สามารถเตรียมบทความได้ดังนี้ :

ชื่อเรื่อง ต้องมีความกระชับ ชัดเจน

บทคัดย่อ ภายใน 450 คำ บทคัดย่อจะต้องมีข้อมูลเพียงพอสำหรับผู้อ่าน และจัดแนวชิดซ้ายตั้งแต่บทคัดย่อจนถึงรายการอ้างอิง

คำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ใช้เป็นคำจัดทำดัชนีคำค้น

ตัวบทความประกอบด้วย

1. **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา** เป็นการให้ข้อมูลเบื้องหลังที่จำเป็นของบทความและทบทวนความรู้ที่มีอยู่และความสำคัญของปัญหา

2. **วัตถุประสงค์/คำถามการวิจัย** เป็นการระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย และ/หรือระบุคำถามการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยประเมินว่าต้องทำงานวิจัยอย่างไรและในทิศทางใด จึงจะนำไปสู่คำตอบของคำถามนั้น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจเริ่มตั้งคำถามด้วยวลีคำถาม เช่น อะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไร กับใคร

3. **วิธีดำเนินการวิจัย** เป็นการระบุการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิจัย หรือเพื่อตอบคำถามวิจัย มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือวิจัยและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนนี้ต้องอธิบายกระบวนการวิจัยที่ชัดเจนเพื่อให้สามารถทำซ้ำได้

4. **ผลการวิจัย** เป็นการให้ข้อสรุปของการค้นพบที่สำคัญ ไม่ควรยาวและซ้ำ แต่ควรแสดงสาระสำคัญของการศึกษาที่กล่าวถึงก่อนหน้า

5. **สรุปและอภิปรายผล** เป็นการอธิบายและตีความผลการค้นพบ เปรียบเทียบกับบริบทอื่น หรือบริบทที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน

6. **ข้อเสนอแนะ** เป็นการแนะนำ การนำผลการวิจัยไปใช้ และทิศทางในอนาคตสำหรับการวิจัยเพิ่มเติม

7. **กิตติกรรมประกาศ** เป็นการกล่าวขอบคุณหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ให้ความช่วยเหลือ ที่ทำให้ผลงานดำเนินไปได้ หรือประสบความสำเร็จ (ส่วนนี้จะมีหรือไม่ก็ได้)

8. **รายการอ้างอิง** ใช้ รูปแบบ APA, 6th edition ดูรูปแบบที่ให้ใน template

หมายเหตุ*

การอ้างอิงในบทความ (Intext Citation) จะมี 2 ลักษณะ คือ 1) การอ้างอิงหน้าข้อความ และ 2) การอ้างอิงท้ายข้อความ ให้จัดเตรียมโดยผสมผสานการอ้างอิงแบบ APA 6th edition ดูรูปแบบได้ที่ template บทความวิจัย จากหน้าเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/sikkha/index>

2) บทความวิชาการ

ผู้นิพนธ์สามารถเตรียมบทความได้ ดังนี้:

ชื่อเรื่อง ต้องมีความกระชับ ชัดเจน

บทคัดย่อ ภายใน 450 คำ บทคัดย่อจะต้องมีข้อมูลเพียงพอสำหรับผู้อ่านและจัดแนวชิดซ้ายตั้งแต่บทคัดย่อจนถึงรายการอ้างอิง

คำสำคัญ ไม่เกิน 5 คำ ใช้จัดทำดัชนีคำค้น

โครงสร้างของบทความวิชาการ มีดังนี้

บทนำ ไม่มีการกำหนดหัวข้อรองที่ตายตัว ผู้นิพนธ์อาจจะพิจารณาให้ประกอบไปด้วย

1. เหตุผลของการศึกษา
2. วัตถุประสงค์
3. ขอบเขตของการศึกษา
4. นิยามศัพท์

เนื้อหา สำหรับเนื้อหาไม่มีการกำหนดหัวข้อรองที่ตายตัว ให้ขึ้นอยู่กับผู้นิพนธ์บทความ

บทสรุป

รายการอ้างอิง ใช้ รูปแบบ APA, 6th edition ดูรูปแบบที่ไว้ใน template

หมายเหตุ*

การอ้างอิงในบทความ (Intext Citation) จะมี 2 ลักษณะ คือ 1) การอ้างอิงหน้าข้อความ และ 2) การอ้างอิงท้ายข้อความ ให้จัดเตรียมโดยผสมผสานการอ้างอิงแบบ APA 6th edition ดูรูปแบบที่ template บทความวิชาการ
หน้าเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/sikkha/index>

3) บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้นิพนธ์สามารถเตรียมบทความตามโครงสร้าง ดังนี้

1. รายละเอียดหนังสือที่วิจารณ์ ประกอบด้วย

- ชื่อหนังสือ
- ผู้เขียน
- สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์
- แสดงลักษณะปก จำนวนหน้า และเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (ISBN)

2. บทสรุปของเนื้อหาที่วิจารณ์

สรุปสาระสำคัญของหนังสือที่วิจารณ์ให้ชัดเจน ส่วนนี้อาจรวมถึงความน่าเชื่อถือ / อิทธิพลทางความคิดของผู้เขียนในสาขานั้น (ถ้ามี) วัตถุประสงค์หลักของหนังสือ กลุ่มเป้าหมาย และประเด็นหลักของหนังสือ

3. การประเมินหนังสือ

เป็นส่วนสำคัญที่สุดของบทวิจารณ์ บทบาทของผู้นิพนธ์ คือการวิจารณ์และถกเถียงประเด็นที่เกี่ยวกับหนังสือ เพื่อแสดงมุมมองของผู้อ่าน

ผู้พิมพ์บทความจะต้องตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด ดังนี้

- บทความต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างส่งไปเพื่อการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น
- ไฟล์บทความที่ส่งต้องอยู่ในรูปแบบไฟล์เอกสาร Microsoft Word เท่านั้น
- หากรายการอ้างอิงมี URL ต้องสามารถเข้าถึงได้
- กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบระยะพิมพ์เดียว ใช้ตัวอักษรและขนาดตามที่ระบุใน template ของบทความ
- รายการบรรณานุกรมให้เป็นไปตามที่กำหนดใน template ของบทความ หรือ การเตรียมบทความต้นฉบับ
- บทความย่อมีความยาว 450 คำ กำหนดคำหลักไม่เกิน 5 คำ ด้วยลึกลง วารสารศึกษาศาสตร์ เป็นวารสารที่ใช้การพิจารณาแบบ double blind ชื่อผู้พิมพ์ต้องไม่ปรากฏในบทความ
- ตรวจสอบความถูกต้องของภาษาในบทความ ก่อนที่จะส่งในระบบ

ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์ ประกาศจัดเก็บค่าพิจารณาบทความในอัตรา 3,000 บาท ต่อ 1 บทความ
ขอให้ผู้สมัครดำเนินการชำระค่าพิจารณาบทความโดยโอนเงินผ่าน ธนาคารกรุงไทย สาขานนทบุรี ชื่อบัญชี
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เลขที่บัญชี 306-1-60114-7

บทความและข้อความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พิมพ์
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และไม่มีข้อผูกพันต่อกันด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น

แบบรับรองบทความวิจัย (วิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)

เพื่อเสนอพิจารณาลงตีพิมพ์ใน สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เรียน บรรณาธิการ สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ ดร. ☐ อาจารย์

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....
.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail address

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

.....
ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

.....
ชื่อ-สกุล นักศึกษา

สาขาวิชา มหาวิทยาลัย

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่
อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ลงชื่อ

ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่.....เดือนพ.ศ.

แบบรับรองการพิจารณาผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ใน

สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

เรียน บรรณาธิการ สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์

ตามที่ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ ดร. ☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษาระดับสาขาวิชา
หลักสูตร มหาวิทยาลัย
☐ อื่น ๆ ระบุ

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

.....

ประเภทของผลงานวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เกี่ยวข้องในผลงาน

มาเพื่อขอให้พิจารณาลงตีพิมพ์ใน สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความที่ส่งมา
เผยแพร่เป็นบทความใหม่ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และ
ไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

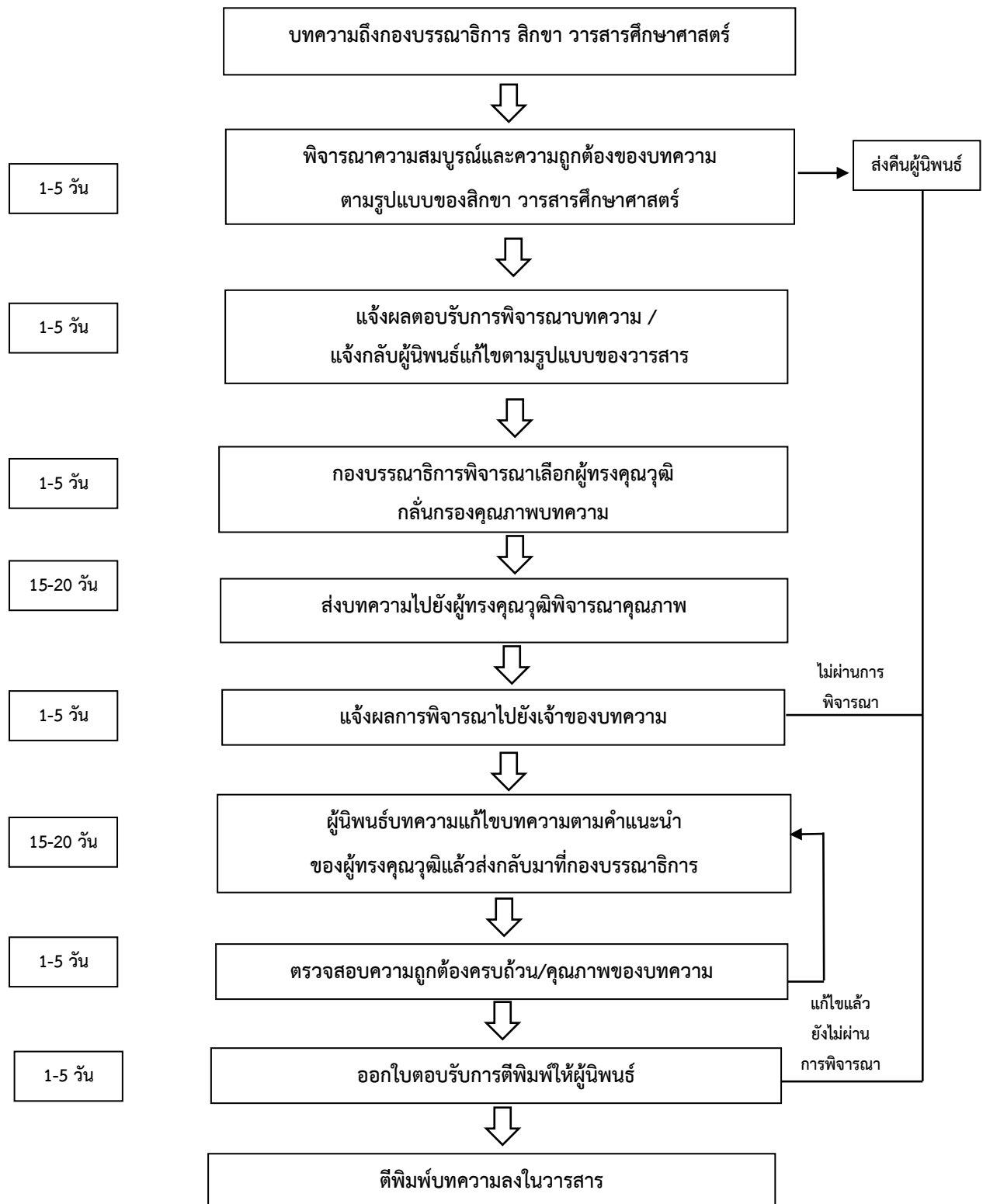
ลงชื่อ

(.....)

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

วันที่.....เดือนพ.ศ.

ขั้นตอนการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่

SIKKHA JOURNAL OF Education

ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์ ,มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล 84 หมู่ 4 ต.บ้านเกาะ อ.เมือง
จ.นครราชสีมา 30000 โทร. 044 - 009711 ต่อ 257
website : <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sikkha/index>